A DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

IN THE

GOVERNMENT ORIENTAL MANUSCRIPTS LIBRARY, MADRAS.

BY

M. RANGACHARYA, M.A., RAO BAHADUR,

CURATOR, GOVERNMENT ORIENTAL MSS. LIBRARY; AND PROFESSOR OF SANSKRIT AND COMPARATIVE PHILOLOGY, PRESIDENCY COLLEGE.

PREPARED UNDER THE ORDERS OF THE GOVERNMENT OF MADRAS.

VOL. II.—VEDIC LITERATURE.

MADRAS:

PRINTED BY THE SUPERINTENDENT, GOVERNMENT PRESS.

1905.

1005

CONTENTS.

CLASS I.—VEDIC LITERATURE.

iii.—(1) VĒDALAKṢAṆA (ŚIKṢĀ AND CHANDAS).

iii.—(1) VĒDALAKṢAṆA (ŚIKṢĀ AND CHANDAS)—*continued.*

iii.—(1) VĒDALAKṢAṆA (ŚIKṢĀ AND CHANDAS)—*continued.*

(2) NIRUKTAM.

(3) JYAUTIṢAM (VĒDĀṄGA).

iv.—KALPA AND THE ALLIED SŪTRAS.

iv.—KALPA AND THE ALLIED SŪTRAS—*continued.*

iv.—KALPA AND THE ALLIED SŪTRAS—*continued.*

iv.—KALPA AND THE ALLIED SŪTRAS—*continued.*

1005

A DESCRIPTIVE CATALOGUE

OF THE

SANSKRIT MANUSCRIPTS,

VOLUME II.

CLASS I.—VEDIC LITERATURE.

iii. (1) Vēdalakṣaṇa (Śikṣa and Chandas).

No. 853. अनिङ्ग्यम्.

ANIṄGYAM.

Substance, palm-leaf. Size, 8¼ × 1¼ inches. Pages, 29. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Begins on fol. 24*b*. The other works herein are—Saṁhitāśamānam 1*a*, Vilaṅghyam 6*a*, Naparam 12*a*, Taparam 15*a*, Avarṇi 16*a*, Āvarṇi 21*b*, Ṣaḍviṁśatisūtram 39*a*, Vēda-lakṣaṇaviṣayakam 65*a*.

Complete.

This is a work in 100 stanzas giving a list of certain Vēdic words which appear to be capable o· being split up in the Pada-pāṭha of the Taittirīya-Saṁhitā, but are really indivisible in that manner.

The author of this work is Śrīvatsāṅka, son of Dēvamaniṣī.

Beginning:

मुनिमानसमन्थानमथिता[गस]गमसागरात् ।
उदिताय नमो भूयादमृताय मुरारये ॥

गुणत्रयाविहानाय जगत्रयाविधायिने ।
श्रुतित्रयदृशे शश्वत् पुरत्रयमथे नमः ॥
नमस्कृ(त्य) विनेतारं विघ्नानामनुशिष्यते ।
अनिङ्ग्यमिङ्ग्यसादृश्याद्यत्सन्देहात्प(स्प)दं पदम् ॥
श्रुतिश्रुच्छब्दनिर्दु(र्दि)ष्टं विकृतश्चापदात्मकैः ।
स्यादनन्यवदङ्काराद्यकारादि च यत्पदम् ॥
भिर्भ्याम्भ्यस्सुभिरर्वागोभावं ह्रस्वभागदीर्घश्च ।
नित्यं विहाय न(ने)ङ्ग्यं गोगीस्सुरदुग्दु चेति भिश्श्रुत्या ॥

End:

हेमन्तहोत्रीयहिरण्ययश्रुतो हैमन्तिकश्रुच्च हिकं हिरण्मयम् ॥
प्रपञ्चत्वादनिङ्ग्यानां दिङ्मात्रमिह सूचितम् ।
अतोऽनुक्तश्च यत्किञ्चिदुन्नेयन्तन्मनीषिभिः ॥
एषानिङ्ग्य(पदानां)पदवी सन्दर्शिता [सुधा] सुखी(धि)या ।
देवमनीषिसुतेन श्रीवत्साङ्केन तैत्तिरीयाणाम् ॥
इत्यनिङ्ग्यस्य ग्रन्थं नानावृत्तं शतं भवेत् ।

Colophon:—इत्यनिङ्ग्यं समाप्तम् ॥

No. **854.** अनिङ्ग्यम्.

ANIṄGYAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17¼ × 1½ inches. Pages, 10. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, injured and worm-eaten. Appearance, old.

Begins on fol. 34*b*. The other works contained herein are Ratnatrayaparīkṣā with commentary (1*a*), Sarpabaliprayōgaḥ (3*a*), Tripuṇḍravidhiḥ (5*a*), Agnihōtrasthālīpākavidhiḥ (5*b*), Kūśmāṇḍa-hōmakalpaḥ (6*a*), Vaidikavijayadhvajaḥ (7*a*), Uccōdarki (34*a*),

Siddhāntaśikṣā (39*a*), Paitṛmēdhikaprayōgaḥ (44*a*), Yajñōpavīta-vidhiḥ (50*a*), Kṛṣṇayajurvēdamantrapraśnaḥ (51*a*), Āpastamba-gṛhyam (65*a*), Ṣaḍviṁśatisūtram (81*a*), Śamānam (88*b*), Naparam (90*b*), Taparam (91*b*), Avarṇi (93*a*), Avarṇi (95*a*), Svarasaṅkhyā (96*a*), Chāyāpuruṣalakṣaṇam (98*b*), Indrākṣīstōtram (100*a*), Mṛtyulāṅgūlamantraḥ (101*a*), Lakṣaṇaratnaparibhāṣā (103*a*), Bhāradvājasūtram (109*a*).

Complete.

This begins as follows :—

आनिङ्ग्यमिङ्ग्यसादृश्याद्यत्सन्देहास्पदं पदम् ।
श्रुतिश्रुच्छब्दनिर्दिष्टं विकृतश्चापदात्मकैः ॥

No. 855. अनिङ्ग्यम् सव्याख्यानम्.

ANIṄGYAM WITH COMMENTARY.

Substance, paper. Size, 12¾ × 8 inches. Pages, 58. Lines, 20 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 42*a*. The other works herein are Saṁhitāśamānam with commentary (1*a*), Avarṇi with commentary (12*a*), Āvarṇivyākhyā (20*a*), Naparam with commentary (24*a*), Taparam with commentary (31*a*), Vilaṅghyam (32*b*), Visarjanīyōttaraśakāraparaḥ (70*a*), Śākhāśamānam (71*a*), Siddhāntaśikṣā with commentary (74*b*), Siddhāntaśikṣā (112*b*), Mairāvaṇacaritram (117*a*), Kuśalavōpākhyānam (147*a*).

Complete.

The name of the author of the commentary is not mentioned.

Beginning :

दुग्धवारिधिसुतामभीष्टदां सम्प्रणम्य सकलामरैः स्तुताम् ।
मेदिनीसुरमनोहरां मयानिङ्ग्यवृत्तिरभिधास्यते यथा ॥

तत्र चादौ श्लोकत्रयेण प्रारिप्सितस्य शास्त्रस्याविघ्नपरिसमाप्तये मङ्गलमादधानोऽभीष्टदेवतां नमस्कृत्य विषयं दर्शयति अनिङ्ग्यमनुशिष्यत इति ।

मुनिमानसमन्थानमथितागमसागरात् ।
उदिताय नमो भूयादमृताय मुरारये ॥

वेदवेदान्तविदां मुनीनां मानसमेव मन्थानः तेन मथितात् चिन्तितात् आगमो वेदः स एव सागरः तस्मादुदितः आविर्भूतः शेषं व्यक्तम् ॥

गुणत्रयविहीनाय जगत्रयविधायिने ।
श्रुतित्रयदृशे शश्वत् पुरत्रयमथे नमः ॥

गुणानां त्रयं गुणत्रयम् । एवमुत्तरेषामपि त्रयाणां विग्रहः सत्त्वरजस्तमोगुणरहितः अणिमादिगुणान्वित इत्यर्थः । सृष्टिस्थितिलयरूपेण पृथिव्यादि लोकत्रयं विदधातीति लोकत्रयविधायी । वेदत्रयञ्चक्षुर्यस्यासौ श्रुतित्रयदृक् । पुरत्रयमथे तेषामसुराणामित्यनुवाके रुद्र इत्यब्रुवन्निति रुद्रशब्देन विवाक्षितपुरुष इति तस्मा अयन्नमस्कारः ।

नमस्कृत्य विनेतारं विघ्नानामनुशिष्यते ।
अनिङ्ग्यमिङ्ग्यसादृश्यात् यत्सन्देहास्पदं पदम् ॥

विघ्नानां विनेता विनायकः तञ्च नमस्कृत्य वक्ष्यमाणविषयन्दर्शयति किमिति अनिङ्ग्यमनुशिष्यत इति । अनिङ्ग्यमित्यविभागपदमुच्यते न तु समासपदं सत्यपि समासत्वेऽपि अञ्जसा न युज्यते प्रकृतिपरत्वोपपत्तेः अन्यथा त्वनुदात्तं पदमेकवर्जितमिति तावदन्त्यगतः पदानामेकाक्षरवर्जमनुदात्तता विहितेति अनेकोदात्तत्वं न भवति । अपि च अङ्ग्यो दिग्म्य इत्येवमादीनामसमासपदानामपि विभागत्वेनेङ्ग्यत्वात् अविभागपदमेवानिङ्ग्यमिति युक्तम् । अनुशासनं शिक्षणम् इदमेव प्रयोक्तव्यम् ॥

End:

एषानिङ्ग्यपदानां पदवी सन्दर्शिता सुधिया ।
देवमनीषिसुतेन श्रीवत्साङ्केन तैत्तिरीयाणाम् ॥

अनेन तैत्तिरीयशाखामधिकृत्य इदं शास्त्रं प्रदर्शितं शास्त्रविदो जन्मनामकीर्त्यविच्छेदाय ॥

No. 856. अनिङ्ग्यं सव्याख्यानम्.

ANINGYAM WITH COMMENTARY.

Substance, palm-leaf. Size, 18 × 1½ inches. Pages, 50. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, not old.

Complete. Same as the last.

Begins on fol. 29*a*. The other works contained herein are Vilanghyam with commentary (1*a*), Naparam with commentary (11*a*), Taparam with commentary (16*b*), Prātiśākhyavivaraṇa Tribhāṣyaratna (19*a*), Samānasandhi with commentary (54*a*), Avēṣṭanapadāni (78*a*), Rāvaṇabhēṭ (81*a*), Saptasvaralakṣaṇa (92*a*), Yājyasaṁjñā (92*a*), Avēṣṭananāmāvali (93*a*).

Colophon:

इत्यनिङ्ग्यव्याख्यानं समाप्तम् ॥

कल्याणं कुरुतां प्रपञ्चपितरौ तौ नश्शिवौ दम्पती
मूर्ताधीश्वरतायया‍न्सितवृषाव्याजात्स्वमेवास्थितौ ।
यौ नित्यौ समलङ्कृतौ श्रितहृदावन्योन्यमन्तर्धिया
मल्लीलायसमावभिन्नविजनाभावादिव प्रेमतः ॥

नारायणावधान्यो(न्यु)पाध्यायस्य पुस्तकम् ॥

No. 857. अन्तप्रदीपिका.

ANTAPRADĪPIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 14 × 1⅝ inches. Pages, 3. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 41*b*. The other works herein are Smṛtimuktāphalam 1*a*, Ṣaḍviṁśatisūtram 7*a*, Vilanghyam 13*a*, Naparam 15*a*, Uccōdarki with commentary 17*a*, Yōhiprāptibhāṣyam 22*a*, Yōhi-

prāptiḥ 36a, Uccasvaranirṇayaḥ 39a, Svarāṣṭakam 41b, Plutānuśāsanam 42b, Kriyāsvaralakṣaṇam 44a, Thadhakārasūtram 54a, Pūrvōttarobhayadīrghī 46a, Lakṣaṇaratnam 47a, Trikramalakṣaṇam 54a, Sarvalakṣaṇavēdapāṭhaphalam 55a.

Complete.

This gives a list of words in the Kṛṣṇayajurvēda ending in long vowels and followed by the Visarga, and also indicates where the words ending in long vowels are followed by the Visarga and where not. This work is helpful in enabling one to remember well the Padapāṭha of the Vēda.

Beginning:

अथान्तप्रदीपिका ।

दीर्घा विसर्जनीयान्ता विरामेषु तु संस्थिताः ।
ये शब्दास्संहितायां स्युस्ते ज्ञाप्यन्तेऽधुना मया ॥
वर्णक्रमेण गृह्यन्त एते शब्दा यथाक्रमम् ।
व्यवहारोऽत्र भेदेन समासपदभागयोः ॥
अन्तप्रदीपो नामेदं लक्षणं क्रियते मया ।
वेदात्मा भगवान्विष्णुरन्तेन प्रीयतां मम ॥ इति परिभाषा ॥
अना अर्का अगा अद्रेररातीरप्यरोचथाः ।
अप्रा अश्वा अनीके(का) स्यादजिरा अग्निया अपि ॥
अन्तोदात्तकमग्ने(ग्रा) स्यादश्रमिष्ठा अजायथाः ।
अक्ष्योरंहो अमीवास्स्यादश्वैरस्या अ . प्यते ॥

End:

शरीरैरपि शुष्माश्रीश्शंभुस्स पर एव च ॥
सूनोस्साधोस्सुतास्साविस्सेनास्सत्यानसं परः ॥
सूराः प्रसूवरीस्साह्वा हिता होत्रा हिरण्ययोः ।
हिरण्यैर्हस्तयोरत्र नैभ्यस्सन्त्वधिकाः खलु ॥

Colophon:

अन्तप्रदीपलक्षणं सम्पूर्णम् ॥

No. 858. अवर्णि.

AVARṆI.

Pages, 11. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 16*a* of the MS. described under No. 853.

Complete.

This work is intended to help the students of the Taittirīya-Saṁhitā in finding out where an initial अ or आ of words is merged in the final ओ, ए or आ of the immediately previous words under the rules of Sandhi.

The author proposes to supply the omissions, to omit the excesses and to correct the errors found in the list of words given in another work of the same name forming 'part of the Varṇalakṣaṇa of ancient authors' (probably this reference being to a Prātiśākhya).

The author also says that he has added a commentary of his own, which, however, is not found in this codex, but is found in the MS. described under No. 860.

Beginning:

अवर्णीन्यनुक्तासमोऽप्यातिरिक्तं (अवर्णिन्यनुक्तं समाप्यातिरिक्तं)
परित्यज्य दुष्कीर्तितश्चाभिवीक्ष्य ।
ककारादिवर्णक्रमेणाहमेतं
सवृत्तिं करिष्यामि विस्पष्टवाच्यम् ॥ 1 ॥
ओदेदवर्णसञ्छन्नं संहितायां पदादिगम् ।
अवर्णं ज्ञातुमस्माभिरिदं शास्त्रं प्रणीयते ॥ 2 ॥
नोदात्तो यः पदाध्याय उदात्तस्संहितागमे ।
यश्चोदात्तः पदाध्याये स्वरितस्संहितागमे ॥ 3 ॥
अघोषाक्षरतः पूर्व ओकारस्स(सां)हितश्च यः ।
तेभ्यः परं पदाध्य(ध्या)ये त्वकारस्स्यात्पदादिगः ॥

End:

अहरश्चाहरन्ताहाः अहार्षश्चाहुतादहम् ।
अहास्थाहरताश्चैवेत्युक्तो ह्रस्वस्य सङ्ग्रहः ॥

No. 859. अवर्णदीपः.

AVARṆADĪPAḤ.

Substance, paper. Size, 12¾ × 7½ inches. Pages, 4. Lines, 30 in a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Complete.

Begins on fol. 88*b*.

The following other works are contained in the codex.

	Fol.		Fol.
Rasārṇavasudhākara ..	1*a*	Āpastambōpākarmaprayōga	92*a*
Śamānam	85*a*	Kavikalpalatā ..	99*a*
Vilaṅghyam	87*a*	Pārvatīpariṇayam ..	135*a*
Āvarṇi	90*a*	Aśvaśāstram (Śālihōtrīyam) with Telugu notes	151*a*
Naparam	90*b*		
Taparam	91*b*		

This is a mnemonic work, similar to the one described under No. 858, and treats of words beginning with अ or आ in the Ṛg-Vēda. The author of the work is one Dakṣiṇāmūrti of Vatsagōtra.

Beginning:

गुरुं गुणाब्धिं निखिलार्थवाङ्मयं
प्रणम्य संसारसमुद्रतारकम् ।
पदाद्यवर्णावगमाय वच्म्यृचा-
मवर्णदीपाख्यमहं सुलक्षणम् ॥ 1 ॥

अत्रेष्टौ सौ वेदवर्णौ सुच्छन्नोऽ-
थाकारादीन्येतदन्तात्पराणि ।
उच्चो नोच्चस्वार उच्चोऽपि ·सान्ध्ये
पद्ये दीर्घो ह्रस्वभागः प्लुतश्चेत् ॥
युक्तानुक्तस्वारवर्गान्त्ययुक्त·
रा(मा)नुस्वारास्संहितायाः पराश्चेत् ।
इङ्गचं नानाचित्रितोऽसिश्वतैतान्
हित्वा घोषोदेतिरोत्सांहितश्च ॥

End:

अहन्यो ह्यनहिंसन्तीरहिन्वन्नप्यहेम च ।
अहं न याह्यः पूर्वो ह चक्रे चंक्रे यथामति ॥
श्रीवत्सदक्षिणामूर्तिविदुषाकारसङ्ग्रहः ।
अकारादिपदानान्तु कृतो विद्वद्भिरिष्यताम् ॥

Colophon:

अवर्णं संपूर्णम् ॥

No. **860.** अवार्णं—सव्याख्यान.

AVARṆI WITH COMMENTARY.

Pages, 7. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 12*a* of the MS. described under No. 855.

Complete.

This contains the commentary referred to under No. 858.

Beginning:

अवर्णा(र्ण्या)ख्यलक्षणारम्भस्य वैयर्थ्यमाशङ्क्य परिहरति–
अवर्णा(र्णि)न्यनुक्तं समाप्यातिरिक्तं
परित्यज्य दुष्कृतीन्तश्चाभि(दुष्कीर्तितश्चाभि)वीक्ष्य ।
ककारादिवर्णक्रमेणाहमेतं

सवृत्तिं करिष्यामि विस्पष्टवाच्यम् ॥

प्राचीन(ना)वर्णा(र्ण्य)ख्यलक्षणे यदनुक्तमनुपदिष्टं तदुपदिश्य यन्निरर्थकमधिकमुक्तं तत्परित्यज्य यद्दुरवगमं तदपि ज्ञात्वा सवृत्तिं व्याख्यासहितम् अकारादिवर्णक्रमासम्भवात् ककारादिवर्णानुव्यक्तं वक्तुं योग्यं यथा भवति तथैव करिष्यामीति प्रतिज्ञा । अपि च पूर्वलक्षणस्यानुक्तयधिकोक्तिदुरुक्तिभिर्दुर्बोधतया हेयत्वात्तत्परित्यज्य निर्दोषं लक्षणान्तरं प्रणीयते इत्यर्थः । अथ वक्ष्यमाणमर्थं प्रयोजनञ्चाह—

ओदेद्वणसेञ्छन्नं संहितायां पदादिगम् ।
अवर्णं ज्ञातुमस्माभिरिदं शास्त्रं प्रणीयते ॥

अस्यायमर्थः ओदित्योकारस्य ग्रहणं स च द्विविधः सांहितोऽसांहितश्च ।

End:

तमाहरन्ति(त्ते) नायजत । तस्यामःशश्चाहरन्त । पुनराहार्जातवेदाः । आ त्वाहार्षमन्तरभूः । अद्धादेकोऽहुतादेकः । सं पत्नी पत्याहं गच्छे । अब्रुवन् कथाहास्थाः । तमाहरतान्तेन ॥

Colophon:

इत्यवणव्याख्या.

No. **861**. अवर्णि—सव्याख्यान.

AVARṆI WITH COMMENTARY.

Substance, plam-leaf. Size, 15 × 1⅞ inches. Pages, 27. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

This work is the same as the one described under No. 860, but the MS. is more correct.

Complete.

Begins on fol. 89*a*.

The following other works are found in the MS.—

The fly leaf gives the contents.

	Fol.
Arghyavacanam.. ..	1*a*
Saptalakṣaṇasaṁjñādi ..	2*a*
Plutaśikṣā	15*a*
Pūrvōttarōbhayadīrgha-padapaṅkti	16*a*
Yaṇādēśadīrgha.. ..	19*a*
Yakārasyōkāraprāpti ..	19*b*
Saptadōvasyatvacittādi.	20*a*
Ṣaḍviṁśatisūtram ..	22*a*
Lakṣaṇānukramaṇikā ..	34*a*
Śākhāśamānam	35*a*
Varṇakramalakṣaṇam ..	39*a*
Plutaśikhṣā	43*b*
Trikramam	44*a*
Lakṣaṇānukramaṇikā ..	44*b*
Yōhibhāṣyam	47*a*
Svarapañcāśat	60*a*
Sandhyāvandanabhāṣya.	63*a*
Āvarṇi Savyākhyā ..	103*a*

No. 862. अवर्णि.

AVARṆI.

Pages, 5. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 93*a* of the MS. described under No. 854.

Complete. Same as the last.

Colophon :

इत्यवर्णिः समाप्तः.

No. 863. अवर्ण्यादिवर्णमालिका.

AVARṆYĀDIVARṆAMĀLIKĀ.

Substance, plam-leaf. Size, 13⅜ × 1⅛ inches. Pages, 60. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance old.

Begins on fol. 64*a*.

Almost complete.

This codex contains just another work beginning on fol. 1*a*, viz., Siddhāntaśikṣāvyākhyā.

This work gives two lists of phonetically fused words from the Yajurvēda, alphabetically arranged, and containing in the fusion such words as begin with an elided अ or आ.

Beginning:

(1) अपहतोऽररुः	(6) अपावधीम्.
(2) अग्नेऽदब्धायो.	(7) अतन्द्रासोऽवृकाः
(3) अदब्धायोऽशीततनो.	(8) अत्राह ततुत्.
(4) अच्युतोऽमात्यः	(9) अपानो अङ्गे अङ्गे.
(5) अग्नेऽयाशया.	(10) अेजराजरन्त.

End:

स्वावेशोऽसि ।

स्वाहासीनाय स्वाहापल्ययिताय पर्वः ।

स्वाहासिताय ।

स्वाहाण्डाभ्याम् ॥

No. 864. आपिशालिशिक्षा.
ĀPIŚALIŚIKṢĀ.

Substance, paper. Size, 12¾ × 8 inches. Pages, 9. Lines, 20 on a page. Character, Dēvanāgarí. Condition, good. Appearance, new. Written only on one side of the paper.

Begins on fol. 178*a*.

Complete.

The following is a list of the other works contained herein:—

	Fol.		Fol.
Jaṭāvali	1*a*	Vyāliśikṣā	44*a*
Siddhāntaśikṣā	8*a*	Kālanirṇayaśikṣā ..	45*a*
Āraṇyaśikṣā	18*a*	Kauhalīyaśikṣā	49*a*
Śambhuśikṣā	35*a*	Vyālaśikṣā	61*a*
Vāsiṣṭhaśikṣā	42*a*	Bhāradvājaśikṣā	63*a*

	Fol.		Fol.
Rāvaṇabhēṭ	81a	Jaṭāmaṇi with commentary	142a
Lōmaśaśikṣā	83a	Vyāsaśikṣā	187a
Nāradaśikṣā	94a	Yōhiprāptibhāṣyam ..	219a
Sarvasammataśikṣā ..	124a		

This is a work on Vedic phonetics in which the vowels and consonants are named and classified, and their origin is also described in accordance with the views of Āpiśali on the subject.

Beginning:

अथ शीक्षां प्रवक्ष्यामि मतामापिशलेर्मुनेः ।
गुरुलघ्वादिविज्ञानं तस्यारम्भप्रयोजकम् ॥
उक्तं तत्सर्वमङ्गेषु शिक्षाव्याकरणेषु यत् ।
विकल्पभाजां शास्त्राणामपि दृष्टानुवर्तिनाम् ॥
तत्तच्छाखाविशेषेषु व्यवस्थार्थमिदं स्मृतम् ।

End:

स्पृष्टत्वमीषत्स्पृष्टत्वं संवृतत्वं तथैव च ।
विवृतत्वञ्च वर्णानामन्तःकरणमुच्यते ॥
कालो विवारस्संवारः श्वासनादावघोषता ।
घोषोऽल्पप्राणकालैव महाप्राणः स्वराश्रयः ।
बाह्यं करणमाहुस्तान् वर्णानां वर्णवेदिनः ॥

Colophon:

इत्यापिशलिशिक्षा ॥

No. 865. आरण्यशिक्षा.

ĀRAṆYAŚIKṢĀ

Pages, 17. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 18a. of the MS. described under No. 864.

Complete.

The first verse evidently belongs to a commentary, but the codex contains only the text ; hence that verse is out of place.

This is a work dealing with the accent and pronunciation of words occuring in the Taittirīya Āraṇyaka.

Beginning :

विघ्नराजं प्रणम्यादौ वासुदेवं च कामदम् ।
आरण्यशिक्षाव्याख्यानमहं वक्ष्ये यथामति ॥ १ ॥
गणपतिमभिवन्द्यावति(घ)जातामयघ्नं
स्वरपदमितिवर्णोद्बोधनं शीलनेन ।
क्षितिसुरगणहेतोरेतदारण्यशिक्षा-
मृतमिह नवशिक्षावारिधेरुद्धरामि ॥ २ ॥
आद्युदात्तानि वाक्यानि चैकद्वित्र्यादिसंख्यया ।
विविधानि तु बृन्दानि विस्पष्टान्यत्र कृत्स्नशः ॥ ३ ॥
उदाह्रियन्तेऽध्येतॄणां सन्देहानां निवृत्तये ।
आदिमध्यान्तग्रहणं क्रियते यत्र तत्र तु ॥ ४ ॥
वाक्यानामिति मन्तव्यं श्रुतित्वे(ष्वे)कश्रुतेरिति ।
भवेतामाद्युदात्तौ च यत्तच्छब्दौ तु सर्वतः ॥ ५ ॥

End :

लक्षणेन विना विद्या विमलापि न शोभते ।
अप्राणस्येव देहस्य भूषणैरप्यलङ्कृतम् ॥ १२८ ॥
इत्थं न्यरूपि सकलं स्वरवर्णजालं
स्वाध्यायपञ्चसु मुदे निगमे पटूनाम् ।
आरण्यके यदिह किञ्चन यान्नि(न न्य)रूपि ।
तद्बुद्धिमद्भिरखिलं स्वयमूहनीयम् ॥ १२९ ॥

No. 866. आरण्यशिक्षा सव्याख्या.

ĀRAṆYAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Substance, palm-leaf. Size, 15⅞ × 7⅜ inches. Pages, 38. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

Begins on fol. 1*a*.

The other works contained herein are Svarapañcāśat fol. 20*a*. Āraṇyaśaminasandhi 23*a*, and commentary 24*a*, Vēdalakṣaṇa-praśaṁsā 27*a*, Āvarṇi 28*a*.

Beginning:

प्रारिप्सितप्रतिबन्धकविघ्नविघाताय कृतं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै ग्रन्थतो निबध्नन् शिष्यावधानार्थं चिकीर्षितं प्रतिजानीते—

गणपतिमभिवन्द्यावद्यजालामयघ्नं
स्वरपदमितिवर्णोद्बोधनं शीलनेन ।
क्षितिसुरगणहेतोरेतदारण्यशिक्षा-
मृतमिव नवशिक्षावारिधेरुद्धरामि ॥

अवद्यजालामयघ्नं विघ्नसमूहात्मकव्याधिनाशनमिति गणपतिविशेषणम् । शीलनेन अभ्यासेन स्वरपदमितवर्णोद्बोधनमित्यारण्यशिक्षामृतविशेषणम् आरण्यशिक्षायामादौ प्रतिपाद्यमाह—

आद्युदात्तानि वाक्यानि चैकद्वित्र्यादिसङ्ख्यया ।
विविधानि तु बृन्दानि विस्पष्टान्यत्र कृत्स्नशः ॥

End:

यदिह किञ्चनेति इह ग्रन्थे किञ्च(न) निरूपणीयं यन्न न्यरूपि तदखिलं बुद्धिमद्भिः स्वयमूहनीयं सम्प्रदायविद्भ्योऽध्यापकेभ्यो लक्ष(ण)स्वरूपं विज्ञाय तदनुगुणलक्षणवत्तया स्वयमुच्चारणीयम् । न च सम्प्रदायादेव लक्ष्ये ज्ञाते लक्षणमकिञ्चित्करमिति वाच्यम्; गीती शीघ्री शिरःकम्पीति शिक्षावचने अनर्थ इति पदेन लक्षणज्ञानाभावे प्रत्यवायस्योक्तत्वादर्थपदस्य लक्षणपरत्वादत्रापि

ग्रन्थे लक्षणेन विना विद्येति तस्यावश्यकेनोक्तत्वात् कुत्रचिल्लक्षणेनैव सम्प्रदायस्य ज्ञातव्यत्वाच्चेत्यर्थः इति सर्वमवदातम् ॥

Colophon:

इत्यारण्यशिक्षः(क्षा) समाप्तः(प्ता) ॥

No. **867.** आरण्यशिक्षा सव्याख्या.

ĀRAṆYAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Substance, paper. Size, 13 × 8 inches. Pages, 49. Lines, 18 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

Begins on fol. 266*a*. The following is a list of the other works contained herein.

	Fol.
Yajuḥ-Prātiśākhya ..	1*a*
Prātiśākhyavyākhyānam Tribhāṣyaratnam ..	20*a*
Kālanirṇayaśikṣā ..	100*b*
Uccōdarkiṭīkā	107*b*
Bhāradvājaśikṣā ..	114*a*
Bhāradvājaśikṣāvyākhyā	120*a*
Vyāsaśikṣā with commentary	167*a*
Svaraśikṣā with commentary	253*b*
Yōhiprāptiḥ	294*b*
Lakṣmīkāntaśikṣā with commentary	300*b*
Sarvasammataśikṣā with commentary	312*b*
Yōhiprāptiśikṣā ..	334*a*

This commentary is fuller than the one described under the last number.

Beginning:

विघ्नराजं प्रणम्यादौ वासुदेवं च कामदम् ।
आरण्यशिक्षाव्याख्यानमहं वक्ष्ये यथामति ॥

प्रारिप्सितप्रतिबन्धविघ्नविघाताय कृतं मङ्गलं ग्रन्थतो निरूप(ण)स्य प्रयोजनं च दर्शयन् चिकीर्षितं प्रतिजानीते—

गणपतिमभिवन्द्यावद्यजालामयघ्नं
स्वरपदमितिवर्णोद्बोधनः(नं)शीलनेन ।
क्षितिसुरगणहेतोरेतदारण्यशिक्षा-
मृतमिह नवशिक्षावारिधेरुद्धरामि ॥

अवद्यजालामयघ्नं व्याधिवत् ग्रन्थरचनाप्रतिबन्धकसमूहविनाशकमिति गणपतिविशेषणम् । शीलनेन सम्यगभ्यसनेन स्वरपदमितिवर्णोद्बोधनमित्यारण्यशिक्षामृतविशेषणम् । आरण्यकप्रथमप्रश्ने उदात्तादिस्वरविषयेऽध्येतॄणां बहुधा विप्रतिपत्तिसत्त्वात् तन्निर्णयार्थं प्रतिजानीते ।

End:

इत्थं न्यरूपि सकलं स्वरवर्णजालं
स्वाध्यायपञ्चसु मुदे निगमेत(मोत्त)राणाम् ।
आरण्यके यदिह किंचन न न्यरूपि
तद्बुद्धिमद्भिरखिलं स्वयमूहनीयम् ॥

ननु सकलं स्वरवर्णजालं निरूपितमित्यसङ्गतं स्वाध्यायब्राह्मणे अम्भस्य पारे इति प्रश्ने च स्थितानां श्रुतिवाक्यानामुदाहृतत्वेऽपि प्रथमप्रश्नाशिक्षामिति प्रश्ने ब्रह्मवल्ल्यां भृगुवल्ल्यां स्थितानां श्रुतिवाक्यानामनुदाहृतत्वात् । न चादिमैकपदे ह्युच्चमित्यादिना लक्षणस्याभिनिहितत्वे लक्षणजालं सर्वं निरूपितप्रायमेव यथा गोस्सास्नादिमत्त्वे लक्षणेऽभिनिहिते तल्लक्षणाक्रान्ता सर्वापि व्यक्तिर्गौरिति निरूपितप्रायेति वाच्यम्; वैषम्यात्तत्र सास्नादिमत्त्वलक्षणस्य सिद्धत्वेन तद्दि(शि)ष्टा सर्वापि व्यक्तिर्गौरिति सुज्ञानम्; प्रकृते तु उदात्तादिस्वराणां पुरुषोच्चारणाधीनत्वेन अन्यथाप्युच्चारणसम्भवेन असिद्धत्वात् तथा च लक्ष्ये उदाहृत इदमिदं श्रुतिवाक्यमिति विज्ञाय भवदुक्तलक्षणज्ञो भवति । अतः त्वं वै पूर्वं समभूः । त्वमिदं पूर्वः कुरुष्वेति । पुरश्च हिरण्मयीमित्यादौ उदात्तपूर्वस्तैरोव्यञ्जन इत्यर्थः । नोदात्तस्वरितपर इति निषेधाप्रवृत्तिरत्र विशेषो द्रष्टव्यः ।

चित्त्यादिप्रश्नत्रितये संहितावत् स्वरो भवेत् । इतरेषु पञ्चसु प्रश्नेष्वपि अनुक्तविशेषं वाक्यजालं संहितातुल्यस्वरमित्याह—

एकश्रुत्यादिकं वाक्यं विना सत्यसमस्वरम् ।
प्राप्नोत्येवोमिति परे ह्यवर्णान्तस्सदाशिवोम् ॥

सुब्रह्मण्यं परं रूपं नवोमित्यादि सर्वतः । पदान्तादवर्णादोमित्यस्मिन् परे पूर्वपरयोः स्थाने पररूपमेकादेशःस्यात् । यथा सुब्रह्मण्योꣳ सुब्रह्मण्योꣳ सुब्रह्मण्योम् । ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् ॥

आरण्यके तु वाक्यान्ते उदात्तो नम उच्यते ।
नो पते वै महोजायसेभ्यः पूर्वो विगास्तथा ॥

* * * *

भूः प्रपद्ये सर्वो वै नमश्च स्वरितो भवेत् ॥
न कश्चन यथोवाच स्वरान्तोपनिषद्भवेत् ।
सर्वे नारायणप्रश्न उच्चान्ता इति निर्णयः ॥

No. 868. आवर्णि.

ĀVARṆI.

Pages, 3. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 95*a* of the MS. described under No. 854.

Complete.

This is a work giving a list of such words from the Yajurvōda as begin with an आ which is merged in the final vowel of the previous word. The work is attributed to Mahādhipati of Tintriṇī (*i. e.* the tamarind tree) Family.

Beginning:

आग्नीध्राग्रयणाज्योपावर्ताप्नोत्यायुधश्रुतिः ।
आशीराहवनीयाग्नेयाग्नामुष्यायणश्रुतिः ॥
आत्मशब्दो नोरसादिरायुश्शब्दो न घात्परः ।
अन्तोदात्तो निहतो वाप्यादित्यश्रुतिरिप्यते ॥

End:

आस्थातास्ताव आहृत्याहावमाहवनस्तथा ॥
अल्पेनाद्याहरन्ति स्यादाहनन्याय चाहलम् ।
आह ऋतुना स्मोपहत्या प्रपराश्राव्यानुवाक्यया ॥
आहुराकारपूर्वश्चेदेषावर्णिस्सुनिर्मितः ।
तिन्त्रिणीकुलसम्भूतमहाधिपतियज्वना ॥

Colophon:

इत्यावर्णिस्समाप्ता ॥

No. **869.** आवर्णि.

ĀVARṆI.

Pages, 6. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 21*b* of the MS. described under No. 853.

Complete.

Same as the last. The line mentioning the author's name is herein omitted.

No. **870.** आवर्णि सव्याख्यान.

ĀVARṆI WITH COMMENTARY.

Pages, 26. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 103*a* of the MS. described under **No.** 861.

Complete. Same as the work described under No. 868, with the commentary in addition.

Beginning:

इतः परं पदादौ वर्तमानस्य आवर्णस्य संग्रहः क्रियते ।
आकारादीनि सर्वाणि विभक्तानि पदान्यहम् ।
आग्नीध्राग्रय, &c., श्रुतिः ॥
आग्नीध्रे आग्रयणे आज्ये उपावर्त आप्नोति आयुधः आकारादीनि । नयवत्याचार्ग्नीध्रे । नमोवृक्तिवत्यर्चाग्नीध्रे जुहुयात् । श्रुतिनिर्देशात् सर्ववि-

भक्तिषाकारादितो भवति । उत्तरेणाग्नीध्रम्। एवमुत्तरत्रापि । श्रुतिश्रुच्छब्द-निर्देशात् यथासम्भवमुदाहार्यः ।

End:

आत्मानं पराह तस्मात्, आश्राव्याह देवान्, पुरोऽनुवाक्ययाह, आहैतत्पूर्वमाहुश्चेत्तेषाम् आवर्णी सुनिर्मितः ॥

Colophon:

आवर्णीव्याख्यानं समाप्तः(म्) ॥

No. 871. आवर्णिव्याख्या.
ĀVARṆIVYĀKHYĀ.

Pages, 8. Lines, 20 on a page.

Complete.

Begins on fol. 20*a* of the MS. described under No. 855.

Beginning:

आकारादीनि सर्वविभक्त्यन्तानि पदान्याह—आग्नीध्रे, अन्तरिक्षमिवाग्नीध्रम्, ऋचाग्नीध्रे जुहुयात् । इध्र इति किम्? दक्षिणाग्नीषोमीयम् ।

End:

देव सवितरेतत्ते प्राह, यद्ब्राह्मणं पराह, आश्राव्याह देवान्, प्रैवैनं पुरोऽनुवाक्ययाह । एतत्पूर्वं किम्? एतावता हैनसा। आहुश्च—यस्य समुद्रं रसया सहाहुः ॥

Colophon:

॥ इत्यावर्णो(र्णि)व्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

No. 872. आवर्णि.
ĀVARṆI.

Pages, 2. Lines, 30 on a page.

Complete.

Begins on fol. 90*a* of the MS. described under No. 859.

This is a work of the same nature as the one described under No. 868 ; it seems to relate to the words of the Ṛg Vēda.

Beginning :

आकृतिश्चाकृतिश्चै(श्चै)व क्षितिमाङ्क्ष चागहि(सि) ।
आम्नीध्रादागमिष्टाग आगमन्नागतेन च ॥
आगत्य स्यादाचरन्त्याचरेदा(रन्ती)च(राज)रदा(आ)जि च ।
इङ्ग्या जुह्वा नागताजदाजित्वात्मादानिङ्ग्यक: ॥

End :

आकारादिपदानान्तु सृष्टाय प्रतिपादितम् ।
यथामति हृदि प्रीत्या धार्यं विद्वज्जनैस्सदा ॥

Colophon :

आवार्णि समाप्तम् ॥

No. 873. अवेष्टनपदानि.

AVĒṢṬANAPADĀNI.

Pages, 6. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 78*a* of the MS. described under No. 856.

Complete.

Words that are not divisible in the Padapāṭha of the Kṛṣṇa-Yajurvēda are herein found arranged alphabetically.

Beginning :

श्रीगणाधिपतये नमः

अजगरेण, अनिष्टृतः,
अरोचथाः, अऽंहतिः ।
अदन्दशूकाः,

End:

सालावृकेभ्यः,
स्नावन्याभ्याम्,
हवामहे,
हरिमाणम्,
हलीक्ष्णान्,

No. 874. उच्चस्वरनिर्णयः.
UCCASVARANIRṆAYAḤ.

Pages, 5. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 39*a* of the MS. described under No. 857.

Complete.

This is a treatise in two chapters on the determination of those Vēdic words which have the Ucca or high accent on the final syllable as well as of those which have it on the initial syllable.

Beginning:

प्रणम्य नारायणपादपङ्कजं
समस्तलोकत्रितयार्तिहारिणम् ।
करिष्यते वेदपदानि पाठतो
निरूप्यतो(चो)च्चस्वरानिर्णयो मया ॥
अन्तोदात्तं पदञ्चेदमाद्युच्चमिदमीदृशम् ।
नियमो न कृतः कैश्चित् कस्मिंश्चित्स्वरलक्षणे ॥
एकादेशोऽयवादेश उदात्तस्संहितागमे ।
ओदेद्लोप्युदात्तो यो विषयो लक्षणस्य सः ॥
अन्तोदात्तं पदं यत्स्यादाद्युदात्तन्तथैव च ।
एतद्द्वयं पदं ज्ञातुमिदं शास्त्रं प्रणीयते ॥
अत्रान्तोच्चस्वरं पूर्वमकारादिक्रमेण तु ।
आद्युच्चश्च ततोऽनेन क्रमेणैव च गृह्यते ॥

नानात्वमिङ्ग्यभूतानां पदानामत्र चेष्यते ।
व्यस्तान्यभिविनिप्रेतान्यन्तोदात्तपदानि च ॥

End:

एति तद्यद्धिरण्येन चैकैकस्मात्तथा भवेत् ।
ओषधिर्बे(र्वौ)षिधीनाश्च तथौषधय ओषधी ॥

इत्याद्युच्चस्वरसमुच्चयः समाप्तः ॥

No. 875. उच्चोदर्कि.

UCCŌDARKI.

Pages, 2. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 34*a* of the MS. described under No. 854.

Complete.

A work on the determination of the two accents, Udātta and Pracaya, they having to be indicated by the fingers of the reciter, each in a peculiar way, when a Svarita accent is followed by an Udātta or Pracaya.

Beginning:

नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य सङ्ग्रहः ।
क्रियते हस्तविन्यासभेदोच्चारणासिद्धये ॥

यदेकस्मिन् पदे स्वारपूर्वोदात्तो न विद्यते ।
संहितालक्षणं तस्मादिदमित्यवगच्छत ॥

उदात्तप्रचयौ भिन्नौ स्थानवाक्स्थानभेदतः ।
अस्मिन् तावेव गोष्ठे ते राष्ट्रे लोके क्षये परः ॥

End:

अस्माकमक्ष्योरस्मद्वा प्राणोऽश्वात्यूर्जमश्विना ।
ज्योतिरन्नाद्यमन्वाग्मन् वै बृहस्पतये जया ॥

Colophon:

इत्युच्चोदर्किः समाप्तः ॥

No. 876. उच्चोदर्कि—सव्याख्यान.

UCCŌDARKI WITH COMMENTARY.

Pages, 9. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 28*a* of the MS. described under No. 131.

Complete.

The author of the commentary found herein is not known.

Beginning:

नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य सङ्ग्रहः ।
क्रियते हस्तविन्यासभेदोच्चारणसिद्धये ॥

नित्याभिनिहतक्षैप्राः स्वरितविशेषाः यस्मात् पूर्वे उदात्तात्पूर्वभूतातस्य नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य सङ्ग्रहो निश्चयः क्रियते हस्तविन्याससिद्धये भेदोच्चारणसिद्धये च नित्याभिनिहतादिलक्षणं प्रातिशाख्ये द्रष्टव्यम्.

End:

पदेषु स्वारपूर्वो वर्ण उदात्तः । अवरुद्धं१ ह्यस्यान्नम् । अस्येति पदम् निहतमपि अन्नशब्देनैकादशे उदात्तः । सुवर्ग्याण्यासन्, याज्यास्स्युस्तास्सायं, तस्मै होतव्या वर्ष्म वै, आरण्योऽजो नकुलः, सोऽजांऽतिस्रोजा मल्हाः, यस्यातिग्राह्या न, अन्तरिक्ष्यदेवत्यो हि, आयुष्योऽस्माकम्, प्राणोऽक्ष्योश्चक्षुः, तेऽस्मत्पाशान्, द्वे सक्थौ(क्थ्यौ) द्वौ बाहू, प्राणोऽश्नाति स प्राणम् । प्राण इति किम्? अपोऽश्नाति । मनुष्या ऊर्जम्, आनुजावरोऽश्विनौ । ज्योतिरन्नाद्यमन्वाग्मन् वै बृहस्पतये जया ज्योतिः अन्नाद्यमन्वाग्मन् वै बृहस्पतये जया एष्विङ्ग्यानां पदेषु स्वारपूर्वो वर्णः उदात्तः । यथा सुवर्ग्याः, ज्योतिर्गौरायुरिति, तया वै सोऽन्नाद्यम्, त इमेऽन्वाग्मन्, वैश्वदेव्यो वै प्रजाः, पयस्या बृहस्पतये, चतुरक्षरा सत्यजया ॥

Colophon:

इत्युच्चोदर्कव्याख्यानं संपूर्णम् ।

No. 877. उच्चोदर्कि—सव्याख्यान.

UCCŌDARKI WITH COMMENTARY.

Pages, 10. Lines, 6 on a page. Character, Nandināgari

Begins on fol. 17*a* of the MS. described under No. 857.

Complete.

This work is like the last except that the illustrations in the commentary are fuller.

No. 878. उच्चोदर्कि—लघुवृत्तिटीकासहितम्.

UCCŌDARKI WITH A COMMENTARY called LAGHUVṚTTI.

Pages, 13. Lines, 24 on a page.

Begins on fol. 107*b* of the MS. described under No. 867.

Complete.

In this codex the commentary is found after the whole of the text is given. At the end of the commentray a few verses are added, in which the place where the Pracaya-svara occurs is pointed out. After that a few more verses regarding the performance of the annual ceremonies in honor of dead ancestors are also given.

Beginning of the Commentary:

नित्याभिनिहतक्षैप्र इति । अस्यायमर्थः—

नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य सङ्ग्रह इति अनेकदेशेष्वाश्रमभेदात् विप्रकीर्णानामेकत्र सङ्गृह्य पठनसङ्ग्रहः । तत्र नित्यलक्षणं यकारसहितो वकारसहितो वा अनुदात्तपूर्वो वा पूर्वरहितो वा अक्षरं यत्र स्वर्यते स नित्यः यथा—स धन्यस्त्वोताः, ततो बिल्वः ।

End:

नेङ्ग्यांशः—वीर्यं वा अग्निः, पयस्या बृहस्पतये, चतुरक्षरा सत्यजया । इङ्ग्यांशपदेष्वेषूदात्तस्वारात्पराक्षरम्—उदात्तेष्वेतेषु पदेषु नित्यादिस्वाराक्षरमुदात्तं स्यात् कथं भूतेषु ईङ्ग्यैकदेशेष्वित्यर्थः न त्विङ्ग्यपदस्य ॥

Colophon:

उदात्तप्रचयनिर्णयलघुवृत्तिस्समाप्ता ॥

उदात्तात्परतो नास्ति प्रचयः पूर्वतोऽपि वा ।
स्वरितः प्रचयादूर्ध्वं निहतात्प्रचयः परम् ॥
पदादौ प्रचयो नास्ति स्वारादेकपदे ततः ।
नास्त्युदात्तोऽत्त्य(प्य)विज्ञेयो हस्तविन्यासकर्मणि ॥
ओष्ठ्ययोः स्वरयोर्मध्ये संयोगादिर्यदि स्थितः ॥
विसर्गात् क्षपरादूर्द्ध्वमुभयत्रार्द्धमात्रकम् ।
मात्रावर्तानुस्रुविति(?)स्तथा वत्सानुसारिणी ॥
पादोना स्यात्पारवती पादमात्रा पिपीलिका ।
पूर्ववर्णप्रयत्नेन न वदेदुत्तरं बुधः ॥
ओमः पवर्गसंयोगे प्रयत्नो नेप्यते पृथक् ।
नित्याभिनिहतक्षैप्रपूर्वोदात्तस्य सङ्ग्रहः ॥
अविभक्ताः पृथग्ग्रामाः स्वस्वार्जितधनाशनाः ।
प्रतिसां(सं)वत्सरं पित्रोः स्वस्वगेहेषु कारयेत् ॥

*　　　*　　　*　　　*

विवाहोत्सवयज्ञेषु चान्तरे मृतसूतकम् ।
शीतमन्नं परधीयं कर्तृभोक्तृंश्च न स्पृशेत् ॥
आमश्राद्धन्तु पूर्वाह्णे एकोद्दिष्टन्तु मध्यमे ।
पार्वणश्चापराह्णे तु प्रातर्वृद्धिनिमित्तके ॥
संवत्सरश्चोदकुम्भं दर्शश्राद्धानुमासिकम् ।
क्रमेणैव प्रकुर्वीत कुर्यात्तत्रोत्तरोत्तरम् ॥

No. **879.** ऋक्प्रातिशाख्यम्.

ṚKPRĀTIŚĀKHYAM.

Substance, paper. Size, 13¼ × 8 inches. Pages, 36. Lines, 24 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Contains 18 Paṭalas. Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Ṛgvēdānukramaṇikā 21*a*, Ṛgvēdaparibhāṣā 46*a*, Kātyāyanasarvānukramaṇikāvṛttiḥ 53*a*, Kālajñānam 135*a*.

At the end of the work under notice there are about two pages of matter on the characteristics of Jaṭā.

The work deals with the orthagraphy, pronunciation and prosody of the Ṛgvēda. The contents of the 18 chapters are given on page 137 of Rājēndralāla Mitra's Catalogue of the Sanskrit MSS. in the Library of His Highness the Maharaja of Bikaner.

Beginning :

परापरे ब्रह्मणि यं सदाहुः
वेदात्मानं वेदनिधिं मुनीन्द्राः ।
तं पद्मगर्भं परमन्त्वादिदेवं
प्रणम्यर्चां लक्षणमाह शौनकः ॥
माण्डूकेयस्संहितां वायुमाह
तथाकाशं चास्य माक्ष(ण्ड)व्य एव ।
समानतामनिले चाम्बरे च
मत्वागस्त्यो विपरं(रि) हारन्तदेव ॥
अध्यात्मकृसौ शूरवीरस्सुताश्च
वाङ्मनसयोर्विपदन्त्यानुपूर्वे(र्व्ये) ।
सन्धेर्विवर्तनं निर्भुजं वदन्ति
शौद्धाक्षरोच्चारणन्तु प्रतृण्णम् ॥
उभये(य)मन्तरेणोभयं व्याप्तमग्रे
वरे कामा अन्ननाकोभयाज्याख्याः ।
प्राणेष्व(णष्ष)कारे यच्च बलं णकारे
वाक्प्राणयोर्यच्च होमः परस्परम् ॥
गुरुत्वं लघुता साम्यं ह्रस्वदीर्घप्लुतानि च ।
लोपागमविकाराश्च प्रकृतिर्विक्रमः क्रमः ॥

स्वरितोदात्तनीचत्वं श्वासो नाद[ा]स्तथोभयम् ।
एतत्सर्वन्तु विज्ञेयं छन्दोभाषावि[धीयता](म)म् ॥
अस्य ज्ञानार्थमिदमुत्तरत्र वक्ष्ये शास्त्रमखिलशैशिरीये ।
ऋग्वेदे पारायणपाठे शाकल्ये शैश(शि)रीयके ॥
पदक्रमविभागज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।
स्वरमात्राविशेषज्ञो गच्छेदाचार्यसंपदम् ॥

अकारकोराविउएओऐऔपदाद्यन्तयोर्नल्कारस्स्वरेषु ।

End:

लघ्वक्षराणां लघुवृत्तिशब्दं सर्वं
लक्ष्यकं जागतमेव विन्द्यात्
यश्छन्दसा वेदविशेषमेत
भूतानि च त्रैष्टुभजागतानि ।
सर्वाणि रूपाणि च भक्तितो यः
स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वम् ॥ स्वर्गं जयत्येभिरथामृतत्वमिति ॥

Colophon:

इति प्रातिशाख्ये अष्टादशः पटलः ॥
इति ऋग्वेदप्रातिशाख्यं समाप्तम् ॥

Beginning:

क्रमे यथोक्ते पदजातमेव द्विरभ्यसेदुत्तरमेव पूर्वम् ।
अभ्यस्य पूर्वं च तथोत्तरे पदेऽवसानमेवं च जटा विधीयते ॥

क्रमे यथोक्ते द्वाभ्यामित्यादिनोक्तक्रमेण पदजातं पदद्वयं पदत्रयं वा उच्चार्य पूर्वमादौ उत्तरमवसानपरं द्विरभ्यसेत् द्विवारं पठेत् अभ्यस्य ततस्सन्धानद्वारा पूर्वं प्रथमं पदं विलोमतयोच्चार्य द्विरभ्यसेत् । ततः क्रमवदुक्त्वा कुर्यादवसानम् ॥

End:

पदसन्धानाद्विशेषितस्य स्वरस्याभिधाने ज्ञाने च
स्वरं(रो)विधेया(यो)हि यथाश्रुतैस्स्वरैः
परे(दे)ष्वथामन्त्रितजातकेष्विह ।

अत्र जटापठने पदेषु यथाश्रुतैस्स्वरैरुदात्तवदेकीभावमित्याद्युक्तक्रमेव स्वरसन्धानं कर्तव्यम् । पद . . .

No. 880. ऋक्प्रातिशाख्यम्.

ṚKPRĀTIŚĀKHYAM.

Substance, paper. Size, 13 × 8¼ inches. Pages, 35. Lines, 27 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Contains 18 Paṭalas.

Begins on fol. 1*a*. A commentary relating to this work begins on fol. 23*a* of this codex.

Complete.

Same as the last.

No. 881. ऋक्प्रातिशाख्यम्.

ṚKPRĀTIŚĀKHYAM.

Substance, palm-leaf. Size, 12¾ × 1⅝ inches. Pages, 59. Lines, 7 on a page. Character, Nandināgarī. Condition, good. Appearance, old.

Breaks off in the 17th Paṭala; but it is erroneously stated in the colophon on fol. 29*b*, wrongly introduced there, that all the 18 Paṭalas are complete.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Ṛṣidēvatāchandōnāman 31*a*. Vāyustutivyākhyānam 180*a* Pañcasaṁskāraviṣayasaṅgrahaḥ 207*a* and Pādmatantram 221*a*.

Same as the last.

No. 882. ऋक्प्रातिशाख्यव्याख्या.

ṚKPRĀTIŚĀKHYAVYĀKHYĀ.

Pages, 201. Lines, 27 on a page.

Begins on fol. 23*a* of the MS. described under No. 880.

Complete.

This commentary is said to have been composed by Uvaṭa and is called Pārṣadavṛtti.

A few specially added stanzas at the end describe the Mātrā, Prayatna and the Svara of the Praṇava, and also mention the merit flowing from knowing and using it well.

Beginning:

संहिता पद(प्र)कृतिः। पदान्तान्पदादितस्सह सन्दधीतेति यत्सा कालाव्यवायेन, पदानि प्रकृतिः यस्याः संहितायाः सेयं पदप्रकृतिस्संहिता सा सन्धिकृता वेदितव्या । न पदानीह शास्त्रे साध्यन्ते ऐन्द्रव्याकरणादितः प्रकृतानि पदानि तस्मादन्यत्र सिद्धानां पदानां विधिरुच्यते इत्यर्थः । का पुनस्संहिता? पदान्तान् पदादितः सह सन्दधीतेति यत्सा कालाव्यवायेन सा संहिता। अयं देवाय जन्मने । संहिता संज्ञायाः प्रयोजनम् . . .

इति शौनकीये प्रातिशाख्ये श्रीपार्षदवृत्तौ संहितापटलं द्वितीयम् ।

End:

गायत्र्यादीनि छन्दांसि सोम आहुतयः पुरा।
भान्ति सर्वमिदं कृत्स्नं त्रैलोक्यं सचराचरम् ॥
धन्यं यशस्यमायुष्यं पुण्यं पुष्टिकरं शुभम् ।
आत्यन्तिकं चापवर्गं छन्दसां ज्ञानमुत्तमम् ॥
छन्दोज्ञानात्परं ज्ञानं नान्यदस्तीति मे मतिः ।
आहुर्यस्माद्द्विजश्रेष्ठाः तस्माद्विद्यात् प्रयत्नतः ॥

इति शौनकीय ऋग्वेदप्रातिशाख्यपार्षदवृत्तौ प्रागाथं छन्दः पटलं नामाष्टादशम् ।

Colophon:

इति श्रीशौनकीयप्रातिशाख्ये तृतीयाध्यायस्य बार्हतः प्रगाथादि छन्दः पटलं नाम षष्ठम् ॥ तृतीयाध्यायस्समाप्तः ॥

सार्धा चतुस्सहस्री च चतुष्षष्ठ्याधिका तथा ।
व्याख्याने प्रातिशाख्यस्य ग्रन्थसङ्ख्येयति विद्यते ॥
चतुर्मात्रश्च षण्मात्रः प्रणवः कीर्त्यते बुधैः ।
पूर्वस्स्वरः परो नादः समीमात्रः प्रकीर्तितः ॥
अनुदात्तस्वरो ज्ञेय उदात्तो नाद उच्यते ।
लक्षणं प्रणवस्येदं प्रणवो ब्रह्म कीर्त्यते ॥
तैलधारमिवाच्छिन्नं दीर्घं घण्टानिनादवत् ।
अवाच्यं प्रणवस्याग्रं यस्तं वेद स वेदवित् ॥
त्रिस्थानं च त्रिमात्रं च त्रिब्रह्म च त्र्यक्षरम् ।
त्रिमात्रादर्धमात्रन्तु यस्तं वेद स वेदवित् ॥
वेदो हि वर्णसङ्घातो वेदो ब्रह्मेति कीर्त्यते ।
तस्मात्तद्वेदवर्णज्ञो ब्रह्मलोके महीयते ॥
अनेन विधिना वेदं योऽधीते श्रद्धयान्वितः ।
सर्वपापविनिर्मुक्तो ब्रह्मलोके महीयते ॥

एतत् पवित्रं पापघ्नं वाङ्मलस्य विशोधनम् ।
भक्त्या ज्ञात्वा च सङ्गृह्य ब्रह्मलोके महीयते ॥ नमश्शौनकाय नमः ॥
अज्ञानमोहाद्यदि विभ्रमाद्वा यत् किञ्चिदूनं लिखितं मयेह ।
तत् सर्वमार्यं परिशोधनीयं न दोष आर्याः खलु लेखकस्य ॥

No. **883.** **ऋक्प्रातिशाख्यवृत्तिव्याख्या.**

ṚKPRĀTIŚĀKHYAVṚTTIVYĀKHYĀ.

Substance, palm-leaf. **Size,** 15 × 1⅝ inches. **Pages,** 178. **Lines,** 6 on a page. **Character,** Telugu. **Condition,** good. **Appearance,** not old.

Incomplete. Paṭalas 1 to 6 complete.

A gloss on Uvaṭa's commentary on the Ṛkprātiśākhya; by Viṣṇumitra, son of Vēdamitra, a resident of the Campā country.

Beginning:

अत्र भाष्यकृतस्सर्वान् प्रणम्य शिरसा मुनीन् ।
शौनकन्तु विशेषेण येनेदं पार्षदं कृतम् ॥
तस्य वृत्तिः कृता येन तं सत्ययशसं तदा ।
तेषां प्रसादादेवास्य स्वशक्त्या वृत्तिमारभे ॥
लेख्यदोषनिवृत्त्यर्थं विस्तारार्थं क्वचित्क्वचित् ।
बह्वुदाहरणार्थाय योज्यते सा मया पुनः ॥
तस्यास्समापने शक्तिं त एव प्रदिशन्तु मे ।
लब्ध्वा काममहं तेभ्यो गच्छेयं पारमीप्सितम् ॥
चम्पायां न्यवसत्पूर्वं वत्सानां कुलमृद्धिमत् ।
तस्मिन् द्विज(व)रा जाता बह्वृचाः पारगोत्तमाः ॥
वेदमित्र इति ख्यातस्तस्मिन् जातो महायशाः ।
चर्चापाठेऽखिलश्रेष्ठः सुतस्तस्य महात्मनः ॥
नाम्ना वै विष्णुमित्रस्तु कुमार इति शब्द्यते ।
तेनेयं योजिता वृत्तिरुदाहरणमण्डिता ॥
पण्डिताः परिगृह्णन्तु सुप्रसन्नामिमां मम ।
अज्ञानाद्यदुपात्तं स्यात्तदृजूकृत्य योज्यताम् ॥
शास्त्रावतारं संबन्धं ज्ञात्वादौ च प्रयोजनम् ।
सुखबोध्यं भवेच्छास्त्रमिति शिष्टानुशासनम् ॥
शौनको वै गृहपतिः नैमिशीयैस्तु दीक्षितैः ।
दीक्षान्ते चोदितस्त्वाह सात्रीये द्वादशाब्दिके ॥

इति शास्त्रावतारं स्मरन्ति । अथ संबन्ध मु(उ)च्यते—अयं द्विजातीनां वेदाभ्यासः सकलपुरुषार्थसिद्धेः कारणमिति वैदिकसिद्धान्तः । स च पुरु-

षार्थश्चतुर्विधः—धर्मोऽर्थः कामो मोक्षश्चेति । तदप्युक्तमृग्विधाने पवमाने नाभानेदिष्ठहृद्येषु पुरुषसूक्तादिषु । वेदाभ्यासो हि पञ्चधा विहितः—अध्ययनं विचारोऽभ्यसनं जपोऽध्यापनमिति । तथा च स्मर्यते—

वेदस्वीकरणं पूर्वं विचारोऽभ्यसनञ्जपः ।
तद्दानञ्चैव शिष्येभ्यो वेदाभ्यासो हि पञ्चधा ॥ इति

तदपि वक्ष्यति—एकः श्रोता दक्षिणतो निषीदतीत्यध्ययनम्; अभ्यासार्थे द(द्रु)तां वृत्तिमित्यभ्यसनम्; प्रयोगार्थे तु मध्यमामिति जपादिः; तद्दानञ्चैव शिष्येभ्य इत्यध्यापनम्; पारायणं वर्तये(त्)ब्रह्मचारीत्येवमादि च । तस्मादधीतवेदस्य सति सामर्थ्ये सम्पूर्णफलापेक्षया विचारः प्राप्तः स विचारो द्विविधः अर्थतो लक्षणतश्चेति । तथा चोक्तम्—

स्थाणुरयं भारहारः किलाभूदधीत्य वेदं न विजानाति योऽर्थम् ।
योऽर्थज्ञ इत्सकलं भद्रमश्नुते (स) नाकमेति ज्ञानविधूतपाप्मेति ॥

तथा च

लक्षणं यो न वेत्त्यृक्षु न स कर्मफलं लभेत् ।
लक्षणज्ञो हि मन्त्राणां सकलं भद्रमश्नुते ॥

इति तस्मात्तावत्पूर्वं लक्षणमुच्यते लक्षणपूर्वकं हि अर्थपरिज्ञानम् । तथा चोक्तम्—

स्वरो वर्णोऽक्षरं मन्त्रास्तत्प्रयोगार्थ एव च ।
मन्त्रं जिज्ञासमानेन वेदितव्यं पदे पदे ॥ इति ।

सर्वशास्त्रादौ नमस्कारं कुर्वन्त्याचार्या यथा स्वयंभुवे ब्रह्मणे विश्वगोप्त्र इति, सर्वात्मानं विश्वसृजं स्वयम्भुवमिति च । पितृदेवऋषिसङ्घेभ्य इति । अतोऽत्रापि शौनक आचार्यो भगवान् शास्त्रादौ नमस्कारं प्रतिज्ञाश्च (च)काराविघ्नार्थम्—

परापु(व)रे ब्रह्मणि यं सदाहुः
वेदात्मानं वेदनिधिं मुनीन्द्राः ।
तं पद्मगर्भं परमन्त्वादिदेवं
प्रणम्यर्चो लक्षणमाह शौनकः ॥

परश्चावरश्च परावरं परं नाम मनसा ध्यानगम्यं सदसदात्मकं वेदान्तेषु यदुच्यते तदेतद्धृदयं मन(श्चे)त्यादि तथा च महापुरुष इति यमवोचामेत्यादि । तथा अयं ज्योतिरजरं ब्रह्म । स ब्रह्मामृतं सदसदात्मकमिति । महश्च अणु च विश्वेशं विंशतिज्योतिरुत्तममिति च ।

* * * *

ख्यातौ खकारयकारौ एके । ख्यातेर्धातोः खकारय(श)कारयोस्स्थाने खकारयकारौ वक्तव्यौ मन्यन्ते एके आचार्याः । अख्यद्देवः । तावेव ख्यातिसदृशेषु नामसु । तावेव खकारयकारौ ख्यातिसदृशेषु नामसु वक्तव्यौ मन्यन्ते एके आचार्याः । सख्ये सखायः ॥

Colophon:

इति पार्षदव्याख्यायां द्विर्वचनपटलष्षष्ठः संपूर्णः ॥

End:

आहत्य एकत्रिंशत् । पादादाविति किम्? द्यावा नो अद्य पृथिवी । नू चिद्दधिष्व मे गिरः । अत्रैव वोऽपि नह्यामि । न्वेववर्जं न संयोगे । नु एव इत्येते पदे वर्जयित्वा यच्छतं तत्संयोगे परे न प्लवते । अद्य त्वा वन्वंत्सुरेकूणाः, पुरु त्वा दाश्वान्, अथ त्वमिन्द्र, पिबस्व धेनवानाम् । न्वेववर्जमिति कस्मात् ॥

No. 884. ऋग्विधानम् शौनकीयम्.

ṚGVIDHĀNAM, ŚAUNAKĪYAM.

Substance, palm-leaf. Size, 14¼ × 1½ inches. Pages, 293. Lines, 7 on a page. Character, Nandināgarí. Condition, good. Appearance, new.

Incomplete. Breaks off in the 18th Adhyāya.

The ऋषि, छन्दस्, देवता and the application and माहात्म्य of each Sûkta of the ten Maṇḍalas are given in order in this work. Just at the point where this Anukramaṇikā should end, there is ग्रन्थपात. Then begins रोगशान्ति, which consists of certain ceremonies for the removal of various diseases personified as cruel and harmful beings. This portion is called उत्तरकल्प which in this codex, contains two chapters in full and only the beginning of the third chapter. These appear to be appendices added to the main work.

Beginning:

शौनक उवाच

नियतं न हि वेदानां मन्त्राणां कलिदोषतः ।
कलिदोषनिवृत्त्यर्थं गायत्रीं पूजयेद्द्विजः ॥
गायत्रीमन्त्रसिध्यर्थं गायत्रीमयुतं जपेत् ।
सर्वेषां वेदमन्त्राणां सिध्यर्थं लक्षकं ततः ॥
गायत्रीमन्त्रसिध्यर्थं सप्तव्याहृतिसम्पुटम् ।
अयुतं चेज्जपेत्पूर्वं गायत्री सिद्धिदा तदा ॥

* * * *

अग्निमीळे नवमधुच्छन्दा(न्दो) ऋषिः, गायत्री छन्दः, अग्निर्देवता ।
अग्निमीळे जपेत्सूक्तं पापघ्नं श्रीकरं च यत् ।
पारायणफलं तस्य वेदानां चैव तत्सदा ॥
आग्नेयमाद्यसूक्तं तु मुख्यं ब्रह्मर्षिसम्मतम् ।
रायस्पोषकरं धन्यं जपन् विप्रोऽर्थमाप्नुयात् ॥
ऋषिस्सर्वमिदं जप्त्वा स पूतो नियतश्शुचिः ।
संहिताफलमाप्नोति ऋग्वेदस्य न संशयः ॥
एकादशगुणं ह्येतज्जपन् ब्रह्म सनातनम् ।
सर्वान् कामानवाप्नोति पापेभ्यश्च प्रमुच्यते ॥

* * * *

Colophon:

इति शौनकीयऋग्विधाने अष्टमाष्टके सप्तमोऽध्यायस्समाप्तः ॥

* * * *

End:

कुर्वीत वास्तुशमनं मध्ये गोष्ठस्य धर्मवित् ।
पुण्यैर्गन्धैश्च माल्यैश्च वानस्पत्यैस्तदौषधैः ॥
वास्तु सर्वं प्रतिशिरे सर्वधान्यैस्तथैव च ।
. . . . जपेच्छा(१)त्वं पायसेन यथाविधि ॥
औदुम्बरपलाशैस्तु बलिं प्रतिदिनं यथा ।

* * * *

एवमादि नरो ज्ञात्वा रोगोपद्रवशान्तये ।
जपहोमादिकर्तव्यं पूर्वमुक्तविधानतः ॥
क्षुद्रेष्वनुक्तरोगेषु सङ्करीकरणाद्विना ।
स्वरूपमेवं जानीयात् सर्वशान्तिषु कर्मसु ॥

* * * *

विकीर्णकेशी रोगाणां प्रतिरूपं प्रकल्पयेत् ॥
इति शौनकीयऋग्विधान उत्तरकल्पः ॥

Beginning:

अथ द्वितीयः । ऋषय ऊचुः
शृण्वन्तु ऋषयस्सर्वे गुह्याद्गुह्यतमं महत् ।
दशश्लोक्यमिदं स्तोत्रं वदामि ध्यानपूर्वकम् ॥
अङ्कुशं चाक्षसूत्रं च पाशपुस्तकधारिणीम् ।
मुक्ताहारसमायुक्तां देवीं ध्यायेच्चतुर्भुजाम् ॥

End:

प्रथमं भारती नाम द्वितीयं च महेश्वरी ।
तृतीयं शारदा देवी चतुर्थं कंसमर्दिनी ॥

पञ्चमं च जगन्माता षष्ठं चैव तु पार्वती ।
सप्तमं चैव कामाक्षी अष्टमं ब्रह्मपुत्रिका ॥
नवमं चैव वाराही दशमं ब्रह्मचारिणी ।
एकादशं तु वाग्वाणी द्वादशं वरदाम्बिका ॥

Colophon:

इति शौनकीयऋग्विधाने उत्तरकल्पे द्वितीयस्समाप्तः ।
अथ शिष्टरोगमूर्तिलक्षणम् । त्रिदोषशूलस्वरूपम् ।
त्रिदोषशूलरोगस्स्यात् दशहस्तः खराननः ।
त्रिलोचनश्शक्तिशूलपाशखड्गाङ्क(ड्वाङ्ग)शस्त्रभृत् ॥
त्रिशूलत्रितयैर्मर्त्यान् आपात्य क्षतयन् हृदि ।
नासानिहिततर्जन्या मोहयन् पारिपार्श्वकान् ॥

End:

पानात्पयःप्रभूताङ्गः पाण्डुरायतविग्रहः ।
चक्राङ्कुशखरः क्रूरः कुटिलेक्षणलालसः ॥

No. 885. ऋग्वेदलक्षणम्.

ṚGVĒDALAKṢAṆAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15 × 1¼ inches. Pages, 20. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Incomplete.

Begins on fol. 3*a*. The other works contained in the MS. are Vaiśvadēvavidhiḥ 1*a*, Vikṛtivalli 13*a*.

This is a work on the various kinds of Pādas or metrical lines found in the 8 Aṣṭakas of the Ṛgvēda.

Beginning:

देवा वै प्रथमेनाह्नेन्द्राय वज्रं समभरंस्तं द्वितीयेनाह्नासिञ्चंस्तृतीयेनाह्नाप्या
ऋतेन मित्रावरुणादस्त्रायुवाकवस्सुताः ब्रह्म च वरुणश्श्रुधि । अथ द्वादशेन

पादः त्वन्नो अग्ने पित्रोरुपस्थ आराय स्पूर्धि स्वधा वोऽस्ति हिते । अत्राह तत्कण्व एषां कण्वतमः ।

End:

आपो दीर्घं विश्वजिते अरिष्टिमा नो ब्रह्मण्यरिष्टं तातूत इन्द्रवधेन दस्युमिन्वकरां वावशाना ग्रावाणा वावृधाना आन्यूनमयं वां यन्नासत्याय द्वां कक्षीवानुभे भद्रे उदिरः ।

No. 886. ऋग्वेदपरिभाषा.
ṚGVEDAPARIBHĀṢĀ.

Pages, 11. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 46*a* of the MS. described under No. 879.

Incomplete.

This work mentions the number of stanzas, and the names of the Ṛṣi, Dēvata and Chandas, in relation to every hymn in the Ṛgvēda.

Beginning:

अथ ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीके ऋक्सङ्ख्याऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामः यथोपदेशं न ह्येतज्ज्ञानमृते श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिर्मन्त्राणां ब्राह्मणार्षेयछन्दोदैवतविज्ञानाध्यापनाभ्याम् । स श्रेयोऽधिगच्छति

End:

आदौ पञ्चाक्षरौ पादौ तृतीयसप्ताक्षरश्चतुर्थो नवाक्षरस्सप्तम्याः पञ्चको मुख्योदित इत्यर्थः ।

तृतीयस्सप्तको नवकश्चे ऋक्कृतं चिद्धिष्म ४ ५ ५ ७ ९ । अष्टम्याः पञ्चकपादश्चतुष्कसप्तकस्त्रैष्टुभश्च शिवा न सङ्ख्येति । ऋक् ५ ४ ७ ११

No. 887. ऋग्वेदपरिभाषा.
ṚGVĒDAPARIBHĀṢĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 16 × 1⅜ inches. Pages, 6. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Complete.

Begins on fol. 3*a*. The other works herein are —Vēdāṅgajyautiṣam 10*a*, Chandas 6*a*, Ṛgvēdānukramaṇikā 10*a*, Saptasvaram 35*a*.

Beginning: Same as above.

End:

ब्रह्मजाया जुहूर्नाम अगस्त्यस्य स्वसा दितिः ।
इन्द्राणी चेन्द्रमाता च सरमा रोमशोर्वशी ॥
लोपामुद्रा च नद्यश्च यमी नारी च शश्वती ॥
श्रीर्लाक्षा सार्पराज्ञीव श्रद्धा मेधा च दक्षिणा ।
रात्री सूर्या च सावित्री ब्रह्मवादिन्य ईरिताः ॥

The date of copying is given in Telugu as follows:—

Copied by Kṛṣṇa on the 15th of Kārtika, Thursday in the year Siddhārti.

No. 888. ऋग्वेदपरिभाषा.

ṚGVĒDAPARIBHĀṢĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 12×1¼ inches. Pages, 43. Lines, 7 on a page. Character, Kanarese. Condition, good. Appearance, old.

Incomplete.

Begins on fol. 14*a*. The other works contained in the codex are Śikṣāśāstram 1*a*, Vēdacchandas 4*a*, Kālajñānam 8*b*, Śamānam 10*b*, Vilinghyam 36*a*.

Same as the last.

After the 31st fol. in the work under notice, there are four leaves, numbered as 19 to 22, which do not continue consecutively the work. However, they also treat of the same subject.

Beginning:

ऋग्वेदाम्नाये शाकलके सूक्तप्रतीके ऋक्संख्याऋषिदैवतछन्दांस्यनुक्रमिष्यामः—यथोपदेशं न ह्येतद्ज्ञानमृते श्रौतस्मार्तकर्मप्रसिद्धिर्मन्त्राणां ब्राह्मणार्षेयच्छन्दोदैवतविद्याजनाध्यापनाभ्याम् । स श्रेयोऽधिगच्छत्येताभ्यामेव । अनेवंविदो यातयामानि च्छन्दांसि भवन्ति । स्थाणुं वर्छति गर्ते वा पात्यते प्रमीयते वा पापीयान् भवतीति विज्ञायते

End:

सौपर्णी नवमी वज्रसंस्तुतिरयमिति । द्यृचेनेन्द्र आत्मानमस्तौदुपान्त्ये वाच्योधक्षोल(ऽथ षोड)श जमदग्निर्भार्गवो मैत्रावरुणं प्रागाधं त्रिविष्टुबन्तं तृतीया गायत्र्या परासतो बृहतिस्तोत्रं राजसुक् सपादादित्याश्विन्यौ वायव्ये सौर्यौ ॥

No 889. ऋग्वेदानुक्रमणिका.

ṚGVĒDĀNUKRAMAṆIKĀ.

Pages, 45. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 21*a* of the MS. described under No 879.

Complete.

A work, similar to the last, but by a different author.

Beginning:

अग्निं नवमधुच्छन्दो वैश्वामित्रा वायो वायव्यैन्द्रवायवमैत्रावरुणास्तृचाश्विना द्वादश । अश्विनैन्द्रवैश्वदेवसारस्वतास्तृचास्सप्तैताः प्रउगदेवताः सुरूपकृत्नुं दशैन्द्रमा तु युजन्त्या दहेत्येताः

End:

तदेतत्सूक्तसहस्रं ससप्तदशकं सपादाधिकम् । वर्गाणां द्वे सहस्रे चतुर्विंशोत्तरे । ऋचां दशसहस्राण्यृचां [दशसहस्राणि ऋचां] पञ्चशतानि च ऋचामशीतिः । पादश्च पारायणं स प्रकीर्तितम् । शाकल्यदृष्टे पदलक्षमेकं सार्द्धं

तथा त्रिसहस्रयुक्तम् अष्टौ शतानि षड्विंशतिः पदसङ्ख्या प्रकीर्तिता । ऋग्वेदपारायणपाठे शाकल्ये शैशिरीयके नमश्शौनकाय नमः परमऋषिभ्यः ॥

* * * *

सूक्तमध्ये योऽवसाने भ्रष्टवीर्यस्स पापकृत् ।
गतासुर्मुनिहन्ता च रौरवं नरकं व्रजेत् ॥
अविदित्वा ऋषिच्छन्दोदैवतं योगमेव च ।
योऽध्यापयेज्जपेद्यस्तु पापीयान् जायते सुतः ॥
एकैकस्य ऋषेर्ज्ञानात् सहस्रायुर्भवेद्विजः ।
छन्दसामपि सालोक्यं छन्दोज्ञानादवाप्र(प्नु)यात् ॥

No. 890. ऋग्वेदानुक्रमणिका.

ṚGVEDĀNUKRAMAṆIKĀ.

Pages, 148. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. *10a.* of the MS. described under No. 887.

Complete.

The copying is said in the end to have been completed on Tuesday, the 11th, of the bright fortnight of Pramādi year; and the copyist's name is said to be Śrī Rāmasētu, a resident of Garakubākapura.

At the end of the work the characteristics of the various modes of Udātta-svara are mentioned in a few verses.

No. 891. कालनिर्णयशिक्षा.

KĀLANIRṆAYAŚIKṢĀ.

Pages, 4. Lines, 19 on a page.

Begins on fol. *45a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

This work treats of the Mātrā, or prosodial time-measure of letters, and of accents and stops.

Beginning:

प्रातिशाख्यादिशास्त्राणि मया वीक्ष्य यथामति ।
वेदतत्त्वावबोधार्थमिह कालो निरूप्यते ॥
अखण्डवर्णविषयो वर्णांशविषयोऽपि च ।
विरामविषयश्चेति त्रिविधः काल उच्यते ॥
स्वरवर्णविरामाणां भिन्नवाग्वृत्तिवर्त्तिनाम् ।
ऐकरूप्येण कालस्य कथनन्नोपपद्यते ॥
मध्यमां वृत्तिमाश्रित्य मया चेयं कृतिः कृता ।
प्रातिशाख्ये निषिध्यान्या यस्मात्सैकैव बोध्यते ॥

End:

परेण नित्यसंबन्धं प्रादिं परपदन्तथा ।
एकस्वराणां चादीनां प्रादीनामिति तद्द्वयम् ॥
यो यो विरामकालः प्रागृगादौ समुदीरितः ।
अङ्गीकृतस्यार्द्धमात्रं तु न सोऽधिक इष्यते ॥

Colophon:

कालनिर्णयशिक्षा सम्पूर्णा ॥

No. 892. कालनिर्णयशिक्षा सव्याख्या.

KĀLANIRṆAYAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 13. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 100*b* of the MS. described under No. 867.
Complete.

This commentary is by Muktīśvarācārya on the Śikṣā noticed above.

Beginning:

प्रातिशाख्यादिशास्त्राणि मया वीक्ष्य यथामति ।
वेदतत्त्वावबोधार्थमिह कालो निरूप्यते ॥

श्रोतृबुद्धिमनस्समाधानार्थं प्रकरणे प्रतिपाद्यमर्थं दर्शयति इह कालो निरूप्यत इति। अनेन विषयो दर्शितः। निष्प्रयोजने प्रकरणे प्रेक्षावत्प्रवृत्त्यनुपपत्तेस्तत्सिद्ध्यर्थं स्वग्रन्थस्य प्रयोजनं दर्शयति वेदतत्त्वावबोधार्थमिति। वेदस्य तत्त्वस्यावबोधः वेदतत्त्वावबोधः तदर्थं वेदतत्त्वावबोधार्थम्। अनेनार्थज्ञानकामिनोऽधिकारो दर्शितः। स्वग्रन्थस्य मूलन्दर्शयति प्रातिशाख्यादिशास्त्राणीति। प्रतिशाखासंबन्धि प्रातिशाख्यम्

End:

एक एव स्वरो येषां ते एकस्वराः तेषां पदानां योऽयं चादेः पूर्वपदान्तवद्भावः प्रादेः परपदादिवद्भावश्चोक्तः तदुभयं चादीनां प्रादीनामेकस्वरत्व एव भवति। बहुस्वरत्वे

प्रपरापसमन्ववनिर्दुर्व्याङ्न्यध्यप्यतिसूदभयश्च।
प्रतिना सह लक्षयितव्याः पर्युपयोरपि लक्षणमत्र॥
इति प्रादयो विंशतिः चादयोऽनन्ताः॥

Colophon:

इति श्रीमुक्तीश्वराचार्यकृतौ कालनिर्णयदीपिका समाप्ता॥

Beginning:

आदावनुक्ते स्ववति परस्ताच्च विशीर्यते।
तस्मात्समुच्चरेद्ब्रह्म रक्षायै छन्दसां स्फुटम्॥
ग्रामे मध्यन्दिने चैव तस्य कतिधा भवेत्।
एकं द्वे पञ्चकं त्वेकमवसान इति क्रमात्॥
वेदेन सह यद्वाक्यमुदात्तान्तं प्रकीर्तितम्।
यत्र भिन्नत्वमाप्नोति स्वरितं चाधिगच्छति॥

End:

प्र, परा, अप, सम्, अनु, अव, निः, दुः, वि, आङ्, नि, अधि, अपि, अति, सु, उत्, अभि, प्रति, परि, उप, एते प्रादयो विंशतिः। चादयोऽनन्ता इति॥

No. 893. कौहलीयशिक्षा.

KAUHALĪYAŚIKṢĀ.

Pages, 12. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 49*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A work on the characteristics of Vēdic accents as propounded by Kauhala.

Beginning:

अथ शीक्षां प्रवक्ष्यामि कौहलीयमतानुगाम् ।
स्वरादिनिर्णयस्तत्र क्रियते तन्निबोधत ॥
उदा(त्ता)श्चानुदात्ताश्च स्वरितः प्रचयस्तथा ।
इंति चत्वार भागे हि(एवेह) स्वरां: प्रोक्ता मनीषिभिः ॥
उच्चैरुच्चार्यते यस्तु स उदात्त उदाहृतः ।
आयामे दृढता सौक्ष्म्यं गात्रेङ्गचेषु तथा गले ॥
उच्चत्वकारकानेतानाहुः प्रज्ञा विशेषतः ।
नीचैरुच्चार्यते यस्तु सोऽनुदात्तोऽभिधीयते ॥
प्रसृता मृदुता स्थौल्यं गात्रादेः कारकं विदुः ।
नीचत्वे स्वरितः प्रोक्तः तयाः(दा) सत्वान इष्यते ॥

End:

औष्मस्वरान्ते चाप्येवं निपुणन्तन्निबोधत ।
अत्र यो विद्यते यस्य तद्विदां प्रय . . ॥
शास्त्रमेतत्त . सव्य ऋषिरस्य प्रसीदति ।
शिक्षामिमान्तु योऽधीते वेदतत्त्वप्रकाशिकाम् ।
अतुलामश्नुते कीर्तिं परे(रत्रेह च शाश्वतीम्) ॥

Colophon:

कौहलीयशिक्षामूलं समासम् ॥

No. 894. गायत्रीगानलक्षणम्.

GĀYATRĪGĀNALAKṢAṆAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅜ × 1⅜ inches. Pages, 13. Lines, 10 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 68*a*. The other work herein is Sāmatantrasūtrabhāṣyam 1*a*.

Incomplete; contains Prapāṭhakas 1 & 2 in the Saṁjñāprakaraṇa.

This work explains how the Gāyatrī-prayer has to be chanted when forming part of the Sāmavēda.

Beginning:

सावित्र्यां गायत्रीगानं देवताध्याय उक्तम् । तथा च ब्राह्मणं भवति—अथातो गायत्रमाग्नेयं भक्त्या भवतीति देवानां वा ऋषीणां वा परमेष्ठिनो वा प्राजापत्यस्य साम सावित्रीगेयं यत्रागीतं तत्सवितुर्वरेणियोमिति ।

End:

ओ इ त्रिक ओ इ प्रतु ओ इ यर्युरी इ चमाता इ वसूमागाश्वा इ मृडा । 5 हो तो तव द होता उ तव द इत्येताः ओंकारादिन्यस्संज्ञा भवन्ति । समिध्द् ओ इ पुष्येम यदीम हन्त्यभीनवन्ते होतोतवद ॥

6 त्रायोदशो दशकः हो हवे ह्वे सश्वाभ्यः ॥

Colophon:

इति संज्ञाप्रकरणे द्वितीयः प्रपाठकः ॥

No. 895. गायत्रीगानलक्षणम्.

GĀYATRĪGĀNALAKṢAṆAM.

Substance, paper. Size, 11 × 8¾ inches. Pages, 22. Lines, 24 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Contains the Samjñāprakaraṇa. Begins on fol. 92*b*. The other work herein is Sāmatantrasūtrabhāṣyam 1*a*.

This is a copy made in 1896 from the MS. described under the last number.

No. 896. गायत्रीस्वरलक्षणम्.

GĀYATRĪSVARALAKṢAṆAM.

Substance, palm-leaf. Size, 14¾ × 1 inches. Pages, 2. Lines, 5 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Śrīcūrṇapratiṣṭhāvidhiḥ 2*a*, Bhaktapratiṣṭhāvidhiḥ 3*a*, Dadhyañjalihōma 6*a*, Padmākṣatulasīmālikāpratiṣṭhā 7*a*, Nārāyaṇāṣṭōttaraśatanāmastōtram 10*a*, Sudarśanahōmavidhiḥ (13*a*).

Complete.

This work gives the order as well as the number of the various kinds of accents to be found in the Gāyatrī-prayer, and mentions the way in which these accents are to be indicated.

Beginning:

गायत्रीस्वरनिर्णयः

उदात्तस्वरितश्चैव ह्यनुदात्त उदात्तकः ।
उदात्तस्वरितश्चैव प्रचयश्चानुदात्तकः ॥
उदात्तस्वरितश्चैव ह्यनुदात्त उदात्तकः ॥
स्वरितः प्रचयश्चैव प्रचयः प्रचयस्तदा ।
उदात्तश्चानुदात्तश्च उदात्तस्वरितस्तदा ॥
प्रचयश्चानुदात्तश्च उदात्तस्वरितस्तदा ।
उदात्तो वसुसङ्ख्यस्स्यात् बाणसङ्ख्योऽनुदात्तकः ॥
स्वरितो रससङ्ख्यस्स्यात् प्रचयो बाणसङ्ख्यकः ।

End:

यत्ते वयमिति द्वाभ्यां जुहुयादाहुतिद्वयम् ।
एकमेव स्वरूपेण परेण च निरूपितम् ॥
इष्टप्राप्तिरनिष्टस्य निवृत्त(त्ति)श्चेति कथ्यते ।

No. 897. चरणव्यूहः.

CARAṆAVYŪHAḤ.

Pages, 6. Lines, 19 on a page.

Begins on fol. 235*b* of the MS. described under No. 199.

Complete.

This work gives the names of the various schools and recensions of the four Vēdas as classified by Vyāsa.

Beginning:

अथातश्चरणव्यूहं व्याख्यास्यामः—तत्रैवोक्तं; चातुर्वेद्यं चत्वारो वेदा ज्ञाता भवन्ति ऋग्वेदो यजुर्वेदस्सामवेदो ह्यथर्वणवेदश्चेति। तत्र ऋग्वेदस्य सप्तभेदा भवन्ति—चर्चाश्रावकचर्चकश्रवणे पारक्रमपारक्रमशरक्रमशरक्रम-मदण्डेश्चेति। चतुष्पारायणमेतेषां शाखाः पञ्च भवन्ति—आश्वलायनी साङ्ख्यायनी शाकला बष्कला माण्डूकाश्चेति। तेषाम[ध्ययम]ध्याय(या): चतुष्षष्टिः, मण्डलानि च दश, वर्गाणां परिसङ्ख्यातं द्वे सहस्रे षडुत्तरे।

सहस्रमेकं सक्तानां निर्विशङ्कं विकल्पिनाम्।
दश सप्तसु पठ्यन्ते सङ्ख्यातं वै पदक्रमम्॥

End:

लोकातीतं महाशान्तममृतत्वन्तु गच्छत्यों नम इत्याह भगवान्व्यासः पाराशर्यो व्यासः पाराशर्यः।

तं वेदशास्त्रपरिनिगै(ष्ठि)त शुद्धबुद्धिं
चर्माम्बरं सुरमुनन्द्रिसुतं कवीन्द्रम्।
कृष्णत्विषं कनकपिङ्गजटाकलापं
व्यासं नमामि शिरसा तिलकं मुनीनाम्॥
मुनिं स्निग्धाम्बुदाभासं वेदव्यासमकल्मषम्।
वेदावासं सरस्वत्यावासं व्यासं नमाम्यहम्॥

Colophon :

चरणव्यूहं समाप्तम् ॥

No. 898. चरणव्यूहः.

CARAṆAVYŪHAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, $7\frac{5}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Pages, 12. Lines, 11 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 11*a*. The other works herein are Navagrahārādhanakramaḥ 1*a*, Rāmasahasranāmâvaliḥ 17*a*, Mahānyāsaḥ 42*a*, Anantavratanaṣṭadōrakaprāyaścittam 56*a*, Yamunāpūjā 64*a*.

Complete.

Same as the last, excepting that the colophon is omitted herein.

No. 899. चरणव्यूहः.

CARAṆAVYŪHAḤ

Pages, 7. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 187*a* of the MS. described under No. 537.

Complete. Same as the last.

No. 900. छन्दस्.

CHANDAS.

Pages, 8. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 6*a* of the MS. described under No. 887.

Complete.

This is a work on Vedic prosody and consists of short Sūtras followed by brief explanations.

Beginning :

अथ छन्दांसि । अथेति प्रस्तावे । अनन्तरं छन्दांसि प्रस्तूयन्त इत्यर्थः ।

गायत्र्युष्णिगनुष्टुब्बृहतीपङ्क्तित्रिष्टुब्जगत्यतिजगतीशक्वर्यतिशक्वर्यष्ट्यत्यष्टिधृ -

त्यतिधृतयः । चतुर्विंशत्यक्षरादीनि चतुरुत्तराणि । गायत्री (24) उष्णिक् (28) अनुष्टुप् (32) बृहती (36) पङ्क्तिः (40) त्रिष्टुप् (44) जगत्यतिजगती (52) शक्वरी (56) अतिशक्वरी (60) अष्टिः (64) अत्यष्टिः (68) धृतिः (72) अतिधृतिः (76).

End:

सप्तम्याः पञ्चकौ मुख्यौ आदित इत्यर्थः तृतीयस्सप्तको नवकश्चेति । निर्(क्र[कृ]तं विद्धिष्म–5-5-7-9–अष्टम्याः पञ्चकपादश्चतुष्कस्सप्तकस्त्रैष्टुभश्च शिवा नस्सख्येति 8-ऋक्-5-4-7-11

No. 901. छन्दस्.
CHANDAS

Pages, 10. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 4*a* of the MS. described under No. 888.

Complete.

This also is a work on prosody. The stanzas in the beginning seem to be taken from the commentary of Yādavaprakāśa on Chandōviciti-sūtra.

Beginning:

मयरसतजभनलगसम्मितं
भ्रमति वाङ्मयं जगति यस्य ।
स जयति पिङ्गलनागः
शिवप्रसादाद्विशुद्धमतिः ॥
त्रिगुरुं विद्धि मकारं
लघ्वादिसमन्वितं यकाराख्यम् ।
लघुमध्यमं तु रेफं
सकारमन्ते गुरुनिबद्धम् ॥
लघ्वन्त्यं हि तकारं
जकारमुभयोर्लघुं विजानीयात् ।

आदिगुरुं च भकारं
नकारमिह पैङ्गले त्रिलघुम् ॥
दीर्घं संयोगपरं
तथा स्वरव्यञ्जनान्तमूष्मान्तम् ।
सानुस्वारं(च)गुरुं क्वचिदवसानेऽपि लघ्वन्त्यम् ॥
आदिमध्यावसानेषु यरता यान्ति लाघवम् ।
भजसा गौरवं यान्ति मनौ तु गुरुलाघवम् ॥

End:

चतुश्शतं ष[ष्ठा]विं(ड्विं)शतिर्विंशतिर्युगपरान्तिका त्रयोदश वृत्तं गावादौ विंशतिर्विंशतिर्यवमती त्रीणि यतिर्विंशतिर्वातोर्मिमष्टादश। प्रहर्षिणी त्रिंशतिः। शार्दूलविक्रीडितं पञ्च। दशात्रानुस्तं सप्तदशाष्टादश ॥

Colophon:

इति छन्दस्समाप्तः(म्) ॥

No. 902. छन्दोनिदर्शनम्.
CHANDŌNIDARŚANAM.

Substance, palm-leaf Size, 16 × 1¼ inches. Pages, 4. Lines, 4 on a page. Character, Telugu Condition, injured. Appearance old.

Begins on fol. 24*a*. The other works herein are Jaṭālakṣaṇam 1*a* and Vikṛtikaumudī 6*a*.

Incomplete.

The various kinds of Vēdic metres are herein illustrated from the Ṛg-Vēda.

Beginning:

अग्निमीळे गायत्र्याग्ने तमद्य पदपङ्क्तिस्ता म अश्व्यानामुष्णिग्गर्भा त्वावतः पादानिद्दत्पुरूतमं मतिनिचृत्सं नुन्वे यदमेध्या . . गायत्री त्वमग्ने यज्ञानां वर्धमाना वः प्रणीतप्रतिष्ठाः प्रेष्ठमु प्रियाणां ह्रसीयसी न नो वाजेष्विति द्विपदा गायत्री ।

End:

त्र्योऽष्टका जागतश्च तथैवाष्टक इत्यपि ।
प्र वो महेऽतिजगती प्रो ष्वस्मै शक्करी मता ।
साकं जातोऽतिशक्कर्यावाष्टिश्चेति त्रिकद्रुकः ।
अत्यष्टिरग्निं होतारं प्रोक्ता द(धृ)तिरवर्महः ॥
अति(धृ)तिर्यदस्य कर्मण(ः) स हि शर्धो न धृ(तिः) ॥

Colophon:

इति निदर्शनानि (समाप्तानि) ॥

No. **903.** छन्दोनिर्णयः.

CHANDŌNIRṆAYAḤ.

Pages, 8. **Lines**, 6 on a page. Character, Kanarese.

Begins on fol. 193*a* of the MS. described under No. 15.

Complete.

The metres of certain verses in the Ṛg-Vēda are herein specified.

Beginning:

अग्निमीळे गायत्री तस्य नूनं त्रिष्टुप् यत्र ग्रावा त्रिष्टुप् यच्छिद्धि पाङ्क्तिराव इन्द्रं गायत्री शश्वत्रिष्टुप् त्रिश्चिन्नो जगती ह्वयामि त्रिष्टुप् क्रीळं वो गाय[त्र]त्र्यग्निर्विवस्व(स्वान)नुष्टुप्.

End:

प्र वो ग्रावाणो गायत्री प्र सूनवो अनुष्टुप्पतङ्गं जगतीत्यमूषु त्रिष्टुबुत्तिष्ठतादु(नु)ष्टुप्र(प्प्र) ससाहिषे त्रिष्टुब्विष्णुर्योनिं गायत्री ऋतञ्च सत्यञ्चानुष्टुबानुष्टुप् ॥

Colophon:

इति छन्दोनिर्णयस्समाप्तः ॥

No. 904. छन्दोविचितिसूत्रम्.

CHANDŌVICITISŪTRAM.

Pages, 8. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No 371. Complete.

A work on Vēdic prosody.

Beginning:

अथातश्छन्दसां विचयं व्याख्यास्यामः। त्रयश्छन्दःपादा भवन्ति अष्टाक्षर एकादशाक्षरो द्वादशाक्षर इति। तत्तु मिश्रं दशाक्षरोऽष्टाक्षर आपञ्चाक्षरतायाः प्रतिक्रामति। विश्वेषां हित इत्याचतुरक्षरताया इत्येक आदशाक्षरताया अभिक्रामति। वयं तदस्य संभृतं वस्वित्येकाक्षर आनवाक्षरतायाः प्रतिक्रामति।

End:

प्रश्लिष्टमभिनिहितं क्षिप्रसन्धिराभिध्रुवम् ॥
एतानि सन्धिजातानि मिमानश्छन्दसोऽक्षरैः।
द्वैधं कुर्यादसंपूर्णे सम्पूर्णे किंचनेङ्गयेदिति ॥
छन्दसां विचयं जानन्यश्शरीराद्विमुच्यते।

छन्दसामेति सालोक्यमानन्त्या(न्त्य)म(श्ना)श्नुते श्रिय(या) मिति श्रिय(या)मिति ॥

Colophon:

इति छन्दोविचितिसूत्रं सम्पूर्णम् ॥

No. 905. छन्दोविचितिभाष्यम्.

CHANDŌVICITIBHĀṢYAM.

Substance, paper. Size, 12¾ × 7¾ inches. Pages, 46. Lines, 21 on a page. Character, Telugu, written in a rather illegible hand. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Chandōviciti with commentary 23*b*, *ibid* 32*a*.

Incomplete.

Breaks off in the course of the commentary on the 43rd Sūtra of the fourth Adhyāya. The commentary is stated to be by Yādavaprakāśa on the Chandōviciti of Piṅgalanāga.

Beginning:

श्रीमत्पिङ्गलमानम्य छन्दश्शास्त्रमहोदधिम् ।
वृत्तानि वार्तिकानीव कानि चिद्विचिनोम्यहम् ॥

ओमित्यादिमन्त्रास्तन्निबन्धनानि प्रायेण वैदिकानि के चित् च छन्दोबन्धाः[च]। (छ)न्दांसि चाविदुषा कर्मसु न मन्त्राः प्रयोक्तव्याः तथा च ब्राह्मणम्—यो ह वा अविदितार्षेयच्छन्दोदैवतविनियेगब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति वाध्यापयति वा स्थाणुं वर्छति गर्तं वा पद्यते प्र वा मीयते पापीयान् भवति यातयामान्यस्य छन्दांसि भवन्ति

* * * *

अविदित्वा ऋषिच्छन्दोदैवतं योगमेव च ।
योऽध्यापयेज्जपेद्विद्वान् पापीयान् जायते तु सः ॥

इति । तत इदमशेषच्छन्दोबृन्दसन्दीपनं (छन्दोविचितिभाष्यम्) शास्त्रमधिक्रियते धीश्रीस्त्रीमिति म इति संज्ञा निर्दिश्यते ।

End:

द्विगो गान्तो गादिश्चेति तृतीयो द्वादशश्च वा न वाशितेति चतुर्लघुत्वे संज्ञान्तरस्य वक्ष्यमाणत्वात् नवमस्य लघुत्वनियमात् गान्त एव चतुर्थो गान्ता इत्युक्तत्वात् द्विदा द्वी गान्तश्चेति ॥

No. **906.** छन्दोविचितिः सभाष्या.

CHANDŌVICITIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 79. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 32*a* of the MS. described under No. 905.

The first two pages seem to have been added later than the remaining portion of the work and by a different hand.

Complete.

This contains the commentary of Yādavaprakāśa along with the Sūtras of Piṅgalanāga on Sanskrit prosody.

Beginning:

अथ श्रीयादवप्रकाशविरचितच्छन्दस्सूत्रभाष्यप्रारम्भः ॥

मयरसतजभनलगसम्मितं
भ्रमति वाङ्मयं जगति यस्य ।
स जयति पिङ्गलनागः
शिवप्रसादाद्विशुद्धमतिः ॥ १ ॥

त्रिगुरुं विद्धि मकारं
लघ्वादिसमन्वित यकाराख्यम् ।
लघुमध्यमन्तु रेफं
सकारमन्ते गुरुनिबद्धन् ॥ २ ॥

लघ्वन्तं हि तकारं
जकारमुभयोर्लघुं विजानीयात् ।
आदिगुरुं च भकारं
नकारमिह पैङ्गले त्रिलघुन् ॥ ३ ॥

[स]दीर्घं संयोगपरं
तथा प्लुतं व्यञ्जनान्तमूष्मान्तन् ।
सानुस्वारं च गुरुं
क्वचिदवसानेऽपि लघ्वन्त्यम् ॥ ४ ॥

धीश्रीस्त्रीम्.

ओमित्यादिमन्त्राः तन्निबन्धनानि प्रायेण वैदिकानि कर्माणि । ते च छन्दस्सूत्रे निबद्धाः । छन्दांसि चाविदुषा न मन्त्राः कर्मसु प्रयोक्तव्याः ।

तथा च ब्राह्मणम्—-यो ह वा अविदितार्षेयच्छ दोदैवत(विनियोग)ब्राह्मणेन मन्त्रेण याजयति वाध्यापयति वा स्थाणुं वर्छति गर्तं वा पद्यते प्र वा मीयते पापीयान् भवति यातयामान्यस्य छन्दांसि भवन्ति। अथ यो मन्त्रे मन्त्रे वेद सर्वमायुरेति श्रेयान् भवति। अयातयामान्यस्य छन्दांसि भवन्ति। तस्मादेतानि मन्त्रे मन्त्रे विद्यादिति। स्मर्यते च—

अविदित्वा ऋषिच्छन्दोदैवतं योगमेव च।
योऽध्यापयेज्जपेद्विद्वान् पापीयान् जायते तु सः॥

तत इदमशेषच्छन्दोवृन्दसन्दीपनं शास्त्रमधिक्रियते धीश्रीस्त्रीन् इति संज्ञा निर्दिश्यते धी—श्री—स्त्री मिति। गुरुवर्णत्रयं संज्ञि एतच्च सर्वगुरोर्वर्णत्रयस्योपसङ्ग्रहण योदाहरणम्। तेन धीरित्यादेर्वाच्यार्थो न गृह्यते प्रकृतानुपयोगाच्च। तेनेदमुक्तं सर्वगुरोस्त्रिकस्य वर्णगणस्य म इति संज्ञा।

End:

तथा हि

प्रस्ताराद्याः पादे समाविधयेऽर्थे समार्थाविधये(वा)।
पादेषु चतुर्षु कृताः समार्थसमाविषमाविधये स्युः॥

द्विगुणे छन्दसि ये प्रत्यया भवन्ति पादे इष्टस्यार्थस्य च ते पादचतुष्कस्य च ज्ञेयाश्छन्दसि तद्यथा—

षडरे यः प्रस्तारः
स त्र्यक्षरस्य सोऽर्थे स्यात्।
यो द्वादशाक्षरेऽसौ
कृत्स्नस्य त्र्यक्षरस्य स्यात्॥
प्रस्तारेऽक्षरसङ्ख्या
छन्दोऽक्षरगुणितवृत्तसङ्ख्या स्यात्।
गुरुलघुसङ्ख्याद्धोरा
मात्रासङ्ख्या तु साध्यर्था॥

छन्दोज्ञानमिदं भवाद्भगवतो लेभे सुराणां गुरुः
तस्माद्दुश्च्यवनस्ततोसुरगुरुर्माण्डव्यनामा ततः ।
माण्डव्यादपि सैत स्ततः पिङ्गलः .
तस्येदं यशसा गुरोर्भुवि धृतं प्राप्यास्मदाद्यैः क्रमात् ॥ इति
इति साधुना यतिवरा वशीतृ(नृ)णामिव यादवप्रकाशेन ।
कविदयितानां पिङ्गलशास्त्राद्वृत्तविधिरुज्जह्रे ॥

Colophon:

इति भगवतो यादवप्रकाशस्य कृतौ पिङ्गलनागच्छन्दोविचितिभाष्येऽष्टमोऽध्यायः ॥

छन्दश्शास्त्रमिदं पुरा त्रिनयनाल्लेभे गुहो नन्दितः
तस्मात् प्राप सनत्कुमारकमुनिस्तस्मात्सुराणां गुरुः ।
तस्माद्देवपतिस्ततः फणिपतिः तस्माच्च सत्पिङ्गलः
तच्छिष्यैर्बहुभिर्महात्मभिरथो मह्यां प्रतिष्ठापितम् ॥

No. 907. छन्दोविचितिः सव्याख्या.

CHANDŌVICITIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 12. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 23*b* of the MS. described under No. 905.

Imperfect.

The last few passages of the commentary on the first Adhyāya constitute the beginning hereof. Then follows the colophon of the Adhyāya, which is followed by the second Adhyāya, which also is incomplete.

This commentary on the Chandassūtra of Piṅgalanāga is by Bhaṭṭa Halāyudha.

Beginning:

योपविष्टा सा पृथिव्यां त्वाश्रमे न स्थिते न लभ्यते

* * * *

भूमितत्त्वोत्तरं न हि सान्दिहाना(दि)चापल्यं कुर्वाणस्ताधीयं नुभिते ॥

Colophon:

इति भट्टहलायुधकृतायां पिङ्गलच्छन्दोवृत्तौ प्रथमोऽध्यायः ।

द्वितीयच्छन्दः । अधिकारोऽयम(मा)शास्त्रपरिसमाप्तेः । इत्यू(त ऊ)र्ध्वं यद्वक्ष्यामः छन्दः पुरा उपतिष्ठते छन्दस्संज्ञेनाक्षरसंख्यादप्येव(द्योति)छन्दोऽत्राभिधीयते । गायत्री—अधिकारोऽयम् । तान्युष्णिगनुष्टुबित्यादिसूत्रात्प्राग्यदुच्यते छन्दः तद्गायत्रीसंज्ञं भवेदिति ।

End:

यद्वेदैः पञ्चाक्षरः पादो भवति त्रयश्च षडक्षराः तदा शङ्कुमतनाम गायत्री भवति छन्दोग्रहणे प्रकृते पुनः छन्दोग्रहणे ॥

No. **908.** जटामणिः सव्याख्यानः.

JAṬĀMAṆIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 36. Lines, 16 on a page.

Begins on fol. 142*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A work on a particular form of Vēdic recitation known as Jaṭā, which consists in repeating every pair of words in the Vēda first in true order, then reversed, and then again in true order.

Beginning:

ध्यात्वा सर्वजगन्नाथं साम्बं सर्वार्थसाधकम् ।
जटासिद्धान्तवचनव्याख्यां कुर्वे यथामति ॥

पदद्वयमनुक्रम्य व्युत्क्रम्योत्क्रम्य सन्धिमत् ।
यथावत्स्वरसंयुक्तं प्रयुञ्ज्यात्सा जटा मता ॥

अनुक्रम आर्षः व्युत्क्रमः विलोमः उत्क्रम अनुलोमः प्रातिशाख्योक्तस्वरसन्धिविधिमनतिक्रम्य सान्धिः । प्रथमं पदद्वयमनुक्रम्य व्युत्क्रम्योत्क्रमेत् ।

यथा वायव्यः॒ श्वेतः॒ श्वेतं वॉयव्यँ वायव्यः॒ श्वेतम् । इषे त्वा त्वेष इषे त्वा इत्यादि ।

End:

त्रिक्रमस्य जटा ज्ञेया ह्युक्त्वा पूर्वक्रमन्तथा ।
पुनरन्तञ्च मध्यञ्च पुनराद्यन्तमेव च ॥

यथा मास्थात् स्थादा मा मा स्थात् आस्थात् स्थादास्थात् ।
मो षू णो नस्सु मो मो षू णः सू नो नस्सु सू नः ॥

No. **909.** जटावलिः.

JAṬĀVALIḤ.

Pages, 7. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A work similar in character to the last one.

Beginning:

वागीशप्रभृतिस्तुत्यं प्रणम्याहं गणाधिपम् ।
वागीशञ्च तथा श्रीशं वरदं जगतां पतिम् ॥

क्रमेण द्विपदं ब्रूयाद्व्युत्क्रमेणोत्क्रमेण च ।
सलक्षणं सर्वसन्धौ प्रोच्यते सा जटा बुधैः ॥

तस्याः प्रमाणं प्रथमे प्रातिशाख्यप्रपाठके ।
रेफादेशेऽपिशब्दाच्च तथा मेत्यार्षशब्दतः ॥

त्रिक्रमेष्वष्टधा सन्धिर्द्वौ द्वावाद्यन्तयोरपि ।
आर्षसंज्ञास्त एवात्र सन्धयोऽन्ये त्वनार्षकाः ॥

End:

चित्रञ्च भवतं द्रप्सस्सहस्व पुनरैक्यतः ।
पवस्व व्रतपास्सूर्ये परोज्येव पुनस्तथा ॥

यः प्राणश्च तथायुर्दाः प्राणं मे मयि के चन ।
येनाग्नेऽस्मिन् विधस्थे च वाज्यध्वनो न लुप्यते ॥
त्रिपदप्रभृतिष्वेव बलीयांस्त्वन्ययोगतः ।
अलोप एव कण्ठोक्तेरन्ययोगेऽपि सर्वदा ॥

Colophon:

जटावालिः समाप्ता ॥

No. 910. जटालक्षणम्.
JAṬĀLAKṢAṆAM.

Pages, 9. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 902.
Incomplete.
A work similar to the last.

Beginning:

वेदाधारं वेदनिधिं वेदव्यासं जगद्गुरुम् ।
जगतां कारणं नत्वा जटालक्षणमारभे ॥
यथोक्तक्रममारभ्य तं क्रमं व्युत्क्रमेत्ततः ।
पुनर्यथाक्रमं ब्रूयादेवं प्रोक्ता जटा मता ॥
यथाग्निमील ईळेऽग्निमग्निमील इति क्रमात् ।
प्रत्यादानाख्यमाकारं पुनरादाय तत्पदम् ॥
तदुत्तरपदेनैव त्रिर्ब्रूयात्पूर्वमुक्तवत् ।
तमा नो न आ तं तमा न इत्युक्त्वा तदनन्तरम् ।
आ नो न आ न इत्येवं क्रमेणैव वदेज्जटाम् ॥

End:

लोपागमाविकाराश्च विकृतिर्विक्रमः क्रमः ।
ह्रस्वदीर्घौ षत्वणत्वे उपाचारितमार्षवत् ॥

उपाचारितशब्दस्य कोऽर्थः? संहितावत्पूर्ववचनं पदवदुत्तरं ब्रूयात् विलोमे आयामाविस्रम्भाक्षेपकम्पकान्

No. 911. त्रिक्रमलक्षणम्.

TRIKRAMALAKṢAṆAM.

Pages, 2. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 54*a*. of the MS. described under No. 857.

Complete.

There is given in this work first a list of words, whose final vowels do not undergo phonetic changes, when followed by words beginning with vowels, this collection being known as पृथग्व्यक्ति; and then the places where three words go to make up a Krama are pointed out.

Beginning:

स्वधा पूषा प्रमा प्रबुध्निया प्रपा प्रतिमा विमोन्मा द्या मिथुनी अमिनन्त बृहस्पते द्रापे धर्मे वाजे वदे मन्दे रेजते न योजते अग्ने अङ्गे अक्ते अर्पे विश्वैर्देवैर्नैर्ऋती त्वी इत्यस्तुहि इति प्रधाव्यक्तयः ।

आकारान्तमुदात्तान्तमाङ्परं यत्र दृश्यते ।
त्रिक्रमं तं विजानीयात् मो षू ण ऊ षु णस्तथा ॥

End:

अन्यत्र पञ्चधा सन्धिस्तत्राद्यन्तौ तथार्षकौ ।
समौ वर्णस्वरौ यत्र तत्रैकस्सान्धिरार्षकः ॥
नोपसर्गोऽवसानस्थः नीचः पूर्वस्तथा द्वयोः ।
त्रिषु मध्यगतश्चैव अवानोऽवग्रहस्तथा ॥

No. 912. थकारधकारसूत्रम्.

THAKĀRADHAKĀRASŪTRAM.

Pages, 2. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 45*a* of the MS. described under No. 857.
Complete.

This consits of two lists of such words in the Kṛṣṇayajurvēda as contain the letters थ् and ध्, respectively, these letters being apt to be confounded in ordinary uncritical pronunciation.

Beginning:

इषे विजिह्राथां पर्याधत्था जुषेथां सयूथ्यो नाथितं व्यथितमाघोषथा मत्र रमेथां व्यथिः प्रथिष्ठमापृणेथां दधाथां त्रायेथां भवथा पीडयेथां विमुच्ये थां प्रत्नथा पूर्वथा विश्वथेमथा प्रथा नीथे नीथे शिश्रथ श्रथायाह्वथाः समिथेषु मन्थमर्थेतस्ततश्चक्षाथां वीथो घृतस्यारे बाधेथाम् ।

End:

प्रजननमुभा जिग्यथुर्न परा जयेथे अपस्पृधेथामैरयेथां सप्रथसमुत्थास्यते मन्थ्यग्रान्मन्थिपात्रं शवसा जघन्थ प्रोण्वाथां गाथाभ्यः स्वाहा ॥

Beginning:

अथ धकारसूत्रम् ।

आयुषेधामुभा राधस उशते धेष्ठाशुरुधो वर्चोधा राधसा रत्नधा विदधेष्वन्धं नेमधिभा गावीधुकं सन्निधाय तमवरुधम् ।

End:

पटरो विक्लिधः एकधुरमग्निमिन्धीत कतिधा धेना बृहस्पतेस्त्वष्टा विद-धद्बधाय याधमानो विधुन्दद्राणं यो रत्नधानाध ॥

No. 913. नपरतपरम्.

NAPARATAPARAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15¼ × 1¼ inches. Pages, 4. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 29*a*. The other works contained in the MS. are: Raghuvaṁśam 1*a*, Śiśupālavadham 8*a*, Samānasandhi 25*a*, Vilaṅghaym 28*a*, Pūrvōttarōbhayadīrghī 31*a*.

Complete.

This consists of two lists of such words as end in न् and त्, respectively, as they occur in the Kṛṣṇayajurvēda; they are given as a help to the knowledge of the Padapātha, since these letters often become changed into other letters through Sandhi.

Beginning of Napara.

अथ यजुस्संहितायां च-छ-ज-त-थ-द-ध-न-म-ल-प-राः तत्तत्सानुनासिकाः पदान्ताः पदकाले नकारा दृश्यन्ते। अमुष्मिन्नस्मिन्नब्रुवन्ननड्वानकुर्वन्नसुरानवसन्ननयन्नदुहन्नधुक्षन्

End:

नस्समानो नरो निरयाचथा नुदेथे परं यं न सत्रायणेनेव नैव नो नौ नवनीतं न प्रवस्तव्यं निर्बाधानां नाकसदां परं तद्यत् ॥

नपरस्समाप्तः ॥

Beginning of Tapara.

अथ यजुस्संहितायां नकारपरास्सानुनासिकाः पदान्ताः पदकाले तकारा दृश्यन्ते । अद्यादतृणदश्नीयादब्रवदिजुषदस्थादसदस्मात् ॥

End:

हिꣳसीद्धिणुयाद्धन्याद्धविष्मद्धविष्कृत् तेनैव पूर्वे निधनपर इति ॥

Colophon:

तपरस्समाप्तः ।

No. 914. नपरतपरम्.

NAPARATAPARAM.

Pages, 8. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 12*a* of the MS. described under No. 853.

Complete.

Same as the last.

No. 915. नपरतपरम्.

NAPARATAPARAM.

Pages, 4. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 90*b* of the MS. described under No. 854.

Complete. Same as the last.

No. 916. नपरतपरम्.

NAPARATAPARAM.

Pages, 3. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 15*a* of the MS. described under No. 857.

Complete.

Same as the above.

No. 917. नपरतपरम्.

NAPARATAPARAM.

Pages, 4. Lines, 30 on a page.

Begins on fol. 90*b* of the MS. described under No. 859.

Complete.

The same subject as in the above is dealt with here by Śēṣa-Nārāyaṇa, the selected words being strung together to form mnemonic verses.

Beginning of Naparam.

प्रणम्य गरुडारूढं हरिं नीलाद्रिसन्निभम् ।
शेषनारायणाख्येन लक्षणं क्रियते मया ॥
नतयोस्तु विहाय(स्या)त्सव्याख्यं दोषवर्जितम् ।
सङ्गृह्य श्लोकरूपेण तदन्तानि पदानि तु ॥
वर्जयोश्च(येच्च)धकारन्तु हित्वा तादिचतुष्टये ।
मकारेण लकारेण परे सति विकारभाक् ॥

पदान्तो यो नकारश्च तकारो नापरश्च यः ।
दृश्यते एष तौ ज्ञातुं प्रवक्ष्यामि पदान्यहम् ॥
वर्णक्रमेण गृह्यन्ते तेनान्तानि यथाक्रमम् ।
तत्र दुःखपदचा(श्चा)पि नानादवितीष्यते ॥
स्यात्तदेत्यादिका(क)श्चात्र पूरणार्थे विधीयते ।
इति परिभाषा ॥
अभूषन्नब्रुवन्नभ्रन्नकृण्वन्नरुहन् दिवा ।
अपप्तन्नश्रुवन्नसिन्नसानर्वन्नयानयन् ॥

End:

सर्वान्त्सीव्यंस्तथा स्यातॄन् सामत्स त्वं सहन्तु मः ।
सह्वन् सिञ्चन् हविष्मान् हर्यन्निति च सङ्ग्रहः ॥
शेषनारायणाख्येन सम्पूर्णं नपरं कृतम् ।

Colophon:

नपरं संपूर्णम् ॥

Beginning of Taparam.

अभ्रादमुञ्चदकृणोदस्वापयदचिक्रि(क्र)दत् ।
असच्चातृणदनमदसन्नस्थादवीद्भवेत् ॥
अस्तभ्नादसदच्चैवाप्यवधीच्च स्फुटन्तथा ।
अङ्गिरस्वदविन्दच्चाजनयच्चारुहत्तथा ॥

End:

सङ्ग्राह्यमपि यत्किञ्चित् अत्रानुक्तं विल(च)
ऊह्यमेवं सता स्यातं लक्षणं समुदीरितम् ॥

Colophon:

इति तपरं समाप्तम् ॥

No. 918. नपरतपरं सव्याख्यानम्.

NAPARATAPARAM WITH COMMENTARY.

Pages, 18. Lines, 20 on a page.

Begins on fol 24*a* of the MS. described under No. 855.

Complete.

A work of the same kind as the above; it is by Śaurisūri, and has a commentary by himself; the words are arranged in alphabetical order.

Beginning:

नत्वा श्रीनायकं देवं सर्वसम्पत्करं परम् ।
शौरिसूरिः प्रवक्ष्यामि नवं नव(त)परं पर(द)म् ॥

सकलकार्यनिर्वृत्तिहेतुं विनायकं पूर्वं नमस्कृत्य नपरलक्षणं करिष्यामीत्युक्त्वा इदानीं प्राचीनग्रन्थस्य दोषबाहुल्यं दर्शयन् आरभ्यमाणस्य गुणमु(प)पादयन्नाह—

दुर्ज्ञानं दुष्करं यत्तु सापेक्षं चाक्रमं तथा ।
तत् परित्यज्य सव्याख्यमकारादि च पुष्कलम् ॥

दुर्ज्ञानं ज्ञातुमशक्यम् अन्यमभिप्रेत्यान्योपदेशात् दुष्पठं पठितुमशक्यं ग्रन्थरचनासामर्थ्यात् सापेक्षम् अपूर्णोपदेशात् अक्रमम् अकारादिवर्णक्रमरहितं तत् परित्यज्य निराकृत्य सव्याख्यं व्याख्यासहितम् अकारादि अकारादिवर्णक्रमेण रचितं पुष्कलं पूर्णम्; एतदुक्तं भवति पुरातनस्य दुर्ज्ञानत्वादिबहुदोषदुष्टत्वात् तन्निराकृत्य तैत्तिरीयवेदाध्यापकाध्येतॄणां सुशाखावगमनार्थं सव्याख्यं समासव्यासरूपेण प्रतिषिध्योदाहरे । प्रत्युदाहरणं च पुष्कलं पूर्णं सुज्ञानं लक्षणान्तरं करिष्यामीत्यत्र सम्बध्यते । लक्षणं नारम्भणीयमित्येव चोदयन्तं प्रत्यारम्भणीयमुपपादयितुमाह नारम्भणीयमिति श्लोकद्वयेन ।

End:

सर्वान्मया कामान् व्यश्नुवथ, सर्वान् लोहितगन्धेन, स्तेगान्दंष्ट्राभ्याम्, सहसाश्चित् सहीयान् देवः, हविष्मान् देवो अध्वरः, एतान् होमान् जुहुयात् इति नपद्धतिः ॥

Beginning:

अथ तकारपद्धतिः अन्नाद्यान्निर्भजामि, वज्रेण खान्यतृणन्नदीनां, न मांसमश्नीयान्न स्त्रियम्, इत्यब्रवीन्न वै, यस्याजुषन्नमस्विनः ।

End:

एवं नपरं तान्तं च यत् पदं तत् सवर्णं प्रकीर्तितम् । संहितायां क्वचिदपि प्रदेशे दृष्टं तकारान्तपदमवेक्षते तत् सर्वं प्रकीर्तितम् ॥

Colophon:

इति नपरतपरव्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

No. 919. नपरतपरं सव्याख्यानम्.

NAPARATAPARAM WITH COMMENTARY.

Pages, 16. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 11*a* of the MS. described under No. 856.

Complete.

Same as the last.

No. 920. नारदशिक्षा.

NĀRADAŚIKṢĀ.

Pages, 30. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 94*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A work on the accents and the manner of pronunciation of the verses in the Sāma-Vēda, written by one who styles himself as a traditional student of the Yajur-Vēda.

Beginning:

श्रीरामं सामगानेन सन्तोषयितुमिच्छता ।
मया नारदशिक्षेयं याजुषेणापि लिख्यते ॥
अथातस्स्वरशास्त्राणां सर्वेषां वेदनिश्चयम् ।
उच्चनीचविशेषाद्धि स्वरान्यत्वं प्रवर्तते ॥
आर्चिकं गाथिकञ्चैव स्वा(सा)मिकञ्च स्वरान्तरम् ।
कृतान्ते स्वरशास्त्राणां प्रयोक्तव्यं विशेषतः ॥
एकान्तरस्स्वरस्त्वृक्षु गाथासु द्व्यन्तरस्स्वरः ।
सामसु त्र्यन्तरं विद्यादेतावत्स्वरितोऽन्तरम् ॥

End:

यथा व्याघ्रो हरेत्पुत्रान् दंष्ट्राभिर्न च पीडयेत् ।
भीतः पतनभेदाभ्यां तद्वद्वर्णान् प्रयोजयेत् ॥
एवं वर्णाः प्रयोक्तव्या नाव्यक्ता न च पीडिताः ।
सम्यग्वर्णप्रयोगेण ब्रह्मलोके महीयते ॥
खण्डः ९ । द्वितीयः प्रपाठकस्समाप्तः ॥

Colophon:

नारदशिक्षा समाप्ता ॥

No. 921. पदकारिकारत्नमाला.

PADAKĀRIKĀRATNAMĀLĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 17 × 1⅜ inches. Pages, 136. Lines 7 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Contains 40 Adhyāyas.

This work is by a person who says in the introduction that his name is Śaṅkarācārya, and that he is acquainted with all the Śāstras, devoted to the study of the Vēdas and the performance of religious ceremonies, and well-versed in all the Vēdas and Mantras; and he treats in this work of certain component phonetic elements of

words—such as Visarga, Anusvāra, Vēṣṭana—and of words ending with the letter *n*, as they are to be found in the Mantras of the White Yajur-Vēda.

Beginning :

श्रीकान्तं सितरुचिराजितोत्तमाङ्गं गौरीशं गुरुपदमम्बुजालयञ्च ।
सन्नत्वा सुललितलक्षणं पदानामासारैः प्रक यामः ॥

पदानामावलिं वेलवि(स)र्गाणान्निरीक्षणम् ।
नान्तानां वक्ष्यते लक्ष्म निक्षिप्यैकाक्षरे क्षयन् ॥
विहीना ऋऌवर्णाभ्यान्नवा ।
दशमं त्रिन्दुना ज्ञेयं विसर्गाद्विंशतेर्भवेत् ॥

त्रिदशाङ्को(ऽ) कु(ङ्कु)शः पार्श्वो उकारश्चोभयाङ्कुशः ।
आसन्नास्त्रिदशं लक्ष्म यत्र क्वचिदिह स्फुटम् ॥

पदानां लक्षणं प्रोक्तं वेलानां तदनन्तरम् ।
वार्गाणां पञ्चमार्गाणां पञ्चपञ्चोर्ध्वरेफया ॥
दशोभयाङ्कुशं लक्ष्म वेदे वाजसनेयके ।
वार्गान्तराक्षरैः पञ्चविसर्गाणान्निरीक्षणम् ॥
अथो रेफस्तथा पञ्च द्विपञ्चेषु(क्षी च) शुकस्तथा ।
सवेलसविसर्गाङ्को वार्गाणां च हलं क्रमात् ॥
सविसर्गास्तथाम्भ(न्त)स्था हकारेणासलक्षणन् ।
अवेलास्तद्वद्दृष्ट्वाणो लस्त(अन्त)स्थैव हलं क्रमात् ॥
नान्तानां वै त्वथो युक्तं वर्गाणाञ्च हलं क्रमात् ।
ओष्ठ्याणाञ्च तथान्तस्थरेफवर्जं यथाक्रमम् ॥
पञ्चानाञ्च द्विपक्षी च शुकि(कः) परिश्चतीति यत् ।
गणान्तानां निजं पूर्णं स[मा]सानां पदलक्षणम् ॥
सर्वशास्त्रविचारज्ञः सदाचारसमागमः ।
तपस्समाधिनिरतो गुरुध्यानसमन्वितः ॥

सर्ववेदार्थतत्त्वज्ञो भानुकोटिसमद्युतिः ।
सर्वागमविवेकज्ञः सर्वमन्त्राधिपश्शुचिः ॥
शङ्कराचार्यनामाहं रत्नमाला च वक्ष्यते ।
उमायुक्तो विश्वनाथश्चरणद्वयवन्दितः ॥
ब्रह्माणं भास्करं व्यासं श्रीकान्तश्च जगत्प्रभुम् ।
यजुर्वेदमहाकल्पतरोरेकशतैर्युताः ॥
शाखास्तत्र शिवाकाराः प्रथमा(ः) काण्वसंज्ञकाः ।
पुण्यं पवित्रपूतन्तु सर्वमन्त्रसमागमम् ॥
यजुषाञ्चैव सर्वेषां तच्छ्रेष्ठसममुत्तमम् ।
पदानां कारिकाञ्चैव रत्नमालाश्च संज्ञकाम् ॥
वाजसनेयशाखासु यथोक्तन्तु यथाक्रमम् ।
तथा श्रुत्यनुसारेण वक्ष्येऽहं रत्नमालिकाम् ॥
पदानाञ्चैव वेष्टा च विसर्गाणान्तथैव च ।
यथाक्रमस्तु नान्तानां वक्ष्येऽहं गण्यते तथा ॥
इषे त्वेति समन्त्रस्य पदास्त्रयोदशैव च ।
वेष्टनं चैकमेव स्याद्विसर्गस्तु त्रयो भवेत् ॥

Colophon :— इति श्रीशङ्कराचार्यकृतौ वाजसनेयसंहितायां पदकारिकारत्नमाला नाम चत्वारिंशदध्यायस्समाप्तः ॥

End :

अन्तः पुनस्स्वस्सवितो न स रेफो वेलो भवति । स्वस्वाहान्तः परार्थश्च पृथिव्यौ च न वेलाः ॥

No. **922.** पदकारिकारत्नमाला.

PADAKĀRIKĀRATNAMĀLĀ.

Pages, 110. Lines, 15 on a page.

Begins on fol. 29*a* of the MS. described under No. 67.

Complete.

A copy of the MS. described under the last number.

No. 923. पदसङ्ख्या.

PADASANKHYĀ.

Pages, 50. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 167*a* of the MS. described under No. 15.

Complete.

This work gives the number of words contained in every Varga of the Ṛgvēda.

The transcription of this work is said to have been begun on the 14th Śuddha Phālguna of Plavanga year, and to have been completed on the 2nd Bahula of the same month.

Beginning:

पदसङ्ख्याविभाग उच्यते—अग्निमीळे सप्तचत्वारिंशद्यदङ्गैकचत्वारिंशद्वायवायाह्येकोनपञ्चाशद्वायविन्द्रश्चयस्त्रिंशदश्विनैकोनपञ्चाशद्योकोनु मास एकपञ्चाशत्.

End:

प्रथश्च सप्तचत्वारिंशद्बृ (बृ)हस्पतिर्द्वात्रिंशदपश्यं त्रिचत्वारिंशाद्विष्णुर्योनिमष्टात्रिंशन्महित्रीणामष्टाविंशद्दात आवात्वष्टत्रिंशत्प्राग्नेयात्रिंशत्र नूनं त्रयोविंशदायज्ञैस्त्रयस्त्रिंशदतं यथा सहितं संसमित्त्रिषष्टिः ॥

Colophon:

इति श्रीवेङ्कटपदविन्यासे ग्रन्थे अष्टमाष्टकेऽष्टमोऽध्यायः ॥

क(स)रभसकरवेगभ्रष्टवर्णादिदोषो
यदि भवति न वाच्यं पुस्तके हस्तदोषात् ।
सकलगुणग्राहिणां सद्गुणग्राहकाणां
करकृतमपराधं क्षन्तुमर्हन्ति सन्तः ॥

No. 924. पारिशिक्षाटीका याजुषभूषणम्.

PĀRIŚIKṢĀṬĪKĀ : YĀJUṢABHŪṢAṆAM.

Substance, paper. Size, 13¼ × 8½ inches. Pages, 60. Lines, 25 on a page. Character, Dēvanāgarī. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. Contains another work called Gōpāladēśikāhnikam 33*a*.

This MS. is a copy of the MS. described under No 925 which latter is injured.

Complete.

A work on Yajurvēda-Lakṣaṇa attributed to Pari, with the commentary of Cakra, son and pupil of Rāma. It deals with phonetics, accents, &c., as appertaining to the language of the Yajur-Vēda.

Beginning:

सिताम्भोजनिष्ठं रथाङ्गाब्जमुद्राः
तथा पुस्तकन्तं कराब्जैर्दधानम् ।
प्रणम्याश्ववक्त्रं त्वहं पञ्चवर्ण-
क्रमाणां निदानं प्रवक्ष्ये प्रबन्धम् ॥

अथ इष्टदेवताप्रणामानन्तरं स्वगुरोः वेदतल्लक्षणाद्यभिज्ञताप्रकाशनमुखेन वस्तुनिर्देशात्मकं मङ्गलमातनुते पदक्रमेति—

पदक्रमजटाघनध्वजरथादिभेदैर्युता
श्रुतिः प्रथितलक्षणा स्फुरितपञ्चवर्णक्रमा ।
यदीयवदनान्तरे वसतिमाप शास्त्रैस्समं
स मे विजयते तरां प्रथितरामनामा गुरुः ॥

अथ मङ्गलानन्तरं विविधवर्णक्रमादिलक्षणविचाररसिकानां विदुषां तत्तल्लक्षणसुखपरिज्ञानार्थं साम्प्रतिकजनदुरवबोधभारद्वाजव्यासपारिशम्भुकौलह (हल) हारीतबोधायनवसिष्ठवाल्मीकिप्रभृतिमुनिगणविनिर्मिताशिक्षादिप्र-

न्थानुसारेण ललितपदसन्दर्भं किञ्चित्प्रबन्धं कर्तुमनाः स्वकीर्त्यनुवृत्तये स्वनामधेयन्निबध्नन् शिष्यावधानाय प्रतिजानीते तनय इति—

तनयो विनयोज्ज्वलस्य तस्य
प्रथितो वैदिकवावदूकसिंहः ।
कृपया महतां स चक्रनामा
ह्यपि वर्णक्रमलक्षणं करोति ॥

तनय इत्यादि स्पष्टोऽर्थः । सम्प्रति स्वग्रन्थस्यामूलकताशङ्काप्रयुक्तानादरपरिहाराय समूलकतां प्रतिपादयन् शिष्टपरिग्रहस्य स्वस्य ग्रन्थस्य च अभ्युदयसाधनतया एतन्न्यगो(भा)वफलीभूतां शिष्टप्रीतिं प्रार्थयते सतामिति—

सतां मुदं सम्प्रति पारिशिक्षा-
व्याख्यानभूता हृदयङ्गमयम् ।
विलक्षणा याजुषभूषणाख्या
कृतिर्मदीया वितनोतु कामम् ॥

अथ शिक्षाकारोक्तं मङ्गलश्लोकमाह—

प्रणिपत्य जगन्नाथं वासुदेवं सनातनम् ।
गणाधिपं गिरां देवीं शिक्षां वक्ष्ये यथामति ॥

प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तये प्रचयगमनाय च मङ्गलमादधानः शिष्टाचारपरिप्राप्तेष्टदेवतानमस्कारपूर्वकं ग्रन्थारम्भं प्रतिजानीते प्रणिपत्येति । जगन्नाथं सर्वलोकैकनाथं सनातनम् आद्यन्तरहितं वासुदेवं विष्णुं गणाधिपं विष्वक्सेनं सेनेशमिति यावत् गिरां देवीं सरस्वतीं च प्रणम्य यथामति शीक्षां वक्ष्ये ।

अथ वर्णसमाम्नाय उच्यते याजुषोऽत्र तु ।

अथेत्ययं शब्दोऽधिकारार्थः ; वर्ण्यन्ते व्यक्तं ध्वन्यन्त इति वर्णाः अकारादयः समित्युपसर्गः सहत्वं द्योतयति आतमान(म्नायः) अभ्यासः यत्र

समुदितानामभ्यासः क्रियते सः समाम्नायः वर्णानां समाम्नायो वर्णसमाम्नायः सोऽधिकृतो वेदितव्यः। सोऽयं पूर्वशिष्टैरुपदिष्टः तथा हि—

स्वराः स्पर्शास्तथान्तस्था ऊष्माणश्चाथ दर्शिताः।
विसर्गानुस्वारळाश्चानुनासिक्याः पञ्च चोदिताः॥

End:

शुद्धवर्णे त्वचामादौ यद्युच्चादिः प्रयुज्यते।
संविद्यात् स्वरवर्णन्तमेतदेवास्य लक्षणम्॥

शुद्धवर्ण इति। शुद्धवर्णे केवलवर्णक्रमोक्तौ अचाम् अकाराद्यौकारपर्यन्तानां स्वराणामादौ प्रथमतः उच्चादिः उदात्तादिस्वरः प्रयुज्यते यदि तं तथाप्रयुक्तोदात्तादिस्वरविशिष्टवर्णं स्वरवर्णं संविद्यात् स्वरवर्णक्रममिति सम्यग्ज्ञेयमित्यर्थः। अस्य स्वरवर्णक्रमस्य एतदेव लक्षणं एतावदेव लक्षणम्॥

No. 925. पारिशिक्षा सटीका.

PĀRIŚIKṢĀ WITH A GLOSS.

Substance, palm-leaf. Size, 15¼ × 1⅜ inches. Pages, 120. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Complete.

Same as the last.

No. 926. पूर्वोत्तरोभयदीर्घी.

PŪRVŌTTARŌBHAYADĪRGHĪ.

Pages, 2. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 31*a* of the MS. described under No. 913.

This work gives three lists of certain pairs of words in the Yajur-veda, which are phonetically fused together and have a long vowel (1) at the end of the first word, or (2) at the beginning of the second word, or (3) both at the end of the first word and the beginning of the second word. The object of the work is to be of help in the learning of the Padapāṭha.

Beginning of Pūrvadīrghī

वशान्नायाकवारिं महेन्द्राय माहेन्द्रमैतुमैतोरष्टाश्रीरष्टाक्षराण्यष्टाक्षरमष्टा-
क्षरेणाजेदेयातामार्पयन्ती याज्यानुवाक्ये याज्यानुवाक्ययोः

End:

यथोदितमे(व) विश्वाहाञ्जसायनीरार्तोर्महेन्द्रम् ।

इति पूर्वदीर्घी.

Beginning of Uttaradīrghī

उपायवोऽदब्धायो विश्वायुश्शतायुः सर्वायुः सत्यायुश्चित्रायुः ।

End:

वैश्वदेवाग्निमारुते यत्राकूताय प्राप्यते मृगाखरे ।

इत्युत्तरदीर्घी ॥

Ubhayadirghī

पराह दक्षिणावृतो यथायतनं यथायतनावि(दि)त्युभयदीर्घी ॥

No. 927. पूर्वोत्तरोभयदीर्घी.
PŪRVŌTTARŌBHAYADĪRGHĪ.

Pages, 2. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 46*a* of the MS. described under No. 857.

Complete.

Same as the last.

No. 928. प्रातिशाख्यम् (यजुस्).
PRĀTIŚĀKHYAM (YAJUS).

Substance, palm-leaf. Size, 17⅞ × 1¼ inches. Pages, 26. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are: Grahanirṇaya 14*a*, Dharmaśāstraviṣayam 29*b* and Parāśarasmṛti 34*a*.

Complete.

This is a work on Vēdic orthography and pronunciation as relating to the Kṛṣṇa-Yajurvēda.

Beginning:

अथ वर्णसमाम्नायः, अथ नवादितस्समानाक्षराणि, द्वे द्वे सवर्णे ह्रस्वदीर्घे न प्लुतपूर्वम्, षोडशादितस्स्वराः, शेषो व्यञ्जनानि, आद्याः पञ्चविंशतिः स्पर्शाः, पराश्चतस्रोऽन्तस्थाः ।

End:

पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंसदम् ॥
गच्छेदाचार्यसंसदमिति ॥

अथ चतस्रस्संहिताः, अथ वर्णविशेषोत्पत्तिः, शब्दः प्रकृतिस्सर्ववर्णानां, व्यञ्जनं स्वराङ्गम्, इवर्णोकारयोर्यवकारभावे स्वरितयोर्मध्ये यत्र नीचं स्यात् उकारन्तु प्रणव एके तीव्रतरमानुनासिक्यम् । अथ सकारपराः नकारस्य रेफोष्मयकारभावात्, स्वरपूर्वं व्यञ्जनं द्विवर्णं व्यञ्जनपरम् । अथ मकारलोपः ।

वेङ्कटः कृष्णतनयः सीतारामस्य सूरिणा ।
प्रातिशाख्यद्वये प्रश्ने लिख्यते तन्मया कृतम् ॥
शारदां वरदां देवीं विद्यादानविशारदाम् ।
शारदां भज सिद्धान्तां शारदाम्भोजसेविताम् ॥
सिद्धार्थिवत्सरे चैव ऊर्जे मासे तु पूर्णिमा ।
लिख्यते प्रातिशाख्ये तु सर्वलक्षणसंयुते ॥

No. 929. प्रातिशाख्यम् (यजुस्).
PRĀTIŚĀKHYAM (YAJUS.)

Substance, palm-leaf. Size, $15\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{8}$ inches. Pages, 22. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Contains 24 Adhyāyas in two Praśnas.

Begins on fol. 39*a*. The other works herein are : Kṛṣṇayajurvēdamantrapraśnaḥ 1*a*, Āpastambagṛhyasūtram 25*a*, Bōdhāyanapūrvaprayōgaḥ 50*a*, Iṣṭihautram 60*a*.

Same as the last.

Beginning:

अथ वर्णसमाम्नायः, अथ नवादितस्समानाक्षराणि, द्वे द्वे सवर्णे ह्रस्वदीर्घे, षोडशादितस्स्वराः ।

End:

पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंपदम् ॥

Colophon:

इति प्रातिशाख्ये द्वितीयप्रश्नेन सह चतुर्विंशोऽध्यायः ॥

No. 930. प्रातिशाख्यम् (यजुस्).

PRĀTIŚĀKHYAM (YAJUS).

Pages, 23. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 1*b* of the MS. described under No. 867.

Complete. Same as the last.

No. 931. प्रातिशाख्यव्याख्यानं त्रिभाष्यरत्नम्.

PRĀTIŚĀKHYAVYĀKHYĀNAM: TRIBHĀṢYARATNAM

Pages, 161. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 20*a* of the MS. described under No. 867.

Complete.

A commentary on the last described work.

Beginning:

भक्तियुक्तः प्रणम्याहं गणेशचरणद्वयम् ।
गुरूनपि गिरान्देवीमिदं वक्ष्यामि लक्षणम् ॥

व्याख्यानं प्रातिशाख्यस्य वीक्ष्य वाररुचादिकम् ।
कृतं त्रिभाष्यरत्नं यद्भासते भूसुरप्रियम् ॥

श्लोकयोरनयोरयमर्थः—गणेशचरणद्वयं गुरून् गिरामपि देवीं वाग्देवीमित्यर्थः । तांश्च प्रणम्य लक्षणमिदं वक्ष्यामि । यल्लक्षणं त्रिभाष्यरत्ननामकं भूसुरप्रियं विद्वत्प्रियं भासते यत्, कीदृशं लक्षणं प्रातिशाख्यस्य व्याख्यानरूपं, वाररुचादिकं भाष्यजातं वीक्ष्य कृतं न्यूनातिरेकेण रचितम् आ(दि)-शब्देनात्रेयमाहिषेयौ गृह्येते । अत एव त्रिभाष्यरत्नमितिनाम्नः उपपत्तिः; त्रयाणां भाष्याणां समाहारः त्रिभाष्यं तस्य रत्नं भूषणम् । अथ वर्णसमाम्नायः—मङ्गलानन्तरारम्भप्रश्नकात्स्न्येंष्वथो अथेति मङ्गलाद्यनेकार्थत्वात् अथशब्दस्य अत्रैकोऽर्थो निर्णतव्यस्तत्र प्रथमं मङ्गलार्थत्वमुच्यते.

End:

वेदस्वरूपमुच्यते—

यजुर्वेदः पिङ्गलाक्षः कृशमध्यो बृहद्गलः ।
बृहत्कपोलः कृष्णाङ्गिः ताम्रः काश्यपगोत्रजः ॥

वेदाङ्गान्युच्यन्ते—

शीक्षा कल्पो व्याकरणं निरुक्तं ज्यौतिषन्तथा ।
छन्दसां लक्षणश्चेति षडङ्गानि विदुर्बुधाः ॥

आनुपदश्चानुषदं छन्दोभाषासमन्वितम् ।
मीमांसान्यायतर्काश्च उपाङ्गानि विदुर्बुधाः ॥

एवं साङ्गोपाङ्गं वेदं गोत्रस्वरूपादि विजानन्नधीयानः पूतो भवति ।

ग्रन्थान्तरे यथा तद्वदिदं शास्त्रं यदृच्छया ।

असूत्रितेषु स्थानेषु पौरुषेयेषु वर्तते ॥

तथा हि न प्र नक्षत्राय देवाय । सं ई ममाद् महि कर्म कर्तवे महामुरु I, महि सप्तदशेनावस्युवाताः, अपि सीद मिथुन्यष्टौ च, अस्मिन्स्तनुवस्तुहि पिनाकमित्यादौ न वर्तते । सिंहो व्याघ्र उत या पृदाकौ । द्वादशाग्निष्टोमस्य स्तोत्राणि आत्मना परा णिष्प्र शुक्रशोचिषा । ऊश्मसि पोषमित्यादौ तु वर्तते । गच्छेद्गाचार्यसंसदमिति वीप्सा शास्त्रसमाप्तिं द्योतयति ॥

Colophon:

इति त्रिभाष्यरत्ने प्रातिशाख्यविवरणे द्वितीयप्रश्ने द्वादशोऽध्यायः ॥

त्रिलोचनध्यानविशुद्धकौमुदी-
विनिद्रचेतःकुमुदः कथा(ला)निधिः ।
स सोमवर्यो विततान सम्मतं
विपश्चितां भाष्यमिदं सुबोधनम् ॥

त्रिभाष्यरत्नमखिलं यथामातृकमत्र हि ।
लिख्यते परमं वेद्यं वेल्लङ्क्या भवयज्वना ॥

No. 932. प्रातिशाख्यविवरणम्—त्रिभाष्यरत्नम्.

PRĀTIŚĀKHYAVIVARAṆAM: TRIBHĀṢYA RATNAM.

Pages, 20. Lines, 7 on a page

The work begins on fol. 19*a* of the MS. described under No. 856.

Contains the commentary on Adhyāyas 3 and 4. They are called Kuriki and Pragraha respectively.

This fragment of the commentary is also by the author of that which is described under the last number.

Beginning of Kurikivyākhyā—

अथादावुत्तरे विभागे ह्रस्वं व्यञ्जनपरः । अथेत्ययमधिकारः । आदौ पदादौ उत्तरे पदान्ते वर्तमानायां संहितायां यो दीर्घः आदौ विभागे विभागसमये व्यञ्जनपरो ह्रस्वमापद्यते । व्यञ्जनपरमत्र यथासंहितास्थं विज्ञेयम् ।

End:

अनुदात्त इति किम्? विश्वकर्मा व्यानट् । पत्नीमुदानयति । अनूष्मवतीति किम्? धारा व्यानशुः । उदानिषुर्महीरिति ।

Colophon:

इति त्रिभाष्यरत्ने प्रातिशाख्यविवरणे प्रथमप्रश्ने तृतीयोऽध्यायः ॥

Beginning of Pragrahavyākhyā—

अथ प्रग्रहाः । अथेत्ययमधिकारः । प्रग्रहा उच्यन्त इत्येतदधिकृतं वेदितव्यम् । इत उत्तरं यद्वक्ष्यामः नावग्रहः अवग्रहः प्रग्रहो भवति । ओकारः । ओकारोऽसांहितौकारव्यञ्जनपरः मी न हि परः द्वे इति च वक्ष्यति । तदुद्दिश्य पुरस्तादपवादोऽनेन विधीयते । यथा तनूनपादसुरः ।

End:

उपबन्धस्तु देशाय नित्यमिति सूत्रप्रसङ्गादुक्तम् । समानश्च तत्पदश्च समानपदं तस्मिन् ॥

Colophon:

इति त्रिभाष्यरत्ने प्रातिशाख्यविवरणे प्रथमप्रश्ने चतुर्थोऽध्यायः ॥

इति प्रग्रहाध्यायः ॥

No. **933.** प्रातिशाख्यविवरणम्—त्रिभाष्यरत्नम्.

PRĀTIŚĀKHYAVIVARAṆAṀ: TRIBHĀṢYARATNAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅛ × 1⅛ inches. Pages, 140. Lines, 8 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

Same as the work described under No. 931, except for the following found in addition at the beginning and the end.

Beginning:

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयमतं यथा ।
शास्त्रानुपूर्वं तद्विद्य(द्यात्) यथोक्तं लोकवेदयोः ॥
प्रसिद्धमपि शब्दार्थमविज्ञातमबुद्धिभिः ।
पुनर्व्यक्तीकरिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम् ॥
त्रिषष्टिश्चतुष्षष्टिर्वा वर्णाश्शम्भुमते मताः ।
प्राकृते संस्कृते चापि स्वयं प्रोक्ता(ः)स्वयम्भुवा ॥
अनुस्वारो विसर्गश्च ≍क≍पौ चापि पराश्रितौ ।
दुस्पृष्टश्चेति विज्ञेयः ऌकारः प्लुत एव च ॥
शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥
भक्तियुक्तः प्रणम्याहं गणेशचरणद्वयम् ।

End:

पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंसदम् ॥
गच्छेदाचार्यसंसदमिति ॥

पदानां क्रमः तस्य विशेषं जानातीति पदक्रमविशेषज्ञः । वर्णानां क्रमः तस्मिन् विचक्षणः । स्वराश्च मात्राश्च स्वरमात्राः तासां विभागं जानातीति स तथोक्तः । मात्राशब्देन कश्चिदुच्यते सोऽपि चतुरणुक इत्यवादिष्म[ः] ।

* * * *

यश्चेदं शास्त्रं जानीते सोऽयमाचार्यो भूत्वा तेषां सदनं ब्रह्मलोकं गच्छति ॥

Colophon:

इति त्रिभाष्यरत्ने प्रातिशाख्यविवरणे चतुर्विंशोऽध्यायः । इति द्वितीयप्रश्नस्समाप्तः ॥

No. 934. प्रातिशाख्यव्याख्यानम्—वैदिकाभरणम्.

PRĀTIŚĀKHYAVYĀKHYĀNAM: VAIDIKĀBHARAṆAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17¾ × 1⅜ inches. Pages, 165. Lines, 9 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Complete.

Another commentary on the Prātiśākhya of the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda; it is by Gārgya Gōpālamiśra. The subject-matter of this Prātiśākhya is summed up in a few verses at the end of the work, which are extracted below.

Beginning:

प्रणम्य साङ्गमाम्नायमाचार्यांश्च प्रणीयते ।
व्याख्येयं प्रातिशाख्यस्य गार्ग्यगोपालसूरिणा ॥

. . . पूर्वशास्त्रार्णवोद्धृतैः ।
रचितं धारयन्त्वेतद्वैदिकाभरणं बुधाः ॥

अथ किमर्थं प्रातिशाख्यं नाम लक्षणं प्रणीयते ।

End:

गुरुत्वं लघुता साम्यं ह्रस्वदीर्घप्लुतानि च ।
लोपागमविकाराश्च प्रकृतिर्विक्रमः क्रमः ॥

स्वरितोदात्तनीचत्वं श्वासो नादोऽङ्गमेव च ।
एतत् सर्वं तु विज्ञेयं छन्दोभाषामधीयताम् ॥

पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंसदम् ॥

Colophon:

इत्याचार्यगोपालमिश्रविरचिते वैदिकाभरणाख्ये प्रातिशाख्यव्याख्याने द्वितीयप्रश्ने द्वादशोऽध्यायः ॥

No 935. प्रातिशाख्यभाष्यम् (शुक्लयजुस्).

PRĀTIŚĀKHYABHĀṢYAM (WHITE YAJURVĒDA).

Substance, paper. Size, 12½ × 7¾ inches. Pages, 216. Lines, 21 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*b*. The other works herein are :—

	fol.
Yajurvēdamantrapraśnaḥ	.. 110*b*
Śataḍvayī	.. 127*b*
Śataḍvayīvyākhyā	.. 151*a*
Yajuśśrautaprayōga	.. 217*a*
Sannyāsavidhiḥ	.. 294*b*

Complete.

A commentary on the Prātiśākhya of the Śuklayajurvēda by Anantabhaṭṭa, son of Nāgadēva and Bhāgīrathī of the Prathama-śākhā (probably the Kāṇvaśākhā of the White Yajur-Vēda).

Beginning:

याज्ञवल्क्यमुनीन्नत्वा कात्यायनमुनीनपि ।
सुमङ्गलादिकांश्चापि वन्दे विद्यागुरून्मम ॥
वेदवेदान्ततत्त्वज्ञोऽनन्तभट्ट इति श्रुतः ।
व्याख्यास्यामि प्रातिशाख्यं कात्यायनमुनीरितम् ॥
समस्तकाण्वशाखिभ्यो मूर्धन्येषोऽञ्जलिर्मया ।
बध्यते मच्छ्रमं दृष्ट्वा कृपाङ्कुर्वन्तु ते मयि ॥
उदाहरणवाक्यानि दीयन्ते काण्वशाखिनाम् ।
अलाभे परकीयानि सूत्रकारानुशासनात् ॥

ननु शाखायां शाखायां प्रतिशाखं प्रतिशाखं भवं प्रातिशाख्यम् इति समाख्यया समग्रोदाहरणालाभेन च माध्यन्दिनशखीयमेवेदं प्रातिशाख्यमिति गम्यते ।

End:

सर्वन्तु सौम्यमाख्यातं नाम वायव्यमिष्यते ।
आग्नेयस्तूपसर्गस्स्यान्निपातो वारुणस्स्मृता(तः) ॥

सर्वमाख्यातं सोमदेवत्यं नामपदं सर्वं वायुदेवत्यम् उपसर्गोऽग्निदैवत्यं निपातो वरुणदैवतः एवञ्च अथ पदगोत्राणीत्यादिकमुपासनार्थमुक्तमित्यवधेयम् । एवं ह्युपासितारशब्दाः अर्थमनभिज्ञस्यापि पुरुषस्य फलप्रदा भवन्तीति ज्ञायते । यो ह वा अविदितार्षेयशब्दो दैवतेन मन्त्रेण याजयति वा स्थाणुं वर्च्छति गर्तं[तां] वा पद्यन्ते(ते)जपित्वा हुत्वेष्ट्वा तत्फलेन युज्यते । गुणश्रवणाच्चैवं कृत्स्नं शास्त्रमभिधाय स्व(सु)कृतमिव(वा)ग्नि[नि]त्य(म)लङ्करोति इत्याह स्वरसंस्कारयोः प्रतिष्ठापयिता भगवान् कात्यायनः ।

उत्पत्तिञ्च विनाशञ्च भूतानामागतिङ्गतिम् ।
वेत्ति विद्यामविद्याञ्च स वाच्यो भगवानिति ॥

इति भगवच्छब्दार्थः । शेषं सुमङ्गलम् । वृद्धं वृद्धिरित्युक्तार्थः ।

वेदवेदाङ्गविदुषानन्तभट्टेन सादरम् ।
परेषामुपकाराय भाषितं प्रातिशाख्यकम् ॥
अम्बा भागीरथी यस्य नागदेवात्मजस्सुधीः ।
तेनानन्तेन रचितं प्रातिशाख्यस्य वर्णनम् ॥
असाधु साधु वा पद्यं ग्रन्थेऽस्मिन्यन्मयोदितम् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां सन्तः श्रीमन्तः काण्वशाखिनः ॥
न पाण्डित्याभिमानेन न च वित्तस्य लिप्सया ।
ग्रन्थोऽयं रचितः किन्तु रामनाथस्य तुष्टये ॥

Colophon:

इति श्रीमत्प्रथमशाखिनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते श्रीमत्कात्यायनप्रणीतप्रातिशाख्यसूत्रभाष्ये पदार्थप्रकाशे अष्टमोऽध्यायस्समाप्तः ॥

वर्तमानव्यावहारिकचान्द्रमाने नन्दननामसंवत्सरे आश्वयुजशुक्लपक्षे सप्तम्यां भानुवासरे शुभनक्षत्र – शुभयोग – शुभकरण – एवङ्गुणविशेषणविशिष्टायामस्यां शुभतिथौ श्रीरुक्मिणीसत्यभामासमेतश्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

No. 936. प्लुतानुशासनम्.

PLUTĀNUŚĀSANAM.

Pages, 3. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 42*b* of the MS. described under No. 857.

Complete.

This work notes down those places in the Taittirīyaśākhā of the Yajurvēda where Plutas or protracted vowel-sounds occur.

Beginning:

तैत्तिरीयस्य वेदस्य प्लुतानामनुशासनम् ।
यथाश्रुति यथान्यायं सकलं क्रियते मया ॥
आद्येषु त्रिषु वर्णेषु प्लुतानामिह संभवः ।
तत्रावर्णाः प्लुताः पञ्च पदान्ते सानुनासिकाः ॥
यशो ममाँ ३ यत् प्राङ् ३ उपहूताँ ३ सुश्लोकाँ ४ सुमङ्गलाँ ४ ॥

End:

सामनि त्रिहा ऋता स्यादि नाभा मा वा द्वयन्द्वयम् ।
प्रायशोऽन्त्ये तु दीर्घावित्याचार्यैरभिधीयते ॥
इत्येष कथितस्सर्वस्समासात् प्लुतनिर्णयः ।
यजुषान्तैत्तिरीयाणां सन्देहविनिवृत्तये ॥

Colophon:

इति प्लुतसङ्ग्रहः ॥

No. 937. फुल्लसूत्रं भाष्यसहितम्.

PHULLASŪTRAM WITH COMMENTARY.

Substance, palm-leaf. Size, 16½ × 1½ inches. Pages, 104. Lines, 14 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Incomplete.

A commentary by Ajātaśatru on the Phullasūtra, which explains the various modes of chanting the verses of the Sāma-Vēda.

The fly leaf contains the following note :–इदं ग्रन्थम् (अयं ग्रन्थ:) अजातशत्रुविरचितं फुल्लभाष्यम् । शुभमस्तु । आद्यन्तं रामस्वामिस्वहस्तलिखितम् ।

Beginning :

अथ तालव्यमा इ[ध]वृद्धम् । वृद्धस्य तालव्यस्य आइभाव आदेशो भवति । अवृद्धं प्र[ति]कृतिः । अवृद्धं यत्तालव्यं तत्प्रकृतिर्भवति । एङ ऐई इत्येतानि तालव्यानि । एतान्येव तालव्यशब्देनोच्यन्ते । आ इ प्राप्तो(प्ते) मो(ओ) इभावे(वो) भवति। हिशब्द एवाहि सौभारमर्हीयवयोः । प्रथमसूत्रेण आ इ भाव(वं)प्राप्तस्य तालव्यस्य ओ इ भावो भवति ।

Colophon :

इत्यजातशत्रुभट्टोपाध्यायविरचिते फुल्लभाष्ये भावः परिसमाप्तः ॥

End:

यण्वादीनां प्रस्ताव्या उत्तराः आद्यवत् प्रस्तावे प्राप्ते उत्तरयोः प्रस्तावलोप उच्यते अप्रस्ताव्या उत्तरा इति । प्रस्ताव्ये वासन्तानिनिः प्रस्ताव्ये वासन्तानिनिः । यण्वाप्यसन्तानिशाक्करवर्णानामुत्तरस्तोत्रीया(:) प्रस्ताव्या इत्युक्तम् । तस्मिन् प्राप्ते विकल्पमाह सन्तानिन उत्तरे स्तोत्रीये प्रस्ताव्ये भवता प्रस्ताव्ये वेति विकल्प उत्तरयोरिति सिद्धम् ॥

Colophon :

उपाध्यायाजातशत्रुणा आत्मनोऽनुस्मरणार्थं कृतं वाररूचस्य फुल्लस्य विवरणम् ॥

* * *

इलान्दस्य स्तौभिकेऽनुगाने त्रिरुक्ताभ्यां प्रस्तावो भवति यथोक्त

No. 938. फुल्लसूत्रभाष्यम्.

PHULLASŪTRABHĀṢYAM.

Substance, paper. Size, 12 × 9¾ inches. Pages, 214. Lines, 19 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Complete.

Same as the last, excepting the end, which being different is extracted below.

End :

योनावष्टाक्षरपादाभ्यासात् षोडशाक्षरप्रस्तावो भवति । दद्राणायान्त्वेकादशाक्षरपादे एकादशाभ्यासे द्वाविंशतिप्रस्तावो भवति । यण्वादीनां प्रस्ताव्या उत्तराः । आध्य(द्य)वत्प्रस्तावे प्राप्ते उत्तरयोः प्रस्तावलोप उच्यते अप्रस्ताव्या उत्तरा इति । प्रस्ताव्ये वा सन्तनिनः यण्वाप्रत्य(दि)सन्तनिशाक्कर-वर्णे उत्तरस्तोत्रीया अप्रस्ताव्या इत्युक्तम् । तस्मिन् प्राप्ते विकल्पमाह । सन्तनिन उत्तरे स्तोत्रीये अप्रस्ताव्ये भवतः प्रस्ताव्ये वेति विकल्पः । उत्तरयोरिति सिद्धम् ॥

उपाध्यायाजातशत्रुणात्मनोऽनुस्मरणार्थं कृतं वाररुचेः फुल्लस्य विवरणं समाप्तम् ॥

आमहीयवसामादिश्रायन्तीयकृतावधिः(म्) ।
ऊहसागरमुद्धर्तुं शक्नुमः फुल्लनौकया ॥
सामजालजलाकीर्णं छन्दःकल्लोलसङ्कुलम् ।
तन्त्रग्राहान्वितं वन्दे सामवेदमहार्णवम् ॥
सप्ताकारविभक्तिरम्यतनुमान् सप्तस्वरद्वीपवान्
नानारूपमखाख्यरत्ननिलयो देवर्ष्यनेकाश्रयः ।
कल्पेन्दूदयवर्द्धमानविभवश्छन्दोनदीपूरित-
स्तोभोत्तुङ्गतरङ्गवानवतु वस्सामागमाम्भोनिधिः ॥

No. 939. भारद्वाजशिक्षा.

BHĀRADVĀJAŚIKṢĀ.

Pages, 18. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 63*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A work on phonetics, accents, &c., in relation to the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda; according to Bhāradvāja.

Beginning:

गणेशं प्रणिपत्याहं सन्देहानां निवृत्तये ।
शिक्षामनुप्रवक्ष्यामि वेदानां मूलकारणम् ॥
वृजने ज उदात्तश्चेदकारेण सहोच्यते ।
स्तुतं धृतं नयाचो(वृ?नो)र्ध्वे(र्ध्वे) हव्यपूर्वोऽन्त आहुतम् ॥
स्तुतं पदन्तु वाक्यान्ते प्रचयः परिकीर्तितम् ।

End:

क्रम इङ्गचश्च वर्णोक्तिर्यजुरादिसमद्वयी ।
पदसाङ्कचं वर्णसाङ्कचमवधानाष्टकं बुधैः ॥
यो जानाति भरद्वाजशिक्षामर्थसमन्विताम् ।
ब्रह्मलोकमवाप्नोति गृहमेधी गृहं यथा ॥

Colophon:

भारद्वाजशिक्षा समाप्ता ॥

No. **940.** भारद्वाजशिक्षा.

BHĀRADVĀJAŚIKṢĀ.

Pages, 12. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 114*a* of the MS. described under No. 867.

Complete.

Same work as the last though slightly differing from it.

Beginning:

गणेशं प्रणिपत्याहं सन्देहानां निवृत्तये ।
शिक्षामनुप्रवक्ष्यामि वेदानां मूलकारणम् ॥

वृजने ज उदात्तश्चेद्कारेण सहोच्यते ।
स्तुतं प्रचय इत्यन्ते न नयोत्तरतो यदि ॥

घृतेनोर्ध्वो हविश्चाथो हव्यपूर्वोऽन्त आहुतम् ।
रादत्परशुरन्तोच्चे त्विज्यं(ङ्क्षं) पर्शुश्च भक्तितः ॥

पर्षश्चैवातिपर्षापि स्वरभक्तेस्तु नित्यता ।
पापं विलोमपूर्वे च अकार्षे गौ(का)र्षिरादिषु ॥

End:

अन्त्यन्तु ज्योतिरापो वा इमे वा एत एव च ।
प्रजापातिश्च रक्षांसि प्रजापतिर्नवैषु च ॥

आदौ नयति वित्तान्वा वाणुशश्शो युनक्त्यपन् ।
दर्भास्यौसाद्विषूची मम ब्राह्मण इति(त)त्त्वतः॥

अवस्याश्च नद्दश्शत्रयेव मध्ये अकारवान् ।
निमित्ति च निमित्तश्च व्यपेतः कार्यभाग्भवेत् ॥

Colophon:

इति श्रीभारद्वाजशिक्षामूलं समाप्तम् ॥
प्रथमोऽध्यायः ॥

No. **941.** भारद्वाजशिक्षा सभाष्या.

BHĀRADVĀJAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 92. L nes, 18 on a page.

Begins on fol. 120*a* of the MS. described under No. 867.

Complete.

A commentary on the last described work; by Vēlimakanyā Sūrāvadhāni.

Beginning:

श्रीमन्तं गणपं प्रणम्य शिरसा वाग्देवताश्चोत्तमां
श्रीमद्व्यासकृपामृतं सुमनसा कृत्वा महानुग्रहात् ।

श्रीमान् वेलिमकन्यनामपुरजस्सूरावधानीत्यहं
शिक्षाभाष्यमतस्त्रसंशयकरं वक्ष्ये बुधानाम्मुदे ॥
गणेशं प्रणिपत्य . . कारणम् ।

श्रीमहागणपतिं प्रणम्य वेदानां ग्रन्थत्रयाणां संहितानामादिकारणम् । येषु पदेषु सन्देहाः प्रवर्तन्ते तेषां सन्देहानां निवारणाय शिक्षां प्रवक्ष्यामीति भरद्वाजमहामुनिना प्रणीतम् ।

वृजने ज . . सहोच्यते

एतदारभ्याकारादिस्वरसंहितानि पदानि क्रमेण कथ्यन्ते । वृजने वृजनशब्दे जकारोऽकारसहितस्स्यात् स जकारः उदात्तो यदि । यथा--वृजनं दोहसे ।

End:

इदमिन्द्र प्रतिहव्यं गृभाय । नपुंसकत्वात् भागधेयं प्रेप्सति । तस्मै यदाहुतिं न जुहुयात् । यजमानश्च ध्यायेच्छतरुद्रीयमित्याद्येकवचनत्वात् य एवं चतुर्होतृणामृद्धिं वेद । ऋध्नोत्येव । य एषामेवं बन्धुतां वेदेत्यादिपुंलिङ्गबहुवचनत्वादित्यादिर्विज्ञेयः ।

क्रम ज्यं(इङ्गचं) च कण्ठोक्तिरङ्गुरादेसद्वयी (थेजुरादिसमद्वयी) ॥
पदसाङ्गचं सर्वसाङ्गचमवधानाष्टकं बुधैः ।
यो जानाति भरद्वाजशिक्षामध्यसमन्वितान् ॥
स ब्रह्मस्थानमाप्नोति (गृहमेधी) गृहं यथा ॥

Colophon:

इति श्रीवेलिमकन्यासूरावधानिविरचितं भारद्वाजशिक्षाभाष्यं द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

No. 942. भारद्वाजशिक्षाव्याख्या.
BHĀRADVĀJAŚIKṢĀVYĀKHYĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅜ × 1½ inches. Pages, 62. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are : Aniṅgyam 32*a*, Siddhāntaśikṣā 36*b*, Sarvasammataśikṣā 39*b*, Aniṅgyavyākhyānam 45*a*.

Incomplete.

Same as the last.

No. 943. योहिप्राप्तिलक्षणम्.

YŌHIPRĀPTILAKṢAṆAM.

Substance, paper. Size, $7\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{4}$ inches. Pages, 4. Lines, 14 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 59*a*. The other works contained herein are : Ēkāvalī 1*a*, Vālmīkisūtram 17*a*, Hrasvadīrghaplutamātrālakṣaṇam 41*a*.

Incomplete.

A treatise on the change in the accents of verbs in the Sāma-Vēda, when they are in conjunction with यत् and हि, the form यः of यत् being used in the formation of the name योहि.

Beginning:

ऋग्वेदस्तु घनान्तस्स्यात् यजुर्वेदो जटान्तकः ।
सामवेदः पदान्तस्स्यात्संहितान्तस्त्वथर्वणः ॥
यच्छब्देन हिशब्देन तिङन्तं यत्पदं युतम् ।
उदात्तवत्तद्विज्ञेयं सम्बोधनपरन्तथा ॥

यच्छब्देनेति यः या यत् इति सप्त विभक्तयः । यावत् यावान् यावती यथा यदा यर्हि यतः यत्र इत्येतैर्युक्तं क्रियापदं सर्वमुदात्तवद्भवति ॥

End:

अपर्वत्वादसंज्ञत्वादव्ययत्वाच्च नित्यशः ।
मन्द्रो हि मु हि भूतस्तु परिस्वार इति स्मृतः ॥

उच्चान्नीचैरवस्थानं हीति संज्ञा प्रकीर्तिता ।
नीचादुच्चैरवस्थानं न्विति संज्ञा प्रकीर्तिता ॥

No. 944. योहिप्राप्तिः.

YŌHIPRĀPTIḤ.

Pages, 6. Lines, 5 on a page. Character, Nandināgarī.

Begins on fol. 36*a* of the MS. described under No. 857.

Complete.

There is herein another copy of this work on fol. 44*a*, in Grantha character, extending over 2 pages of 7 lines each.

A treatise on certain changes in the accent of certain verbs as occuring in the Kṛṣṇa-Yajurvēda; by Hōmakanyāpurasūrabhaṭṭa.

Beginning:

श्रीमद्गणेशं प्रणिपत्य देवं श्रीसूरिनारायणसुप्रसादात् ।
वक्ष्ये क्रियायास्स्वरलक्षणं यद्यद्धोमकन्यापुरसूरभट्टः ॥
तस्माद्यज्ञ च चत्वारि पर आहरदुच्चभाक् ।
प्रायच्छत्रियेवं तस्मात् तस्मै त्वेषपरस्त्वसे ।
प्राविशत्तं प्राह तादृग्यत्सोमोऽजनयत्तथा ॥
मदोद्ध यत्र व्यावृद्धो याते यं द्याति विश्व तान् ।
मात्रान्य सोऽम नायेंते त्रिवृत(त्त)स्मादसं पितृ ॥

No. 945. योहिप्राप्तिः सभाष्या.

YŌHIPRĀPTIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 11. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 294*b* of the MS. described under No. 867.

Complete.

This is wrongly named Pāṇinīyaśikṣā in the colophon.

Beginning:

तस्माच्चत्वारि परतश्चेदाहरच्चाद्युदात्तवान् । तस्माच्चत्वारि एवंपरः आहरदित्यत्र क्रियाशब्द आद्युदात्तो भवति। यथा सोममाहरत्तस्मात् । सोम चा-हरच्चत्वारि । (प्रायच्छत्रिर्यवं तस्मात्तस्मै त्वैषपरस्त्वसे । त्रिः यवं तस्मात् तस्मै त्वा) एषः एवंपरं प्रायच्छदित्यत्र अयच्छदिति पदमाद्युच्चं स्यात् अने(से) सकाराद्य(न्य)वर्णे परे सति । यथा यत् त्रिः प्रायच्छत् ।

End:

यत्तस्यां दिशि भवति। यत्तद्वित्तं वेद्यमसुराणामविन्दन्त । येषांह्येष भागस्तेभ्य एनं गृह्णाति। यो यक्ष्य इत्युक्त्वा न यजते। यस्यैवं विदुषोऽदाभ्यो गृह्यते । यत्तं दक्षिणाभिः । यावानेव यज्ञस्तमन्ततोऽन्वारोहति। ये यज्ञपतिं वर्द्धानित्याह । इत्याद्येकयजुरन्तःपातित्वाभावाच्च(च) तत्स्वरस्सूचनार्थं बाला(ना)मिति वर्णितः ॥

Colophon:

पाणिनीयाशिक्षा समाप्ता ॥

No. 946. योहिप्राप्तिः सभाष्या.

YÔHIPRÁPTIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 12. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 334*a* of the MS. described under No. 867.

Complete.

A work with commentary treating of the change in Vēdic accent caused by the proximity of a word to other words.

Beginning:

तस्माच्चत्वारिपरश्चेदाहरच्चाद्युदात्तवान् । तस्मात् चत्वारि एवंपर आहरादित्यत्र क्रियाशब्दः आद्युदात्तो भवति । यथा सोममाहरत्तस्मात् । सोमं चाहरच्चत्वारि । एषः एवंपर(रं) प्रायच्छदित्यत्र अयच्छदिति पदमाद्युच्चं

स्यात्। आ(अ)सि सकारान्यवर्णे परे सति। यथा यत्रिः प्रायच्छत्। वसन्ताय प्रायच्छद्यवम्। जयान् प्रायच्छत्तस्मात्। प्रायच्छत्तस्मादैन्द्रा-वैष्णवम्। स तं प्रायच्छत्तस्मै त्वा। त्वेति किम्? प्रायच्छत्तस्मै द्वितीयम्। तस्मै प्रायच्छदेष ते योनिः।

End:

यावानेव यज्ञस्तमन्ततोऽन्वारोहति। ये यज्ञपतिं वर्धानित्याह। इत्याद्येकयजुरन्तःपातित्वाभावं(वात्) च तत्स्थस्वरः सूचनार्थं बाला(ना)मिति वर्णितः॥

The following stanzas point out the places in the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda where the final doubled न् does not form a conjunct consonant with the following initial य्, व्, ह्.

नकारान्तं पदं पूर्वं यवहेषु परेषु च।
नकारयवहा मध्ये तत्र वर्णमसंयुतम्॥

नकारस्य वकारस्ययकारः परतो यदि।
विशेषं तत्र जानीयात् द्वित्वमित्यभिधीयते॥

नकारान्तं पदं पूर्वं वकारद्वुपरेऽपि च।
विशेषं तत्र जानीयात् द्वित्वमित्यभिधीयते॥

यवहेषु च संयुक्तो नकारस्या(श्रा)न्तद(ग)स्त्विति।
ह्रस्वपूर्वो नकारस्य द्वित्वं न स्यात् कदा चन॥

नकारान्तं पदं पूर्वं यपरे हपरे च वा।
तत्रैव तु नकारस्यासंयुतत्वं न विद्यते॥

नस्यान्तगस्त्य(स्य) दीर्घात्तु यवहे हे च हस्परे।
नकारमाद्ययोस्तत्र न स्यात् संयुतता असत्॥

निरवपन् यानि, मूर्धन्वतीः, एतस्मिन् हि सर्वाभ्यः, नान्ये वृषण्वन्,

प्रत्यङ् होतार मेवैनान् युनक्ति, एतान् वा अरुणः, यज्ञान् व्यादिशत्, आसन्निभून् हृत्स्वसः, आत्मन् ह्यङ्गानि, तिष्ठन् ह्याश्रुततरम्, तिक्तान् ह्येनान्,

* * * *

स्यातां सोर्ध्वे खदोर्ध्वे च ङसौ ह्रस्वाद्विमात्रिकौ ।
षपरां नित्यखदोर्ध्वे च हकारे हल्परे तथा ॥
स्यातां सोर्ध्वे खदोर्ध्वे च ङसौ ह्रस्वाद्विमात्रिकौ ।
षपरां नित्यखदोर्ध्वे च हकारे हल्परे तथा ॥

Colophon:

योहिप्राप्तिशिक्षावचनानि समाप्तानि ॥

No. 947. योहिप्राप्तिः सभाष्या.

YŌHIPRĀPTIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 28. Lines, 5 on a page. Character, Nandināgarī.

Begins on fol. 22*a* of the MS. described under No. 857.

Complete.

A commentary on the last described work.

Beginning:

श्रीमद्गणेशं प्रणिपत्य देवं श्रीसूरिनारायणसुप्रसादात् ।
वक्ष्ये क्रियायास्स्वरलक्षणं यद्यद्धोमकन्यापुरसूरभट्टः ॥

तस्माद्यज्ञ च चत्वारि पर आहरदुच्चभाक् ।

तस्माद्यज्ञ; चत्वारि; एवंपरः आहरदित्यत्र आद्युदात्तो भवति । यथा सोममाहरत्तस्माद्यज्ञमुखम् । यज्ञमिति किम्? तद्गौराहरत्तस्माद्गवि, सोममाहरत्तस्मिन्निन्द्रः । सा सोमं चाहरच्चत्वारि च ।

प्रायच्छत्रियेवं तस्मात्तस्मै त्वैषपरस्त्वसे ।

त्रिः यवं तस्मात् तस्मैत्वा एषः एवंपरः(रं) प्रायच्छदित्यत्रायच्छादिति पदमाद्युदात्तो(त्तं) भवति असे सकारादन्यवर्णपरे सति । यथा—यत्रिः प्रायच्छत्रिः ।

End:

ताने(न्ये)व तेन प्रीणाति । सोऽमन्यत । अग्निरसि नारिरसीत्याह । यत्सम्भारा अथो खल्वाहुरेते । तेजस्कामस्य मिनुयात्रिवृता । हविर्धाने खादन्ते तस्माच्छीर्षण्यदधिषवणे न सन्तृणत्त्यसम् । तावतीमेवास्मिन् रुजं दधाति पितॄणाम् ॥

Colophon:

योहिभाष्यं संपूर्णम् ॥

No. **948.** योहिप्राप्तिः सभाष्या.

YÔHIPRĀPTIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 11. Lines, 19 on a page.

Begins on fol. 219*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

Same as the last.

The name of the author is here given as Gōpakanyāpurasūribhaṭṭa.

Beginning:

श्रीमद्गणेशं प्रणिपत्य देवांश्च(न् श्री)सूर्यनारायणसम्प्रसादात् ।
वक्ष्ये क्रियायाः स्वरलक्षणन्तद्गोपकन्यापुरसूरिभट्टः ॥

तस्माच्चत्वारिपरश्चेदहरश्चाद्युदात्तवान् ।

तस्मात् चत्वारीति पदद्वयपरस्सन् अहरदित्यत्र क्रियाशब्द आद्युदात्तो भवति । यथा—सोममाहरत्तस्माद्यज्ञमुखम् । सा सोमं चाहरच्चत्वारि । एवंपर इति किम्? सोममाहरत्तस्मिन्निन्द्रः । यज्ञमाहरद्यत(त्त)दित(द)म् ।

यस्तस्यन्दिसि(त्तस्यां दिशि), यत्तद्वित्तं वेद्यं, येषां शे(ह्रो) षभागः, यो यक्ष्या (क्ष्य) इत्युत्वा (क्त्वा), यस्यैवं विदुषोऽदाभ्यो गृह्यते, यतं(त्तं) दक्षिणाभिः, यावानेव यज्ञस्तमन्त(त):, ये यज्ञपतिं वर्द्धानित्याह, इत्यादे(द्ये)कयजुरन्तःपातित्वाभावच्च(वाच्च)। तखशाईपं(तत्स्वर)सु(सू)चनार्थं बालानामितिं गणितम् ॥

Colophon:

योहिप्राप्तिभाष्यं समाप्तम् ॥

No. 949. योहिप्राप्तिः सभाप्या.

YŌHIPRĀPTIḤ WITH COMMENTARY.

Pages, 26. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 47*a* of the MS. described under No. 861.

Incomplete.

Same as the last except that there are certain additional passages at the end.

End:

वार्णत्रैलिङ्गचसङ्ख्यानं वक्ष्याम्यक्षरसङ्ख्यया ।
इषे त्वाद्यनुवाकानामेकैकपदशः क्रमात् ॥
अत्र द्वे द्वे अक्षरे तु स संजज्ञिकमुच्यते ।
पूर्वमेव कङौ वृद्धिः दशादिपरमक्षरम् ॥

* * *

नीतं खातं यशो वागो नाशं नावं शमो वयः ।
वशन्धिलं शरं शैवप्रश्ने समिधनामके ॥
धिया हलं नखं लाभं नरो वायुचलः परः ।
सेवातिस्वानितश्चेति प्रगेन पञ्चदशे मतम् ॥
खरो रागतिलः पूगं नादुपालं वटिस्सह ।

No. 950. योहिलक्षणम्.

YŌHILAKṢAṆAM.

Substance, palm-leaf. Size, 13⅜ × 1¼ inches. Pages, 11. Lines, 4 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Incomplete. Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Agnisandhānam 7*b*, Darśaśrāddhaprayōga 11*a*, Subrahmaṇyastōtram 20*a*, and Dharmaśāstraślōkaḥ 24*a*.

A treatise on the change in the accent of verbs caused by their being compounded with prepositions, or by their being in conjunction with यत्, in the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda.

Beginning:

यो हि यद्यतः सोमे सोममुभयन् विमुक्तः । सौम्यो यदि यानि येन यस्य यत्र यस्मिन् यथा यदा ययोर्येषां यस्मात् कस्मादाससमपरपदं वान्तोदात्तं वा समस्तं वा भवति ।

End:

द्वेभूर्भुवस्सुवर्द्वे उत्सृज्यां

No. 951. रावणभेट्.

RĀVAṆABHEṬ.

Pages, 2. Lines, 14 on a page.

Begins on fol. 81*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A mnemonic work relating to the proper pronunciation and recitation of the Black Yajurvēda.

Beginning:

इषे त्वा । नूथ नावै नव वेदे । नावी नाव नखिनीवेगु । निविनखूणि निवहीसू । व नारि आजनभानवानआवैआनिआ वचवि (शनि) वावआवे-मारोदी । नादन(ह्यु)देह्र(दु)निदगु ।

End:

ने ने भुनवै मा(म) गारो ना। नूवि(थ)न(नवौ)भाषा (नू) नृहा(भा) न। मदगतस दशोत्तरवृद्धिः। स्वराणामेकवृद्धिरिति परिभाषा॥

Colophon:

रावणभेट् समाप्तम्॥

No. **952.** रावणभेट्.

RĀVAṆABHEṬ.

Pages, 14. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 81*a* of MS. described under No. 856. Incomplete.

Same as the last excepting the following at the end.

End:

मदगतस दशोत्तरवृद्धिः। म 10 द 20 ग 30 त 40 स 50

प्रथमे गु सुदीगूगिः द्वितीये च गुगूदुगिः।
तृतीये गूदीर्घयुतं दासिमागू चतुर्थके॥
नीदीर्घं पञ्चमे प्रोक्तं षष्ठे नीदीर्घमेवं च।
नानानस्सप्तमे तूक्तं ह्रस्वा दीर्घाश्च भेट्टके॥
विभु नादनवे नीमं निखनारानिमं गिगि।
नेनैवायप्रजप्राचीनप्रसापरदीर्घगाः॥

अर्धान्तिकानुवाकसङ्ख्या

इषे त्वा.

1—0	4—0	7—1	10—8	13—7
2—0	5—0	8—10	11—0	14—27
3—0	6—0	9—0	12—1	

श्रीराम॥

बृहस्पतिः

1—0	9—0	17—8
2—0	10—0	18—11
3—0	11—0	19—32
4—0	12—0	20—9
5—0	13—0	21—0
6—0	14—0	22—0
7—0	15—5	
8—0	16—0	

श्रीराम.

गावो वै.

1—0	10—0	19—0
2—0	11—0	20—0
3—0	12—0	21—0
4—0	13—0	22—0
5—0	14—0	23—0
6—0	15—0	24—2
7—0	16—2	25—0
8—0	17—2	
9—0	18—0	

श्रीराम.

No. 953. रावणभेट्.

RĀVAṆABHĒT.

Pages, 2. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 96*b* of the MS. described under No. 851.

Complete. Same as the last.

Beginning:

गोकर्णाकृति मग्नजलं पिबेत् ।
तन्न्यूनमधिकं पीत्वा तज्जलं सुरया समम् ॥(१)
नूथना वै नव वेदे नावीनावनखीनवे गु ।
निवीनखूणिनी वहि . . . जनभानवान ॥

End:

कादि (९) टादि (९) पादि (५) याद्य (८) लवण म (९) म (१०) ममात्रं वर्जयित्वा अन्यत्र मात्रसङ्ख्या इति स्वरसङ्ख्या ॥

Colophon:

इति रावणभेट्ट समाप्ता ।

No. 954. लक्षणरत्नम् बैट्.

LAKṢAṆARATNAM BAIṬ.

Pages, 14. Lines, 7 on a page. Character, Grantha.

Complete.

Begins on fol. 47*a* of the MS. described under No. 857.

A Vēdalakṣaṇa work by Vaidyanāthabhaṭṭa. The contents of this work are given in the extract taken from the beginning of the work.

Beginning:

अथ यजुषि प्रतिपञ्चाशत् पदादिनिहिताकारपदान्तनकारयोः पदान्तत-कारप्रग्रहयोः इङ्ग्यपदाद्याकारयोः संहितावसानस्य च सांहितषत्वणत्वयोर्श्र्के-कादेशे उत्तरपदाद्यैकारौकारपदान्तङकाराणाश्च पदान्तसमानाक्षरदीर्घत्रयस्य समविषमसङ्ख्याद्योतकं विसर्जनीयसङ्ख्याप्रतिपादकं प्रतिपञ्चाशदेकैकमक्षरं प्रत्यनुवाकमेकैकं वाक्यं वेण्णाम लक्षणरत्नं वक्ष्यामः। अत्र प्रवृत्त(वर्त)का वर्णा अकाराद्युकारपर्यन्ताः प्लुतवर्जिताः स्वराः पञ्च ।

End:

गावो वै प्यौटाश्याचातल्ये। श्विती। शाक्य। लाकी। त्यपू। मूल्यूतैता। लोट्रपिजो। शिच्यौल्यकैत्या। ता चोकेपि। ला। लंशे। शोंमि। क्रि। चे। ल्याटाशि। शै। टौ। ल्यु। चेन्यु। के। तशा। टोट्ठ। मि। श्योमु।

Colophon:

इति वैद्यनाथभट्टविरचितलक्षणरत्नं सम्पूर्णम् ॥

No. 955. लक्ष्मीकान्तशिक्षा सव्याख्या.

LAKṢMĪKĀNTAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 19. Lines, 21 on a page.

Begins on fol. 300*b* of the MS. described under No. 867.

Complete.

A treatise relating to the Udātta accent of words in the Taittirīya-Yajur-Vēda; probably by Lakṣmikānta. There is also a commentary.

Beginning :

प्रणम्य नारायणपादपङ्कजे
समस्तलोकत्रितयार्तिहारिणी ।
करिष्यते वेदपदानि पाठतो
निरूप्य चोच्चस्वरनिर्णयो मया ॥

प्रारिप्सितग्रन्थस्य स्वरलक्षणस्य अविच्छेदपरिसमाप्तये लोकत्रितयार्तिहारिणी नारायणपादपङ्कजे प्रणम्य तैत्तिरीयवेदपदानि लोकप्रसिद्धपाठानुसारेण तत्त्वतः प्रतीक्ष्योदात्तस्वर निर्ण ो नाम लक्षणं क्रियत इति । ननु किमनेन लक्षणकरणेन स्वत एव वेदपदानि इदमीदृशमिति प्रसिद्धाध्ययनादेव सर्वं तत्त्वतो निश्चिनुयुः तथापि तु प्रतिलक्षणं प्रतिपदं किमिदं किमेवमिति सर्वदा सर्वत्र सन्देहिनां विस्मारिणामस्मादृशां निश्चायकं लक्षणमपेक्षणीयमेवेति तथास्तु । स्वराष्टकस्वरसमुच्चयप्रातिशाख्यादीनि स्वरनिश्चायकानि पूर्वोक्तानि लक्षणानि सन्ति उदात्तस्वरनिर्णयनाम्ना किमनेन लक्षणप्रकरणेनेति आकङ्क्षायामाह—

अन्तोदात्तं पदश्चेदमाद्युच्चमिदमीदृशम् ।
नियमो न कृतः कैश्चित् कस्मिंश्चित्स्वरलक्षणे ॥

End :

एति तद्यद्धिरण्येन चैकैकस्मात्तथा भवेत्—

एति तद्यद्धिरण्येनेत्यत्र एते(तीत्ये)तत् एति यद्धिरण्येनेत्येवं संबध्यते । राध ऐति तन्मित्रस्य । तदिति किम् ? सदोऽभ्यैति सुवर्गम् । रूपमभ्यैति यद्धिरण्येन । हिरण्येनेति किम् ? यजमानमभ्यैति यदग्निः । तस्मान्नैका । उत्तमैकस्मादक्षरात् । ओषधीष्वोषधीनाञ्च तदौषधय ओषधीः—सौषधीः । महिमौषधि(ध)यः । एतान्याद्युदात्तानि व्याख्यातानि । एवमुच्चस्वरोऽस्माभिर्निर्णीतो वर्णितः क्रमात् ॥

Colophon :

इत्युच्चलक्ष्मीकान्तशिक्षा समाप्त:(प्ता) ॥

No. 956. लोमशाशिक्षा.

LŌMAŚAŚIKṢĀ.

Pages, 11. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 83*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A treatise on phonetics and pronunciation, in relation to the Sāma-Vēda, according to Lōmaśa; written by a traditional student of the Yajur-Vēda.

Beginning :

सामगानप्रियं राममाराधयितुमिच्छता ।
मया लोमशशिक्षेयं याजुषेणापि लिख्यते ॥
लोमशीयां प्रवक्ष्यामि गर्गाचार्येण चिन्तिताम् ।
साभिधानं यथोक्तां कृत्वाचार्यवचनं यथा ॥
ह्रस्वन्दीर्घन्तथा वृद्धमभिगीतन्तु सामगाः ।

End :

यथा धनुषा यतेन क्षिप्ते शारे पुनर्गुणः ।
स्वस्थानं प्रतिपद्येत तद्वद्ध्रस्तगतः स्वरः ॥
शून्ये गृहे पिशाचस्तु गर्जते न च दृश्यते ।
एवं यकार(रा) वक्तव्या धियग्निर्जर्मनिदर्शनम् ॥

Colophon ;

(८) (खण्डः) समाप्तः । इति लोमशशिक्षा समाप्ता ॥

No. 957. वासिष्ठशिक्षा.

VĀSIṢṬHAŚIKṢĀ.

Pages, 2. Lines, 14 on a page.

Begins on fol. 42*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

This is a Śikṣā treating of the euphonic doubling of consonants in Vēdic pronunciation.

Beginning:

स्वरं स्वराच्चानुस्वाराद्व्यञ्जनं व्यञ्जने परे ।
द्विरूपमिष्यते रेफात्स्वरपूर्वात्परश्च तत् ॥
लवाभ्यामुत्तरस्पर्श इति प्राप्तिश्चतुर्विध (?) ।
न द्वितीयचतुर्थानां द्वित्वं तत्प्राप्तिगोचरे ॥
पूर्वागमस्ततः पूर्वं वै याखि(?)भुजेषु च ।

End:

पदान्तेष्वानुनासिक्य(क्यं) पदसंहितयोक्तया ।
प्राकृतो वैकृतश्चापि तद्धर्मो बुध्यते सुखम् ॥
पदमध्यानुनासिक्ये स्पर्शात्पूर्वं तदुत्तमः ।
अन्तस्थाभ्यः परा तच्चेत्सैवान्तस्थेति निर्णयः ॥

Colophon:

वासिष्ठशिक्षा समाप्ता ॥

No. 958. विकृतिवल्ली.

VIKṚTIVALLI.

Pages, 4 Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 13*a* of the MS. described under No. 885.

Incomplete.

This is a treatise explaining the 8 Vikṛtis or variations such as Jāṭā, Ghana, etc., in relation to Vēdic recitation.

The 6th stanza which refers to a commentary under the name of Vikṛtikaumudī seems to be an interpolation, as the MS. contains only the text. The reference at the end to an Ādi - purāṇa relating to Vēdic tradition is worth noting.

Beginning:

सर्वज्ञन्तं जगत्सेतुं परमात्मानमीश्वरम् ।
वन्दे नारायणं देवं निरवद्यं निरञ्जनम् ॥

नत्वादौ शौनकाचार्यं गुरुं वन्दे महानिधिम् ।
मुनीन्द्रं सर्ववेदवज्ञं ब्रह्मज्ञं लोकविश्रुतम् ॥
नमामि शौनकाचार्यं शाकल्यं स्थविरन्तथा ।
ब्रह्मविद्यागुरुं श्रेष्ठं भारद्वाजं बृहस्पतिम् ॥
शैशिरीये समाम्नाये व्यालिनैव महात्मना ।
जटाद्या विकृतीरष्टौ वक्ष्यन्ते नातिविस्तरम् ॥
जटा माला शिखा रेखा ध्वजो दण्डो रथो घनः ।
अष्टौ विकृतयः प्रोक्ताः क्रमपूर्वा महर्षिणः (णा) ॥
ग्रन्थे विकृतिवल्ल्याख्ये व्यालिप्रोक्ते पुरातने ।
टीकेयं क्रियतेऽस्माभिर्नाम्ना विकृतिकौमुदी ॥
ब्रूयात्क्रमविपर्यासे क्रममीदृग्विधं दिशेत् ।
जटाख्यां विकृतिं धीमान् विज्ञाय क्रमलक्षणम् ॥
अनुलोमविलोमाभ्यां त्रिवारं हि पठेत्क्रमम् ।
विलोमे पदवत्सन्धिरनुलोमे यथाक्रमम् ॥
षत्वं णत्वञ्च दीर्घत्वं क्रमसन्धौ यथोच्यते ।
व्युत्क्रमे तत्र कर्तव्यं स्वरक्षैप्रादिकन्तथा ॥

End:

शाकल्यस्य शतं शिष्या नैष्ठिकब्रह्मचारिणः ।
पञ्च तेषां गृहस्थास्ते धर्मिष्ठाश्च कुटुम्बिनः ॥
शैशिरो बाष्कलस्साङ्ख्यो वात्स्यश्चैवाश्वलायनः ।
पञ्चैते शाकलाश्शिष्याश्शाखाभेदे प्रवर्तकाः ॥
इदं जटापाठविधानमुक्तं महत्तमान्सुस्मरता च देन(व)म् ।
पठेज्जटां कीर्तिमुपैति मेयादन्ते पदं यान्ति परं हि विष्णोः
क्रमाध्ययनसंपन्नो मन्त्रब्राह्मणपारगः ।
जटापारायणपरो रुद्रलोके महीयते ॥ इत्यादिपुराणे ॥

जटाध्ययनसम्पन्नाः सर्ववेदार्थतत्पराः ।
निषेदू रन्तिदेवस्य . . . .

वेदवेदार्थतत्त्वज्ञा जटाक्रमविशारदाः ।
श्रोत्रिया ब्राह्मणाश्श्राद्धे पङ्क्तिपावनतत्पराः ॥
प्रातिशाख्यादिशास्त्रज्ञाः सर्वशिक्षा

No. 959. विकृतिवल्लीव्याख्या विकृतिकौमुदी.

VIKṚTIVALLĪVYĀKHYĀ VIKṚTIKAUMUDĪ.

Pages, 35. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 6*a* of the MS. described under No. 902.

First Paṭala : complete.

A commentary on the last described work by Gaṅgādharācārya.

Beginning :

यत्प्रभावेन भासन्ते ब्रह्माद्या जगदीश्वराः ।
यज्ज्ञानाद्विनिवर्तन्ते पाशाः पुत्रेषणादयः ॥
तं वन्दे परमानन्दं जगदानन्दवर्द्धनम् ।
नित्यं ज्ञानघनं विष्णुं लोकाधिष्ठानमच्युतम् ॥

ग्रन्थे विकृतिवल्ल्याख्ये व्यालिप्रोक्ते पुरातने ।
टीकेयं क्रियतेऽस्माभिर्नाम्ना विकृतिकौमुदी ॥

तद्यथा सर्वज्ञं तं निरञ्जनमिति । नन्वस्मिन् जगतीतले ग्रन्थारम्भे लक्षणादौ कार्ये मङ्गलाचारं कुर्वाणाश्शिष्टाः प्रवर्तमानाः परिदृश्यन्ते । अतोऽयं व्यालिराचार्यः स्वचिकीर्षितस्य जटाद्यष्टलक्षणप्रतिपादनविकृतिवल्लीनाम्नो ग्रन्थस्य निर्विघ्नेन परिसमाप्त्यर्थं शिष्टाचारप्राप्ततया विशिष्टेष्ट-

दैवतं परमेश्वरं सर्वाभीष्टफलप्रदातारं नमति तं सर्वज्ञं तमित्यनेन श्लोकेन। तमहं वन्दे नमस्करोमीत्यर्थः ।

End:

यत्रोच्चस्वरितोदय इत्यत्र स्वरितग्रहणेन जात्यो गृह्यते न वैवृत्तादयः स्वरिताः तदुदाहरणम्—कवो वः का १ क वः । कन्या वाः। रायोवनिः । अभ्यर्षार्षा १ भ्या अभ्यर्ष अभी ३ दम् इत्युदाहरणानि स्वयमेवोन्नेयानि ॥

Colophon:

गङ्गाधराचार्यविरचितायां विकृतिकौमुद्यां टीकायां व्यालिरा(ल्या)चार्यप्रणीतजटाद्यष्टविकृतिलक्षणप्रतिपादकविकृतिनाम्नि ग्रन्थे विकृतिलक्षणं नाम प्रथमपटलं समाप्तम् ॥

No. **960.** विलङ्घ्यम्.
VILAṄGHYAM.

Pages, 3. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 23*a* of the MS. described under No. 913.

Complete.

This work gives a list of words in the Yajur-Vēda ending in ए, ऐ, ओ, and औ, as such endings are often obscured by Sandhi in the Saṁhitā-pāṭha.

Beginning:

अथ यजुस्संहितायामकाराकारपूर्वस्स्वरपरो यकारो येषु पदेषु लुप्यते तेष्वेकारैकारान्तानि पदानि प्रवक्ष्यन्ते.

End:

उपसधपूर्वस्थे नोर्वन्तरिक्षं परः । हवामहै हन्तवै हुते हूत उपहवे हत्यै हित्यै होत्रे हवनीय ऐन्द्रः हुते ह्वयते हुते हूयते हूयन्ते ह्वयामहै हरामहै हरै हरन्ते हस्ते अनी(नि)ङ्ग्यान्तः ।

Colophon:

व्यक्तिविलङ्घ्यस्समाप्तः ॥

No. 961. विलङ्घ्यम्.

VILAṄGHYAM.

Pages, 4. Lines, 8 on a page. Character, Grantha.

Begins on fol. 13*a* of the MS. described under No 857.

Complete.

Same as the above.

No. 662. विलङ्घ्यम्.

VILAṄGHYAM.

Pages, 12. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 6*a* of the MS. described under No. 853.

Complete. Same as the last.

No. 963. विलङ्घ्यम्.

VILAṄGHYAM.

Pages, 7. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 36*a* of the MS. described under No. 888.

Incomplete.

Another treatise on the same subject as the last, by Nāgadēva son of Yajña-Nārāyaṇa.

Beginning:

शुद्धस्फटिकसङ्काशं पुण्डरीकनिवासिनम् ।
दातारं सर्वविद्यानां हयग्रीवमुपास्महे ॥
यज्ञनारायणात्सूरेर(रु)त्पन्नस्सोमयाजिनः ।
नागदेवो वि(वदिष्यामि)मि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥

ऋकारे पर आकारः परयोरोदुवर्णयोः ।
ओदौतौ स्वर एदैतौ संछन्नस्सं(न्नौ सं)हितागमे ॥

End:

स्वदन्ते सातये सिचे स्तवध्यै सवने सने ।
सूणे संवत्सरे स्योने सचन्ते सृज्यते वसै ॥
सहते सरमे सुन्वे सूदयन्ते च सिक्तये ।
सेचते सुरभौ सेके सन्तु सर्वे च सन्यसे ॥
सुम्नेभिस्तु

No. 964. विलङ्घ्यम्.

VILAṄGHYAM.

Pages, 4. Lines, 30 on a page.

Begins on fol. 87*a* of the MS. described under No. 859.

Complete.

Beginning:

यज्ञनारायणात्सूरेरुत्पन्नस्सोमयाजिनः ।
नागदेवो वदिष्यामि विलिङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥
ऋकारे पर आकारः परयोरोदुवर्णयोः ।
ओदौतौ स्वर एदैतौ संछन्नौ संहितागमे ॥
एतदन्तानि तान्याहुर्विलिङ्घ्यानीति वैदिकाः ।
वर्णक्रमाद्गृहीष्यन्ते तान्यन्यूनादिकं मया ॥

End:

ह्रस्ते हुवध्यै होतारौ हुताविव हवे भवेत् ।
इदं लक्षणंरत्नन्तु बुध्यादिगुणसागरम् ॥
नागदेवात्समुत्पन्नं हृदये धार्यतां बुधैः ।
एतद्विलिङ्घ्यमादत्य पण्डितैः परिगृह्यताम् ॥

प्रोक्तं यथा तथा वापि पित्रा बालकलोक्तिवत् ।
मयोक्तान्यृग्विलिङ्ग्यानि वर्णक्रमत एव तु ॥
विलिङ्ग्यलक्षणश्लोका अष्टषष्टिरुदीरिताः ॥

Colophon:

समाप्तं (विलङ्घ्यम्) ॥

No. 965. विलङ्घ्यं सव्याख्यानम्.

VILAṄGHYAM WITH COMMENTARY.

Pages, 20. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 32*b* of the MS. described under No. 855.

Complete.

Another treatise with commentary on the same subject as the above; by Nārāyaṇa.

Beginning:

प्रणम्य भारतीन्देवीं सर्वलोकैकमातरम् ।
नारायणः प्रवक्ष्यामि विलङ्घ्यानि पदान्यहम् ॥

अनेन श्लोकेन प्रारिप्सितस्य विलङ्घ्यलक्षणस्याविच्छेदेन परिसमाप्तये सर्वलोकैकमातरं भारतीन्देवीं प्रणम्य अथ नारायणोऽहं विलङ्घ्यानि पदानि प्रवक्ष्यामीति प्रतिज्ञायते । प्रारिप्सितलक्षणग्रन्थस्य विलिङ्घ्यस्य स्वरूपज्ञानार्थं तत्प्रतिपादकत्वलक्षणविषयः प्रयोजनं सम्बन्धश्च अत्रैव सूचिता विज्ञेया इति प्रतिज्ञावाक्यं कृतम् विलङ्घ्यानीति विशेषणं व्याचष्टे ॥

एकारैकारवर्णौ यौ संहितायां विकारिणौ ।
संहितायां विषये एकारोऽयं विकारः अयं लुप्यते

End:

इषं स्तोतृभ्य आभर, पूति(ती)गन्धस्यापहत्या अग्नये, रक्षसे हन्तवा उ,

अंशुमाहरामह(हा) इति, विष्वभ्रामहा इति ब्रह्मा पशोरुद्धारमुद्धर इति वरुणस्यान्तर्हित्या एधोऽसि ॥

Colophon :

इति विलिङ्ग्यव्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

No. 936. विलङ्ग्यं सव्याख्यानम्.

VILAṄGHYAM WITH COMMENTARY.

Pages, 20. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 856.

Complete. Same as the above.

Beginning :

Same as in the last.

End :

रक्षसे हन्तवा उ अंशुमाहरामहा इति ।

ह्वयामहे हरोर्हित्यै नैभ्य.सत्य(न्त्य)धिकानि तु ।

निह्वयामह इति ब्रह्मा पशोरुद्धारमुद्धरा इति वरुणस्यान्तर्हित्या एधोऽसि इति संहितायां विकारैकारैकारान्तानि पदानि विलिङ्ग्यानीति अभिधीयन्ते । अग्रे वार इत्यादीनि वात्या इत्यन्तानि पदान्यमूनि विलिङ्ग्यानीति सं(म्ब)न्धः एभ्योऽधिकानि न सन्ति ॥

Colophon :

इति विलङ्ग्यव्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

No 967. वेदलक्षणानुक्रमणिका.

VĒDALAKṢAṆĀNUKRAMAṆIKĀ.

Pages, 2. Lines, 10 on a page.

Begins on fol. 34*a* of the MS. described under No. 861.

Complete.

A list of the names of the various kinds of Vēdalakṣaṇa-works is given herein in verse.

Beginning:

प्रातिशाख्यासंहितायाःसमानं नपरं तथा ।
तपरं प्रग्रहश्चैव कुरिकी च विलङ्घ्यकम् ॥
इङ्ग्यानिङ्ग्यमवर्णी च आवर्णी प्लुतमेव च ।
रङ्गप्लुतं पूर्वदीर्घ उभयोत्तरदीर्घकौ ॥
यणूदीर्घौ योहिभाष्यं च तथा रावणभेट्ठ च ।
वर्णक्रमं जटावल्ली त्रिक्रमं चान्त्यवेष्टनम् ॥
स्वरपञ्चाशतं चैव षड्विंशतिसूत्रकम् ।
शाखाशमानमरुणशमानं सविशेषतः ॥
अथ नवशिक्षा—
भारद्वाजव्यासशम्भुपाणिनीकोहलीयकम् ।
बोधायनो वसिष्ठश्च वाल्मीकिर्हरितं नव ॥
सर्वसम्मतमारण्यं तथा सिद्धान्तमेव च ।
उपशिक्षा इमे प्रोक्ता लक्षणज्ञानकोविदाः(दैः) ॥
सप्तलक्षणनामानि—
समानं च विलङ्घ्यं च नपरं तपरं तथा ।
अवर्ण्यावर्णि(र्ण्य)निङ्ग्यान्तं सप्तलक्षणमुच्यते ॥
वेदोच्चारणक्रमः—
गीती शीघ्री शिरःकम्पी तथा लिखितपाठकः ।
अनर्थज्ञोऽल्पकण्ठश्च षडेते पाठकाधमाः ॥

End:

उदात्तो ब्रह्मजातिस्स्यान्नीचो राजन्य उच्यते ।
स्वरितो वैश्यजातिस्तु प्रचयश्शूद्रजातग(तिक): ॥

No. 968. वेदाङ्गछन्दस्सूत्रम्.
VĒDĀṄGACCHANDASSŪTRAM.

Pages, 9. Lines, 24 on a page. Character, Grantha.

Begins on fol. 44*a* of the MS. described under No. 589.

Complete.

Same as the work described under No. 901.

Beginning:

मयरसतजभनलगसंज्ञितं भ्रमति वाङ्मयं जगति यस्य ।
स जयति पिङ्गलनागश्शिवप्रसादाद्विशुद्धमतिः ॥
त्रिगुरुं विद्धि मकारं लघ्वादिसमन्वितं यकारवाच्यम् ।
लघुमध्यमन्तु रेफं सकारमन्ते गुरुनिबद्धम् ॥
लघ्वन्तं हि तकारं जकारमुभयोर्लघुं विजानीयात् ।
आदिगुरुञ्च भकारमिह पैङ्गले (नं) त्रिलघुन् ॥

* * * *

धीश्रीस्त्रीर्.

End:

चतुरशतं षष्ठो विंशतिः विंशतिर्युगवराम् (ए)का त्रयोदश वृत्तं गावादौ विंशतिः विंशतिर्यवमति त्रीणि यतिर्विंशतिर्वातोर्मिमष्टादश प्रहर्षिणीविंशतिः शार्दूलविक्रीडितं पञ्चदश अत्रानुक्तं सप्तदशाष्टादशमयवृत्तमष्टौ ॥

Colophon:

इति पिङ्गलाचार्यविरचितं वेदाङ्गच्छन्दस्सूत्रं समाप्तम् ॥

No. 969. व्यालशिक्षा.
VYĀLAŚIKṢĀ.

Pages, 2. Lines, 15 on a page.

Begins on fol. 61*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

This work treats of Jaṭā, Ghana, and the other modes of Vēdic recitation.

Beginning:

अथ शीक्षां प्रवक्ष्यामि व्यालमौनिमतानुगाम् ।
पदसन्धिसमायुक्तां स्वरसन्धियुतां तथा ॥
या पदस्य षडावृत्तिः सा जटेत्यभिधीयते ।
क्रमोक्तपदजातं यदुत्तरं तद्विरभ्यसेत् ॥
ततःपूर्वं द्विरभ्यस्य द्वितीयेऽतरसमापयेत् ।

End:

जटोतरं द्विरभ्यस्य चैकैकं मध्यमादिकम् ।
सन्धिवत्क्रमवच्चेति घन इत्युच्यते बुधैः ॥ इति घनः ॥
शिखेवानुक्रमन्तेषां त्रयाणां क्रममभ्यसेत् ।
जटेवान्तं वेष्टनीयं व्यालेन घन उच्यते ॥ इति पाठान्तरम् ॥

Colophon:

इति व्यालशिक्षा समाप्ता ॥

No. 970. व्यालिशिक्षा.

VYĀLIŚIKṢĀ.

Page, 1. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 44*a* of the MS. described under No. 864

Complete.

This work treats only of Ghana, and is therefore different from the work of the same name described under the last number.

Beginning:

व्यालिशिक्षां प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणानुमतः पुरा ।
सहस्रवदनेनाहं सूत्रेण च समन्वितम् ॥
तत्र पूर्वं घनस्यैव प्रमाणं लक्षणं तथा ।
घनस्य च विधिं तत्र घनसन्धिं तथैव च ॥

एवमादि च यत् सर्वं तत् सर्वं वच्मि साम्प्रतम् ।
घने द्वादशसन्धिस्स्यात् त्रयोदशपदं वदेत् ॥

End:

विलोमे मध्यमपदमेकवारं हि केवलम् ।
तत्पूर्वं द्विविधं तूक्त्वा चानुलोमे यथाक्रमम् ॥
पुनश्च मध्यमपदमारभ्यव्यमनन्तरम् ।
पूर्ववत् सन्धितः कुर्याद्घन एवं विधीयते ॥

Colophon:

इति व्यालिशिक्षा समाप्ता ॥

No. 971. व्यासशिक्षा.
VYĀSAŚIKṢĀ.

Pages, 32. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 187*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

A work on Vēdalakṣaṇa attributed to Vyāsa.

The following are the names of the Prakaraṇas into which the subject is divided.

1 संज्ञाप्रकरणम्.
2 व्यञ्जनपरदीर्घप्र०.
3. सन्धिप्र०.
4. षत्वप्र०.
5. णत्वप्र०.
6. विसर्जनीयसन्धिप्र०.
7. यत्वप्र०.
8. ऐक्यप्र०
9. आकारप्र०.
10. पूर्वैत्यैकारप्रकरणम्.
11. स्वरधर्मस्वरूपप्रकरणम्.
12. स्वरधर्मसंहिताप्र०.
13. स्वरन्यासप्र०.
14. द्वित्वप्र०.
15. आगमनर्वणप्र०.
16. अङ्गसंहिताप्र०.
17. कालनिर्णयप्र०.
18. सत्त्वतामसप्र०.
19. उच्चारणप्रकरणम्.

The first stanza belongs to a commentary.

Beginning:

वागीशप्रभृतिस्तुत्यं प्रणम्याहं गणाधिपम् ।
करोमि व्यासशिक्षाया व्याख्यानं वेदतैजसम् ॥
श्रीवासुदेवं वरदं प्रणम्य श्रीमद्गणेशं वचसां च देवीम् ।
शिक्षां प्रवक्ष्ये श्रुतिकारणाङ्गां सुबोधकं लक्षणशीर्षभूषाम् ॥
अथ स्वरादिसंज्ञाश्च तत्प्रयोजनमेव हि ।
तत्फलञ्च प्रवक्ष्यामि विदुषां प्रमुदे यथा ॥

End:

वेदामृतं पिबेद्यस्तु स तस्माद्भूसुरो भवेत् ।
एवञ्च व्यासशिक्षाव(वि)द्भूसुरे·द्रस्स कथ्यते ॥
श्रीमत्परब्रह्मसुपूर्णचित्तश्रीव्यासकण्ठात प्रसृतां च शिक्षाम् ।
एतामभिज्ञः प्रयतः पठेद्यः सर्वानभीष्टान् स समश्नुते वै ॥
इति उच्चारणप्रकरणम् ॥

Colophon:

व्यासशिक्षामूलं सम्पूर्णम् ॥

No. **972.** व्यासशिक्षा.

VYĀSAŚIKṢĀ.

Pages, 18. Lines, 7 on a page. Condition, good.

Begins on fol. 74*a* of the MS. described under No. 23.

Breaks off in the 16th Prakaraṇa.

Same as the last.

No. **973.** व्यासशिक्षाव्याख्यानं वेदतैजसम्.

VYĀSAŚIKṢĀVYĀKHYĀNAM: VĒDATAIJASAM.

Pages, 186. Lines, 24 on a page. Character, Grantha.

Complete.

Begins on fol. 51*a* of the MS. described under No. 589.

A commentary on Vyāsaśikṣā; by Sūryanārāyaṇa of Vālmīkanyā city (probably Puttūr).

Beginning:

वागीशप्रभृतिस्तुत्यं प्रणम्याहं गणाधिपम् ।
करोमि व्यासशिक्षाया व्याख्यानं वेदतैजसम् ॥

ब्रह्मादिभिर्देवैस्स्तुत्यं गणाधिपतिमहं नमस्कृत्य व्यासशिक्षाया व्याख्यानरूपं वेदतैजसं लक्षणं वेदस्य तेजः तत्संबन्धि वेदतैजसमिति भाष्यं करोमि ।

श्रीवासुदेवं वरदं प्रणम्य
श्रीमद्गणेशं वचसाञ्च देवीम् ।
शिक्षां प्रवक्ष्ये श्रुतिकारणाङ्गां
सुबोधकं लक्षणशीर्षभूषाम् ॥

वरदमभीष्टप्रदं श्रीमहाविष्णुं श्रीमन्तं गणेश्वरं वचसां गिरान्देवीञ्च प्रणम्य श्रुतिकारणाङ्गां वेदस्य कारणाङ्गां लक्षणशीर्षभूषां प्रातिशाख्यादीनां सर्वलक्षणानां शिरोमणिं सुबोधकं सुव्यक्तं यथा भवति तथा शिक्षां प्रवक्ष्य इति व्यासभगवदुक्तम् ॥

End:

वेदामृतं पिबेद्यस्तु स तस्माद्भूसुरो भवेत् ।
एवञ्च व्यासशिक्षादी भूसुरेन्द्रस्स कथ्यते ॥
श्रीमत्परब्रह्मसुपूर्णचित्तश्रीव्यासकण्ठप्रसृताञ्च शिक्षाम् ।
एतामभिज्ञः प्रयतः पठेद्यः सर्वानभीष्टांश्च समश्नुते हि ॥
श्रीशान्तराङ्गिणा व्यासशिक्षाया भाष्यमुत्तमम् ।
वल्मीकस्य पुरो जातसूरावधानिना कृतम् ॥

Colophon:

इति श्रीसूर्यनारायणविरचिते वेदतैजसे व्यासशिक्षाविवरणे उच्चारणफलप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥

No 974. व्यासशिक्षाव्याख्यानं वेदतैजसम्.

VYĀSAŚIKṢĀVYĀKHYĀNAM: VĒDATAIJASAM.

Substance, palm-leaf. Size, 14½ × 1¼ inches. Pages, 236. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

Begins on fol. 4*a*. The other works herein are: Jyautiṣam 1*a* and Vēdalakṣaṇam 2*a*.

Same as the last.

Beginning:

वागीशप्रभृतिस्तुत्यं प्रणम्याहं गणाधिपम् ।
करोमि व्यासशिक्षाया व्याख्यानं वेदतैजसम् ॥

End:

श्रीशान्तरङ्गिणा व्यासशिक्षाया भाष्यमुत्तमम् ।
वेल्मीकिन्यापूर्जातसूरावधानिना कृतम् ॥

Colophon.

वेल्मीकन्यासूरावधानिविरचिते व्यासशिक्षाविवरणे उच्चारणप्रकरणं सम्पूर्णम् ॥

इदं पुस्तकं रक्ताक्षिनामसंवत्सरे धनुर्मासे शुक्लपक्षे नवम्यां तिथौ सौम्यवासरे इदं पुस्तकं शेषाद्रिजटावल्लभशिष्येण लिखितम्, गुरोर्दीयताम् ॥

No 975. व्यासशिक्षाव्याख्यानं वेदतैजसम्.

VYĀSAŚIKṢĀVYĀKHYĀNAM: VĒDATAIJASAM.

Pages, 173. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 167*a* of the MS. described under No. 867.

Complete.

Same as the last.

Passages from the end are quoted to show the variety in the spelling of the name of the author's native place.

End:

श्रीशान्तरङ्गिणा व्यासशिक्षाया भाष्यमुत्तमम् ।
वेलिमिकन्यापूर्जातसूरावधानिना कृतम् ॥

इति वेलिमिकन्यासूरावधानिविरचिते व्यासशिक्षाविवरणे उच्चारणफल-प्रकरणम् ॥

No. 976. व्यासशिक्षाव्याख्यानं वेदतैजसम्.

VYĀSAŚIKṢĀVYĀKHYĀNAM: VĒDATAIJASAM.

Pages, 145. Lines, 8 on a page.

Complete.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 23.

Same as the last.

No. 977. शमानशिक्षा.

ŚAMĀNAŚIKṢĀ.

Pages, 5. Lines, 30 on a page.

Complete.

Begins on fol. 85*a* of the MS. described under No. 859.

This work gives a list of such words in the Ṛg-Vēda as have their final Visargas dropped in accordance with the rules of Sandhi.

Beginning:

प्रणम्य प्रणताभीष्टप्रदातारं पतिं श्रियः ।
बह्वृचानां सुबोधाय शमानं क्रियते लघु ॥
विसर्जनीय आकारपूर्वको घोषवत्परः ।
व्यञ्जनस्पृक् शसपरो लुप्यते संहितागमे ॥
एषु वर्णक्रमान्तानि प्रवक्ष्यामि पदान्यहम् ।

End:

हिमा हवमाना हूयमाना हिन्वाना हर्या हुवाना हृताहया हेत्या वीरहव्याश्च हांदीयद्रश्मानो हिरण्यया वि होत्रा हिता अनिङ्गचान्तो वृष्णो नमसा वाता पर्जन्या परो हस्ताः पञ्चदश ॥

Colophon:

इति शमानमूलं समाप्तम् ॥

No. 978. शमानशिक्षा.

ŚAMĀNAŚIKṢĀ.

Pages, 7. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 10*b* of the MS. described under No. 883.

Incomplete.

The final passage which is quoted under the last number is alone wanting herein.

No. 979. शमानसन्धिः.

ŚAMĀNASANDHIḤ.

Pages, 11. Lines, 6 on a page.

Complete.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 853.

This work gives a list of words from the Yajussaṁhitā similar to that given in the MS. described under No. 977 as belonging to the Ṛg-Vēda.

Beginning:

अथ यजुस्संहितायामाकारप्लुतपूर्वो घोषवद्व्यञ्जनोत्तरशसकारपरो विसर्जनीयो येषु पदेषु लुप्यते तानि पदानि प्रवक्ष्यामः । अलेङ्ग्यपदानां नानापदत्वमसङ्ख्याने तेषां पूर्वपदमवग्रहः ऊष्मविसर्जनीयप्रथमद्वितीया अघोषाः ।

End :

सर्वो न वै परः । अनूक्षु साध्याः । ह्निमा होतव्या हाया हायना हरुक्रा होत्राः न दे परः । ह्रूताः मकारपरः

Colophon :

इति संहिताशमानं समाप्तम् ॥

No. 980. शमानसन्धिः.

ŚAMĀNA SANDHIḤ.

Pages, 5. Lines, 6 on a page.

Complete.

Begins on fol. 88*b* of the MS. described under No. 854.

Same as the last.

No. 981. शमानं सव्याख्यानम्.

ŚAMĀNAM WITH COMMENTARY.

Pages, 47. Lines, 7 on a page.

Complete.

Begins on fol. 54*a* of the MS. described under No. 856.

This work is like the one described under the last number; but it has a commentary named Padadarpaṇa by Pōgala Mallayārya.

Beginning :

वन्दे वन्दारुमन्दारं कुन्देन्दूहारसुन्दरम् ।
सेन्द्रवृन्दारकैर्वन्द्यं विघ्नवृन्दघ्नमीशजम् ॥

वाणी क्रियाद्वर्णविनिर्मिताङ्गी
वाणीश्शुभा वर्णविडम्बिताब्जा ।
वाणीविवर्णीकृतकोकिला मे
वाणीयसामर्थ्यतलेन युक्ता ॥

समानसन्धेर्व्याख्यानं व्यक्तेश्च नपरस्य च ।
क्रियते मल्लया[चा]र्येण पददर्पणसंज्ञकम् ॥

तत्रादौ तावत् शिष्टाचारादिवर्णानुक्रमेण पदानि सङ्गृह्य संहिताकाले लुप्तविसर्जनीयपदानि पदकाले नकारान्तानि पदकाले एकारैकारान्तानि पदानि विलक्षयिष्यन् प्रथमं लुप्तविसर्जनीयानि समानसन्ध्या(न्धि)व्याख्यानग्रन्थेन लक्षयितुं प्रतिजानीते—अथ यजुस्संहितायामाकारप्लुतपूर्वो घोषवद्व्यञ्जनोत्तरसशकारपरो विसर्जनीयो येषु पदेषु लुप्यते तानि पदानि प्रवक्ष्यामः । अत्रायमथशब्दो मङ्गलाचरणार्थः । तथा चोक्तं शीक्षाकारैः—

ओङ्कारश्चाथशब्दश्च द्वावेतौ ब्रह्मणावुभौ(णः पुरा) ।
कण्ठं भित्त्वा विनिर्यातौ तस्मान्माङ्गलिकावुभौ ॥

End:

उपहूता मनुष्या इत्याह । मकारपर इति किम्? उपहूता धेनुः । हूता इति किम्? धृता मनसा जुष्टा विष्णवे ।

Colophon:

इति श्रीमत्पेगलमल्लयार्ययज्वकृतौ पददर्पणे समानसन्ध्या(न्धि)व्याख्यायामध्यायस्समाप्तः ॥

No. **982.** शमानसान्धिव्याख्यानं पददर्पणम्.

ŚAMĀNASANDHIVYĀKHYĀNAM: PADADARPAṆAM.

Substance, palm-leaf. Size, 14¾ × 1¼ inches. Pages, 53. Lines 5, on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

The commentary on Śamānasandhi by Mallayārya; described under the last number; but given here without the text.

No. 983. शमानं सव्याख्यानम्.

ŚAMANAM WITH COMMENTARY.

Pages, 22. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 855.

Complete.

Another commentary on the same work; by Padmanābha.

Beginning:

अथ संहितायामाकारप्लुतपूर्वो घोषवद्व्यञ्जकोत्तरशसकारपरविसर्जनीया येषु पदेषु लुप्यन्ते तानि पदानि प्रवक्ष्यामि—संहितायामाकारश्च प्लुतश्च तौ पूर्वौ यस्मात्, प्लुतश्च आकारसम्बन्धी नान्यः, व्यञ्जकमुत्तरं परं याभ्यां शसाभ्यां तौ, घोषवन्तश्च व्यञ्जकोत्तरशसकारौ च घोषवद्व्यञ्चकोत्तरशसकाराः, ते परे यस्माद्विसर्जनीयात्, द्वन्द्वान्ते श्रूयमाणाः परशब्दाः प्रत्येकमभिसम्बध्यन्ते तदयमर्थः—आकारपूर्वश्च प्लुतपूर्वश्च घोषवत्परश्च व्यञ्चकोत्तरशसकारपरश्च पदकाले दृष्टः विसर्जनीयो येषु संहितायां लुप्यते तानि पदानि प्रवक्ष्यामि तेषां पदानां सङ्ग्रहं शास्त्रं प्रस्तुतमित्यथशब्दार्थः । अत्रेङ्ग्यपदानां नानापदत्वमसङ्ख्याने तेषां पूर्वपदमवग्रहः.

End:

हुं(हू) ताः मरौ रपरः ; मकारपरो हो(हू)ताशब्दो विसृज्यते—उपहूता मनुष्या इत्याह । मकारपर इति किम् ? उपहूता धेनुः ।

Colophon:

इति पद्मनाभशमानव्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

No. 984. शाखाशमानम्.

ŚĀKHĀŚAMĀNAM.

Pages, 8. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 71*a* of the MS. described under No. 855.

Complete.

This work gives a list of such words from the Kāṭhaka and the Āraṇyaka of the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda as have their final Visarga dropped owing to Sandhi.

Beginning:

दीर्घा विसर्जनीयान्ता वर्णा वाक्यान्तसंस्थिताः ।
काठकारुणशाखासु तान्प्रवक्ष्याम्यशेषतः ॥

अरोचथा अवरुद्धा असुरा अनूराधौ(धा) अषाढौ(ढा) अर्धमासाः

End:

बाह्वोस्सक्थ्योः पार्श्वयोस्तद्द्वयोरश्विनोर्मासयोर्मेयुरन्तोदात्तः मृत्योरप-
नयोर्हस्तयोः पादयोर्जन्तोरुभयोर्गौर्ध्योः ॥

Colophon:

इति शाखाशमानं सम्पूर्णम् ॥

No. 985. शाखाशमानम्.

ŚĀKHĀŚAMĀNAM.

Pages, 9. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 35*a* of the MS. described under No. 861.

Complete.

Same as the last; though in the introductory stanza there is a slightly different reading.

Beginning:

दीर्घा विसर्जनीयान्ता वर्णवाक्यादिसंयुताः ।
शाखापदेषु येषु स्युः तानि वक्ष्याम्यशेषतः ॥

अरोचथा अवरुद्धा असुरा अनूराधा अषाढा अर्द्धमासा अष्टक द्वादशामावास्या अनूयाजा अग्निष्वात्ता अवेष्टा अतिच्छन्दा अग्निरूपा अनिशीतसर्गा अरा अहा अनिवर्त्स्यमाना अमृता अनग्निष्वात्ताः

End:

पादयोः, भवितोः, मृत्योः, वायोः, शंयोः, हस्तयोः

Colophon:

इत्यारण्यसमानं समाप्तम् ॥

No. 986. शाखाशमानम् (आरण्यकम्.)

ŚĀKHĀŚAMĀNAM (ĀRAṆYAKAM).

Pages, 3. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 23*a* of the MS. described under No. 866.

Complete.

A work similar to the last; the words taken being only from the Āraṇyaka.

Beginning:

दीर्घा विसर्जनीयान्ता वर्णा वाक्यान्तसंश्रिताः ।
य आरण्यपदेषु स्युः ते च वक्ष्याम्यशेषतः ॥

अताप्वितपा अतिलोहिता अवाह्रा असिता अस्तङ्गा अपक्षेष्ठा अध्यक्षा अगा अवरुरुत्समाना अर्द्धमासा अमृता अनूतक्ष्या अभ्रिया अवान्तरदिशा अनुप्रश्नाः ।

End:

हुता हुता ह्रिमा हता हुतभागा होत्राः । एतान्यारण्यवाक्यानि अवर्णपूर्वविसर्जनीयान्तानि ॥

No. 987. शाखाशमानव्याख्यानम् (आरण्यकम्).

ŚĀKHĀŚAMĀNAVYĀKHYĀNAM (ĀRAṆYAKAM).

Pages, 9. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 24*a* of the MS. described under No. 866.

Complete.

A commentary on the work described under the last number.

Beginning:

दीर्घो विसर्जनीयान्ता वर्णा वाक्यान्तसंश्रिताः ।
य आरण्यपदेषु स्युः ते च वक्ष्याम्यशेषतः ॥
दीर्घो विसर्जनीयान्ताः वाक्यान्तसंश्रिताः ।

आरण्यस्य पदानि आरण्यपदानि तेषु आरण्यपदेषु ये वर्णाः विसर्जनीयाः ते स्युः अशेषतस्सर्वे वक्ष्यामि ॥

End:

या एव देवता हुतभागाः, एता वै होत्राः, अनु सप्त होत्राः, एतान्यारण्यवाक्यानि अवर्णपूर्वविसर्जनीयान्तानि ॥

Colophon:

इत्यारण्यसमानसन्धिव्याख्यानं समाप्तम् ॥

No 988. शम्भुशिक्षा.

ŚAMBHUŚIKṢĀ.

Pages, 7. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 35*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

This work explains the names given to the Kāṇḍas and the Anuvākas in the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda, and classifies the letters of the alphabet.

Beginning:

प्रणम्य शिरसा लक्ष्मीं कालिकां च सरस्वतीम् ।
गणेशं च तथा शम्भुं शिक्षां वक्ष्यामि शाङ्करीम् ॥ (१)
काण्डोऽग्निसंज्ञो विज्ञेयश्चतुर्थस्तैत्तिरीयके ।
ग्रह इत्याददे प्रश्नस्सजोषान्तो विधीयते ॥ (२)
उख्यमित्यग्निकाण्डस्य प्रश्नद्वितयमादिकम् ।
अन्त्यानुवाकसहितं वेदविद्भिरुदाहृतम् ॥ (३)

इषेप्रभृत्यपामान्तं प्रश्नानां युक्ष्वसंयुतम् ।
अन्त्यानुवाका याज्याख्यास्त्रयोविंशतिरीरिताः ॥

End:

नासिक्यत्वमुरस्यत्वं पञ्चमैर्हस्य योगतः ।
अन्तस्थाभिरुरस्यत्वं कण्ठ्यत्वं केवलस्य तु ॥
पदादौ पदमध्ये वा स्थितस्योष्मपरस्य वै ।
प्रथमस्य द्वितीयत्वं पूर्वं कुर्वीत पण्डितः ॥
धूङ्क्ष्णे दङ्क्ष्णव इत्यत्राप्यनुस्वारो वि(ा)धर्मतः ।

Colophon:

शम्भुशिक्षा समाप्ता ॥

No. **989.** शिक्षा (पाणिनीया.)

ŚIKṢĀ (PĀṆINĪYĀ.)

Pages, 7. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 888.

Complete.

This work is attributed to Pāṇini and treats of phonetics and pronunciation.

Beginning:

अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि पाणिनीयं मतं यतः ।
शास्त्रानुपूर्वं तद्विद्यात् यथोक्तं लोकवेदयोः ॥
प्रसिद्धमपि शब्दार्थमविज्ञातमबुद्धिभिः ।
पुनर्व्यक्तीकरिष्यामि वाच उच्चारणे विधिम् ॥
त्रिषष्टिश्चतुष्षष्टिर्वा वर्णाश्शम्भुमते मताः ।
प्राकृते संस्कृते चापि स्वयंप्रोक्तास्स्वयंभुवा ॥
स्वरा विंशतिरेकश्च स्पर्शानां पञ्चविंशतिः ।
यादयश्च स्मृता ह्यष्टौ चत्वारश्च यमास्स्मृताः ॥

अनुस्वारो विसर्गश्च ᳵकᳵपौ चापि पराश्रितौ ।
दुस्स्पृष्टश्चेति विज्ञेयो ऌकारः प्लुत एव च ॥

End:

स भवति धनधान्यपशुपुत्रकीर्तिमानतुलञ्च सुखं समश्नुते । दिवीति दिवीति । अथ शिक्षामात्मोदात्तश्च हकारं स्वराणां यथा गीत्यचोऽस्पृष्टोदात्तचाषस्तु शङ्कर एकादश ॥

Colophon:

इति शिक्षा समाप्ता ॥

No. 990. शिक्षा.
ŚIKṢĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 14½ × 1¼ inches. Pages, 8. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, not old.

Begins on fol. 12*a*. The other works herein are: Siddhasādhya-Susiddhāri-Kōṣṭōddhāraḥ 1*a*, Mantradōvatāprakāśikā—Gaṇapatimantrabhēdāḥ 4*a* and Saptalakṣaṇam with commentary **16*a***.

Complete.
Same as the last.

After दिवीतिदिवीति in the end this gives the following:—

End:

वृद्धिरादैच् । शङ्करः श(शा)ङ्करी(रीं) प्रा(दा)त् । चाषस्तुराहवदते मात्राम् । उदात्तमाख्याति वृषाङ्गुलीनाम् । अचोऽस्पृष्टा यणस्त्वीषत् । गीती शीघ्री शिरःकम्पी । यथा सौराष्ट्रिका नारी । स्वराणामूष्मणां चैव । हकारं पञ्चमैर्युक्तम् । उदात्तश्चानुदात्तस्य(श्च) । आत्मा बुध्वा समेत्यार्थान् । अथ शिक्षां प्रवक्ष्यामि ॥

Colophon:

पाणिनीयशिक्षा समाप्ता ॥

वेङ्कटावधानिस्वहस्तलिखितम् ॥
अनुवाकानुवाकस्य वदेदादौ पदद्वयम् ॥

No. 991. षड्विंशतिसूत्रम्.

ṢAḌVIMŚATISŪTRAM.

Pages, 23. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 22*a* of the MS. described under No. 861.

Complete.

This work is intended to help the learners of the Yajur-Vēda by removing the confusion arising from pairs of nearly similar words, such as प्रजापति and प्रजावति

Beginning:

इषे मयोभूः प्रथममहमस्मि द्वितीयतृतीयस्यां याः पुरस्तादमावास्यायाः रात्रियां फलीकरणहोमः सोमस्याः यद्दते चित्तामन्दसाना शर्मवर्म द्वितीयं प्रजावतीः । अन्यत्र प्रजापतिः । वैश्वानरोऽम्बे जुष्टो घोषमतारिषत् । अन्यत्र तारिषः । धनस्य देवा जिह्वा मर्त्यस्याभिभूतिरस्ववाची सुप्रजसो मानुषं कवीरिषं चिकीरिषं चतस्र ओजिष्ठः पोतारा नेतारा नेष्टारा निषसाद[॥[धृतव्रता यद्योषित् यत्परं भद्रं मन्द्राः । अन्यत्र मन्त्राः ।

End:

यो हि प्रजां द्वित्वष्टापुनरकर्नैयग्रोधः कवचतङ्महे । मे सावित्रमसुरे यन्तीर्हाना यदग्न उपह्नोमाकारान्तमयाग्नेरग्निर्बृहस्पतिसुतस्य द्वादशसु विश्वा अग्निश्च सावित्रं चत्वार्यशीतिः ॥

Colophon:

षड्विंशतिसूत्रं समाप्तम् ॥

No. 992. षड्विंशतिसूत्रम्.

ṢAḌVIṀŚATISŪTRAM.

Pages, 15. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 81*a* of the MS. described under No. 851.

Complete.

Same as the last.

No. 993. षड्विंशतिसूत्रम्.

ṢAḌVIṀŚATISŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, $13\frac{3}{8} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Pages, 4. Lines, 5 on a page. Character, Nandinágari. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 12*a*. The other work herein is Udakaśāntimantraḥ 1*a*.

Same as the last.

Incomplete.

No. 994. षड्विंशतिसूत्रम्.

ṢAḌVIṀŚATISŪTRM.

Pages, 53. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 39*a* of the MS. described under No. 853.

Incomplete.

Beginning: Same as above.

End:

सावित्री सहस्रतमी देव्यादिते । वशान्नायोपायवः । पराहाहागाद्धिषणा यं स्वाहा योनिः प्रजां द्वित्वष्टा सोमं तेभ्यः पुनरकं नैयग्रोधःकवचतब्महे मे सावित्रमसुरो यन्तीहा न युक्ष्वोपहूताश्चतुस्सप्ततिः ॥

Colophon:

षड्विंशतिसूत्रं समाप्तम् ॥

No. 995. षड्विंशतिसूत्रम्.

ṢAḌVIṀŚATISŪTRAM.

Pages, 12. Lines, 8 on a page. Character, Grantha.

Begins on fol. 7*a* of the MS. described under No. 857.

Incomplete.

Same as No. 991.

End:

पशुर्वै सौरी बलाका तिष्ठत्यभि दिशो जयत्येव तमो मृत्यूं ह्येष सन् मर्त्ये-
ष्वेवास्य पूर्वायतेऽग्नयेऽग्नये विंशत्यै स्वाहाकान् षोडशैतान्यवेष्णानि ॥

No. 996. सर्वसम्मताशिक्षा.

SARVASAMMATAŚIKṢĀ.

Pages, 17. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 124*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

The first and the last verses, obviously belonging to a commentary, seem to be out of place, as the codex contains only the text.

This work treats of phonetics, accents, and things like the doubling of consonants in Sandhi as found in all the Vēdas and Śākhas.

From a stanza found in the MS. described under the next number and commented upon in the commentary of Mañcibhaṭṭa, noticed under No. 998 as the last stanza of the text, it is inferred that the author is Kēśavārya, son of Sūryadēva (or Sūridēva).

Beginning:

ध्यात्वा सर्वजगन्नाथं साम्बं सर्वार्थसाधकम् ।
व्याख्यायतेऽधुना शीक्षा सर्वसम्मतलक्षणा ॥ (१)
कृपालुं वरदं देवं प्रणिपत्य गजाननम् ।
द्वित्वादीनां प्रवक्ष्यामि लक्षणं सर्वसम्मतम् ॥ (२)

स्वराद्द्वित्वं (स)माप्नोति व्यञ्जनं व्यञ्जने परे।
स्पर्शो लकारपूर्वो यो वपूर्वश्च द्विरुच्यते ॥ (३)

End:

पदक्रमविभागज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः।
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंसदम् ॥
ऋषिभिर्बहुधा प्रोक्तं वेदविद्भिस्तथापि हि।
अध्येतृभिस्समस्तैस्तु यद्गृहीतं तदीरितम् ॥
सर्वसम्मतशिक्षापि संप्रदायानुसारतः।
वासुदेवप्रसादेन व्याख्याता लक्षणेन वै ॥

No. 997. सर्वसम्मतशिक्षा.

SARVASAMMATAŚIKṢĀ.

Pages, 12. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 39*b* of the MS. described under No. 942.

Complete.

Same as the last, except that the first stanza found in the last described MS. is wanting herein, and that the following stanza is found instead of the last 2 stanzas.

सूरिदेवबुधेन्द्रस्य नन्दनेन महात्मना।
प्रणीतं केशवार्येण लक्षणं सर्वसम्मतम् ॥

Colophon:

इति सर्वसम्मतशिक्षा समाप्ता ॥

No. 998. सर्वसम्मतशिक्षा सव्याख्या.

SARVASAMMATAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 42. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 312*b* of the MS. described under No. 867.

Complete.

A commentary by Mañcibhaṭṭa on the work described under the last number; together with the text.

Beginning:

गणेश्वरं प्रणम्याहं लोकपालान् ग्रहान्गुरून् ।
सर्वसम्मतशिक्षाया वक्ष्ये व्याख्यामनुत्तमाम् ॥

प्रारिप्सितग्रन्थस्याविघ्नपरिसमाप्तये प्रचयगमनाय च शिष्टाचारपरिप्राप्तविशिष्टेष्टदेवतानमस्कारपूर्वकं ग्रन्थारम्भं प्रतिजानीते गणेशमिति—

गणेशं वरदं देवं प्रणिपत्य गजाननम् ।
द्वित्वादीनां प्रवक्ष्यामि लक्षणं सर्वसम्मतं ॥

गणेशं गणपतिं वरदमिष्टदं देवं विघ्नानां विजिगीषुं गजाननं गजवक्त्रं प्रणिपत्य भक्तितो नत्वा द्वित्वादीनां द्वित्वमादिर्येषान्तेषां द्वित्वपूर्वागमलोपागमविकारादीनां सर्वसम्मतं सर्वेषां तैत्तिरीयशाखोपयोगिनां प्रातिशाख्यप्रभृतीनां सम्मतं समानार्थं लक्ष्यन्ते प्रकाश्यन्ते अनेनेति लक्षणं प्रवक्ष्यामि निर्दोषं रचयामीत्यर्थः ॥

End:

हस्तेन वेदं योऽधीते स्वरवर्णार्थसंयुतम् ।
ऋग्यजुस्सामभिः पूतो ब्रह्मलोके महीयते ॥
पदक्रमविशेषज्ञो वर्णक्रमविचक्षणः ।
स्वरमात्राविभागज्ञो गच्छेदाचार्यसंसदम् ॥

स्पष्टार्थाविमौ श्लोकौ ॥

सूर्यदेवबुधेन्द्रस्य नन्दनेन महात्मना ।
प्रणीतं केशवार्येण लक्षणं सर्वसम्मतम् ॥

बुधानां पण्डितानाम् इन्द्रः श्रेष्ठः सूर्यदेव इति बुधेन्द्रः तस्य नन्दनेन महात्मना बुद्धिमता केशवार्येण सर्वसम्मतं लक्षणं प्रणीतं निर्दोषं रचितमित्यर्थः ॥

Colophon:

इति श्रीमश्विभट्टविरचितं सर्वसम्मतशिक्षाविवरणं सम्पूर्णम् ॥

नवशिक्षानामानि.

व्यासो लक्ष्मीर्भरद्वाजः शम्भुः कापिलनिर्मिता [:] ।
कौहलीयः कलात्रेयारण्यशिक्षा नव स्मृताः ॥

सप्तलक्षणनामानि.

समानश्च विलङ्घ्यश्च नपरं तपरन्तथा ।
अवर्ण्यावर्ण्यनित्य(ङ्घ्य)श्च सप्तलक्षणमुच्यते ॥

वेदारम्भोच्चारणलक्षणम्.

प्रश्नानुवाकाद्यारम्भे सविसर्गोच्चको हरिः ।
न सन्धिः प्रणवस्यादौ विरामे स्वरितो हरिः ॥

No. **999.** सर्वसम्मतशिक्षा सव्याख्या.

SARVASAMMATAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 52. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 21*a* of the MS. described under No. 238.

Incomplete.

Colophon:

इत्यालमूरिमश्विभट्टविरचिते सर्वसम्मतशिक्षाविवरणे आगमप्रकरणं समाप्तम् ।

* * * *

इत्या . . . अङ्गप्रकरणं समाप्तम् ।

End:

नित्या भवति नासिक्या अनुस्वारोत्तमा यमाः ।

अनुस्वारश्च उत्तमाश्च यमाश्च नित्या नासिक्याः नासिक्यैकस्वभावा भवन्ति इत्यर्थः ।

अन्तस्थाश्च हकारश्च स्वराश्चैव निमित्ति(त्त)तः ॥

No. 1000. सर्ववेदपाठफलम्.

SARVAVĒDAPĀṬHAPHALAM.

Page, 1. Lines, 7 on a page. Character, Grantha.

Begins on fol. 55*a* of the MS. described under No. 857.

Complete.

This describes the merit attached to the recital of the Vēda in the various ways known as Saṁhitā, Pada, Krama, &c.

Beginning:

संहितापाठमात्रेण यत्फलं प्रोच्यते बुधैः ।
पदे तु द्विगुणं प्रोक्तं क्रमेणापि चतुर्गुणम् ॥
वर्णक्रमे शतगुणं जटायान्तु सहस्रकम् ।
यो जटामात्रव (वि) द्ब्रम (ह्मा) सन्भिज्ञो विष्णुरुच्यते ॥

End:

संहिताञ्च पदञ्चैव क्रमश्चैव जटां पठन् ।
लक्षणज्ञस्तदाप्नोति ब्रह्मलोकञ्च शाश्वतम् ॥

No. 1001. सप्तस्वराः.

SAPTASVARĀḤ.

Pages, 2. Lines, 4 on a page.

Begins on fol. 35*a* of the MS. described under No. 887.

Complete.

This treats of the seven musical notes as used in the Vēdas.

Beginning:

नित्यः क्षिप्रोऽभिनिहितस्तैरोव्यञ्जन एव च ।
तिरोविराम(:) प्रश्लिष्टः पादवृत्तस्तु सप्तमः ॥
यकारश्च वकारश्च व्यञ्जनैस्सह संयुतौ ।
स तत् स्वारस्स जात्याख्यः पूर्वो नीचात् परो यथा ॥

End:

उदात्तेनानुदात्तं स्यात् प्रश्लिष्टं तं निबोधयेत् ॥
विवृत्तो यः परो वर्णः स्वर्यते स मनीषिभिः ।
पादवृत्तस्स विज्ञेयः सदसद्व्यक्तिहेतुभिः ॥

Colophon:

सप्तस्वरास्समाप्ताः ॥

No. **1002.** सप्तलक्षणम्—सव्याख्यानम्.

SAPTALAKṢAṆAM WITH COMMENTARY.

Substance, palm-leaf (Śritāla). Size, 6 × 2⅞ inches. Pages, 146. Lines, 18 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

This contains the following seven Vēdalakṣaṇa works: (1) Saṁhitāśamānam 1*a*, (2) Vilaṅghyam 11*a*, (3) Naparam 22*a*, (4) Taparam 29*b*, (5) Avarṇi 31*b*, (6) Āvarṇi 41*a*, (7) Aniṅgyam 46*a*. The commentaries of the above are also given. For extracts see No. 983, 965, 918, 871, for (1), (2),(3), (4) and (6) and 855, for (7). Extracts from (5) are given below.

Beginning:

अथ यजुस्संहितायामाकारऌतपूर्वो घोषवद्व्यञ्जनोत्तरशसकारपरो विसर्जनीयो येषु पदेषु लुप्यते तानि पदानि प्रवक्ष्यामि । अथशब्दा(ब्दोऽ)धिकारार्थः । येषु पदेषु संहितायां विसर्जनीयो लुप्यते ॥

* * * *

End:

दिङ्मात्रोक्तत्वात् मनीषिभिर्विद्वद्भिरुन्नेयम् ॥

एषा[म]निङ्ग्यपदानां पदवी सन्दर्शिता सु[भगसु]धित(या) ।
देवमनीषिसुतेन श्रीवत्साङ्केन तैत्तिरीयाणान् ॥

अनेन तैत्तिरीयशाखामधिकृत्य शास्त्रं प्रवर्त्तितमिति दर्शयति शास्त्रकृतो जन्मनाम कीर्तितमविच्छेदायेत्यूहनीयम् । प्रयोगानुगन्तव्यम् । इति सप्तलक्षणं सव्याख्यानं समाप्तम् ॥

अवर्णी सव्याख्या ।

अवर्णीत्य(र्णिन्य)नुक्तं समो(मा)प्यातिरिक्तं
परित्यज्य दुष्कीर्तितश्चाभिवीक्ष्य ।
ककारादिवर्णक्रमेणाहमेतं
सुवृत्तं(त्तिं) करिष्यामि विस्पष्टवाच्यम् ॥

अवर्णीत्यनुक्तमिति व्याख्यान्तं पूर्वलक्षणस्याधिकोक्तिभिर्दुर्बोधतया च दिह(हे)यत्वात्तत्परित्यज्य निर्दोषं लक्षणान्तरं प्रणीयत इत्यर्थः वक्ष्यमाणस्य लक्ष्यमर्थप्रयोजनमाह—

ओदेदवर्णसंछन्नं संहितायां पदादिगम् ।
अवर्णं ज्ञातुमस्माभिरिदं शास्त्रं . . . . ॥

प्रवर्णोत्तरस्त्रयाणामिति वचनात्ते च पदान्ते वर्त्तत(न्त) एव पदादिगमिति विशेषोपादा[द]नात्तेनायमर्थः ओदेदवर्णैः पूर्वपदान्तवर्तिभिः संहितायां सम्यक् छन्नमुत्तरपदादिगतमकारमाकारञ्च ज्ञातुमिदमवर्णा(ण्या)ख्यं शास्त्रं प्रणीयत इत्यत्र पूर्वपदान्तगत ओकार-एकार-आकारश्चोत्तरपदादिगतमकारं छादयति ॥

* * * *

अहास्थाहरताश्चेत्युक्तो ह्रस्वस्य सङ्ग्रहः । अहास्थाः, अहरतां च येषु-कारादि यथा अब्रुवन् कथा हा स्था इति, तमाहरतां तेनायजेताम्, एवमकारादीनि पदान्युक्तानि ह्रस्वसङ्ग्रहणमुच्यते ॥

Colophon:

अवर्णिव्याख्यानं समाप्तम् ॥

No. 1003. सप्तलक्षणम् सव्याख्यानम्.

SAPTALAKṢAṆAM WITH COMMENTARY.

Pages, 230. Lines, 6 on a page.

Complete.

This contains the following Vēdalakṣaṇa works with their commentaries: (1) Vilaṅghyam 16a, (2) Śamānam 32a, (3) Naparam 48a, (4) Taparam 58b, (5) Avarṇi 62a, (6) Āvarṇi 76b and (7) Aniṅgyam 84b.

For extracts see under Nos. 965, 918, 855, for (1), (3), (4) and (7), under No. 983 for (2), and under Nos. 860, 870 for (5) and (6). In the beginning of Ávarṇi the following stanza is found :—

श्रीमत्खण्डालिसङ्गीतव्यक्तवेदान्तवैभवम् ।
भूतये पूर्वदम्पत्योरखण्डाद्वैतमस्तु वः ॥

At the end of Vilaṅghya the following is written on fol. 31b.

Beginning :

यो हि यद्यतस्सोमे सोममुभयान्विमुक्तस्सौम्यो यदि यानि येन यत्र यस्मात् कस्माद्येषां यासामासप्तमपरपदात् स्वरितं वा समस्तं वा अन्तोदात्तं वा भवति.

End :

ब्रह्मवर्चसस्य त्रैधातवीयं यद्द्रोणोस्सुषिरं यत्पुरीषं यतः पुरोडाशोऽ मुष्मिन् लोके यदध्वर्युर्यत्पञ्चमं यत् षष्ठं यत्सप्तममिति वर्जयित्वा ॥

No. 1004. सर्वानुक्रमणीवृत्तिः—वेदार्थदीपिका.

SARVĀNUKRAMAṆĪVṚTTIḤ : VEDĀRTHADĪPIKĀ.

Pages, 164. Lines, 30 on a page.

Begins on fol. 53a of the MS. described under No. 879.

Complete.

A commentary by Ṣaḍguru on Kātyāyana's Sarvānukramaṇi—a work giving the names of the Ṛṣi, Chandas and Dēvatā of all the hymns in the Ṛgvēda.

Beginning:

सर्वार्थसाधनोपाय सर्वैश्वर्यप्रदायक ।
समस्तापत्प्रतीकार चन्द्रशेखर ते नमः ॥
सर्वं कर्म सफलं यत्र तुष्टे दुष्टे न किंचित्तमहं नमामि ।
विनायकं गिरिराजेन्द्रपुत्रं महेश्वरप्रियसूनुं घृणाब्धिम् ॥
नमष्षड्गुरवे तुभ्यं नमोऽस्मद्गुरवेऽपि च ।
विनायकस्त्रिशूलाङ्को गोविन्दस्सूर्य एव च ॥
व्यासश्च शिवयोगी च षट् तेभ्योऽपि नमस्सदा ॥
ओं नमो भगवते कात्यायनाय ॥
ललाटडिण्डिमध्वनिप्रकारभक्तवत्सलः
महेश्वरप्रियात्मजः प्रपातु मां विनायकः ।
नमस्त्रिशूलपाणये गुहप्रियाय शंकृते
उमाकुचार्द्रकुङ्कमप्रलुप्तभूतिवक्षसे ॥
भस्मशोभिने ॥
योऽजातशत्रोः प्रचकार दूत्यं पार्थस्य सारथ्यमथानिनाय ।
आश्चर्यधन्यश्चतुरस्तनूजान् पायात्सदा यादवराजसिंहः ॥
सर्वानुक्रमणीवृत्तिर्नाम्ना वेदार्थदीपिका ।
तदारम्भाय पूर्वेषामुपदेशागता कथा ॥
कथ्यते श्रुतवृत्तान्तास्सन्तश्श्रद्दधते खलु ।
वेदाश्चत्वार उद्दिष्टाष्षडङ्गानि तथैव च ॥

उपाङ्गानि च चत्वारि धर्मविद्याश्चतुर्दश ।
ऋग्वेदश्च यजुर्वेदस्सामवेदस्तथैव च ॥
अथर्ववेदश्चाङ्गानि पाणिपादादि तद्विदुः ॥
छन्दः पादौ शब्दशास्त्रं च वक्त्रं कल्पः पाणिर्ज्यौतिषं चक्षुषी च ।
शिक्षा घ्राणं श्रोत्रमुक्तं निरुक्तं वेदस्याङ्गान्याहुरेतानि षट् च ॥
मीमांसाद्या न्यायविद्या पुराणं स्मृतिस्तथोपाङ्गचतुष्टयं मतम् ।
अङ्गोपाङ्गोपस्कृतश्शुद्धबुद्धिः पश्येद्वेदमितरो नैव पश्येत् ॥

End:

ऋषीणां विषयज्ञस्तु यश्शरीराद्विमुच्यते ।
सोऽतीत्य तमसः पारं स्वर्गे लोके महीयते ॥
सर्वानुक्रमणी ह्येषा कात्यायनमुनेः कृतिः ।
समाप्तैषाध्यायवती षट्सप्ततिकखण्डिका ॥
अस्या वृत्तिरियं चापि समाप्ता षड्गुरोः कृतिः ।
अनुगृह्णन्तु विद्वांसस्तामेतां कृपया मयि ॥
क्वास्माकं मतयः क्व वेदविषयः क्वार्षा गिरः क्वाल्पधीः
मर्त्योऽहं बत चापलं सुब . . . . . व्याख्यया ।
सोढव्यं दृढबुद्धिभिर्मयि दयावद्भिस्सुसद्भिः कृति-
स्सेयं ग्राह्यतया युता यदि न वेत्यालोकयध्वं बुधाः ॥

Colophon:

समाप्तमिदं षड्गुरुभाष्यम् ॥

No. 1005. सामतन्त्रसूत्रभाष्यम्.

SĀMATANTRASŪTRABHĀṢYAM.

Pages, 120. Lines, 10 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 891.
Complete.

A commentary on the Sāmatantrasūtra, which is a work in 13 Prapāṭhakas on the chanting of the Sāma-Vēda.

Beginning:

ऋग्विहीनं छन्नगानं लेशं स्तोभमृचा सह।
आविर्गानं स्तोभहीनमेवं गानत्रयं विदुः॥

स्वरोऽनन्त्यः। स्वरोऽनन्त्यो गीतो भवति क्रुष्टः। तद्विविड्ढाइ। इन्द्रं विश्वाः। हं हिताः। अग्निं दूताम्। वचनादनन्त्यस्वरः। स्वरोऽनन्त्यः। नचिान्तानाम्। नीचान्तानां च पर्वणां संज्ञा भवति॥

End:

ग्रौष्टे। रोहतु। भगवानाम्नायो नव बृहतो रोहान् रहेतीति ग्राम इह इ विपरीतम्। वृश्चो रोहतु। एकादशो दशकः आनृगाद्यक्षरम् इति। सामतन्त्रे त्रयोदशः प्रपाठकः॥

Colophon:

समाप्तं छन्दोगसम्बन्धिसामतन्त्राभिधानं व्याकरणम्।

No. 1006. सामतन्त्रसूत्रभाष्यम्.

SĀMATANTRASŪTRABHĀṢYAM.

Pages, 184. Lines, 24 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 895.

Complete.

This was restored in 1896 from the MS. noticed under No. 1005.

Same as the last.

No. 1007. सामपरिभाषा.

SĀMAPARIBHĀṢĀ.

Pages, 6. Lines, 12 on a page.

Begins on fol. 226*a* of the MS. described under No. 50.

Incomplete.

This was copied by Veṅkaṭa-subban who gives this verse. :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया ।
अबद्धं वा सुबद्धं वा मम दोषो न विद्यते ॥

This belongs to the collection of C. W. Whish, who has added the following note at the end :—

"Here ends the Paribhāṣā, a portion of the Sāmavēdam."

C. W. WHISH,
Calicut. 1825.

A work relating to the chanting of the Sāmavēda.

Beginning :

सप्तस्वरैस्समस्तं यो जगदेतच्चराचरम् ।
सञ्जीवयति विश्वात्मा स नो विष्णुः प्रसीदतु ॥

अथ साम्नां स्वराणि प्रदर्श्यन्ते—आदौ क्रुष्टा प्रथमा । द्वितीयतृतीयचतुर्थ(र्थी)मन्द्रा । अतिस्वार्याणां परिस्वार्याणां सु(स्व)रवतां साम्नां पर्वणां ज्ञापकत्वेन प्रथमं प्रथमस्वर(रो) ज्ञापकः ककारादित्वात्तान्वि(नि वि)लिख्यन्ते ॥

End :

फप्रमं हा इष्ठया गायता म फा प्रमं हा इष्ठा या गा म फै सामेन्ता विश्वाम् ओजसां पातिम् म फो इत्यादि नास्ति ॥

No. 1008. सिद्धान्तशिक्षा.

SIDDHĀNTAŚIKṢĀ.

Pages, 10. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 8*a* of the MS. described under No. 864.

Complete.

This Śikṣā is based upon other Śikṣas and on Prātiśākhyas, and treats of Vēdic accents and phonetics. The author of the work is Catuṣkula (Catuṣkūla)-Śrīnivāsa-Makhin.

Beginning :

संप्रणम्य सकलैककारणं
ब्रह्मरुद्रमुखमौलिभूषणम् ।
लक्षणं श्रुतिगिरां विलक्षणं
श्रीनिवासमखिना प्रणीयते ॥

पूर्वशिक्षां परामर्श्य(मृश्य) प्रातिशाख्यश्च सर्वशः ।
सिद्धान्तशिक्षां वक्ष्यामि वेदभाष्यानुसारिणीम् ॥
आवातमानीत्पूर्वे स्या[दत्तूदाहरणं] (दिदं प्रागत्तु नो) हविः ।
न हेन्द्रं वृत्रमहतः परोऽस्मै च त(द)दाशतः ॥

End :

समावद्विह्व(ह्म)विहृत(तं)बन्धुरश्च शुचर्ते च ॥
शुच वेश्या शत श्वश्वो मप्मषारण्यकेऽर्षति ।
मेषी सश्च समं संह विधेस्त्वन्तस्य संप्रजाः ॥
हीडिते महि मा हीति(सा)च्छिन्नाः के चन संशयाः ।
अनन्तसंशयाञ्छेत्तुमनन्तः परमेश्वरः ॥

श्रीनिवासाध्वरीन्द्रेण चतुष्कुलसुधांशुना ।
श्लोकास्सिद्धान्तशिक्षायां चतुस्सप्ततिरीरिताः ॥

No. 1009. सिद्धान्तशिक्षा.

SIDDHĀNTAŚIKṢĀ.

Pages, 7. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 36*b* of the MS. described under No. 942.

Complete.

Same as the last, except that there is the following stanza between the 2nd and the 3rd stanzas as given in the MS. described under the last number.

अकारादिपदानां स्यादत्रोदाहरणं क्रमः ।
आदिमध्यान्ततस्तत्र यावद्भेदं निरूप्यते ॥

No. 1010. सिद्धान्तशिक्षा.

SIDDHĀNTAŚIKṢĀ.

Pages, 9. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 112*b* of the MS. described under No. 855.

Complete.

Same as the last.

No. 1011. सिद्धान्तलक्षणम्.

SIDDHĀNTALAKṢAṆAM.

Pages, 9. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 39*a* of the MS. described under No. 854.

Complete.

Same as the work described under No. 1008, though its name as given here is different.

No. 1012. सिद्धान्तशिक्षा सव्याख्या.

SIDDHĀNTAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 77. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 74*b* of the MS. described under No. 855.

Complete.

A commentary on the work described under No. 1008.

Beginning:

संप्रणम्य सकलैककारणं ब्रह्मरुद्रमुखमौलिभूषणम् ।
लक्षणं श्रुतिगिरां विलक्षणं श्रीनिवासमखिना प्रणीयते ॥

इह खलु कारुणिकः सर्वशिक्षापरीक्षणविचक्षणो वेदभाष्यपारावारपारीणः श्रीनिवासदीक्षितो नाम चतुकला(ष्कुल)मुख्यः कल्मष-

जाल्मपाठं निर्णेतु(कु)कामस्सन् सारतमं वेदलक्षणं करोमीति शिष्टा-चाराभीष्टदेवताप्रणामपूर्वकतया शिष्यशिक्षार्थे ग्रन्थमुखेन प्रतिपादयति संप्रणम्येति । ब्रह्मरुद्रमुखानां विधिशिवादीनां मौलिभूषणं शिखामणिं सर्वो-पास्यमिति यावत् यस्य विश्व उपासत इति श्रुतेः । सकलानां वस्तूनाम् एक-कारणम् (अ) भिन्ननिमित्तोपादानम् अज(न)न्तादिशब्दवत् अन्यतरसाधार-णार्थशब्दवशात् कारणशब्दो नारायणमेवाभिचष्टे । एको ह वै नारायण आसीत् । न ब्रह्मा नेशान इति कारणवाक्ये हिरण्यगर्भशिवादिपर्युदास-पूर्वकं नारायणस्यैव कारणत्वनिर्धारणात् । करणं कारणं कर्तेति वैष्णवाभि-धानकोशः । संप्रणम्य सम्यक् प्रणिपत्यात्र सम्यक्त्वम् अस्मद्देशिकमस्म-दीयपरमाचार्यानित्युक्तगुरुपरम्पराप्रणामपूर्वकत्वा[द]भिधान(प्राय)गर्भं भग-वद्वन्दनं स्वाद्यं गुरुवन्दनपूर्वकमिति विलक्षणमिति साधारणवक्तृवैलक्षण्या-दीनामिह प्रबन्धवैलक्षण्यं हेतु(:) शून्यता स्यात् विलक्षणमित्यमरः ।

End:

मया केचित् संशयाः प्रकटिताः। अनन्तसंशयान् परिहर्तुमनन्त एव शक्तः न तु तदितरः भूतभविष्यद्भव्यसंशयान् सर्वज्ञ एव ज्ञातुं परिहर्तु-ञ्च शाक्नोतीति तात्पर्यमिति ॥

Colophon:

श्रीनिवासाध्वरीन्द्रेण चतुष्कुलसुधांशुना ।
श्लोकास्सिद्धान्तशिक्षायां चतुस्सप्ततिरीरिताः ॥

No. 1013. सिद्धान्तशिक्षा सव्याख्या.

SIDDHĀNTAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 126. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 863.

Complete. Same as the last.

No. 1014. सिंहानुवाकः.

SIṀHĀNUVĀKAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 15 × 1¾ inches. Pages, 4. Lines, 9 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 2*a*. The other works herein are—Vaiśvadēvavidhi 1*a*, Punassaṁskārānukramaṇikā 2*b*, Dharmaśāstravacanāni 3*a*, Bindudvādaśīvratakalpa 3*b*, Kūśmaṇḍahōmaprayōgaḥ 5*a*, Gaṇahōmaḥ. 11*b*.

Complete. The work seems to be of a magical character.

Beginning:

* * * *

पौर्णमास्यां वा केशमापूर्यमाणपक्षे वा पुण्यनक्षत्रे केशश्मश्रुलोमनखानि वापयित्वा . . . . चतुष्पथं गत्वा पादौ प्रक्षाल्याचम्य पत्न्या पवित्रपाणिः प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति—समस्तपापक्षयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं कलशस्थिते जले स्वात्मनो रूपमीक्षमाणः सिंहानुवाकमन्त्रपठनं करिष्ये ।

सिंहे मे मन्युः । व्याघ्रे मेऽन्तरामयः । वृके मे क्षुत् । अश्वे मे घसिः । धन्वनि मे पिपासा । राजगृहे मेऽशनाया । अश्मनि मे तन्द्रिः । गर्दभे मे स्पर्शः । शल्यके मे ह्रीः ।

End:

दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योऽस्मान् द्वेष्टि यञ्च वयं द्विष्मः इत्यन्वीक्ष्यमाणः यस्यां दिशि द्वेष्याः तस्यां दिशि निरस्य पाणिपादौ प्रक्षाल्याचम्याप्रतीक्षमाणः गृहं गच्छेत् ॥

Colophon:

इति सिंहानुवाकः ॥

No. 1015. सिंहानुवाकः.

SIṀHĀNUVĀKAḤ.

Pages, 2. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 197*a* of the MS. described under No. 23.

Complete.

Same as the last, except that the prefatory passages are omitted, and that there is a slight difference in the end as shown below.

End:

यश्च वयं द्विष्मः पाप्मन् कलशं निरस्य अप उपस्पृश्य

No. 1016. सिंहानुवाकव्याख्या.

SIṀHĀNUVĀKAVYĀKHYĀ.

Pages, 5. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 195*a* of the MS. described under No. 23.

Complete.

A commentary on the last described work.

Beginning:

सिंहे मे मन्युः । मे मन्युः क्रोधः हिनस्तीति हिंसः पृषोदरादित्वात् हकारसकारयोर्व्यत्यासः सिंहः । जातिशब्दयोर्वाक्यस्य(अ) परिस(मा)प्तत्वात् अन्याक्रियापदस्याध्याहारःकर्तव्य(ः) । (प्रवर्त)तामिति शेषः । मम क्रोधः सिंहे प्राणिनां हिंसाकारिणि उग्रजतुर्नि(न्तौ) वर्ततां न मयीत्यर्थः । एव प्राणिनां पीडाकारिण्युग्रसत्त्वे मदीयक्रोधः प्रवर्ततामिति ।

End:

सहस्रशो बहुद्रष्टा अमर्त्यः अमरणधर्मा देवतास्वभाव इत्यर्थः

Colophon:

सिंहानुवाकव्याख्यानं समाप्तम् ॥

No. **1017.** स्वरपञ्चाशत्.

SVARAPAÑCĀŚAT.

Substance, palm-leaf. Size, 17 × 1⅜ inches. Pages, 5. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Svarapañcāśadvyākhyā 4*a*.

Complete.

A work treating of the accents on the words in the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda.

Beginning:

अतीन्द्रियार्थविज्ञानं प्रणम्य ब्रह्म शाश्वतः(म्) ।
तैत्तिरीयपदादीनां वक्ष्यामि स्वरलक्षणम् ॥
उदात्तश्चानुदात्तश्च वर्णानां प्रकृतौ स्वरौ ।
स्वरितास्तु द्विधोच्यन्ते धृ(द्रु)तः कम्पश्च सांहितः ॥
तुल्यस्वरस्वरूपार्थे पदभेदेऽपि तत्सुपाम् ।
द्विरुक्तावग्रहेऽप्येवं द्विधेङ्गयेंऽशे विभक्तिजे ॥

End:

न्यङ्स्वयुज्यं चिदा नाव्या ससौम्याश्चाति तादृशाः ।
अन्येऽप्यध्ययनाद्बोध्याः आरुणोपनिषत्स्वराः ॥

Colophon:

इति स्वरपञ्चाशत्समाप्तः(।) ॥

No. 1018. स्वरपञ्चाशद्व्याख्यानम्.

SVARAPAÑCĀŚADVYĀKHYĀNAM.

Pages, 55. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 4*a* of the MS. described under No. 1017.

Complete.

A commentary on the work described under the last number.

Beginning:

अतीन्द्रियार्थविज्ञानं प्रणम्य ब्रह्म शाश्वतम् ।
तैत्तिरीयपदादीनां वक्ष्यामि स्वरलक्षणम् ॥

अनेन परापरब्रह्मप्रणामपूर्वकमारिप्सितग्रन्थाभिधेयमाह संबन्धाभिधयप्रयोजनञ्च वक्तव्यं वेदोपि शाश्वतं ब्रह्म तदिति इन्द्रियार्थविज्ञाने कारणं भवति । तत्प्रतिपाद्यं परं ब्रह्मापि अतीन्द्रियार्थविज्ञानस्वभावं भवति । तदुभयरूपं ब्रह्म प्रणम्य स्वरलक्षणं वक्ष्याम इत्यर्थः

End:

सादन्यं सपुरं सख्या तथा रथ्याकरुण्ययोः ॥
न्यङ्स्वर्युज्यं चिदा नाव्या ससौम्याश्चेति तादृशाः ।
अन्येऽप्यध्ययनाद्बोध्याः आरुणोपनिषत्स्वराः ॥

Colophon:

इति स्वरपञ्चाशद्व्याख्यानं सम्पूर्णम् ॥

No. 1019. स्वरपञ्चाशत्.

SVARAPAÑCĀŚAT.

Pages, 6. Lines, 6 on a page.

Contains 45 verses; incomplete.

Begins on fol. 60*a* of the MS. described under No. 861.

No. 1020. स्वरपञ्चाशत्.

SVARAPAÑCĀŚAT.

Pages, 5. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 20*a* of the MS. described under No. 866.

Contains 46 verses; incomplete.

Same as the last.

No. 1021. स्वरभक्तिः.

SVARABHAKTIḤ.

Substance, paper. Size, 13 × 8 inches. Page, 1. Lines, 14 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are:

Yōgatattvadīpikā 1*b*, Kaupīnapañcakam 2*b*, Māyāpañcakam 2*b*, Śivōhampañcakam 3*a*, Manīṣāpañcakam 3*b*, Nṛsiṁhastutiḥ 4*b*, Nādānusandhānapañcakam 5*a*, Citkalāṣṭakam 5*b*, Sōpānapañcakam 6*b*, Paramārthasārasaṅgrahaḥ 7*b*, Mahāpuruṣalakṣaṇam 9*b*, Tattvapīṭhadaśakam 10*a*, Śivōtkarṣasākṣīpañcakam 11*b*, Śivōtkarṣaśatakam 12*a*, Svānubhūtiḥ 19*b*, Jñānatārāvaliḥ 21*a*, Vēdāntaḍiṇḍimaḥ 22*b*, Sadāśivāryā 25*b*, Ēkaślōkī 28*b*, Svātmaprakāśikā 29*a*, Dṛgdṛśyavivēkaḥ with commentary 34*a*, Ēkādaśōttaraśatavākyagranthaḥ 47*b*, Pañcaratnamālikāvyākhyā 57*a*, Ātmaliṅgārcanam 61*b*, Māyāvivaraṇam 64*b*.

Complete.

This work treats of the pronunciation of र् and ऌ् in the Vēda, when either of them becomes the first member of a conjunct consonant.

Beginning:

करेणुः कर्षिणी चैव हारिणी हारितेति च ।
हंसपादेति विज्ञेयाः पञ्चैताः स्वरभक्तयः ॥
करेणू रहयोर्योगे कर्षिणी लहकारयोः ।

End:

ऊष्मोत्तरे द्वितीय(ः) स्यादादेशः प्रथमस्य तु ।
हकारः प्रथमादूर्ध्वः तत्तस्थानं चतुर्थकम् ॥

Colophon:

इति स्वरभक्तिः सम्पूर्णः(र्णा) ॥

No. **1022.** स्वरशिक्षा सव्याख्या.

SVARAŚIKṢĀ WITH COMMENTARY.

Pages, 25. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 253*b* of the MS. described under No. 867.

Complete.

A work with commentary specifying those words of the Kṛṣṇa-Yajur-Vēda which have the Udātta accent.

Beginning:

प्रणम्य नारायणपादपङ्कजे
समस्तलोकालितयार्तिहारिणी ।
करिष्यते वेदपदानि पाठतो
निरूप्य चोच्चस्वरनिर्णयो मया ॥

प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्य स्वरलक्षणस्याविच्छेदपरिसमाप्तये लोकालितयार्तिहारिणी नारायणपादपङ्कजे प्रणम्य तैत्तिरीयवेदपदानि लोकप्रसिद्धपाठानुसारेण तत्त्वतः प्रतीक्ष्य उदात्तस्वरनिर्णयो नाम लक्षणं क्रियते इति । ननु किमनेन लक्षणकरणेन स्वत एव वेदपदानि इदमीदृशमिति प्रसिद्धाध्ययनादेव सर्वं तत्त्वतो निश्चिनुय(यु)ः । तथापि तु प्रतिलक्षणं प्रतिपदं किमिदं किमेवमिति सर्वदा सर्वत्र सन्देहिनां विस्मारिणामस्मादृशां निश्चायकं लक्षणमपेक्षणियमेवेति तथास्तु स्वराष्टकस्वरसमुच्चयप्रातिशाख्यादीनि स्वरनिश्चायकानि पूर्वोक्तानि लक्षणानि सन्ति उदात्तस्वरनिर्ण... किमनेन लक्षणकरणेनेत्याकाङ्क्षायामाह—

अन्तोदात्तं पदञ्चेदमाद्युच्चमिदमीदृशम् ।
नियमो न कृतः कैश्चित् कस्मिंश्चित्स्वरलक्षणे ॥

End:

ओषधीष्वोषधीनाञ्च तदौषधय ओषधीः ।
सौषधीः, माहिमौषधयः । एतान्याद्युदात्तानि पदानि व्याख्यातानि ।
एवमुच्चस्वरोऽस्माभिर्निर्णीतो वर्णितः क्रमात् ।

Colophon:

इत्युच्चस्वरसमुच्चयस्समाप्तः ॥

No. 1023. स्वरसिद्धान्तचन्द्रिका.

SVARASIDDHĀNTACANDRIKĀ.

Substance, paper. Size, 13×8 inches. Pages, 404. Lines, 21 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new. Incomplete.

A work treating of Vēdic accents in accordance with Pāṇini and other grammarians. The work is divided into 12 Prakaraṇas; and their contents are given in the first Prakaraṇa, which is extracted below. The author of the work is Srīnivāsa, son of Ananta (Kṛṣṇa).

Beginning:

स्वरसिद्धान्तचन्द्रिकायामारम्भप्रकरणारम्भः—
प्राणेष्ट व्याकरणं यदनुग्रहलेशतो मुनिः कृत्स्नम् ।
यस्याभाषिष्ट महाभाष्यं भूशा भजे तमीशानम् ॥
सङ्कृत्यन्वयसंभवात् गुणमहाम्भोधेरनन्ताह्वया(त)
जाह्नव्येव पवित्रया क्षितितले संवर्धितश्रेयसः ।
जातः कृष्णाविपाश्रितो विधुरिव प्रीणन् बुधानात्मना
सन्मार्गाभिगमोज्वलो विजयते स श्रीनिवासस्सुधीः ॥
पदवाक्यप्रमाणाब्धिपारावारीणबुद्धिना ।
तेन शुश्रूषितानेकगुरुलम्भितबुद्धिना ॥

तैत्तिरीयकशाखानुसारिणी विदुषां मता ।
विरच्यते धियश्शुद्ध्यै स्वरसिद्धान्तचन्द्रिका ॥
अथात्र स्वरसूत्राणां सङ्ख्याप्रकरणान्यपि ।
बुद्धेर्विशुद्धये पद्यैरमीभिः प्रतिपाद्यये ॥
चतुस्सहस्रसूत्राणां पञ्चसूत्री विवर्जिता ।
अष्टाध्यायी पाणिनीया सूत्रैर्माहेश्वरैस्सह ॥
सप्ताशीत्यधिका तेषु त्रिशती सौवरी मता ।
पञ्चैकादश विज्ञेया(:) स्वरे योगा उणादिषु ॥
सङ्ख्याफिट्सूत्र[सूत्र]सूत्राणां विज्ञेयाशीतिरष्ट च ।
त्रिंशत्सूत्री प्रातिशाख्यात् संगृहीतात्र सौवरी ॥
संपद्यते पञ्चशती मेलने षोडशाधिका ।
सैषा पञ्चशती स्पष्टमत्र ग्रन्थे विविच्यते ॥
सङ्ख्योदात्तादिपदवत् सूत्राणामियमीरिता ।
ङीन्ङीषादिविधेयानि सूत्राणि सुबहून्यपि ॥
स्वरैकफलकान्येवं गुणसूत्राणि कानि चित् ।
सन्ति सूत्राण्युदात्तादिनिपातनपराण्यपि ॥
वार्त्तिकानि प्रसिद्धानि सूत्राणि सुबहून्यपि ।
किं बहुना श्रुतिरखिला ब्रह्माद्वैत (तैक) तत्परा यद्वत् ।
तद्वद्व्याकृतिरखिला स्वरबोधकप्रयोजना जयति ॥
द्वादशात्र प्रकरणान्याद्यमारम्भणं कृतेः ।
उपोद्धातान्यथ त्रीणि तेष्वाद्ये प्रतिपादितः ॥
उदात्तादेस्स्वरूपादिः परिभाषा द्वितीयके ।
तार्तीयीके तु सर्वत्राविक्षितस्संहितास्वरः ॥
अथाष्टसु प्रकरणेष्वष्टौ व्युत्पादिता अमी ।
धातोस्स्वरः प्रत्ययस्य समासस्य फिषस्तथा ॥

सर्वानुदात्तभावश्च सुबन्तानां तिङामपि ।
स्वरः प्रतानामप्येकश्रुतिश्चेति यथाक्रमम् ॥

अवान्तरप्रकरणान्यत्र सन्ति बहून्यपि ।
ञिनि(न्नि)त्स्वरादयस्तेषु व्युत्पाद्या इति सङ्ग्रहः ॥

सौवरीं प्रक्रियां पूर्वे न सम्यग्व्युदपीपदन् ।
तथा हि तावद्वृत्त्यादौ वैदिकोदाहृतिर्न हि ॥

वेदे हि संप्रदायेन(ण) प्रथते नियतस्वरः ।
लोकेन पाठनैयत्यन्तस्य नेति च वक्ष्यते ॥

विप्रकीर्णा च सा तत्र यथासूत्रं यथायथम् ।
नापि सिद्धान्तकौमुद्याम् . . . .
सन्त्येव दुष्परिहरा दोषास्तत्रापि पञ्चषाः ॥

अदोषानेव तान्मन्ये गच्छतस्खलनं यथा ।
अथादोषाः कतिपये गण्यन्ते स्वारमञ्जराः ॥

अपेक्षितस्यावचनमनपेक्षितकीर्तनम् ।
अथाभाससमाधानमनाशङ्क्यस्य शङ्कनम् ॥

अपसिद्धान्तकथनं तथानन्वितकीर्तनम् ।
परस्परविरुद्धत्वं स्वोक्तानामेव च क्वचित् ॥

व्युत्क्रमेण च सूत्राणां कथनं निष्प्रयोजनम् ।
अनाञ्जस्यं विभागस्येत्याद्या दोषाः परिस्फुटाः ॥

बहूनां पाणिनीयानां सूत्राणामविवेचनम् ।
फिट्सूत्रस्यावर्णनञ्चापेक्षितानवबोधनम् ॥

न च वेदोदाहरणमेषां नेत्यविवेचनम् ।
उदाहरिष्यमाणत्वात् बहूनामेष्वपि श्रुतम् ॥

उदाहृतय एता हि वेदभाष्येऽप्युदीरिताः ।
द्वन्द्वानेकाधिकरणवचनो युगपद् भवेत् ॥

इत्यादिसाधनं युक्तादनपेक्षितकीर्तनम् ।
न हि काश्चिद्विशेषोऽस्मात् विचाराद्विद्यते स्वरे ॥

स्थानिवन्ना(न्न)हजा(ला)देशो भवेदिति यदीरितम् ।
यत्रैव देवताभाव एकस्मिन् द्वावपि द्वयोः ॥

तत्रैव देवताद्वन्द्वस्वर इत्यपि जल्पितम् ।
बह्वेवमादिकं ज्ञेयमपसिद्धान्तकीर्तनम् ॥

अन्येऽपि दोषास्तद्ग्रन्थदृष्टिभिस्सुगमा इति ।
वक्ष्यते चोत्तरत्रेति क्रियते नात्र विस्तरः ॥

ये दोषास्स्वरमञ्जर्यां ते तद्विवरणेऽपि च ।
अतः प्रचोदयति मां कृतावस्यां गुरोः कृपा ॥

विद्वांसश्श्रोतुमर्हन्ति तामेतां वीतमत्सराः ॥

इत्यारम्भणं नाम प्रथमं प्रकरणम् ॥

अथ संज्ञाप्रकरणम् ॥

निश्वसितं श्रुतिरखिला विश्वमिदं यस्य केवला लीला ।
तस्मै धाम्ने गिरिजामिश्रितवपुषे नमोऽस्तु कस्मै चित् ॥

सिद्धिः कार्यस्य निर्विघ्ना यदधीना विधेरपि ।
तदस्तु हस्तिवदनं वस्तु निश्रेयसाय नः ॥

कराभ्यां कस्याश्चित् कमलनयनायाः परिसरे
दृशोर्लीलाव्याजात् सपदि चलयन् केलिकमलम् ।
परागैस्तस्यास्यां मुकुलितदृशि स्वैरमपराम्
अथालिङ्गन् वृ(हृ)ष्टो दिशतु मदभीष्टं मुररिपुः ॥

व्याकृतिनिर्मितविदितान्मुनिवर्यांस्त्रीन्नमस्कुर्वे ।
गुरुमपि समष्टिमेषां वन्दे श्रीरामयज्वानम् ॥
तैत्तिरीयकशाखानुसारिणी विदुषां मता ।
विरच्यते धियश्शुद्ध्यै स्वरसिद्धान्तचन्द्रिका ॥

कष्टं व्याकरणं पतञ्जलिरपि प्राह स्म तत्राप्यसौ
दुर्ज्ञाना मतिमद्भिरप्यतितरां कष्टा स्वरप्रक्रिया ।
कैषा सा क्व मलीमसा मम मतिर्मन्दा तथाप्य(प्युत्स)हे
यन्मह्यं दयतेतरान्निरुपधिश्श्रीरामभद्रो गुरुः ॥

निश्चित्य स्वरशास्त्रतत्त्वमखिलं भाष्यादिभिर्भास्करा-
द्याचार्यारचितं विभाव्य सुचिरं भाष्यं श्रुतीनामपि ।
यच्चाकाङ्क्षितमत्र नैव कथितं तत् प्रातिशाख्यादिभि-
स्संगृह्य ग्रथिता मुदेऽस्तु विदुषामेषानवद्या कृतिः ॥

न्यक्कृतपूर्वनिबन्धा सत्कृतसत्संप्रदायरमणीया ।
कस्य न मोदं तनुते कृतिरेषा मृदुपदावलीरचिता ॥

आम्नाये ये प्रवीणाः परिचयरहिताः प्रायशस्ते—
ये स्युस्तत्रापि दक्षाश्शिथिलपरिचयास्ते स्वरप्रक्रियायाम् ।
ईर्ष्यान्धाः केऽपि तत्राप्यधिकपरिचयाः किन्तु सन्तोऽनसूयाः
....पृथ्व्यां भवेयुः कति चन सफलो यत्र यत्नो मदीयः ॥

उच्चैरुदात्तः ।

ऊकालोऽज्ज्रस्वदीर्घप्लुतः इति सूत्रादजित्यनुवर्तते, उच्चैरित्यधिकरणशक्तिप्रधानमव्ययमूर्ध्वशब्दसमानार्थकम्; तच्चात्र ताल्वादिस्थानसम्बन्धिन्यूर्ध्वभागे वर्तते । ताल्वादिषु हि स्थानेषु औत्तराधर्येण व्यवस्थिता भागाः अधिकरणत्वस्य क्रियापेक्षत्वाद्योग्यतया निष्पत्तिक्रियालाभः । तदयमर्थः ताल्वादिस्थानोर्ध्वभागे निष्पन्नोऽनु(जु)दात्तसंज्ञ इति ।

End :

गुरोरनृत इति सूत्रात् । एवं च तत्र प्राचांग्रहणस्य विकल्पार्थत्वात् पक्षे न कस्य चित् प्लुतः । न च गुरोरनृत इति सूत्रादत्र कथमेवंलाभ इति वाच्यम् । यतस्तत्र काशिकायामुक्तं प्रत्यभिवाद इत्येवमादिना यः प्लुतो विहितस्तस्यैवायं स्थानविशेष उच्यते; प्राचां ग्रहणं विकल्पार्थम्; आयुष्मानेधि देवदत्तेति हरदत्तो(त्तेना)प्युक्तं क्वचित् पठ्यत इत्युपक्रम्यानूद्य नेदं स्वतन्त्रं प्लुतविधानमित्यादिना व्याख्यायते न प्रत्यभिवाद्यमानार्थस्य च पदस्येदं प्लुतविधानं यत्र तत्रस्थस्य गुरोरिति द्रष्टव्यं प्राचां ग्रहणं विकल्पार्थमिति तेन पक्षे न कस्य चिदपि प्लुतो भवतीत्याह । अग्नीत्प्रेषणे परस्य चेति सूत्रे सर्वः प्लुतस्साहसमनिच्छता विभाषा वक्तव्य इति वदतो भाष्यकार

No. 1024. स्वराष्टकम्.
SVARĀṢṬAKAM.

Page, 1. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 41*b* of the MS. described under No. 857.

Complete.

A work treating of Vēdic accents in 8 stanzas. A work of this name is quoted in the commentary of Svaraśikṣā as having been consulted by the author of the text thereof.

Beginning :

एकोदात्तं पदं विद्यादेकस्वारमथापरम् ।
कानि चित्तु द्व्युदात्तानि तच्छिष्टन्निहतं स्मृतम् ॥
द्व्युदात्तानां समासे तु त्र्युदात्तत्वञ्च दृश्यते ।
सर्वानुदात्तमेवान्यत् पदमेवंविधं स्मृतम् ॥

End :

स्वरितस्यैव पूर्वार्द्धमपरे तु मनीषिणः ।
अभिस्वार्यैव पूर्वार्द्धे नियच्छन्त्येव कम्पितम् ॥

Colophon :

स्वराष्टकं समाप्तम् ॥

(2) NIRUKTAM.

No. 1025. निरुक्तम्.

NIRUKTAM.

Substance, paper, Size, 12½ × 7½ inches. Pages, 177. Lines, 24 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 167*a* of the MS. described under No. 33.

Complete.

The second part of Nirukta constituting the commentary on the first part; contains 14 Adhyāyas including 2 Adhyāyas of Pariśiṣṭam. The first part consists of 5 Adhyāyas making up the नैघण्टुक, नैगम and देवता Kāṇḍas.

Beginning of the second part :

समाम्नायस्समाम्नातस्स व्याख्यातव्यस्तमिमं समाम्नायं निघण्टव इत्याचक्षते । निघण्टवः कस्मान्निगमा इमे भवन्ति छन्दोभ्यस्समाहृत्य समाहृत्य समाम्नातास्ते निगन्तव एव सन्तो निगमनान्निघण्टव उच्यन्त इत्यौपमन्यवोऽपि वा हननादेव स्युः समाहता भवन्ति । यद्वा समाहृता भवन्ति तद्यान्येतानि चत्वारि पदजातानि नामाख्याते चोपसर्गनिपाताश्च तानीमानि भवन्ति तत्रैतन्नामाख्यातयोर्लक्षणं प्रविशन्ति भावप्रधानमाख्यातं सत्त्वप्रधानानि नामानि तद्यत्रोभे भावप्रधाने भवतः पूर्वापरीभूतं भावमाख्यातेनाचष्टे व्रजति पचतीत्युपक्रमप्रभृत्यपवर्गपर्यन्तं मूर्तं सत्त्वभूतं सत्त्वनामभिर्व्रज्या पक्तिरित्यद इति सत्त्वानामुपदेशः । गौरश्वः पुरुषो हस्तीति भवतीति भावस्यास्ते शेते व्रजति तिष्ठतीतीन्द्रियनित्यं वचनमौदुम्बरायणः.

End:

मा ते राधांसि मा ते ऋक् मा च ते धामानि मा च ते कदा च नस्सरिषुस्सर्वाणि प्रज्ञानान्युपमानाय मनुष्यस्य हितोऽयमादित्योऽयमात्माथैतदनुप्रवदन्त्यथैतं महान्तमात्मानमेषग्गणः प्रवदन्ति(ति) वैश्वकर्मणे देवा-

नां नु वयं जानाना नासदासीन्नो सदासीत्तदानीमिति च सैषात्मजिज्ञासा सैषा सर्वभूतजिज्ञासा ब्रह्मणस्सारिष्टं सरूपतां सलोकतां गमयति य एवं वेद नमो ब्रह्मणे नमो महते भूताय नमः पारस्का(स्करा)य नमो यास्काय ब्रह्म शुक्लमसीय ब्रह्म शुक्लमसीय ॥ 37 ॥

इति निरुक्ते चतुर्दशोऽध्यायः ॥

व्याख्यात(न्दैवत)मग्निरस्मि जन्मनापश्यं गोपामाकाशगुणस्तं परिवर्तमानं स यद्यनुरुध्यतेऽष्टोतरमथ ये हिंसामाश्रित्याथ ये हिंसामुत्सृज्य न तं हंसो घर्मस्सोमः पवते ब्रह्मा देवानां तिस्रो वाच ईरयति सोमं गावोऽक्रान्म- हत्तत्सोमो विधुं दद्राणं साकञ्जानास्त्रियस्सतीस्सप्तार्धगर्भानविजानाम्य- पाङ् प्राङेति तदिदास को अद्य युङ्क्ते को अग्निमिछेत् त्वमङ्ग हंसश्शुचिषद्- द्वा सुपर्णायाहीन्द्र विप्रं विप्रासो जातवेदस इदं तेऽन्याभिस्त्र्यम्बकं शतं जीव मा ते राधांसि सप्तत्रिंशत् ॥

Beginning of the first part:

गौः, ग्मा, ज्मा, क्ष्मा, क्षा, क्षामा, क्षोणी, क्षितिः, अवनी[ः], उर्वी, पृथ्वी, मही, अदितिः, रिपः, इला, निर्ऋत(ति)ः, भूः, भूमिः, पूषा, गातुः, गोत्रेत्येकविंशतिः पृथिवीनामधेयानि ॥

End:

अशि, क्रा, उषाः, सूर्या, वृषाकपायी, सरण्या(ण्यू)ः, त्वष्टा, सविता, भगः, सूर्यः, पूषा, विष्णुः, विश्वानरः, वरुणः, केशी, केशिनः, वृषा- कपिः, यमः, अज एकपात्, पृथिवी, समुद्रः, अथर्वा, मनुः दध्यजो(ङ्), आदित्याः, सप्त ऋषयः, देवाः, विश्वे देवाः, साद्या(ध्या)ः, वसवः, वाजिनः, देवपत्न्यो देवपत्न्य इत्येकत्रिंशत्पदानि ॥

Colophon

इति नैघण्टुकस्य पञ्चमोऽध्यायः समाप्तः ॥

No. 1026. निरुक्तम्.

NIRUKTAM.

Size, 13 × 7¾ inches. Pages, 15. Lines, 24 on a page. Character, Grantha.

Begins on fol. 37*a* of the MS. described under No. 589.

Has 5 Adhyāyas.

Contains the first part of the Nirukta.

Beginning:

गौः, ग्मा, ज्मा, क्ष्मा, क्षा, क्षौ(क्षा) मा, क्षोणी, क्षितिः, अवनिः, उर्वी, पृथ्वी, मही, अदितिः, रिपः, इला, निर्ऋतिः, मा, भूमिः, पूषा, गातुः, गोत्रा इत्येकविंशतिः पृथ्वीनामानि ।

End:

साध्याः, वसवः, वाजिनः, देवपत्न्यो देवपत्न्यः इत्येकत्रिंशत् पदानि ।

अग्निर्द्रविणोदा अश्वो वायुः श्येनोऽश्विनौ षट् ॥

इति नैघण्टुके पञ्चमोऽध्यायः ॥

Colophon:

वेदाङ्गनैघण्टुके पञ्चमोऽध्यायस्समाप्तः ॥

---

(3). JYAUTIṢAM (VĒDĀṄGA).

No. 1027. वेदाङ्गज्यौतिषम्.

VĒDĀṄGAJYAUTIṢAM.

Pages, 4. Lines, 24 on a page. Character, Grantha.

Begins on fol. 49*a* of the MS. described under No. 589.

Complete.

A small astronomical work on the determination of the proper seasons, months and days for the performance of Vēdic sacrifices; by Lagadha.

Beginning:

पञ्चसंवत्सरमयं युगाध्यक्षं प्रजापतिम् ।
दिनर्त्वयनमासाङ्गं प्रणम्य शिरसा शुचिः ॥
प्रणम्य शिरसा कालमभिवाद्य सरस्वतीम् ।
कालज्ञानं प्रवक्ष्यामि लगधस्य महात्मनः ॥
ज्योतिषामयनं कृत्स्नं प्रवक्ष्याम्यनुपूर्वशः ।
विप्राणां सम्मतं लोके यज(ज्ञ)कालार्ध(र्थ)सिद्धये ॥

End:

यथा शिखा मयूराणां नागानां मणयो यथा ।
तद्वद्वेदाङ्गशास्त्राणां ज्यौतिषं मूर्धनि स्थितम् ॥
वेदा हि यज्ञार्थमभिप्रवृत्ताः
कालानुपूर्वा विहिताश्च यज्ञाः ।
तस्मादिदं कालविधानशास्त्रं
यो ज्यौतिषं वेद स वेद यज्ञान् ॥
यो ज्यौतिषं वेद स वेद यज्ञान् इति ॥

पञ्चसंवत्सरं प्रपद्येते कार्य(र्याः) नाडिके (कला दश च) या पर्वसविता विषुवं सप्त ॥

Colophon:

इति लगुधोक्तं वेदाङ्गज्यौतिषं समाप्तम् ॥

No. 1028. वेदाङ्गज्यौतिषम्.

VEDĀṄGAJYAUTIṢAM.

Pages, 3. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 887.

Complete. Same as the last.

The following is found at the end of the work:

बहुधान्यनामसंवत्सरे मार्गशीर्षशुद्धप्रतिपदि सौम्यवासरे ' षाप्राति-शाख्ये समाप्ते ॥

IV. KALPA AND THE ALLIED SUTRAS.

No. 1029. आश्वलायनश्रौतसूत्रम्.

ĀŚVALĀYANAŚRAUTASUTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16 × 1¾ inches. Pages, 261. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Pratyaṅgirākavacam 132*a*, and Aśvatthanārāyaṇapūja 137*a*.

Complete.

This work is in 12 Adhyāyas and treats of Vēdic sacrifices; it is in the form of Sūtras and is by Āśvalayana. It has particularly in view the use of the Ṛgvēda by the Hotṛ priest in those sacrifices.

Beginning:

अथैतस्य स(मा)म्नायस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामः । अग्न्याधेयप्रभृतीन्याह वै(तानि)कानि । दर्शपूर्णमासौ तु पूर्वं व्याख्यास्यामस्तन्त्रस्य तत्राम्नातत्वात् । दर्शपूर्णमासयोर्हविष्ष्वासन्नेपु होतामन्त्रितः प्रागुदगाहवनीयादवस्थाय प्राङ्मुजो(खो) यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणाव(वृ)द्विहारं प्रपद्यते पूर्वेणोत्त(त्क)रमपरेण प्रणीताः । इध्ममपरेण(।) प्रणीते । चात्वालं चात्वालवत्सु । एतत्तीर्थमित्याचक्षते ।

End:

अन्यो वा प्रज्ञातदक्षिणः । दक्षिणावता पृष्ठा(ष्ठ्या)नि शमयेरन्निति विज्ञायते । स एव हेतुः प्रकृतिभावे प्रकृतिभावे । नमो ब्रह्मणे नमो ब्रह्मणे नम आचार्येभ्यो नम आचार्येभ्यो नमश्शौनकाय नमश्शौनकाय ॥

द्वादशोऽध्यायः ॥

उक्तानि वैतानिकानि । अत्रि(त्री)णां, कण्वानां, गोतमानां, सर्वे समानगोत्रास्स्युरिति गाणगारिः, तस्य विभागं वक्ष्यामः, अथ सत्रिधर्म-

दीक्ष[:], अथ सवनीयाः, अथ सारस्वतानि, सर्पाणामयनं कुण्ड-पायिनामयनम्, आदित्यानामयनेनाङ्गिरस(ा)मयनं व्याख्यातं, गवामयने-मा(ना)दित्यानां, गवामयनेन कण्वानां द्वौ ॥

Colophon:

इत्याश्वलायनसूत्रे द्वादशोऽध्यायः ॥

चित्रभानुतपश्शुक्लसप्तम्यामिन्दुवासरे ।
आश्वलायनसूत्रं हि लिख्यते घण्टियज्वना ॥

No. 1030. आश्वलायनश्रौतसूत्रम्.

ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15½ × 1⅝ inches. Pages, 40. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Āśvalāyana-śrautaprayōgaḥ 21*a*.

Contains the fourth and the fifth Praśnas of the work described under the last number.

No. 1031. आश्वलायनश्रौतसूत्रवृत्तिः.

ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Substance, paper. Size, 8 × 6½ inches. Pages, 88. Lines, 20 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Transcribed for the Library in 1895.

Begins on fol. 54*a*. The other works herein are Agnihōtra-rakṣāmaṇiḥ 1*a*, Agnihōtrarakṣāmaṇivyākhyā 12*a*.

Contains a commentary on the Āśvalāyanaśrautasūtra; from the close of the 12th Khaṇḍa of the 5th Praśna to the ' ' of the 6th Praśna. The author of the commentary is Ṣaḍguruśiṣya, and it is called Abhyudayapradā.

Beginning:

. . . . . स्तैतेनास्य चतुराहावशस्त्रता ।
चतुराहावशस्त्रत्वमेवमुत्तरयोरपि ॥

आयातं मित्रावरुणेति याज्या । अत्रास्यनुवषण्णाभूद्धियागोऽजोऽनुमन्त्रणम् । अथ ब्राह्मणाच्छंसिन आह आयाहि सुपुमाहित इति षट्स्तोत्रियानुरूपावनन्तराः सप्त ऋचः.

*　　*　　*　　*

संस्थितेषु सवनेषु षोडशिनि चातिरात्रे प्रशास्तः (प्रसुहीत्युक्तः सर्पतेति) प्रशास्ता . . सताभिसृजेत् । अथ समाप्तेषु सवनेषु तथातिरात्रे अतिरात्रसंस्थे षोडशिनि शस्त्रे च प्रशासतः प्रस(सु)हीत्यध्वर्युणोक्तः प्रशास्ता सर्पतेत्यनुजानीयात् । प्रसुहीत्युपलक्षणम्.

*　　*　　*　　*

Colophon:

इति षड्गुरुशिष्यविरचितायामाश्वलायनसूत्रवृत्तौ पञ्चमोऽध्यायः ।

अथेदानीमुक्थ्यसंस्थायामाग्निमारुतशस्त्रादूर्ध्वं विशेषमाह—उक्थ्ये तु होतृकाणां शस्त्राणि भवन्ति न होतुः इति शेषः । तत्र प्रशास्तुः एह्येषु ब्रवाणि ते स्तोत्रियतृचः ।

End:

तस्योपांशुसवं क्रियते ओत्तमादनुयाजात् उरु विष्णो विक्रमस्वेति पूर्णाहुतिमेके उदवसानीयायास्थाने समामनन्ति इति द्विरुक्तिरुक्तार्थम् ॥

Colophon:

इति षड्गुरुशिष्यविरचितायामाश्वलायनसूत्रवृत्तौ अभ्युदयप्रदायां षष्ठोऽध्यायः ॥

No. 1032. आश्वलायनश्रौतसूत्रप्रयोगवृत्तिः.

ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAPRAYŌGAVṚTTIḤ.

Substance, paper. Size, 10⅜ × 8⅝ inches. Pages, 227. Lines, 16 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Transcribed for the Library in 1897.

Incomplete.

This is a commentary on the Āśvalāyanaśrautasūtra, containing directions for the performance of the various sacrifices. This is a very popular treatise with the priests. The author is one Tālavṛntanivāsin, also called Āṇḍapillai.

Beginning:

समस्तप्राणिजातस्य हृत्पद्मनिलये स्थितम् ।
वेदार्थं विदुषां ज्ञेयं यज्ञात्मानं नमाम्यहम् ॥

आश्वलायनसूत्रस्य देवस्वाम्यादिव्याख्यानानुसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते । दर्शपूर्णमासप्रभृतीनामुक्तानां कर्मणां यः पदा(रा)र्थः कर्तव्यः तदा चोदितः अनादेशे होत्रा कर्तव्ये दक्षिणेन पाणिना यज्ञोपवीती शुचिर्भावति । ऋचं पादग्रहणे कर्मार्थे प्रतीयात् । पादमित्यविवक्षितं प्रतीकमात्रमेव सूक्तम् ॥

* * * *

इति तालवृन्तनिवासिकृतायां हौत्रप्रयोगवृत्तौ दर्शपूर्णमासप्रयोगः समाप्तः ॥

* * * *

प्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥
आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रदीपिका ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ॥
समाप्तस्तृतीयोऽध्यायः ॥
सोमप्रयोग उच्यते ।

End :

ऋत्विजां त्रीणि शस्त्राणि यज्ञपुच्छादि पूर्ववत् ।
षोळशिग्रहसंस्थायां पशुरैन्द्रा (न्द्रो) विधीयते ॥
विहृतष्षोळश्युक्थ्यान्ते अस्य वा यज्ञपुच्छकम् ।
वाजपेयेऽग्निरुद्राग्नी इन्द्रश्च मरुतस्तथा ॥
सरस्वती सरस्वांश्च देवताश्च प्रजापतिः ।
पशूनां षोळश्यतिरिक्तो यज्ञपुच्छादि पूर्ववत् ॥
अथातिरात्रप्रयोग उच्यते ॥

आश्वलायनसूत्रवृत्तिश्रौतसूत्रप्रयोगदीपिका सूचिका.

सौत्रामण्यः .... (९०)
अन्वाहितप्रायश्चित्तम् .... (९५)
दर्शपूर्णमासातिपत्तिः .... (९७)
कर्तृविषयप्रायश्चित्तम् .... (१०६)
अग्निविच्छेदप्रायश्चित्तानि .... (१०७)
अन्यानि प्रायश्चित्तानि .... (१०९)
विपर्यासप्रायश्चित्तम् .... (११३)
सोमप्रयोगः .... (११७)
प्राजापत्यः .... (१२१)
प्रवर्ग्यः .... (१२७)
उपसत् कर्म .... (१३१)
वैश्वदेवशस्त्रम् .... (१८२)
सन्धिहोमः .... (१९४)
उदयनीयेष्टिः .... (१९६)
अत्यग्निष्टोमस्य प्रयोगः .... (१९८)
षोळशिप्रयोगः .... (२०१)
अविहृतषोळशिनः स्वरूपम् .... (२०७)
वाजपेयः .... (२०९)
वनस्पतियागः .... (२१९)
आग्निमारुतम् .... (२२२)

No. **1033.** आश्वलायनश्रौतसूत्रप्रयोगवृत्तिः.

ĀŚVALĀYANAŚRAUTASŪTRAPRAYŌGAVṚTTIḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 15⅝ × 1⅜ inches. Pages, 408. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, slightly injured. Appearance, old. Fol. 26, 27, 125 to 203, 220 to 229 and 255 are lost.

Incomplete.

Contains directions for the performance of sacrifices in accordance with Āśvalāyanaśrautasūtra, as explained in the commentary of Dēvasvāmin. The work is by Tālavṛntanivāsin.

Beginning:

. . . . . . यज्ञात्मानन्नमाम्यहम् ।

आश्वलायनसूत्रस्य देवस्वाम्यादिव्याख्यानुसारेण प्रयोगवृत्तिः क्रियते । दर्शपूर्णमासप्रभृतीनामुक्तानां कर्मणां यः परार्थः कर्तव्यः तदा चोदितः अनादेशे होत्रा कर्तव्ये दक्षिणेन पाणिना यज्ञोपवीती शुचिर्भवति ।

* * * *

Colophon:

इति तालवृन्तनिवासिकृतायां हौत्रप्रयोगवृत्तौ दर्शपूर्णमासप्रयोगवृत्तिः ॥

* * *

आश्वलायनसूत्रस्य वृत्तिरेषा प्रदीपिका ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ॥

End:

एतत्सर्वं सर्वेषां सोमयागानां साधारणं भवति । अस्मिन् प्रकरणे अश्रुतफलानां कर्मणां शास्त्रान्तरेण फलोऽवगन्तव्यः । उद्देशक्रमेण इदानीम् एकाहा आरभ्यन्ते—उक्तानि चातुर्मास्यानीत्यारभ्य इत्यतिरात्रा इत्यन्तेन ग्रन्थरा ।

No. **1034.** आश्वलायनप्रयोगदीपिका.

ĀŚVALĀYANAPRAYŌGADĪPIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅝ × 1⅝ inches. Pages, 208. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Contains 6 Adhyāyas. This work is by Mañcanācārya, and gives the ritualistic directions for the performance of Vōdic sacrifices, as explained in Āśvalāyanasūtra. The author professes to follow the Vṛttikāra (Tālavṛntanivāsin).

Beginning :

य एको विविधैर्यज्ञैरिज्यते विविधाभिधः ।
तस्मै नमः क्रतुभुजे विष्णवे गोपरूपिणे ॥
आश्वलायनसूत्रोक्तप्रयोगस्य प्रदीपिका ।
क्रियते मश्वनार्येण वृत्तिकारानुसारतः ॥

तत्र प्रथमानुष्ठेयत्वेन अग्न्याधेयं प्रथमं वक्तव्यम् । एतस्य इष्टिस्वरूपत्वादिष्टेश्च विध्यन्तसापेक्षत्वात् विध्यन्तस्य दर्शपूर्णमासयोरेवाम्नानात् व्याख्यानमन्तरेण नाधानकथनमिति दर्शपूर्णमासावेव प्रथमं प्रदृश्ये(दर्श्ये)ते ।

End :

उदवसानीयेष्टिपक्षे अग्निः प्रधानदेवता । अग्निर्मूर्धा भुवो यज्ञस्येत्यग्नेर्याज्यानुवाक्ये । शेषं पूर्णमासवत् । पूर्णाहुतिपक्षे होतुरप्रयोगः ॥

Colophon :

इति श्रीमश्वनाचार्यविरचितायामाश्वलायनप्रयोगदीपिकायां षष्ठोऽध्यायः ॥

This was finished by the copyist on the 9th day of the month of Vṛṣabha in the year Raudri.

No. 1035. आश्वलायनब्रह्मत्वम्.

ĀŚVALĀYANABRAHMATVAM.

Substance, palm-leaf. Size, $15\frac{7}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Pages, 2. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 80*b*. The other works herein are : Āpastambaśrautaprayōgaḥ 1*a*, Āpriyā 82*a*, Kuṇḍalēṣṭiḥ 86*a*, Avabhṛtatantram 88*a*, Vaiśvadēvavidhiḥ 95*a*, Sāvitram 99*a*, Agnihōtram 107*a*, Śrautaprayōgaḥ 114*a*.

This treats of the function of the Brahman priest in the conduct of Vēdic sacrifices, as understood by the Sūtrakāra Āśvalāyana.

Beginning :

ब्रह्मत्वं व्याख्यास्यामः । वरणानन्तरं ब्रह्मा यज्ञोपवीत्याचम्य समस्तपाण्यङ्गुष्ठोऽग्रेणाहवनीयं परीत्य दक्षिणतः कुशेषूपविशेत् । निरसनोपवेशने कृत्वा बृहस्पतिर्ब्रह्मा ब्रह्मसदन आसिष्यते । बृहस्पते यज्ञं गोपाय । उपविश्य जपेत् । एष ब्रह्मजपस्सर्वयज्ञतन्त्रेषु । बृहन्नपः प्रणेष्यामीति श्रुत्वा भूर्भुवस्सुवर्बृहस्पतिप्रसूतः । उपांशु जपित्वा ओं प्रणय उच्चैः सर्वत्रायमेव मन्त्रः ।

End :

अपरया द्वारा प्रसृप्य दक्षिणा पुरस्तात् मैत्रावरुणस्योपविशेत् : निरसनोपवेशने । उरुं नो लोकमनुनेषि यो अद्य सोम्योऽवदूघा सदसस्पतये नमः ॥

No. 1036. शाङ्खायनश्रौतसूत्रम्.

ŚĀNKHYĀYANAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, paper. Size, $8\frac{1}{8} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Pages, 310. Lines, 20 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Transcribed for the Library in March 1895.

Contains 18 Adhyāyas of the Sūtra. This Sūtra is similar in subject matter to the work described under No. 1029 ; but is by a different author Śānkhyayana, and belongs to the Ṛgvedic school of priests.

Beginning :

यज्ञं व्याख्यास्यामः ॥ १ ॥ स त्रयाणां वर्णानाम् ॥ २ ॥ ब्राह्मणक्षत्रिययोर्वैश्यस्य च ॥ ३ ॥ असंयुज्य विधीयमानं साधारणम् ॥ ४ ॥ संयोगाद्यवतिष्ठते ॥ ५ ॥ यज्ञोपवीती देवकर्माणि करोति ॥ ६ ॥ प्राचीनावीती पित्र्याणि ॥ ७ ॥ आचमनप्रभृति येनाधिकरणेन संयुज्येत न तेन व्यावर्तेत ॥ ८ ॥ न च व्यवेयात् ॥ ९ ॥ इत्यावृतां लक्षणा ॥ १० ॥

End:

तेभ्यस्तद्द्याद्यद्देयं स्यात् ॥ ३२ ॥ अत्र संवत्सरः सन्तिष्ठते ॥ ३३ ॥ अथातो होत्राणामेव मीमांसा तस्यातस्तस्यातः ॥ ३४–२४ ॥

Colophon:

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रे अष्टादशोऽध्यायस्समाप्तः ॥

इति शाङ्खायनश्रौतसूत्रं समाप्तम् ॥

No. **1037.** द्राह्यायणश्रौतसूत्रम्.

DRĀHYĀYAṆAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, paper. Size, 11 × 8¾ inches. Pages, 212. Lines, 18 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Contains 31 Paṭalas. Transcribed in 1897. This Śrauta-sūtra also deals with sacrificial ritual, and belongs to the priestly school of Sāma-Vēdins.

Beginning:

अथातो विध्य(व्य)पदेशे सर्वक्रत्वधिकारो मन्त्रविधिश्चादिग्रहणेनोत्तरादि पूर्वान्तलक्षणमेकश्रुतिविधानान्मन्त्रान्कर्माणि चोद्ग(।)तैव कुर्यादनादेशे। यावद्य जुरनादिष्टान्तान्मन्त्रानृच . . . दिग्रहणेन ऋत्विगार्षेयोऽनूचानः साधुचरणो वाग्म्यन्यूनाङ्गोऽनतिरिक्ताङ्गो द्वयसतश्चानतिकृष्णोऽनतिश्वेतो याज्यश्च प्रथमैस्त्रिभिर्गुणैर्व्याख्यातस्सोमप्रवाकमकारिष्यन्नमस्सोमाय राज्ञ इत्युक्त्वा प्रत्याचक्षीत।

End:

त्रिस्संवत्सरं तस्य यथा कामी दक्षिणां षाष्ठिरिति शाण्डिल्यः। प्रथमोत्तमौ संवत्सरं व्यतिवारेदिति धानञ्जय्येऽभिप्लवस्तोमपृष्ठ्ये देशरोहार्थोऽमावास्यायां प्रसवे सहस्रसंवत्सरे सहस्रसंवत्सरे ॥ ४ ॥

Colophon:

इति द्राह्यायणश्रौतसूत्रे एकत्रिंशः पटलः ॥

No. 1038. द्राह्यायणश्रौतसूत्रभाष्यम्.
DRĀHYĀYAṆAŚRAUTASŪTRABHĀṢYAM.

Substance, palm-leaf. Size, 13½ × 1¼ inches. Pages, 219. Lines, 9 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Contains the commentary of Dhanvin on the Drāhyāyaṇa-sūtra; from the 2nd Paṭala to the 3rd Khaṇḍa of the 15th Paṭala, *i.e.*, to the 5th Paṭala of the second Daśaka.

Beginning:

एवं सुब्रह्मण्यस्य कृत्यमुक्त्वा प्रस्तोतुर्वक्तुमारभते —सर्वत्रानादेशे परिसामानि प्रस्तोता गायेत् स्वाध्यायवत्स्वास्वि(सु तृचे)ति । यानि बहिस्तोत्राण्यङ्गतया प्रयुज्यन्ते तानि परिसामानि तान्यनादेशे स्वकीयास(स्वृ)क्षु यथाध्ययना(नं)प्रस्तोतैव गायेत् । योनिरुत्तराद्वयञ्च स्वकीयास्ततोऽन्याः परकीयाः । यथा रथन्तरस्य अभि त्वा शूर नोनुम इति स्वकीयाः, कया नश्चित्र आभुवदिति परकीयाः । वामदेव्यस्य विहिता स्वभूताः तत्र रथन्तरन्दक्षिणे पक्षे गायेदित्युक्ते कया नश्चित्र आभुवदिति एतास्वपि रथन्तरस्य दर्शनात् तास्वपि गानं प्रसज्येत । तन्निवृत्त्यर्थं स्वास्विति वचनात्.

* * * *

तस्मात् द्वित्वरूपाणां निवृत्तौ ज्योतिषान्निवृत्तिरिति पूर्वोक्तस्य हेतुकथनमेतदिति ॥

Colophon:

इति काश्यपगोत्रेण धन्विना प्रीतये हरेः ।
छन्दोगसूत्रदीपोऽयं द्वितीयः पटलः—॥

* * * *

इति छन्दोगसूत्रस्य दीपे धन्विविनिर्मिते ।
दशमः पटलो वृत्तस्तस्मिन् शिल्पमुदीरितम् ॥

द्राह्यायणकृते सूत्रे दीपे धन्विविनिर्मिते ।
द्वितीये दशके वृत्तः प्रथमः पटलोऽधुना ॥

* * * *

धन्विनारोपिते दीपे ब्रह्मत्वस्य विधं प्रति ।
चतुर्थे पटले त्वर्द्धं सोमयागस्य कीर्तितम् ॥

End :

ब्रह्मन् वाचं यच्छेति तत्सवे पर्यायेण कुर्युस्तदुभयं कुर्युः प्रथम[ा]दिवसे कश्चिद्द्वितीये त्वपर इत्येवमहीने तु ब्रह्मैव ब्रह्मैव कुर्यादिति ॥ ३ ॥

No. **1039.** छन्दोगश्रौतप्रयोगप्रदीपिका.

CHANDŌGAŚRAUTAPRAYŌGAPRADĪPIKĀ.

Substance, paper. Size, 8¼ × 6⅜ inches. Pages, 88. Lines, 18 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Copied in 1895.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Cayanōpasthānam 46*a*.

Contains the Prayōga relating to Agniṣṭōma.

The commentary is by Talavṛntanivāsin, and relates to the Śrautasūtra of Drāhyayaṇa giving directions to the Sāman-priests for the performance of various Vēdic sacrifices.

Beginning :

छन्दोगसूत्रप्रयोग उच्यते । द्राह्यायणीयपातञ्जलवाररुचमाशकानुपसङ्गृह्य केवलं पञ्चविंशब्राह्मणोक्तमप्युपसङ्गृह्य षड्विंशोक्तसासिसुब्रह्मण्यादीनुपसङ्गृह्य उपनिषदुक्तलोकद्वारादीनुपसङ्गृह्य शाखान्तरीयानविरुद्धानपेक्षितानप्युपसङ्गृह्य मखस्वामिरुद्रस्कन्दादीनप्युपसङ्गृह्य ज्योतिष्टोममारभ्य विश्वसृजामयनपर्यन्तानां यज्ञक्रतूनां प्रयोग उच्यते ।

End:

अपरेणोत्तरां वेदिं लोकद्वारद्वयं तथा ।
मृदाशिधिराक्रमणं स्यात् ऋतस्य उपहूयते ॥ १ ॥
आदित्ये च हुते हर्तुर्हविर्धानप्रवेशनम् ।
विष्णोश्शिरोऽसीषमूर्जवसवस्त्वेति त्रयं प्रति ॥ २ ॥
पवित्रं तेति तस्मिन् स्यात् न द्रोणेन प्रशुक्रकम् ।
होमादि पूर्ववत् कार्यं प्रतिहर्तु(र्)ऋचा इति ॥
माध्यन्दिने तृतीये च स्तोता हर्ता च केवलम् ।
होमार्द्रसर्पणं चैव कुर्यात्तामेव के चन ॥

Colophon:

छन्दोगस्य प्रदीपस्य वृत्तिरेषा प्रदीपिका ।
कृता त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ॥
इत्यग्निष्टोमस्समाप्त: ॥

No. 1040. प्रतिहारसूत्रम्.

PRATIHĀRASŪTRAM.

Pages, 19 Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 6*a* of the MS. described under No. 371.

Complete.

This work treats of the way in which the hymns of the Sāma-Vēda are to be sung by the Pratihartṛ in concert with the other singing priests in Vēdic sacrifices.

Beginning:

अथातः प्रतिहारस्य न्यायसमुद्देशं व्याख्यास्यामः । उत्तमं पदं प्रतिहारस्थानं तत्र पदसङ्ख्यानादेशे चतुरक्षरमाद्यं न्यायं प्रति(ती)यात्

सङ्ख्याविवृद्धिह्रासौ च । सङ्ख्याशब्दे च स्तौभिकान्यक्षराणि तस्य पुरस्तात् स्तोभा न्याय्येनोद्गातुरुपरिष्टात्.

End:

एवमेव सामान्ते । नाकाक आवेच्छा औहोवा । पक्षिण्यो दाशा दाशाताः पक्षिण्यो दाशा दाशाताः इति वा वाग्बृहद्रथन्तरयोर्वाग्बृहद्रथन्तरयोः ॥

Colophon:

इति प्रतिहारसूत्रं सम्पूर्णम् ॥

No. 1041. सर्वपृष्ठाप्तोर्यामम्.

SARVAPṚṢṬHĀPTORYĀMAM.

Pages, 2. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 5*a* of the MS. described under No. 371.

Complete.

This gives the collection of Samans to be used in the sacrifices known as Sarvapṛṣṭha and Aptōryama.

Beginning:

पवस्व वाचो अग्रियः दविद्युतत्यरुचा पवमानस्य ते कव इति । बहिष्पवमानं, त्रिवृत् । अग्निन्दूतमा नो मित्रा इन्द्रमिद्गाथिनो बृहदिन्द्राग्नि आगतं सुतमिति गर्भिण्यः.

End:

त्रिवृत्पञ्चदशसप्तदशएकविंशस्तोमाः । स्तोमविमोचनादि उदवसनीयान्तं प्रकृतिवत् ॥

Colophon:

इति सर्वपृष्ठाप्तोर्यामं सम्पूर्णम् ॥

No. 1042. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16½ × 1¼ inches. Pages, 312. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Contains the first 15 Praśnas. It treats of the rites connected with Vēdic sacrifices according to the Āpastamba-school of the Yajur-Vēda. Praśnas 1 to 24 deal with Śrauta sacrifices, the 24th containing the Paribhāṣā, Pravara and Hautra; Praśnas 25 and 26 give the Gṛhya-mantras; Praśna 27 forms the Gṛhya-sūtra; Praśnas 28 and 29 are the Dharma-sūtras: Praśna 30 is the Śulba-sūtra. For contents see pages 15 and 17 of Burnell's "Classified Index to the Skt. MSS. in the Palace Library at Tanjore".

Beginning:

यज्ञैराराध्यमानं तं नत्वा सद्भिरनुष्ठितैः ।
आपस्तम्बश्च तमृषिं तत्सूत्रं लिख्यतेऽधुना ॥

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वान्यमाहवनीयं प्रणीयाग्नीनन्वादधाति । न गतश्रियोऽन्यमग्निं प्रणयति । देवा गातुविदो गातुं यज्ञाय विन्दत । मनसस्पतिना देवेन । वाताद्यज्ञः प्रयुज्यताम् ।

End:

अथ प्रतिप्रस्थाता समयाविषिते सूर्ये अग्नीदौपयिकान् उक्थ्यष्पोडश्यतिरात्रः ।

वासिष्ठो दक्षिणां वा वत्सरमग्निं नरो यदि सोमे यदि सत्राय यत् कलशो यदि सदो दश ॥

No. 1043. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, paper. Size, 12 × 9⅝ inches. Pages, 404. Lines, 20 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are : Yajñōpavīta-vidhiḥ 309*a*, Yajñakartavyatāvidhiḥ 311*a*.

Contains the first 15 Praśnas.

Same as the last. This is a transcript of the MS. described under the last number; made in 1891.

No. **1044.** आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 18¾ × 1¼ inches. Pages, 318. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, much injured. Appearance, old.

Contains the first 14 Praśnas completely and only 5 Khaṇḍas in the 15th Praśna.

No. **1045.** आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅝ × 1½ inches. Pages, 250. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, very much injured. Appearance, old.

Contains the 24th Praśna consisting of 4 Khaṇḍas of the Paribhāṣāsūtra, of 6 Khaṇḍas of the Pravarasūtra and of 4 Khaṇḍas of (probably) the Hautraka. Then there are the first 12 Praśnas—fol. 7*b*. The leaves are very promiscuosly arranged and are not numbered.

Beginning of Paribhāṣāsūtra.

यज्ञं व्याख्यास्यामः । स त्रयाणां वर्णानां ब्राह्मणराजन्ययोर्वैश्यस्य च । स त्रिभिर्वेदैर्विधीयत ऋग्वेदयजुर्वेदसामवेदैः । ऋग्वेदयजुर्वेदाभ्यां दर्शपूर्णमासौ । यजुर्वेदेनाग्निहोत्रम् । सर्वैरग्निष्टोमः ।

End:

आरम्भविभागाच्च। अर्थोयार्थोयाग्निं प्रणयत्यपवृत्ते कर्मणि लौकिकस्सम्पद्यते यथा समारूढे ॥ खण्डः ॥ ४ ॥

ओम्। प्रवरान्व्याख्यास्यामः।

* * * *

Beginning of Hautraka.

पुरस्तात्सामिधेनीनां होता हृदयदेश ऊर्ध्वं प्रादेशं धारयमाणो जपति मयि गृ.. धो नोऽग्निं .. राहवनीयमुत्करश्च प्रतीचीनं गच्छन् जपति.

End:

कर्माणि होतुराम्नातानि भवन्त्युपदेशादितराणि। ४ ॥ १४ ॥ अथातो दर्शपूर्णमासौ उत्तमस्याक्षरस्य। शुष्कं प्रच्छन्नाग्रं वा। अथ चत्वारि। पुरस्तात्सामिधेनीनां होता। अथ शण्डिलानाम्। अथ विश्वामित्राणाम्। अथ कुत्सानाम्। कुत्साग्निवेश्योर्जायनानाम्। अथ वीतहव्याः। प्रवरान्व्याख्यास्यामः। स्वामिनोऽग्नेः। देशे काले मन्त्रान्तैः। यज्ञं व्याख्यास्यामः। यज्ञं प्रवरानथ विश्वामित्राणां पुरस्तात्सामिधेनीनां चत्वारि ॥

No. 1046. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15 × 1¼ inches. Pages, 232. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Contains the first 6 Praśnas.

Colophon:

इत्यापस्तम्बसूत्रे षष्ठः प्रश्नः ॥

स्वभानौ श्रावणे शुक्ले तृतीयायां स्थिरे दिने ।
आपस्तम्बस्य सूत्रस्य षट् प्रश्ना लिखिता मया ॥

No. 1047. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15⅓ × 1¼ inches. Pages, 69. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Contains Praśnas 1 and 2 and the first 12 Khaṇḍas in the 3rd Praśna; breaks off in the 13th Khaṇḍa thereof.

No. 1048. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15½ × 1⅜ inches. Pages, 120. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Aruṇakētu kacayanam 61*a*, Mahāvratam 65*a*.

Contains Praśnas 16 and 17 and Paṭalas 10 and 11 of the 22nd Praśna. The colophon at the end of Praśna 16 mentions it as the 15th. These two Praśnas treat about साङ्गः अग्निः and are called Cayana-Praśnas.

The following stanza found at the end gives the date of the MS:—

विक्रमाब्दे शुचौ मास्येकादश्यां सितपक्षके ।
लिख्यते श्येन (चयनमीश्वरार्प)णमस्तु यत् ॥

No. 1049. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 14⅞ × 1½ inches. Pages, 60. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Sōmayāgaprayōga 31*a*.

Contains the two Praśnas, 16 and 17, called Agnicayana-Praśnas.

No. 1050. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTṚAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16¼ × 1¼ inches. Pages, 64. Lines, 5 on a page. Character, Grantha. Condition, much injured. Appearance, old.

Begins on fol. 111*a*. The other works herein are Śrautaprāyaścitta 1*a*, Prāyaścittaśatadvayī 49*a*.

Contains the 7th and the 8th Praśnas, the former breaking off after the 22nd Khaṇḍa.

No. 1051. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

APASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15¾ × 1¾ inches. Pages, 73. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a* and 171*a*. The other works herein are Agniṣṭōmaprayōgaḥ 14*a*, Araṇyādhānam 102*a*, Sautrāmaṇiprayōgaḥ 103*a*, Catuścatvāriṁśatsaṁskārāṇi 107*b*, Āpastambaśrautēṣṭiprayōgaḥ 108*a*, Brahmatvadīpikā 146*a*.

Contains Praśnas 8, 9 and 6 (27*Kh.*)

No. 1052. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15⅛ × 1⅛ inches. Pages, 156. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Fol. 31, 54, and 74 to 76 are lost.

Contains Praśnas 10 to 14, and the first 3 Khaṇḍas of the 8th Praśna. Praśnas 10 to 14 treat of the Agniṣṭōma sacrifice.

No. 1053. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17½ × 1⅜ inches. Pages, 136. Lines, 9 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Āpastambaprayōgavṛtti 69*a*.

Contains Praśnas 10 to 14, and 16 and 17. The last is, however, incomplete and contains only 26 Khaṇḍas.

No. 1054. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 14⅜ × 1¼ inches. Pages, 192. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Fol. 77 is lost.

Contains the 15th, the 9th and the 20th (23 Khaṇḍas) Praśnas. The 15th Praśna is wrongly numbered as the 14th.

No. 1055. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚṚAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15 × 1½ inches. Pages, 15. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Cayanaprayōgaḥ 10*a*.

Contains the first 16 Khaṇḍas of the 16th Praśna and breaks off in the 17th Khaṇḍa.

No. 1056. आपस्तम्बप्रवरसूत्रम्.

ĀPASTAMBAPRAVARASŪTRAM.

Pages, 7. Lines, 24 on a page.

Begins on fol. 65*a* of the MS. described under No. 199.

Complete.

A part of the 24th Praśna of Āpastambasūtra.

Beginning:

प्रवरान् व्याख्यास्यामः । आर्षेयं वृणीते । बन्धोरेव नैत्यथो सन्तत्या इति विज्ञायते । न देवैर्न मनुष्यैरार्षेयं वृणीत ऋषिभिरेवार्षेयं वृणीत इति ज्ञायते । आर्षेयमन्वा[आ]चष्ट ऋषिणा हि देवाः पुरुषमनुबध्यन्त इति विज्ञायते ।

* * * *

अथासंप्रज्ञातबन्धुराचार्यामुष्यायणमनुप्रब्रवीताचार्यं प्रवरं प्रवृणीताथाह ताण्डिन एकार्षेयं सार्ववर्णिनं समामनन्ति। मानवेति होतामनुवव(द)दित्यध्वर्युर्मानव्यो हि प्रजा इति हि ब्राह्मणमिति हि ब्राह्मणम् ।

जमदग्निश्च वत्सश्च श्रीवत्सव्यासनाह्वयः ।
आप्नवानारसापर्णिजीवन्तीदेवरातगाः ॥

End:

तृतीयां वा चतुर्थीं वा पञ्चमीं पितृमातृतः ।
दक्षिणे तूद्वहेत् कन्यां स्वसारं मातरं विना ॥

Colophon:

प्रवरखण्डः सम्पूर्णः ॥

No. 1057. आपस्तम्बश्रौतसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15 × 1½ inches. Pages, 96. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Contains the 21st and the 19th (fol. 22) Praśnas of the Śrautasūtra.

No. 1058. आपस्तम्बशुल्बसूत्रम्.

ĀPASTAMBAŚULBASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15½ × 1¼ inches. Pages, 2. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, fair. Appearance, old.

Begins on fol. 17*a*. The other works herein are Āpastambagṛhyasūtram 1*a*, Piṇḍapitṛyajñaḥ 4*a*, Āpastambapūrvaprayōgaḥ 18*a*.

Śūtras 10 to 21 in the first Paṭala.

Beginning:

अथापरो योगः । पृष्ठ्यन्तयोर्मध्ये च शङ्कुं निहत्यार्धे तद्विशेषमभ्यस्य लक्षणं कृत्वार्धमागमयेदन्त्ययोः पाशौ कृत्वा मध्यमे सविशेषं प्रतिमुच्य पूर्वस्मिन्नितरं लक्षणेन दक्षिणमंसमायच्छेत्.

End:

मण्डलं चतुरश्रं चिकीर्षन् विष्कम्भं पञ्चदश भागान् कृत्वा द्वावुद्धरे त्रयोदश॰॥

No. 1059. आपस्तम्बपरिभाषासूत्रम्.

ĀPASTAMBAPARIBHĀṢĀSŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, $11\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 9. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 36*a*. The other work herein is Āpastamba-śrautaprayōga 1*a*.

Complete.

No. 1060. आपस्तम्बश्रौतसूत्रभाष्यम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRABHĀṢYAM.

Substance, paper. Size, $13\frac{1}{8} \times 8\frac{1}{4}$ inches. Pages, 326. Lines, 28 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Contains the commentary of Dhūrtasvāmin on the first 13 Praśnas and on 4 Khaṇḍas in the 14th Praśna; the commentary relating to the 5th Khaṇḍa is incomplete.

Beginning.

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । अथोपोदातः । यज्ञं व्याख्यास्याम इति परिभाषया यज्ञजातिवचनयज्ञशब्देन एकविंशतिसंस्थस्य यज्ञस्य व्याख्या प्रतिज्ञाता । कथमेकविंशतिसंस्थो यज्ञ इति चेत्? सप्त पाकयज्ञसंस्थाः—औपासनहोमो वैश्वदेवं पार्वणमष्टका मासिश्राद्धं सर्पबलिरीशानबलिरिति । सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः—अग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासौ आग्रयणं चातुर्मास्यानि निरूढपशुबन्धः सौत्रामणिपिण्डपितृयज्ञादयो दर्विहोमा इति ।

विद्यमानत्वात्पूर्वमपि परिसमाप्तत्वं तासां मदन्तीनां पूर्वं विद्यमानत्वाच्च ॥

इति धूर्तस्वामिनो भाष्ये चतुर्दशप्रश्ने चतुर्थः पटलः ॥

End:

शकुनिः पक्षी लोके येषां पक्षिणां शकुनं गृह्णन्ति ते शकुनि(नय) इत्युच्यन्ते नं सर्वे यथा ॥

No. 1061. आपस्तम्बश्रौतसूत्रभाष्यवृत्तिः.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRABHĀṢYAVṚTTIḤ.

Substance, paper. Size, 11 × 8¾ inches. Pages, 176. Lines, 20 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Transcribed for the Library in 1893.

Incomplete.

Contains Kauśika-Rama's gloss on Dhūrtasvāmin's commentary on the Āpastambaśrautasūtra.

For notice and extracts *vide* pages 5, and 148 to 150, of the "Report on the search for Sanskrit and Tamil MSS. for the year 1893-94" by M. Seshagiri Sastri.

No. 1062. आपस्तम्बसूत्रवृत्तिः सूत्रदीपिका.

ĀPASTAMBASŪTRAVṚTTIḤ SŪTRADĪPIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 17 × 1⅝ inches. Pages, 440. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Contains the commentary of Bhaṭṭarudra from the 5th Praśna, 2nd Khaṇḍa, 1st Sūtra, to the 13th Praśna, 20th Khaṇḍa, 13th Sūtra. This begins on fol. 8, wrongly numbered as 4.

The first seven leaves give the commentary on two Paṭalas of the 11th Praśna. This Praśna is numbered 15, according to

Bhaṭṭarudra's commentary, and it is so printed in the Bibliotheca Indica; but Burnell's Catalogue gives it as the 11th.

Beginning:

भूतो ज्योतिष्टोमस्सप्रायश्चित्तो व्याख्यातः । प्रवर्ग्यस्तु तस्याङ्गभूतोऽपि अनारभ्याधीतत्वात् सूत्रकृता प्रकरण . . . . स्वतन्त्रो व्याख्यातः । स इदानीमस्माभिः क्रतुशरीरतयात्यन्तान्तरङ्गत्वात् अत्रैव व्याख्यायते ।

प्रवर्ग्यं जुहोति । प्रवर्ग्य इति कर्मनाम । प्रव्रज्यते तप्यतेऽस्मिन् घर्म इति तस्य साधनसमवधानं सम्भरणम् ।

* * *

इति . . . . प्रथमः पटलः ॥

द्वितीयः पटलः ।

* * *

सूदे अविद्यमाने कुलीरसुषेराहारयेदिति । मृधो(दो) हिरण्यशकला भवन्ति पञ्च पञ्चाग्नेः । केचित्तु कल्पान्तरदृष्ट्या हिरण्यस्यासंभरत्वं मन्यन्ते तदयुक्तम्; संभारानाह(र)तीति प्रकृत्य हिरण्यमप्युक्त्वा तत ऊर्ध्वं पार्थिवा इति निगमनात् । संभरन्निति मन्त्रलिङ्गाच्च । तस्मादसंभारपक्षे हिरण्यमपि निवर्तत. इति पार्थिवाः . संभारा इति शेषः । यदि पञ्च . वति । उदुम्बरं ताम्रम् । पञ्चसंभारपक्षे ताम्रमयानि(णि) लोहशकलानि पञ्चमस्संभारो भवति । तेषां तूष्णीं संभरणम । अश्वो रूपं वानस्पत्याः । पूर्ववद्योजना ।

* * * *

पुनराधेयं प्रत्यादरविशेषार्थमिति वेदितव्यम् ॥

अष्टमः पटलः ॥ इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायां पञ्चमः प्रश्नस्समाप्तः ॥

अग्न्याधेयानन्तरमग्निहोत्रं व्याचिख्यासुरधिकारं दर्शयति । अग्निहोत्रं . स्यामः—अग्निहोत्रशब्दः कर्मनामधेयः अग्नेर्होत्रमस्मिन्निति होमेऽग्नि-

देवतासम्बन्धात् । यथोक्तं ब्राह्मणे—स एतत् भागधेयमभ्यजायत, यदग्निहोत्रम्, तस्मादग्निहोत्रमुच्यत इति । क्वचिद्द्व्यवचनोऽपि । यथा-अधिश्रित्याग्निहोत्रम् । यस्याग्निहोत्रं दुह्यमानमित्यादौ अधिवृ . इति ।

* * * *

यस्मिन्नेवर्तौ निष्पद्यन्ते तस्मिन्नेव यजेतेत्यर्थः ॥

इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायां षष्ठः प्रश्नः ॥

सर्वान् . यति । अथ नित्यः पशुरारभ्यते—यस्मिन् कर्मणि यज्ञार्थं पशुर्बध्यते स पशुबन्धः तेनेष्टवान् पशुबन्धयाजी । सर्वान् लोकानभिजयति ।

* * * *

अष्टमः पटलः ॥ इति . . . . सप्तमः प्रश्नस्समाप्तः ॥

नित्यत्वसामान्याद्धविर्यज्ञसामान्याच्चातुर्मास्यानि व्याचष्टे—

* * * *

आपस्तम्बसूत्रवृत्तौ . . . . अष्टमः प्रश्नः ॥ उक्तानि सोमादर्वाङ्नित्यानि कर्माणि यानि [ह] हविर्यज्ञप्रकृतिरा(मा)चख्युराचार्याः ॥

* * * *

नवमः प्रश्नः ॥

उक्ता हविर्यज्ञाः उक्तानि चैषां प्रायश्चित्तानि । अथेदानीं सोम आरभ्यते—सोमोऽपि नित्यः ।

* * * *

इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रदीपिकायां दशमः प्रश्नः ॥

आतिथ्या . प्रतिमन्त्रं तनूनपात्सम्बन्धात्तानूनप्त्रमित्याज्यसमाख्या ॥

* * * *

इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ दीपिकायामेकादशः प्रश्नः ॥

महारा . मृशति । महती रात्रिः महारात्रिः रात्रिशब्देन चरम-त्रिभागो लक्ष्यते ।

* * * *

इति . . . . द्वादशप्रश्नः ॥

अभिषवा . तायते । अभिषवादि महाभिषवादि तस्य . व्याख्यातः ॥

End:

पञ्चमः पटलः । अवभृथस्य . मयति बर्हिराहरणादितन्त्रं प्रक्रमयति । वेदिपक्षे परिस्तरणाद्यवेदिपक्षे नेध्मो भवत्युभयत्र . . . विवृत्तो . योक्त्रं विवृते विस्रंसयति ॥

No. 1063. आपस्तम्बश्रौतसूत्रवृत्तिः.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVṚTTIḤ.

Substance, paper. Size, 6½ × 8⅜ inches. Pages, 80. Lines, 16 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Copied for the Library in 1895.

Begins on fol. 73*a*. The other works herein are Śāṭhyayanasūtra 1*a*, Āpastambagṛhyasūtrabhāṣya 9*a*, Sōmahautra 113*a*, and Ādhānaprayōga 189*b*.

The commentary of Bhaṭṭarudra on the Śrautasūtra; from the 13th Sūtra of the 25th Khaṇḍa of the 12th Praśna to the end of the 13th Praśna The colophon runs as follows:

इति भट्टरुद्रप्रणीतायाम् आपस्तम्बसूत्रवृत्तौ दीपिकायां त्रयोदश प्रश्नः ॥

No. 1064. आपस्तम्बसूत्रवृत्तिः.

ĀPASTAMBASŪTRAVṚTTIḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 17 × 1⅜ inches. Pages, 226. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Contains the commentary of Ahōbilasūri, son of Nṛsiṁhayajvan and pupil of Śaṅkarānandatīrtha. The commentator is said to belong to the Samudrāla family, and he refers to the authors of a Bhāṣya, a Vṛtti and a Prayōgavṛitti. The commentary in this MS. extends up to the 4th Paṭala of the 4th Praśna, and concludes with the rules for the performance of the Darśapūrṇamāsa sacrifice.

Beginning:

नृसिंहं मायुतं पूर्णं सच्चिदानन्दविग्रहम् ।
नमामि प्रत्यगात्मानं विधातारं जगद्गुरुम् ॥ (१)
तातं नृसिंहयज्वानं नरकेसरिविग्रहम् ।
शङ्करानन्दतीर्थं च वन्दे ब्रह्मगुरुं तथा ॥ (२)
नृसिंहमन्त्रसामानि गायन्तुष्टो ममाग्रजः ।
यो जयत्यखिले लोके वन्दे मन्त्रगुरुं हृदि ॥ (३)
यत्प्रसादात् सुरगणाः कार्यसिद्धिप्रसाधकाः ।
वेदशाखाग्रवेद्यन्तं वन्दे तीर्थं विनायकम् ॥ (४)
आपस्तम्बमुनिश्रेष्ठं भाष्यवृत्तिकृतावपि ।
प्रयोगवृत्तिकारादीन् नमस्कुर्वे सदा हृदि ॥ (५)
आपस्तम्बीयसूत्रस्य वृत्तिर्भाष्यानुसारिणी ।
कृतये बालबोधाय गृह्णीयुर्वीतमत्सराः ॥ (६)
काल्पबुद्धिरहं कार्षे सूत्रं श्रुत्यर्थगोचरम् ।
तथापि चापलात्तूर्णं मन्मुखान्निस्सृताल्पगीः ॥ (७)
भाष्यादयो महाग्रन्थाः सन्ति श्रुत्यर्थगोचराः ।
गूढतात्पर्यतस्तेषां स्फुटा वृत्तिर्विधीयते ॥ (८)

तत्रादौ अधिकारो निर्णीयते । गृहस्थस्याग्न्याधेयादिकर्मस्वधिकारः गृहस्थमधिकृत्य यज्ञो याजनमित्यादिविधानात् । तत्र विदुषस्त्रैवर्णिकस्याधिकारः ।

* * * *

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः—अथशब्द आनन्तर्यार्थः । कस्यानन्तर्यम्? यज्ञं व्याख्यास्याम इत्यादियज्ञमात्रसामान्यरूपव्याख्यान-परिभाषानन्तर्यम्; सामर्थ्यात्, परिभाषामन्तरा विशेषरूपोत्तरशास्त्रस्य कर्तुमशक्यत्वात् । ननु यज्ञं व्याख्यास्याम इति परिभाषाया उत्तरत्रे-दानीमध्ययनात् तदानन्तर्यं दर्शपूर्णमासव्याख्यानस्यासङ्गतम्; उच्यते व्याख्यानसौकर्याय भाष्यकारादिभिरग्रे व्याख्यानात् । अन्ते अध्येतृभि-रधीयते तत्प्रणयं नत्वादावेवेति मन्तव्यम् ॥

* * *

Colophon:

श्रीमत्समुद्रालकुलतिलकश्रीमदहोबलभट्टोपाध्यायतनूभवस्य श्रीनृसिं-हयज्वनः पुत्रेणाहोबलसूरिणा विरचितायां याज्ञिकसर्वस्वाख्यायामापस्तम्बी-यसूत्रवृत्तौ तृतीयप्रश्ने षष्ठः पटलः । समाप्तः प्रश्नः ॥

End:

पुरुषनियमाश्च ब्रह्मचर्यादयः कर्तव्याः पूर्वास्मिन् पयस्वतीरोषधय इति भोजनं कर्तव्यम् । विष्णुक्रमान् प्राचः क्रामति । प्राङुपेत्य गोमतीं जपति ॥ चतुर्थः पटलः ॥

इति श्रीमत्समुद्रालकुलतिलकश्रीमदहोबलभट्टमहोपाध्यायतनूभवस्य श्रीमन्नृसिंहयज्वनः पुत्रेण स्वयंप्रकाशयतिदेशिकपरम्पराप्राप्तविशिष्टेष्ट-देवतानुग्रहेण अहोबलसूरिणा विरचितायां याज्ञिकसर्वस्वाख्यायामापस्तम्बी-यसूत्रवृत्तौ साङ्गो दर्शपूर्णमासो निरूपितः ॥

No. 1065. आपस्तम्बसूत्रध्वनितार्थकारिका.

ĀPASTAMBASŪTRADHVANITĀRTHAKĀRIKĀ.

Substance, palm-leaf (Śrītāla). Size, $5\frac{3}{4} \times 2\frac{3}{8}$ inches. Pages, 48. Lines, 17 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Contains 3 Khaṇḍas. The first leaf is numbered as 71, and the succeeding leaves are thereafter serially marked.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Āpastambaśatadvayīvyākhyā 25*a*.

This work deals in verse with the rituals of the Sōma sacrifice. The author is Bhāskara Miśra, son of Kumārasvāmin, and bears the title of Trikāṇḍimaṇḍana.

Beginning:

श्रियं वागीश्वरीं देवीं संप्रणम्य विनायकम् ।
गुरुं च सोमयागस्य प्रयोगः प्रवितन्यते ॥
तत्राधिकारकालादि प्रथमं प्रतिपाद्यते ।
सूत्रान्तरमतं वक्ष्ये सोपयोगं क्वचित् क्वचित् ॥
प्रसङ्गादग्निहोत्रेष्टिपश्वाधानोपयोगि यत् ।
तत्रापि लेशतः किञ्चित् प्रवक्ष्ये तत्र तत्र च ॥
अधिकारास्त्रिधा नित्यकाम्यनैमित्तिकत्वतः ।
ते च श्रुतार्थवादेच्छाकल्पत्वेन त्रिधा पुनः ॥
आधानं नित्यमेवेष्टं पितृयज्ञोऽपि तादृशः ।
कैश्चिन्मीमांसकैः काम्य(ः)पितृयज्ञो निरूपितः ॥
पितृयज्ञस्य चाङ्गत्वमापस्तम्बेन दूषितम् ।
साधितं च भरद्वाजसूत्रभाष्यकृता श्रुतेः ॥

* * * *

इति श्रीविद्यामदमत्ततत्तद्वादीन्द्रमतङ्गजविदारणैकपञ्चाननस्य श्रीकुमारस्वामिसुतत्रिकाण्डमण्डनभास्करमिश्रसोमयाजिनः कृतावापस्तम्बसूत्रध्वनितार्थकारिकासु सोमयागोपोद्धाते अधिकारनिरूपणम् ॥

* * * *

इति श्रीकुमारस्वामिसूरिसुतत्रिकाण्डिमण्डनभास्करमिश्रसोमयाजिकृतावापस्तम्बसूत्रध्वनितार्थकारिकासु प्रतिनिधिनिरूपणं द्वितीयं काण्डम् ॥

End :

निरूपितं विशेषेणान्यत् ग्रन्थान्तरे भवेत् ।
त्रिकाण्डिमण्डनमिति कर्तृद्वाराभिधानधीः ॥

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञश्रीकुमारस्वामिसुतत्रिकाण्डिमण्डनभास्करमिश्रसोमयाजिकृतायामापस्तम्बसूत्रध्वनितार्थकारिकायां पुनराधानप्रकरणं तृतीयकाण्डम् ॥

No. **1066.** आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्यानम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀNAM.

Substance, paper. Size, 12½ × 7⅞ inches. Pages, 89. Lines, 19 on a page. Character, Telugu. Condition, fair. Appearance, old.

Begins on fol. 68*a*. The other works herein are Agniṣṭōmaprayōga 1*a*, Āpastambaśrautasūtravyākhyā 111*a*.

Contains the commentary on the two Praśnas, 16th and 17th: and gives also the Telugu meanings of certain technical words in the Śrautasūtra. The commentary breaks off in the 23rd Khaṇḍa of the 17th Praśna.

Beginning:

अग्निं चेष्यमाणोऽमावास्यायां पौर्णमास्यामेकाष्टकायां वोखाꣳसंभरति । त्र्यहादिदीक्षापक्ष उखासंभरण[ादि]प्रभृत्यामिक्षापर्यन्तकर्माणि वसन्ते,यदा(था) भविष्यति, पर्वण्युखासंभरणपक्ष एकाष्टकायां चेत्तस्यामुखासंभरणं कृत्वा पश्चिष्यादि सर्वं वसन्ते, चतुरो मासा इत्यस्मिन् पक्षे एकाष्टकायां न लभ्यते सर्वꣳसंभरणं मासादिकल्पेषु वसन्ते । सर्वमेव संभरणं पशुश्चैवं स्मृत्यारम्भः ।

End :

अग्ने देवाꣳ इहावः =ईड्यः । आग्नेय्या गायत्री प्रथमां चितिमुपधाया[म]भिमृशति । तत आपराह्णिकीभ्यां प्रवर्ग्योपसद्भयां प्रचरन्ति ।

सुब्रह्मण्यान्ते श्वेतमश्वं परिणयन्ति । रात्रौ चतुस्तनव्रतं प्रतिगृह्य । अन्नपते । देवस्य त्वा । रात्रिमिष्टकां या ते अग्ने रुद्रीया शिवाः पीता भवथ । रात्रौ जागरणं श्वेतमश्वं परिणीय वसन्ति वसन्ति ॥

Beginning of the 17th Praśna.

श्वो भूते पौर्वाह्णिकीभ्यां प्रचर्य द्वितीयां चितिं चिनोति । श्वो भूते विसृष्टवाचि यजमाने प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रचर्य । या ते अग्नेऽयाशया तनू-रित्युपसदाहुतिः षडुपसदो द्व्यहमेकैकेनोपसन्मन्त्रेण जुहोतीति वचनात् । सुब्रह्मण्यान्ते दक्षिणतः श्वेतोऽश्वस्तिष्ठति तमालभ्य वाज्म आसन् मा मा हिंसीः । आरोहं जपति ।

End:

उप त्वाग्ने दिवे दिवे । सचस्वा नः स्वस्तये तिसृभिरन्येषां यजमानानां चित्यग्निं दृष्ट्वा उपतिष्ठते। इदमू नु श्रेयः । अध्यवसाय मथित्वोपावरोह्यायतने निधायाहवनीयं प्रणीय पूर्णाहुतिः । इदं विष्णुः । अथ सायमग्निहोत्रं काले प्रातर्होमस्सन्तिष्ठतेऽग्निः । अग्निं चित्वानन्तरे पर्वणि सौत्रामण्या यजेत । अपरेद्युर्मैत्रावरुण्या चामिक्षायाः ।

मन्त्रोपधानमध्ये तु प्रस्थारे(स्तारो) वक्ष्यतेऽधुना ।
आक्रमण्याद्यमध्यं(र)यादष्टम्याद्या तु मण्डला ॥

पञ्चमी तु द्वितीया स्यात्तृतीयस्यां चतुर्थिका ।
अन्वारोहे तु दूर्वादिहिरण्योप्त्वा तु वामभृत् ॥

* * * *

द्वे चैव षडभिज्ञेयाः क्षत्रं पाहि गणस्ततः ।
दक्षिणे दशपक्षाख्या विश्वेषु व्यादितो गणाः ॥

अष्टौ पक्षेष्टकास्तिस्रः पक्षमध्याश्च दक्षिणाः ।
एकादशेष्टकास्स्वर्जिदन्तरे पक्ष उच्यते ॥

द्वे पक्षाप्ययुगे पञ्चपक्षसंज्ञास्सपत्नहः ।
तत्रैवैकादशाब्धि वै ते समुग्याः पराः क्रमात् ॥

Colophon:

चयनप्रश्नस्समाप्तः ॥

No. **1067.** आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Substance, paper. Size, 12½ × 7⅞ inches. Pages, 37. Lines, 27 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 46*a*.

The other works herein are: Agniṣṭōmaprayōgaḥ 1*a*, Brahmamēdhaprayōgaḥ 70*a*, Sūryasōmōparāgavidhānam 94*a*, Ādhānaprayōgaḥ 95*b*, Darśapūrṇamāsaprayōgaḥ 10*a*, Paśubandhaprayōgaḥ 143*a*

Contains the commentary on the 17th Praśna. It breaks off in the course of the 23rd Khaṇḍa. This is more or less a copy of the corresponding portion of the MS. described under the last No.

Beginning:

श्वो भूते पौर्वाह्णिकीभ्यां प्रचर्य द्वितीयां चितिं चिनोति । श्वो भूते विसृष्टवाचि यजमाने प्रवर्ग्योपसद्भ्यां प्रचर्य या ते अग्ने ऽयाशया तनूरित्युपसदाहुतिः षडुपसदो द्व्यहमेकैकेनोपसन्मन्त्रेण जुहोतीति वचनात् । सुब्रह्मण्यान्ते दक्षिणतः श्वेतोऽश्वस्तिष्ठति, तमालभ्य वाञ्च आसन् मा मा हिꣳसीः ।

End:

आध्यायमग्रतः पञ्च ततो दक्ष्यत्रऋषीष्टकाः ।
आध्यायमादितः पञ्च चैकैकश्चोत्तरा मता ॥
तस्यामेव नवम्यादिसप्तपादास्त्वनन्तराः ।
द्वितीयोत्तरगास्तिस्रो द्वे तृतीयान्त्यगे अपि ॥

चतुर्थ्यन्तगतौ पादा षट् सनीः परिकीर्तिताः ।
दक्षपक्षाप्ययस्थास्तु चतस्रः पक्षसंज्ञिके ॥
द्वे चैव षडभिज्ञेयाः क्षत्रं पाहि गणस्ततः ।

No. **1068.** आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Pages, 62. Lines, 14 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 6.

Incomplete

Contains the commentary on the 17th Praśna, and is like the MS. described under No. 1067.

Beginning: Same as in the above work.

End:

उत्तरांश्रोणीम्— वनसदे वट् । दक्षिणाम् —बर्हिष्म (षदे) वट् । उत्तरमंसम्—सुवर्विदे वट् । मध्यम्—पञ्चभिरुत्तरवोदिवदाग्निंस्वयमातृणां (ण्णां)वा व्याघारयति । सर्वत्राभय इदं न स्वाहाकारः

ये देवा देवानां यज्ञ(ज्ञि) . . . . अधि स्नुषु ॥

No. **1069.** आपस्तम्बश्रौतसूत्रप्रयोगवृत्तिः.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAPRAYŌGAVṚTTIḤ.

Pages, 14. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 69*a* of the MS. described under No. 1053.

Contains the commentary on the 2nd Praśna; by Tālavṛnta-nivāsin.

As this MS. is much injured, the colophon only is given here.

. . . . योगवृत्त्यां तालवृन्तनिवासिकृतायां प्रदीपिकायां द्विषाह-त्रिषाहसप्रयोगस्समाप्तः ॥

No. 1070. आपस्तम्बश्रौतसूत्रव्याख्या.

ĀPASTAMBAŚRAUTASŪTRAVYĀKHYĀ.

Pages, 94. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 111*a* of the MS. described under No. 1066.

Contains the commentary, said to be by Aṇḍapilla, known also as Tālavṛntanivāsin, on Praśnas 10 to 12 of the Āpastamba-śrautasūtra.

Beginning:

अथ सोमप्रयोग उच्यते—सोम ओषधिविकारः तत्साधनत्वात् कर्मनामधेयं तेन यक्ष्यमाणः यस्य सोमेन यक्ष्यमाणस्य पिता पितामहो वा उभौ यजेत(?)। केचिदन्यतरविच्छेदे नैन्द्राग्न इति। केचित् पितृविच्छदे ऐन्द्राग्नः पितामहविच्छेदे नैतत्.

* * * *

इति सोमपञ्चके प्रथमप्रश्नः समाप्तः ॥

* * * *

इति सोमपञ्चके द्वितीयप्रश्नः समाप्तः ॥

End:

पञ्चदोहनानां भिन्नाकरणं लौकिकेऽग्नौ श्रपणम् अपूर्वत्वात् एतानि प्रज्ञातानि निदधाति। अत्र सवनीयस्य पशोः सवनीयानां पुरोडाशानां साधारणं न वा बर्हिः प्रस्तरमित्यत्र पक्षे तथा वैशेषि ॥

आन्ध्र(ण्ड)पिल्लासप्तमपटलः

Colophon:

तृतीयप्रश्नः समाप्तः ॥

No. 1071. आपस्तम्बप्रयोगप्रदीपिका.

ĀPASTAMBAPRAYŌGARPADĪPIKĀ.

Substance, paper. Size, $13\frac{1}{4} \times 8\frac{1}{4}$ inches. Pages, 214. Lines, 20 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new.

Contains the commentary of Tālavṛntanivāsin on the first 8 Praśnas. It opens in the 3rd Paṭala of the I Praśna and breaks off in the 4th Paṭala of the VIII Praśna.

Beginning :

पिण्डपितृयज्ञस्य कर्म—यस्मिन्नहनि चन्द्रमा न दृश्यते तस्मिन्नहन्य पराह्णे प्राचीनावीती प्रथमे प्रयोगे पिण्डपितृयज्ञमारप्स्ये, तेन मासि मासि यक्ष्ये । पिण्डपितृयज्ञेन यक्ष्ये इति के चित् । पिण्डपितृयज्ञेन सर्वदा यक्ष्य इति । एतदेव प्रथमे च । विद्युदसि । दृष्टचन्द्रायां प्रतिपद्यपराह्णे दक्षिणाग्निमेव (अं)ध्वर्युः प्राचीनावीती अपां मेध्यं यज्ञियमिति सकृदाच्छिन्नं बर्हिराहरति ।

* * * *

इति तृतीयः पटलः ॥

अमावास्यायां रात्र्यां स्वविधानादेधोदकादीनपि स्वयमेवाहृत्य यवाग्वाग्निहोत्रं जुहोति सन्नयन् । असन्नयतो यवागूनियमं स्थालीगतस्य शेषस्य निधानं सायमग्निहोत्रे हुतेऽग्नीनां परिस्तरणं न सभ्यावसक्थ्य(थ्य)योरित्युपदेशः ।

* * * *

इति . . . .अष्टमः पटलः.

एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ।
सोमपेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥
प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ॥

वेदिकरणम्—पूर्वेद्युरमावास्यायां वेदिं कृत्वा प्रशातनमपि कृत्वा देवस्य त्वेत्यादि ब्रह्मन्नुत्तरमित्यन्तः(न्तं) पूर्वं कुर्यात् । अत्र मन्त्रेण स्फ्यमादायाभिमन्त्र्य संमृश्य ब्रह्मन्नुत्तरमिति संप्रेषः । पौर्णमास्यान्तु यथाक्रममेव देवस्य त्वा आ ददे इति स्फ्यमादत्ते ॥

* * * *

यूपस्योपस्थितिं कृत्वा यज्ञ शं चादि के चन ॥
इष्टेर्विधे पुरोडाशे प्रणीतापूर्णकद्वयम् ।
विष्णोश्च क्रमणं कृत्वा विष्णर्वातिक्रमणाति(दि) च ॥
एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ।
सोमपेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

पशुबन्धस्समाप्तः ॥

अथ पशोर्हौत्रमुच्यते भाष्यकारेण वर्णितम् । पश्विष्टेरग्नाविष्णू देवता अग्नाविष्णू इति द्वे उपदेशादितराणीति भाष्यकारवचनात् । पश्चाद्दार्शपौर्णमासिकाया वेदेरुपविश्य निरसनोपवेशने कृत्वा यजुर्वेद-विहितमार्गेण अग्नये प्रणीयमानायेत्युक्ते प्र देवं देव्या धियेति सप्रणवामुप त्रिराह ।

* * * *

चातुर्मास्यानां प्रयोगः ॥

चातुर्मास्यानीति समुदायनाम । यस्मिन् संवत्सरे अधिकमासो नास्ति तस्मिन् संवत्सरे नि . . . यस्मिन् संवत्सरेऽपराह्णे पर्वचतुष्टयस्य सन्धिस्तस्मिन् संवत्सरे याग इति के चित् । फाल्गुन्यां पौर्णमास्यां चैत्र्यां वा वैश्वदेवेन यजेत । तयोः पूर्वस्यां चतुर्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा प्राणानायम्य सङ्कल्पः—चातुर्मास्यैर्यक्ष्ये अक्षय्यं मे सुकृतं स्यादिति.

End :

केचित् संसृष्टे मुख्य इति वचनादुभयत्र सान्नाय्यवदेव मरुतामहं जेमा-नमिन्द्रियावी वरुणस्याहं जेमानमिन्द्रियावी वा उभयत्र अथैककपालेन प्रचरति उद्धृत्य बर्हिषमित्यादिकयानुब्रूहि कं यज.

No. 1072. आपस्तम्बश्रौतप्रयोगप्रदीपिका.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRAYŌGAPRADĪPIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 15⅜ × 1¼ inches. Pages, 294. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, much injured. Appearance, old.

This is the original MS. from which the MS. described under the last number has been copied. As it is much injured no extract is given therefrom. The first leaf is lost and the next four leaves are very much injured.

No. 1073. आपस्तम्बसूत्रप्रयोगवृत्तिः.

ĀPASTAMBASŪTRAPRAYŌGAVṚTTIḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 16¼ × 1⅝ inches. Pages, 366. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Contains the commentary of Tālavṛntanivāsin, also known as Āṇḍapiḷḷa, on the Śrautasūtra from the I Praśna; but breaks off in the Sōmapraśna, *i.e.*, the 10th Praśna.

Beginning:

गङ्गाप्रवाहपरिपूतजटाकलापः
क्रीडाफणीन्द्रचकितेन्दुमणिप्रभाभिः ।
प्रज्वालितस्फुरिततक्षकहार . . .
. . . ठहरं नमामि ॥

आपस्तम्बीयसूत्रस्य धूर्तस्वामिव्याख्यानुसारेण शास्त्रान्तरसिद्धा-नपेक्षितानविरुद्धानप्युपसं . . . . . अग्निचयनपर्यन्तानां कर्मणां प्रयोगवृत्तिः क्रियते । सोमान्तानि नित्यान्यफलार्थिनापि कर्तव्यानि . . . . . . स्तुतमिति वसिष्ठवचनात् । सर्वाङ्गोपसंहारस्या-समर्थस्यापि कर्तव्यानि अन्धपङ्ग्वादीनां निवृत्तिरेव । के चि . . .

यस्य कृतदारस्य कर्तव्यानि अनधीतस्यापि साधोर्दर्शपूर्णमासशब्दौ कालविशेषयोर्वचनौ तयोः कालविशे . . . . यत्ते लक्षणया कर्मणि वृत्तिकाले मुख्यः कर्मणि लक्षणेति सूत्रकाराणाम्मतम् ।

एषा त्रैविद्यवृद्धेन तालवृन्तनिवासिना ।
सोमपेन कृता वृत्तिः प्रयोगस्य प्रदीपिका ॥

Colophon:

इत्यापस्तम्बसूत्रप्रयोगवृत्त्यां तालवृन्तनिवासिकृतायां पशुबन्धप्रयोगः समाप्तः ॥

* * * *

इत्यापस्तम्बसूत्रस्य प्रयोगवृत्त्यां तालवृन्तनिवासिकृतायां चातुर्मास्यानि समाप्तानि ॥

अथ प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते

* * * *

अथ सोमप्रयोग उच्यते

End:

यदि सोमपूर्वाधानं तत्राधानस्य न नक्षत्रादिनियमः । सोमेन यक्ष्यकामो महारात्रे मध्वेत्यादि सा यावद्घातोष्टिरिति अस्यार्वाक् सर्वकालो यथा तथा ॥

No. 1074. आपस्तम्बप्रवरसूत्रभाष्यम्.

ĀPASTAMBAPRAVARASŪTRABHĀṢYAM.

Substance, paper. Size, $6\frac{3}{8} \times 4$ inches. Pages, 40. Lines, 8 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Purchased in 1894.

Begins on fol. 1*a*. The codex contains also Kapardikārikā fol. 22*a*.

Refer to pages 4, 5, 147 and 148 of M. Seshagiri Śastri's Report for the year 1893–94, No. 2, for comments and extracts.

No. 1075. आपस्तम्बपरिभाषासूत्रव्याख्या.

ĀPASTAMBAPARIBHĀṢĀSŪTRAVYĀKHYĀ.

Pages, 50. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 170*a* of the MS. described under No. 23.

Complete.

The Paribhāṣāprakaraṇa is a portion of the 24th Praśna of the Āpastambakalpasūtra, the other parts dealing with Pravara and Hautraka. The commentary is by Haradattācārya.

Beginning:

यज्ञं व्याख्यास्याम इति । अत्रायमारम्भहोमः । नित्ययज्ञक्रिया-(वा)न् पुरुषः श्रियाभिव्यनक्ति । तस्यैवाक्रिया प्रत्यवायं संपादयति । ऋण-कृते अक्रियायाश्च प्रायश्चित्तविधानात् । ये चान्ये आश्रमा ऊर्द्ध्वरेतसां ते च नित्यश्रुतिविरोधा[ना]दनधिकृतार्थपरत्वादिविषयतया व्याख्येयाः । एवम-नुष्ठेयो यज्ञं(ज्ञः) श्रुत्यर्थस्यासर्वज्ञागम्यत्वेन शाखान्तरविध्युपसंहाराशक्तेश्च व्याख्यानतोऽनुष्ठातुं न शक्यत इति करुणाविष्टहृदयतया धर्मकथनाय गत-श्रेयोऽर्थितया च यज्ञं व्याचिकीर्षन्नाचार्यः प्रतिजानीते यज्ञं व्याख्या-स्याम इति । यज्ञं वि आख्यास्यामः देवतां प्रति स्वद्रव्यस्योत्सर्जनं यज्ञः, यज्ञ इत्येकविंशतिसंस्थो यज्ञजात्यभिमानेन व्यपदिश्यते । सप्त सोमसंस्थाः, सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः, सप्त पाकयज्ञसंस्था इति । अग्निष्टोमोऽ-त्यग्निष्टोम उक्थ्यः षोडशी वाजपेयोऽतिरात्रोऽप्तोर्याम इति सप्त सोम-संस्थाः । अग्निहोत्रं दर्शपूर्णमासावाग्रयणं पिण्डपितृयज्ञश्चातुर्मास्यानि निरूढपशुबन्धः सौत्रामणीति सप्त हविर्यज्ञसंस्थाः । औपासनहोमो वैश्वदेवं पार्वणमष्टका मासिश्राद्धं सर्पबलिरीशानबलिरिति सप्त पाकयज्ञ-

संस्थाः । वि-आ-इत्येतावुपसर्गौ क्रियाशब्दमर्थान्तरे वर्तमानमभिद्योतयति (त): यथा प्रतिष्ठि(ष्ठ)त इति तामेव क्रियां विशेषयतः(ति) ।

End:

यज्ञार्थस्य त्र्यम्बकहोमार्थस्येति एवमादि तत्र तत्र द्रष्टव्यम् । यत्र प्रणीतस्याग्नेः कर्मचोदनात् तत्र प्रवृत्तेऽपि कर्माणि न लौकिको भवति यथा पर्यग्निकरणार्थस्याग्नेः प्रत्यपिसृज्योल्मुकमिति तस्य प्रतिनयनं कर्तव्यम् ॥

Colophon:

इत्यापस्तम्बपरिभाषाव्याख्या समाप्ता ॥

हरदत्तविरचितेयं व्याख्या ॥

No. 1076. आपस्तम्बपरिभाषासूत्रव्याख्या.

ĀPASTAMBAPARIBHĀṢĀSŪTRAVYĀKHYĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 16¼ × 1¾ inches. Pages, 64. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, slightly injured. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Cayanānukramaṇikā 33*a*.

Complete. Same as the last.

The colophon in the MS. runs as follows:

इति हरदत्तकृतापस्तम्बपरिभाषाव्याख्या समाप्ता ॥

No. 1077. प्रायश्चित्तशतद्वयी सव्याख्या.

PRĀYAŚCITTAŚATADVAYĪ WITH COMMENTARY.

Pages, 108. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 25*a* of the MS. described under No. 1065.

Contains 3 Prakaraṇas in full, and only 40 verses in the 4th Prakaraṇa.

This is a work with commentary in 2 centums of verses treating of the expiatory rites connected with Śrauta sacrifices as given in Āpastamba-Śrautasūtra. The commentary is by Vēṅkatēśa of Vatsa-Gōtra.

Beginning :

आपस्तम्बमुनिं नत्वा प्रायश्चित्तशतद्वयीम् ।
मन्दानां सुखबोधाय व्याकरिष्ये यथामति ॥

तत्र तावत् प्रारिप्सितस्य ग्रन्थस्य विषयप्रयोजनादिकं दर्शयति—

नैमित्तिकेषु श्रुतिलक्षणेषु सूत्रे यदस्पष्टमिवाल्पबुद्धेः ।
तद्भाष्यवृत्त्याद्यनुसृत्य सम्यक् स्वरूपबोधाय विविच्यते तत् ॥

हविर्यज्ञप्रायश्चित्तेषु सोमप्रायश्चित्तेषु च मन्दबुद्धीनां सूत्रे यदस्पष्टमिव प्रतीयते तदेव प्रायश्चित्तं तेषां स्पष्टावबोधार्थं स्वरूपतो विषयतश्च विविच्य प्रदर्श्यते । यद्यपि सूत्रेऽस्पष्टं व्याख्याने स्पष्टं भवति तथापि भाष्ये वृत्तौ प्रयोगवृत्तौ च व्याकीर्णतया दुर्ज्ञेयस्य प्रायश्चित्तस्य भाष्याद्यनुसृत्य क्रमेणैकत्र समू(मु)ह्य प्रतिपादने मन्दबुद्धीनां सुखावबोधो भवतीति तदर्थोऽयमारम्भ इत्यर्थः । (1) इदानीं श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तमित्यादिपरिभाषासूत्रार्थं दर्शयति—

श्रुत्युक्तकर्मण्यकृतेऽन्यथा वा कृतस्य चित्तं श्रुतिलक्षणं स्यात् ।
पुंसोऽपराधे स्मृतिलक्षणञ्च निमित्तसंख्यादि विवक्ष्यते नः ॥

श्रुत्या यत् कर्मावश्यकतया यथा विधीयते तस्मिन्ननुष्ठिते अन्यथा वानुष्ठिते सति . . . . श्रुतिविहितमेव प्रायश्चित्तं कर्तव्यं न पुनस्स्मृतिलक्षणमपि श्रुतिप्रत्यये हि कर्मणि भ्रेषे सति तत्समाधानेनापि श्रुतिप्रत्ययेनैव भवितव्यम् ।

* * * *

इति श्रीवत्सकुलभूषणश्रीवेङ्कटेशवाजपेययाजिनः कृतौ प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने प्रायश्चित्तनिरूपणं नाम प्रथमं प्रकरणम् ।

इति प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने हविर्दोषप्रायश्चित्तनिरूपणं नाम द्वितीयं प्रकरणम् ।

इति प्रायाश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने तृतीयं प्रकरणम् ।

End:

विधीयते ब्रह्मण एव तत्तत् श्रेषोदितव्याहि(हृ)तिचिन्तनं यत् ।
पूर्वोक्तहोमेन विकल्प्यते तत् सोमेन पश्चिष्टिषु तत् प्रवृत्तिः ॥ ४० ॥
ऋग्वेदाद्युक्तकर्मश्रेषे ब्रह्मणो भूरादिव्याहृतिध्यानमुक्तम् . . . . . चातुर्मास्येषु हविर्यज्ञप्रायश्चित्तप्रकरणे अनुक्तत्वादिति भावः ॥

No. **1078.** प्रायश्चित्तशतद्वयी सव्याख्या.

PRĀYAŚCITTAŚATADVAYĪ WITH COMMENTARY.

Substance, paper. Size, $13\frac{3}{8} \times 8\frac{1}{4}$ inches. Pages, 112. Lines, 22 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Khādiragṛhyasūtra with commentary 57*a*. Prakaraṇa 1 contains 46, II contains 60, III contains 59 and IV contains 42 stanzas altogether.

Contains 4 Prakaraṇas.

Same as the last.

Colophon:

इति वत्सकुलभूषणस्य श्रीमैकदेश(वेङ्कटेश)वाजपेययाजिनः कृतौ प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने अग्न्यनुगमादिप्रायश्चित्तनिरूपणं नाम प्रथमप्रकरणम् ॥

* * * *

इति वत्सकुलभूषणस्य श्रीवेङ्कटवाजपेययाजिनः कृतौ प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने हविर्दोषप्रायश्चित्तनिरूपणं नाम द्वितीयं प्रकरणम् ॥

* * * *

इति वत्सकुलभूषणस्य श्रीवेङ्कटेशवाजपेययाजिनः कृतौ प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने तृतीयप्रकरणम् ॥

End:

अनुक्तमत्राप्यपरिस्फुटं यत्तद्भाष्यवृत्त्यादिषु बोधनीयम् ।
तत्राप्यनुक्तं तु तदुक्तरीत्या यथानिमित्तं स्वयमूहनीयम् ॥

न तावदस्मिन् सङ्ग्रहे सर्वाणि प्रायश्चित्तानि साकल्ये(न) प्रतिपादयितुं शक्यन्ते विस्तरप्रसङ्गात् । अतोऽनुक्तमस्पष्टं वा भाष्यवृत्तौ प्रयोगवृत्तौ वा द्रष्टव्यम् । तत्रापि सर्वं नैमित्तिकं वक्तुं शक्यं प्रमादादिदोषवशान्नानाविधस्खलनसम्भवात् । अतस्तत्राप्यनुक्तं सूत्रभाष्याद्युक्तन्यायानुसारेण तत्तन्निमित्तानुसरणं स्वयमेवोहनीयमिति सिद्धम् ॥

इति वत्सकुलभूषणश्रीवेङ्कटेशवाजपेययाजिनः कृतौ प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्याने चतुर्थप्रकरणम् ॥

Colophon:

शतद्वयीव्याख्यानं समाप्तम्.

No. 1079. आपस्तम्बश्रौतप्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्यानम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRĀYAŚCITTAŚATADVAYĪVYĀKHYĀNAM.

Pages, 126. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 49*a* of the MS. described under No. 1050.

Contains the commentary on 203 stanzas. One more stanza is wanting.

Same as the last, except that the last stanza is incomplete.

No. 1080. प्रायश्चित्तशतद्वयी.

PRĀYAŚCITTAŚATADVAYĪ.

Pages, 45. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 127*b* of the MS. described under No. 237.

Contains 5 Paṭalas.

This work is said to have been written by Bhaskara. He has added a commentary to it which is described under the next number. This work is different from another work of the same name described under No. 1077, though similar to it in subject matter.

Beginning:

यस्य श्रुतौ लक्षणमात्रमेव
चित्तस्य दिष्टं श्रुतिलक्षणन्तत ।
अथो निमित्तेन विवक्षितं स्यात
विशेषणं क्षामहविर्गतैक्यम् ॥
नीत(ते)न्तराग्नि अ(प्राव)पि नैव चित्तं
तथैव यग्रुस्स(स्व)गृहप्रयाणे ।
ब्रह्मौदनाग्नेः पचनात्पुरस्तात्
औपासनस्यैव विधिर्विनाशे ॥

End:

यस्मिन्नस्मिन् होमजातस्तथाग्नि-
गच्छेद्धूमो दक्षिणावृत्य कृष्णः ।
वातो धूमं चालयेद्वा स सत्यं
प्रायश्चित्तं व्याहृतीभिस्समस्य ॥
स्मार्ते श्रेषे सर्ववेदार्तिजे वा
सैवाम्नाता ब्राह्मणे ब्रह्मणश्च ।
वृत्तिं जन्मगुरोर्निरीक्ष्य रुचिरगमार्गात्मजो भास्करो
धूर्तस्वामिमतञ्च लोकमहितं कल्पान्तराणामपि ।
श्लोकानां द्विशतं व्यधत्त महिमा(तः) श्लोकैरनेकैश्शुभं
प्रायश्चित्तसमुच्चयं बुधजनैस्सम्पूज्यमानैस्सदा ॥

Colophon:

इति पञ्चमः पटलः ॥

No. 1081. प्रायश्चित्तशतद्वयीव्याख्या—प्रयोगप्रदीपिका.

PRĀYAŚCITTAŚATADVAYĪVYĀKHYĀ : PRAYŌGA-PRADĪPIKĀ.

Pages, 131. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 151*a* of the MS. described under No. 237.

Contains the commentary by Bhāskara on 4 Paṭalas.

Fol. 150 contains certain extracts from Smṛtis about the marriage of the younger brother before the elder is married.

Beginning:

यस्य श्रुति(श्रुतौ) लक्षणमात्रमेव
चित्तस्य दिष्टं श्रुतिलक्षणं तत् ।
अथो निमित्तेन विवक्षितं स्यात्
विशेषणं क्षाम[म]हविर्गतैक्यम् ॥

पूर्वेण . . . . प्रायश्चित्तं प्रपाठकः ।
शतद्वयीनां(स्थ)श्लोकानां धूर्तस्वाम्यनुसारतः ॥
तान् कृत्वा मनसि श्लोकान् तदर्थमनुसंवदन् ।
करोमि सुखबोधाय प्रायश्चित्तप्रदीपिकाम् ॥

यस्य श्रुतौ लक्षणमात्रमित्यस्य श्लोकस्य तत्र प्रथमं भाष्यकारेण श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तं विध्यपराधे विधीयत इत्येतावान् ग्रन्थसूत्रद्वयात्मना व्याख्यातः । अनन्तरमेकसूत्रं, तथा च प्रयोजनवशादेकसूत्रतया च प्रयोजनवशात्सूत्रद्वयात्मना कृतव्याख्यानस्यायमर्थः । श्रुतिलक्षणं प्रायश्चित्तमित्येकसूत्रम्; तस्यार्थः । यस्य पुरोडाशः क्षामवति यदेकदेवत्य आलब्धो भूयान् भवति.

End:

तस्यां हिरण्यं निधाय इदं विष्णुरिति पृषदाज्यग्रहणादिसाधनान्तं पूर्ववत् । अत्राप्यङ्गान्तरस्पर्शे व्यापन्नम् अप्सु प्रक्षिप्त्वा स्रुचं त्यक्त्वा अन्यस्यां स्रुचि महीनां पय इति आज्यावदानं कर्म समापयेत् ॥

Colophon:

इति श्रीस्मृतिविषये आहिताग्निहोत्रप्रायश्चित्तानि ॥
इति चतुर्थः पटलः ॥

No. **1082.** आपस्तम्बश्रौतप्रायश्चित्तम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRĀYAŚCITTAM.

Pages, 94. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1050.

This work seems to be by Kēśava, and it treats of the expiatory rites connected with the Śrauta sacrifices.

Beginning:

अग्निहोत्रेष्टिपशुसोमेषु प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते—तत्र प्रथममग्न्यनुगतप्र- . . . . . पूर्वमाहवनीयानुगमने लौकिकारणिमाहृत्य आहवनीयं भस्मना संस्पृश्य.

End:

यदि घर्मधुग्दोहकाले नागच्छेत् गञ्च गृहीत्वाहुतायां यदि घर्मधुङ्नागच्छेत् अन्यां तल्लक्षणामाहूय दुग्ध्वा प्रव्रज्यात् । तामृत्विग्भ्योऽन्यस्मै सुत्यायान्दद्यात् । अनुवाकौ व्याहृतश्च एवमजाया उपदेशो गव्येव प्रायश्चित्तमिति । यदि घर्मदुघि पयो न स्यादित्यादिप्रायश्चित्तानि सूत्र एव द्रष्टव्यानि ॥

Colophon:

प्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥ केशवीयं समाप्तम् ॥

No. **1083.** आपस्तम्बश्रौतप्रायश्चित्तम्.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRĀYAŚCITTAM.

Substance, palm-leaf. Size, $14\frac{3}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Pages, 63. Lines, 8 on a page. Character, Telugu. Condition, much injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are: **Vaśyaprayōgaḥ** 32*b*, Nityāṣōḍaśikātantram 37*a*.

Incomplete.

A work similar in subject-matter to the last.

Beginning:

उक्ता हविर्यज्ञाः—उक्ता(:) पूर्वं सौत्रामण्याः पशुबन्धरूपत्वादुक्तप्राये(या इ)ति; हविर्यज्ञा इत्यविशेषोक्तेः। तेषु प्रायश्चित्तमवश्यंभावे दैवादज्ञानाद्वा प्रमादाद्वा पुरुषस्य भवतीति दैवादज्ञानात् ज्ञानेऽपि प्रमादाद्वा पुरुषस्याशक्त्या वा पुरुषस्यानुतिष्ठतो श्रेषः प्रायेण भवति। न च शास्त्रप्रत्यये कर्मण्यशास्त्रं कर्मशते कर्मेति।

End:

अन्ये त्वाहुः—विच्छिद्यते वा एतस्य यज्ञः। यस्य यज्ञे प्रतते आरब्धे अपरिसमाप्ते अन्तरेतामिष्टिं पाथिकृतिं(तीं)मुख्यां कुर्वन्ति। अत आग्नेय एव पथिकृद्देवत्यः कार्य इधि॥

No. **1084.** आपस्तम्बश्रौतप्रयोगः.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 15¾ × 1⅝ inches. Pages, 158. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are: Āśvalāyanabrahmatva 80*b*, Āpriyā 82*a*, Kuṇḍalēṣṭi 86*a*, Avabhṛtatantra 88*a*, Vaiśvadēvavidhi 95*a*, Sāvitra 99*a*, Agnihōtra 104*a*.

The work under notice contains the Prayōga or ritualistic procedure relating to the following sacrifices:

Darśapūrṇamāsa 1*a*, Ādhāna 39*b*, Agnihōtra 51*b*, Anvārambhaṇīyā 52*a*, Iṣṭi 55*a*, Vaiśvānarēṣṭi 57*a*, Āgrahāyaṇa 58*a*, Paśubandha 60*a*, Payasāgnividhi 78*a*, Gārhapatyānugataprāyaścitta 80*a*.

Beginning :

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः—प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः प्राणानायम्य सङ्कल्प्य दर्शेन यक्ष्ये, पूर्णमासेन यक्ष्ये । विद्युदसि विद्य मे पाप्मानमृतात्सत्यमुपैमि । अस्मिन्दर्शे अस्मिन्पूर्णमासेऽध्वर्युन्त्वां वृणीमहे ।

End :

सर्वप्रायाश्चित्तङ्करोति अनन्तरं विश्वदानादि ॥

No. 1085. आपस्तम्बश्रौतप्रयोगः.

ĀPASTMBAŚRAUTAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, $16\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Pages, 118. Lines, 7 on a page. Character, Telugu and Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Contains the Prayōg aor ritualistic procedure relating to the following sacrifices :

Darśapūrṇamāsa 1*a*, Agnihōtra 25*a*, Paśubandha 30*a*, Anvārambhaṇīyā 47*a*, Pathikṛdvaiśvānarēṣṭi 49*a*, Hautra 49*b*, Vibhraṣṭēṣṭi 50*a*, Āgrayaṇa 51*a*, Hautra 54*a*, Agnyādhāna 55*a*.

No. 1086. आपस्तम्बश्रौतप्रयोगः.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRAYŌGAḤ.

Pages, 112. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1053.

Contains the Prayōga relating to Paśubandha 1*a*, Ādhāna 28*a*, Darśapūrṇamāsa 41*a*, Paśumaitrāvaruṇa 61*a*.

No. 1087. आपस्तम्बश्रौतेष्टिप्रयोगः.

ĀPASTAMBAŚRAUTĒṢṬIPRAYŌGAḤ.

Pages, 76. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 108*a* of the MS. described under No. 1051.

Contains the Prayōga relating to the following sacrifices:

Mṛgārēṣṭi, Mitravindēṣṭi, Vaiśvānarēṣṭi, Daśahaviṣkāpavitrēṣṭi, Āyuṣkāmēṣṭi, Vrātapatīṣṭi, Hautravaiśvānarēṣṭi, Pavitrēṣṭihautra.

Beginning:

अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा सङ्कल्पं करोति— अंहआगएनोनिवृत्त्यर्थं दशहविप्रा मृगारेष्ट्या यक्ष्ये । विद्युदादि अमावास्यं त्रम् (रयातन्त्वम्) अद्य यज्ञाय। इमामूर्जम् । पिष्टं हविः । सप्तदश सामिधेन्यः ।

End:

वपायां श्रप्यमाणायां देव्याश्शमितार आरभध्वम् । एकादश प्रयाजाः ।

* * * *

No. 1088. दर्शपूर्णमासप्रयोगः.

DARŚAPŪRṆAMĀSAPRAYŌGAḤ.

Pages, 70. Lines, 29 on a page.

Begins on fol. 108*a* of the MS. described under No. 1067.

Complete.

The Prayōga herein closely follows the Śrautasūtra of Āpastamba, Praśnas 1—4. It gives the ritualistic procedure relating to the Darśapūrṇamāsa sacrifice.

Beginning:

अथातो दर्शपूर्णमासौ व्याख्यास्यामः । प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति—उपात्तदुरितक्षयद्वारा परमेश्वरप्रीत्यर्थं दर्शेन यक्ष्ये ।

End:

दधिक्राविण्ण इति दधि, यज्ञ शश्च म आयुश्च मे बलश्च मे, यज्ञशिवो मे सन्तिष्ठस्व, यज्ञस्विष्टो मे संतिष्ठस्व, यज्ञारिष्टो मे सन्तिष्ठस्व, वृष्टिरासि वृश्च मे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागाम् । ब्राह्मणांस्तर्पयतवै अग्ने नयेत्यादि प्रवसन् काले विहारमभिमुखो याजमानं जपति । दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना वेष्ट्वा जपति जपति ॥

No. **1089.** दर्शपूर्णमासप्रयोगः.

DARŚAPŪRṆAMĀSAPRAYOGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 17 × 1½ inches. Pages, 71. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are: Paśubandha 37*a*, Ādhāna 51*b*, Paśuhautra 59*a*, Paśumaitrāvaruṇa 62*a*.

Complete.

Same as the last.

No. **1090.** दर्शपूर्णमासप्रयोगः.

DARŚAPŪRṆAMĀSAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 15 × 1½ inches. Pages, 37. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Conditon, slightly injured. Appearance, new.

Incomplete.

Begins on fol. 22*a*. The other work herein is Paśubandhaprayōga 1*a*.

Contains fully the Prayōga agreeing with the first Praśna, and breaks off in the course of the second Praśna.

Same as No. 1088.

No. 1091. दर्शपूर्णमासप्रयोगः.

DARŚAPŪRṆAMĀSAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 14 × 1⅛ inches. Pages, 117. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Complete.

Begins on fol. 23*a*. This leaf is numbered as 31. The first 22 leaves also contain a portion of this same work.

Same as No. 1088.

No. 1092. दर्शपूर्णमासप्रयोगः.

DARŚAPŪRṆAMĀSAPRAYŌGAḤ.

Pages, 61. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 138*a* of the MS. described under No. 23.

Complete.

Same as No. 1088.

End ;

दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना वेष्ट्वा जपति । वृष्टिरसि वृश्च मे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागाम् । ब्राह्मणांस्तर्पयतवै सम्प्रेष्यति। सन्तिष्ठेते दर्शपूर्णमासौ ॥

गरिमिल्लकुलाकूपारसमुद्भूतेन वेङ्कटाध्वरिसूनुना अय्याशास्त्रिणा रौद्रिनामसंवत्सरकार्तिकमासे लिखितमिदं पुस्तकम् ॥

No. 1093. आपस्तम्बश्रौतप्रयोगः.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 14¼ × 1½ inches. Pages, 272. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Contains the Prayōga relating to the Agniṣṭōma (1*a*) and Paśubandha (116*a*) sacrifices.

No. 1094. आपस्तम्बश्रौतप्रयोगः.

ĀPASTAMBAŚRAUTAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 16⅝ × 1⅜ inches. Pages, 61. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

The first leaf is numberd as 43 and the last as 92. The last two leaves are half torn.

The work, as found here, has neither beginning nor end; and seems to treat of the Agniṣṭōma sacrifice.

No. 1095. अग्निहोत्ररक्षामणिः.

AGNIHŌTRARAKṢĀMAṆIḤ.

Pages, 22. Lines, 20 on a page.

Transcribed in 1895.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1031.

Contains 5 Mayūkhas.

This is a work in verse treating of the Agnihōtra sacrifice and closely following the VI Praśna of Āpastambaśrautasūtra. It is said to have been composed by Kāmakōṭidikṣita, son of Nārāyaṇa-Sōmayājin of the Bhāradvājagōtra.

Beginning:

यं सन्तः फम(लदं)मत्वा यत्नात् कर्माणि कुर्वते ।
चित(द)म्बरेशमालम्बे तं सदाम्बिकया सह ॥
सुखबोधाय बाला(ना)मग्निहोत्रस्य कर्मणः ।
आपस्तम्बोदीरितस्य विवेकः क्रियते मया ॥

सायं वृक्षाग्रदृष्टेऽशौ भानोः प्राक् कृत्स्ननाशतः ।
प्रातसू(स्तू) पसि तस्य प्राक् कृत्स्नमण्डलदर्शनात् ॥
गष्टा तस्य त्वसांनेऽध्वर्युर्वाचम्य शास्त्रतः ।
प्रविश्याग्निगृहं गार्हपत्यमुत्तरदेशतः ॥
प्राप्य प्राणान् समायम्य त्रिः शास्त्रप्रोक्तमार्गतः ।
ईश्वरप्रीतये होष्याम्यग्निहोत्रमिति स्फुटम् ॥

End:

विकीर्येदं विष्णुरिति मन्त्रेणाहवनीयतः ।
पूरयेत्तेन मन्त्रेण पदान्यप्यस्य भस्मना ॥
इध्माधा(ना)त्पुरा यष्टुः होमात्प्रागशनं यदि ।
यत्ते वयं यथाहेति जुहुयादाहुतिद्वयम् ॥
इत्थं प्रदर्शितान्यत्र प्रायश्चित्तानि कानि चित् ।
ज्ञेयानि स्वयमन्यानि सूत्रभाष्यादिवेदिभिः ॥

Colophon:

इति पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणभारद्वाजकुलतिलकश्रीनार्ण (नारायण)-सोमयाजिसुतनयस्य कामकोटिदीक्षितस्य कृतावग्निहोत्ररक्षामणौ पञ्चमो मयूखः ॥

No. **1096.** अग्निहोत्ररक्षामणिव्याख्या.

AGNIHŌTRARAKṢĀMAṆIVYĀKHYĀ.

Pages, 83. Lines, 20 on a page.

Transcribed for the Library in 1895. Begins on fol. 12*a* of the MS. described under No. 1031.

This is a commentary on the last described work, composed by **Rāmacandradīkṣita**, son of Anantasōmayājin of the **Bhāradvāja-gōtra.**

This MS. contains the commentary on 3 Mayūkhas.

The copyist's note at the end is शे रामस्वाम्याख्यार्येण लिखितम्॥

Beginning:

पुनरीप्सितपरिसमाप्तिपरिपन्थिविघ्नविघाताय स्वेष्टदेवतां नमस्करोति--

यं सन्तः फलदं मत्वा यत्नात्कर्माणि कुर्वते ।
चिदम्बरेशमालम्बे तं सदाम्बिकया सह ॥

सन्तो महात्मानः यं फलदं यज्ञादिफलकर्मदायिनं मत्वा अचेतनानां कर्मणां फलप्रदा(ना)नुपपत्तेः कर्मणाराधितः परमेश्वर एव फलप्रद इति निश्चित्ये(त्य)र्थः । यत्नात्कर्माणि यज्ञादीनि कुर्वते तं चिदम्बरेशम् अम्बिकया सह सदा आलम्बे आश्रयामीत्यर्थः । अथ स्वग्रन्थे प्रेक्षापक(वत्प्र)वृत्तये विषयप्रयोजने दर्शयन् चिकीर्षितं प्रतिजानीते--

सुखबोधाय बालानामग्निहोत्रस्य कर्मणः ।
आपस्तम्बोदीरितस्य विवेकः क्रियते मया ॥

अक्षरार्थः स्पष्टः । अत्रापस्तम्बोदीरितस्येत्यनेन सूत्रान्तरोक्ताग्निहोत्रव्यावृत्तिः क्रियते । पूर्वार्धे विषयप्रयोजने दर्शिते । आहिताग्नेरारब्धाग्निहोत्रस्य अगतश्रियो दर्शाद्यर्थं प्रणीतवह्नेः आद्वादशाहव्रतयजमानस्य अग्निहोत्रकर्मणः प्रणयनोपक्रमस्त्वा(त्वा)त् तस्य च कालापेक्षितत्वात् सायंप्रातः प्रणयनकालमाह.

End:

अवसाने प्रयाणस्य विहृत्य प्राच्यपा(व)कम् ।
तत्रेदं श्रेय इत्युक्त्वा कुर्यादवसिताहुतिम् ॥

प्रयाणस्यावसाने गन्तव्यदेशप्राप्त्या पुनः स्वदेशप्राप्त्या वा प्रयाणे समाप्ते सति तत्र विहारं कल्पयित्वाहवनीयं विहृत्य तत्राहवनीये इदं श्रेयोऽवसान इति मन्त्रेणावासिताहुतिमध्वर्युः कुर्यादित्यर्थः ॥

Colophon:

इति पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणभारद्वाजकुलतिलकश्रीमदनन्तसोमयाजिवरतनयस्य रामचन्द्रदीक्षितस्य कृतावग्निहोत्ररक्षामणौ तृतीयो मयूखः समाप्तः ॥

No. **1097.** अग्निहोत्रप्रयोगः.

AGNIHŌTRAPRAYŌGAḤ.

Pages, 14. Lines, 19 on a page.

Begins on fol. 273*b* of the MS. described under No. 237.

Complete.

The text of the Mantras quoted by Āpastamba is fully given herein along with the directions for the proper conduct of the ritual. This work closely follows Āpastambaśrautasūtra, Praśna VI and treats of the Agnihōtra sacrifice.

Beginning:

धृष्टिरसि ब्रह्म यच्छ धृष्टिमादाय सुगार्हपत्यो विदहन्नरातिरुषसश्श्रेयसी(:) श्रेयसीर्दधातु । अग्ने सपत्नां अपबाधमानो रायस्पोषमिषमूर्जमस्मासु धेहि । गार्हपत्यमभिमन्त्रिया(न्त्र्य) ।

End:

अग्नये वैश्वानराय सुवर्गाय लोकायेदम् । तत्रैव कृष्णाजिनशम्यामग्निहोत्रहवणीं दृषदुपले चानुप्रहरति । एतदन्तं सोमयाजिनः । तमग्निं शमयति ॥

No. **1098.** आधानकारिका.

ĀḌHĀNAKĀRIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, $11\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 12. Lines, 9 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are: **Paśubandha-kārikā** 7*a* and **Sōmakārikā** 11*b*.

Incomplete.

Contains the ritualistic procedure relating to the Ādhāna sacrifice in verse. This may be by Vāsudēvadīkṣita, as the other Kārikas contained in the codex are all composed by him, though no mention is made of the author in this work itself.

Beginning:

अग्न्याधानं समुद्दिष्टं त्रिविधं याज्ञिकैरिह ।
होमपूर्वन्त्विष्टिपूर्वं सोमपूर्वन्तथैव च ॥ (१)
दर्शाधानं होमपूर्वं नक्षत्राधानमेव च ।
पौर्णमास्यां यदाधानमिष्टिपूर्वन्तदुच्यते ॥ (२)
सोमात्पूर्वं यदाधानं सोमपूर्वन्तदुच्यते ।
दर्शाधानेऽपि नाक्षत्रे द्वादशाहादिकल्पनम् ॥ (३)
इष्टिपूर्वे सोमपूर्वे विच्छिन्नेऽपि न तद्भवेत् ।
वसन्ते पर्वणोः पूर्वपक्षे नक्षत्र एव वा ॥ (४)

End:

दक्षिणा मिथुनौ गावौ ब्राह्मणावि(णेने)ति चोद्यते ।
यज्ञो बभूव रहितं यज्ञशश्वविवर्जितम् ॥
उपस्थानादिकं सर्वं समानन्तर्पणावधि ।
श्वो भूते पौर्णमासेष्टौ व्याहृत्या (सा)दनं भवेत् ॥
पुनस्संवत्सरान्तेऽपि व्याहृत्या सादनं भवेत् ।

No. **1099.** आधानप्रयोगः.

ĀDHĀNAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf (Śrītāḷa). Size, 20 × 2¼ inches. Pages, 14. Lines, 14 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is **Bhōjacampu-vyākhyā** 11*a*.

Complete.

Another work on the ritualistic procedure of the **Adhāna** sacrifice.

Beginning :

भवसञ्चितपापौघविध्वंसनविचक्षणम् ।
विघ्नान्धकारभास्वन्तं विघ्नराजमहं भजे ॥

आधानप्रयोग उच्यते—उक्तनक्षत्रेषु ब्राह्मणादयोऽग्नीनादधीरन् । प्रातरौपासनं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पवित्रपाणिः पत्न्या सह प्राणानायम्य, सङ्कल्पं करोति—सर्वकर्मभ्यः पूर्वं सोमेन यक्ष्यमाणोऽग्नीनाधास्ये.

End :

अग्नाविष्णू इदम्—ताम् । सरस्वति इदं हविः । सरस्वान् इदम् । अग्निर्भगी इदं हविः । देवा आज्यपा इत्यादि सर्वं समानम् ॥

No. **1100.** आधानप्रयोगः.

ĀDHĀNAPRAYŌGAḤ.

Pages, 25. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 95*b* of the MS. described under No. 1067.

Complete.

Similar to the last.

Beginning :

पूर्वेद्युः प्रातरौपासनं हुत्वा पत्न्या सह प्राणानायम्य, देशकालौ संकीर्त्य सर्वकर्मभ्यः पूर्वं सोमेन यक्ष्यमाणोऽग्नीनाधास्ये । सर्वक्रत्वर्थं यैरस्म्यधिकृतो याँश्च शिक्ष्यामि(?) प्रयोक्तुमिति सङ्कल्प्य, अयज्ञत्वात् न विद्य(द्यु)त् । अस्मिन्नाधाने अध्वर्युं त्वां वृणीमहे.

End :

ब्रह्मन् वाहनमश्वं ते ददामि । होतः धेनूस्ते ददामि । अध्वर्यो अनड्वाहं ते ददामि । ब्राह्मणाः वासो मिथुनौ गावौ नवश्च रथं

गां वो ददामि । अयज्ञत्वान्न प्रतिमन्त्राः । मन्त्रेणेति केचित् । हविश्शेषोद्वासनादिसूक्तवाके अग्नय इदम् अग्नेरहमुज्जितिं, सोमायेदं सोमस्याहमुज्जितिं, देवेभ्य आज्यपेभ्य इत्यादि यज्ञो बभूव यज्ञशं च म इति वर्जम् ॥

इंष्टिस्समाप्यते ॥

No. **1101.** आधानप्रयोगः.

ĀDHĀNAPRAYOGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 16 × 1⅜ inches. Pages, 38. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 23*a*. The other works herein are Darśapūrṇamāsēṣṭihautram 1*a*, Paśubandhaprayōgaḥ 42*a*.

Complete.

This somewhat resembles the copy described on page 74 of the India Office Library Catalogue.

Similar to the last.

Beginning :

ओम् अग्न्याधेयं व्याख्यास्यामः । विदुषा ब्राह्मणेन धमस्व यजस्व इत्युक्तः सर्वजनमैत्रीं कृत्वा तीर्थस्नानजपहोमार्चनादिभिः संशोध्यात्मानं वसन्ते ब्राह्मणोऽग्निमादधीत.

End :

अग्नेस्स्विष्टकृतोऽहमुज्जितिमनूज्जेषम् । मेमा अग्मन्नित्यादि । यज्ञो बभूव यज्ञशश्चमवर्जं ब्राह्मणतर्पणान्तम् आधानपवमानाभ्यामग्निसिद्धिः आधानापवमान(ा)भ्यामग्निसिद्धिः ॥

Colophon :

आधान(नं)[पवमानाभ्यां] समाप्तम् ॥

नारायणस्यायं ग्रन्थः स्वहस्तलिखितम्(:) ॥

No. 1102. आधानप्रयोगः.

ĀDHĀNAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 16 × 1⅞ inches. Pages, 41. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. On fol. 22*a* there is some work which cannot be identified.

Complete.

Same as the last.

No. 1103. आधानप्रयोगः.

ĀDHĀNAPRAYŌGAḤ.

Pages, 10. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 219*a* of the MS. described under No. 23.

Incomplete.

Same as the last.

No. 1104. कुण्डलेष्टिः.

KUṆḌALĒṢṬIḤ.

Pages, 4. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 86*a* of the MS. described under No. 1035.

Incomplete.

The ritualistic procedure relating to a sacrifice performed for wearing a special kind of priestly ear-ring is given herein.

Beginning:

ज्योगामयावी वायुष्कामी वा यः कश्चिदमावास्यायां पौर्णमास्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा प्राणानायम्य, सङ्कल्पः—आयुष्याभिवृद्ध्यर्थं वा इष्ट्या

यक्ष्ये । विद्युत् । अन्वाधानादि अद्य यज्ञाय इमामूर्जं पञ्चद(शीम्) ऐष्टं हविः । पौर्णमासतन्त्रः पञ्चदश सामिधेन्यः । अलङ्कृत्य परिस्तरणं देवा देवेषु कर्मणे वामित्यादि.

End:

खादिरादुद्धृत्य हिरण्यं प्रक्षाल्य आयुष्टे विश्वतो दधदयमग्निर्व- . मि ते। इति यजमानाय प्रयच्छति । यजमान आचम्य प्रवृत्तं प्रतिगृह्य प्रदक्षिणं दक्षिणे कर्णे आबध्नाति ॥

No. 1105. नक्षत्रेष्टिप्रयोगः.

NAKṢATREṢṬIPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 16¾ × 1¾ inches. Pages, 50. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

Ritualistic procedure relating to a certain sacrifice called Nakṣatrēṣṭi.

Beginning:

नक्षत्रेष्टिं व्याख्यास्यामः—अग्निर्वा अकामयतान्नादो देवानां स्या- मिति ता ब्राह्मण[ा]व्याख्याताः । सा या वैशाख्याः पौर्णमास्याः पुरस्ताद- मावास्या भवति सा स(श)श्वत्संवत्सरस्यापभरणीभिः सम्पद्यते तस्यामारभे- तेति.

End:

एवं सर्वासामिष्टीनां क्रमः तत्र तत्र पौर्णमासतन्त्रममावास्यातन्त्रञ्च नक्षत्रहविषामाग्नेयविकारत्वमग्नीषोमीयविकारत्वमैन्द्राग्नविकारत्वञ्च प्रदर्शि- तम् ॥

Colophon:

नक्षत्रेष्टिप्रयोगः समाप्तः ॥

एवमेव दिवश्येनीभिरपामाभिर्यजेत ॥

No. 1106. पशुबन्धकारिका.

PAŚUBANDHAKĀRIKĀ.

Pages, 10. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. *7a* of the MS. described under No. 1098.

Complete.

The author is Vāsudēvadīkṣita. The work gives in verse the ritualistic procedure relating to the Paśubandha sacrifice.

Beginning:

पर्वणोः पशुबन्धस्स्यात् सद्यस्कालो द्व्यहोऽपि वा ।
द्व्यहत्वे तु चतुर्दश्यां सद्यस्काले तु पर्वणी ॥

निरूढपशुबन्धेन यक्ष्य इत्याग्रुरं वदेत् ।
अयन्त इत्यथारण्योरारोप्योद्वसाय च ॥

End:

न विष्णोरग्निनेत्यादिसिद्धमागोमतीं जपेत् ॥
गोमान्नमस्स्वरुभ्यश्च यज्ञशं वृष्टिरित्यपि ।
ब्राह्मणांस्तर्पयतवै स्वस्थानं प्रतियात्यथ[ा] ॥

Colophon:

इति श्रीसर्वतन्त्रस्वतन्त्रेण श्रीवासुदेवदीक्षितविदुषा विरचिताः पशुकारिकास्समाप्त(ा)ः ॥

No. 1107. पशुबन्धप्रयोगः.

PAŚUBANDHAPRAYŌGAḤ.

Pages, 32. Lines, 21 on a page.

Begins on fol. 143*a* of the MS. described under No. 1067.

Complete.

Ritualistic procedure relating to the Paśubandha sacrifice.

Beginning:

प्रावृषि पौर्णमास्याममावास्यायां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य, सङ्कल्पं करोति—पशुबन्धमारप्स्ये, तेन संवत्सरे संवत्सरे प्रावृषि यक्ष्ये इत्यारम्भसङ्कल्पः । पुनः प्राणानायम्य.

End:

ब्रह्मा अयाडग्नीरित्यादि । यजमानः विष्ण्वतिक्रमादिगोमज्जपान्ते नमस्वरुभ्यस्सन्नाम्नावगातपश्चादग्न्वांतसंभूयासं श्रृङ्गाणि वेच्छृङ्गिणां सन्ददृशिरे । चषालवन्तस्स्वरवः पृथिव्यां ते देवासः स्वरवस्तास्थिवांसः.

* * * *

ब्राह्मणांस्तर्पयतवै अग्ने नयेत्यादि प्राजहितं समारोप्य देवयजनं गच्छति ॥

Colophon:

समाप्तो निरूढपशुबन्धः ॥

No. 1108. पशुबन्धप्रयोगः.

PAŚUBANDHAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 16¾ × 1½ inches. Pages, 68. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

Same as the last.

No. 1109. पशुबन्धप्रयोगः.

PAŚUBANDHAPRAYŌGAḤ.

Pages, 87. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 41*a* of the MS. described under No. 1101.

Incomplete.

Similar to the last.

Beginning :

सर्वान् लोकान् पशुबन्धयाज्यभिजयति । प्रावृषि पौर्णमास्या(म)मावास्यायां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य, सङ्कल्पं करोति—प्रथमप्रयोगे पशुबन्धमारप्स्ये तेन संवत्सरे संवत्सरे प्रावृषि यक्ष्ये.

End :

धृष्यादानादि पूर्ववत् । वृष्टिरसि वृश्च मे पाप्मानमृतात्सत्यमुपागाम् । . . . . . . तर्पयतवै . . . . . आचमनं ब्रह्मार्पणम् ॥

Colophon :

पशुबन्धस्समाप्तः ॥

(नाराय)णन् स्वहस्तलिखितम् ॥

No. **1110.** पशुबन्धप्रयोगः.

PAŚUBANDHAPRAYŌGAḤ.

Pages, 41. Lines, 8 on a page First two leaves are half lost.

Begins on fol. *1a* of the MS. described under No. 1090.

Complete.

Same as the last, excepting the end, which is different.

End :

दर्शपूर्णमासाभ्यां सोमेन पशुना वेष्ट्वा(ष्ट्वा) जपति । वृष्टिरसि . मुपागाम् । ब्राह्मणाꣳस्तर्पयतवै अग्ने नयेत्यादिप्रदक्षिणनमस्कारान् कृत्वा पुरुषनारायणं जपित्वा प्राजहितं समारोप्य गृहं गत्वा अग्निमायतन उपावरोहति ॥

The date and the name of the copyist are given in Telugu thus :— This was written by Nyāmana Śēṣu Upādhyāya, on Saturday the 12th of Kārtika-Bahula in the year Krōdhi.

No. 1111. पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः.

PIṆḌAPITṚYAJÑAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 13½ × 1⅛ inches. Pages, 8. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 65*a*. The other works herein are Maitrāvaruṇaprayōgaḥ 1*a*, Mahāvālabhit 35*a*, Darśapūrṇamāsayājamānam 58*a*.

Complete.

Ritualistic procedure of the Piṇḍapitṛyajña sacrifice.

This sacrifice is treated of in Āpastamabaśrautasūtra in the first Praśna, 3rd Paṭala.

Beginning:

शुभतिथौ प्राची . पिण्डपितृयज्ञेन यक्ष्ये। विद्यु . अपां मेध्यं य . आच्छिन्न। अ . श्य तूष्णीं परिस्तरणार्थान् दक्षिणाग्रैर्दर्भैर्दक्षिणमग्निं परिस्तृणाति.

End:

दक्षीणाग्नौ भुवः स्वाहेति जुहोति। प्रोक्ष्य पात्राणि द्वन्द्वमभ्युदाहरति। वृष्टिरसि। सन्तिष्ठते पिण्डपितृयज्ञः ॥

No 1112. पिण्डपितृयज्ञः.

PIṆḌAPITṚYAJÑAḤ.

Pages, 24. Lines, 8 on a page.

The sacrificial rules relating to the Piṇḍapitṛyajña sacrifice according to Āpastamba.

Begins on fol. 4*a* of the MS. described under No. 1058.

Complete.

Same as the last.

No. 1113. प्राणाग्निहोत्रेष्टिः.

PRĀṆĀGNIHŌTRĒṢṬIḤ.

Pages, 15. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 61*a* of the MS. described under No. 463.

Incomplete. Deals with a certain sacrifice of the above name.

Beginning:

अस्या इष्टेः पञ्चदश सामिधेन्यः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ, अग्निर्विष्णुरग्नीषोमाविन्द्रो वैमृधश्च प्रधानदेवताः, स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदेवता देवा आज्यपाश्च[।] इति पौर्णमास्यां, प्रधन्वन्तावाज्यभागौ, अग्निर्महेन्द्रश्च प्रधानदेवते इत्यमावास्यायाम् । प्राङ्मुखो यज्ञोपवीत्याचम्य दक्षिणावृद्विहारं प्रपद्यते.

End:

ओश्च मे स्वरश्च मे यज्ञोपचिते नमश्च यत्ते न्यूनं तस्मै ते उत यत्तेऽतिरिक्तं तस्मै ते नमः । संस्थाजप इति होतुः . . . . .
अध्वरान् स ऋतून् कल्पयाति ॥

No. 1114. सौत्रामणिप्रयोगः.

SAUTRĀMAṆIPRAYŌGAḤ.

Pages, 12. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 288*b* of the MS. described under No. 1237

Complete.

Ritualistic procedure relating to the Sautrāmaṇi sacrifice.

Beginning:

पयोग्रहपक्षमाश्रित्य सौत्रामण्याः प्रयोग उच्यते—अमावास्यायां पौर्णमास्यां वा पूर्यमाणपक्षस्य वा पुण्ये नक्षत्रे प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा

पत्न्या सह प्राणानायम्य सौत्रामण्या यक्ष्ये तया परमेश्वरं प्रीणयानि.

End :

प्रजापते न त्वदेतान्यन्यो विश्वा जातानि परि ता बभूव । यत्कामास्ते जुहुमस्तन्नो अस्तु वयं स्याम पतयो रयीणाम् । तवेमे लोकाः प्रति . . प्रतिहर्य हव्यां स्वाहा । प्रजापतय इदम् ॥

Colophon :

सौत्रामणिप्राजापत्येष्टिः समाप्ता ॥

No. 1115. सौत्रामणिप्रयोगः

SAUTRĀMAṆIPRAYŌGAḤ.

Pages, 8. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 103*a* of the MS. described under No. 1051.

Complete.

Similar to the last.

Beginning :

प्राणानायम्य, परमेश्वरप्रीत्यर्थं सौत्रामण्या यक्ष्ये । समारोप्य देवयजनं गत्वा मथित्वोपावरोह्य या ते निधाय । विद्युदसि षड्ढोत्रा व(प)श्विष्टिं निरूढवत् प्रयोगपक्षमाश्रित्य प्रयोगः ।

End :

आदित्यमुपस्थाय समित्पाणयः विहारदेशं गत्वा योऽस्यादि आपो अन्वचारिषमित्यन्तं विष्णवतिक्रमादि ब्राह्मणतर्पणान्तं समानम् ॥

Colophon :

समाप्ता च सौत्रामणिः ॥

No. 1116. सोमप्रयोगः

SŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 14½ × 1⅝ inches. Pages, 321. Lines, 5 on a page. Character, Nandināgarī. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Begins on fol. 9*a*. The other works contained herein are: Kratuprāyaścitta fol. 1*a*, Yajñavidhi 162*a*, Siddhivināyakavrata (Skānda) 183*a*, Svarṇagaurīvrata (Skānda) 188*b*, Aptōryāmarṣichandōdēvatā 190*a*, Sarvatōmukhaprayōgarṣichandōdēvatā 197*a*.

The work gives the Prayōga relating to six Sōma sacrifices, *viz.*, Agniṣṭōma 9*a*, Ukthya 72*a*, Ṣōḍaśī 82*a*, Vājapēya 84*a*, Atirātra 102*a*, and Aptōryāma 115*a*.

Beginning:

अथ अग्निष्टोमसंस्थस्य ज्योतिष्टोमस्यैवं समन्त्रकप्रयोगः । ऋत्विगार्षेयोऽनूचानः साधुचरण इत्यादिसूत्रोक्तलक्षणावृत्विग्याज्यौ । यज्ञशर्मा ज्योतिष्टोमेन रथन्तरपृष्ठेन द्वादशशतदक्षिणेन सोमेन यक्ष्यते ।

* * * *

गायन्ति त्वेत्युद्वंशीयस्य अनुष्टुप्छन्दः । विश्वे देवा ऋषयः अग्निर्देवता । इन्द्र इत्यन्ये ॥ गां गो त्वां गां णा आ । अकः इणाः ।

* * * *

उचप् . चाखिरोमिहामूइ ॥ छे ॥ समन्त्रकः अग्निष्टोमप्रयोगस्समाप्तः ॥

बृहत्पृष्ठप्रयोगः । अथ बृहत्पृष्ठपक्षे प्रयोग उच्यते । यदुक्तमार्षेयकल्पेन अग्यूवती प्रतिपत् बार्हतान्याज्यानि पृष्ठं शयितं ब्रह्म साम

श्रृध्यमुष्णिसमानमितरं ज्योतिष्टोमेनेति अग्न्यूवती प्रतिपत् । पवस्व वाचो. अग्रिय इति तृचम् ।

* * * *

नार्मेधचमसभक्षणान्ते स्तोमविमोचनाद्युक्थ्यविषयाणि विकल्पान्तराणि ऊहकल्पे वक्ष्यते(न्ते) ॥ इत्युक्थ्यसंस्थो ज्योतिष्टोमः ॥

अथ षोडशिनः कर्मोच्यते । सर्वमग्निष्टोमवत् । विश्वरूपाज्योतिर्गोत(न)योर्निवृत्तिः ।

* * * *

स्तोमविमोचनादि सर्वं पूर्ववत् । इति षोडशी(शि)संस्थः ॥

अथ संस्थावाजपेय उच्यते । प्रथमं संस्थावाजपेयं षोडश्यन्तम विकारेण कृत्वा चमसं भक्षयित्वा समस्तोपस्थानं कृत्वा.

* * *

प्रस्वानासो नवर्चे च उपहव्ये निरुक्तके ।
वाजपेये तथैवोक्तं कल्पकारेण तत्र तु ॥

समाप्तो वाजपेयः ॥

अतिरात्रस्य कर्म षोडशिसाम्न ऊर्ध्वं रात्रिपर्यायैः स्तुवीरन्

* * * *

सन्धौ च सन्धिषा(सा)म्नां च सपराचीति विश्रुतिः ।
पृथक्तृचेभ्यो हिङ्कारं तिरोऽह्नस्येति चक्रतुः ॥
अतिरात्रं समाप्तम् ॥

ज्येतिष्टोमस्याप्तोर्यामसंस्था विद्यन्ते(ते) ।

ज्योतिरप्तोर्यामसंस्था चतुष्टोमसमन्विता ॥
अतिरात्रं यथापूर्वं सन्ध्यन्तं कृत्वा .

End:

समन्त्रकसर्वपृष्ठाप्तोर्यामं सम्पूर्व(र्ण)म् । अग्निष्टोमाद्यप्तोर्यामपर्यन्तं समन्त्रकप्रयोगस्समाप्तः ॥

No. **1117.** सोमप्रयोगः.

SŌMAPRAYŌGAḤ.

Pages, 21. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 31*a* of the MS. described under No. 1049.

Contains the Prayōga relating to six Sōma sacrifices, *viz.*, Ukthya 31*a*, Ṣōḍaśī 32*b*, Atyagniṣṭōma 33*b*, Atirātra 34*a*, Aptōryāma 35*b*, and Sarvapṛṣṭhāptōryāma 36*a*.

Beginning:

उक्थ्यषोडश्यतिरात्रोऽप्तोर्यामस्याग्निष्टोमविकाराः । तेषामग्निष्टोमवत् कल्प उक्ताश्च विकारा यथासदः । क्रतुकरणं क्रतुपशवः । उक्थ्यग्रहस्तृतीयसवने गृहीतव्या इत्यर्थः । तस्य कर्मोच्यते । सोमेन यक्ष्ये—ज्योतिष्टोमेनोक्थ्येन बृहत्साम्ना द्वादशशतदक्षिणेन पशुमान् भूयासमिति सङ्कल्पः.

End:

दिने दिने परिहरेन्निशायां वसतीवरीः ।
इत्यादि सौमिकं कर्म सुब्रह्मण्यां विना निशि ॥
महारात्रे प्रबोधादि नित्यं सौमिकमाचरेत् ।
अहन्यहन्येवमेव घृतन्यक्तानि सर्वशः ॥
विश्वजित्यतिरात्रे तु पृष्ठानां धर्ममाचरेत् ॥

No. 1118. सोमकारिका.

SŌMAKĀRIKĀ.

Pages, 40. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 11*b* of the MS. described under No. 1098.

Complete.

The author is Vāsudēvadīkṣita. The work contains in verse the Prayōga relating to Sōma sacrifices.

Beginning:

आपस्तम्बमुनिं नत्वा वासुदेवाध्वरी सुधीः ।
दर्शादिकल्पसूत्रा(णां) कारिकास्तनुते शुभाः ॥
सोमेण(न) यक्ष्यमाणस्य यस्य पित्रादयस्त्रयः ।
नेजिरे सोमयागेन स स्याद्विच्छिन्नसोमपः ॥
कात्यायन(नो) द्विपुरुष(षं) सो(म)विच्छेदने सति ।
विच्छिन्नसोमप इति कात्याचार्य(स्तु) मन्यते ॥
आलभेत स ऐन्द्राग्नमवशीर्णगवं पशुम् ।
कलौ युगे भवेच्छागो भरद्वाजमुनेर्मतात्(तम्) ॥
यस्य वेदश्च वेदी च विच्छिद्येते त्रिपूरुषम् ।
स वै दुर्ब्राह्मणो नाम यश्चैव वृषलीपतिः ॥

End:

तत्र कालातिक्रमेऽपि न प्रायश्चित्तमिष्यते ।
नैवारम्भोऽग्निहोत्रस्य रात्राविति तु के चन ।
रात्रावपि तदारम्भस्सम्प्रदायात्तु(त्तु) लभ्यते ॥

Colophon:

इति श्रीसर्वतन्त्रस्वतन्त्रेण श्रीवासुदेवदीक्षितविदुषा विरचितास्सोमकारिकास्समाप्ता(:)[नि] ।

No. 1119. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 16⅛ × 1¼ inches. Pages, 176. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition injured. Appearance, old.

Complete.

Contains the Prayōga connected with the five Praśnas, 10 to 14, of Āpastambaśrautasūtra. It treats of the Agniṣṭōma-sacrifice, which is one of the seven Sōma-sacrifices. The five Praśnas treating of this sacrifice are sometimes called Sōmapancaka.

Beginning:

सोमप्रयोग उच्यते। वसन्ते पौर्णमास्याममावास्यायां वा सुत्या यथा स्यात्तथोपक्रमः कर्तव्यः। एका दीक्षा(इति)पक्ष एकादश्यामुपक्रमः, तिस्रो दीक्षाः (इति)पक्षे नवम्यामुपक्रमः। यस्य पित्रादयोऽनिष्टप्रथमयज्ञाः स ऐन्द्राग्नेनेष्ट्वाथाश्विनेनेष्ट्वाथ सोमेन यजेतापि वाग्नीषोमीयस्योपालम्भ्यौ कुर्यात्तत्रैवं सङ्कल्पः।

End:

वाचस्पतये ब्रह्म . दम्। तम . . परित्यज्य सङ्कल्पं करोति-सायमग्निहोत्रं होष्यामि। धृष्ट्यादानादिमार्जनान्तं काले प्रातर्होमः। सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः॥

Colophon:

सोमपञ्चकं समाप्तम्॥

No. 1120. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 20 × 1⅓ inches. Pages, 145. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

The Prayōga herein is in accordance with the five Praśnas of Apastambaśrautasūtra, 10 to 14.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Agniṣṭōmāvabhṛtaprayōga 74*a*.

Beginning :

शो(सो)मेन यक्ष्यमाणो ब्राह्मणानार्षेयानृत्विजो वृणीते—यूनस्स्थविरान् वानूचानानूर्ध्ववाचोऽनङ्गहीनान्। तेभ्यस्सोमं प्राह—त्रिपूर्ष(रुष)विच्छिन्नसोमपीथसधा(न्धा)नार्थम् ऐन्द्राग्नं पशुं दौर्ब्राह्मण्यनिर्हरणार्थम् आश्विनं पशुञ्चाग्नीषोमीयेण सहोपलम्भ्यौ कुर्वन् सोमेन यक्ष्ये ।

End :

वाचस्पतये ब्रह्मण इदं, ततोऽग्नित्यागः, तत सायमग्निहोत्रं होष्यामि। ध्रुष्टिरसि इत्यादि भूर्भुवस्सुवरिति सादनं काले प्रातर्होमं(मः) सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ॥

भावनामसंवत्सरमार्गशिरबहुळद्वादशीसोमवासरे सोमपश्वकं सम्पूर्णम् ॥

No. 1121. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Pages, 88. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1067.

Contains the Prayōga of the Agniṣṭōma-sacrifice as dealt with in Praśnas 10 to 12. That of the remaining two Praśnas are contained in the MS. described under the next number. Same as the last.

Beginning :

सोमेन यक्ष्यमाणो ब्राह्मणानार्षेयानृत्विजो वृणीते—यूनस्थविरान्वानूचानानूर्ध्ववाचोऽनङ्गहीनांस्तेभ्यस्सोमं प्राह। अपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान्धारयमाणः.

* * * *

अथ यजमानो द्रव्यनिर्देशं करोति । अथ मन्त्रवरणम् । सोमेन यक्ष्यमाणः ।

(एकादशप्रश्नप्रारम्भः)

प्रवर्ग्यं सम्भरिष्यन्नमावास्यायां पौर्णमास्यां वा पूर्यमाणपक्षस्य वा पुण्ये नक्षत्रे तूष्णीं काण्टकीं समिधमाधाय युञ्जते मन उत युञ्जते धिय इति चतुर्गृहीतं जुहोति ।

* * * *

द्वाभ्यां गार्हपत्यमुपतिष्ठन्ते इमम् षु त्यमस्मभ्यꣳ सनिम् । गायत्रन्नवीयाꣳसम् । अग्ने देवेषु प्र वोचः । आहवनीये जुहोत्युपतिष्ठन्त इत्येके ॥

(द्वादशप्रश्नप्रारम्भः)

आहवनीये प्रणयनीयमिध्ममादीप्य सिकताभिरुपयम्य अग्नये प्रणीयमानायानुब्रूहि उद्यम्याग्निमाहवनीये उद्यतहोमं जुहोति ।

End:

विष्णोरराटमसि । इरावती धेनुमती । प्रोक्ष्य बर्हिस्त्रिर्वेदिं प्रोक्षति आहवनीये प्रणयनीयम् ॥

No. **1122.** अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Pages, 128. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1066.

Contains the Prayōga of the Agniṣṭōma - sacrifice as described in Praśnas 13 and 14. This completes the work described under the last number.

Beginning :

महारात्रे ब्रह्मणि सहबुध्वाचान्तोऽध्वर्युः । अग्ने नय . विधेम । आग्नीध्रमण्टपमभिमृशति । इदं विष्णुर्वि . सुरे । हविर्धानम् । अग्न आयूंषि पवसे . . दुच्छुनाम् । स्रुचः प्रचरणीं वाजिनपात्रञ्च । आ वायो भूष . . . पूर्वपेयम् । वायव्या वि . . आघाये अग्निमिन्धते ।

End :

इदं विष्णुः . . . समूढमस्य पांसुरे स्वाहा । अन्तर्वेद्यूर्ध्वस्तिष्ठन् जुहोति। विष्ठ(ष्ण) व इदम् । सा यावद्रात्रेस्सन्तिष्ट(ष्ठ)ते । अथ सायमग्निहोत्रं जुहोति । काले प्रातर्होमं (मस)सन्तिष्ठते । नाग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ॥

No. 1123. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Pages, 176. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 14*a* of the MS. described under No. 1051.

Complete.

This also closely follows Āpastambaśrautasūtra, Praśnas 10 to 14. This is like the last.

No. 1124. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, $17\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Pages, 198. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Complete.

This Prayōga of the Agniṣṭōma-sacrifice resembles that which is gvien in another work of the same name, described under No. 88 of the India Office Library Catalogue.

Beginning :

आगूर्विद्युत्प्रचकवरणं तेन होतॄन् वृणीते
मन्त्रैः पर्कस्सुरगणनुतिश्श्राद्धमारोप्य याति
एधं यष्टुमेथनविभजेऽग्निर्यजुर्भिः प्रणीते
सोमे वेक्षस्त्वजिनविहृतिस्सप्तहोताहुति(र)स्वे ॥
आज्यकुम्भयवव्रीहीन् तण्डुलान्वा तथाञ्जनम् ।
नवनीतं त्रिवृत्पृथ्वी विषाणं जालमेव च ॥
योक्त्रन्दण्डञ्च वस्त्राणि तन्तुदर्भास्तथैव च ।
भूमपुञ्जिलसोमांश्च कृत्तिः कृष्णमृगस्य च ॥
पात्राणि परशुर्दात्रं कार्ष्णाजिनधवित्रकम् ।
रुक्मापूर्णास्तुका(स्रुच ?)श्चैव व्रतार्थं चमसद्वयम् ॥
लौकिक्यावरणी नेयौ यागार्थगमने तथा ।

अपरेण गार्हपत्यं दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः पत्न्या सह प्राणानायम्य, सङ्कल्पङ्करोति – त्रिपूरुषविच्छिन्नसोमपीथसन्धानार्थम् ऐन्द्राग्नं पशुं दौर्ब्राह्मण्यनिर्हरणार्थम् आश्विनं पशुञ्चाग्नीषोमीयेण पशुना सहोपालम्भ्यौ कुर्वन् सोमेन यक्ष्ये। ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथन्तरसाम्नैकविंशतिदक्षिणेन तेन श्रीपरमेश्वरं प्रीणयानि । एवं पत्नी कुर्वती सोमेन यक्ष्ये । विद्युदसि । द्विः ममास्मिन् ज्योतिष्टोमेऽग्निष्टोमे सोमे सोमप्रवाकं त्वां वृणीमहे। वृतोऽस्मि करिष्यामीति सोमप्रवाकः । यजमानः.

End :

इदं विष्णुः . सुरे स्वाहा विष्णव इदम् । अथ सायमग्निहोत्रं जुहोति । काले प्रातर्होमस्सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ।

अग्निहोत्रमारप्स्यमाणो दश होतारं होप्यामि । चित्तिस्स्रुक्—आस्मासु नृम्णं धात्स्वाहा वाचस्पतये ब्रह्मण इदम् ॥ अथाग्निहोत्रम् ॥

भावसं . . . भाद्रपदशुद्धसप्त ॥

No. 1125. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 18¾ × 1⅜ inches. Pages, 120. Lines, 8 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Complete.

Contains the Prayōga of the Agniṣṭōma-sacrifice (as in the above mentioned five Praśnas, 10—14).

Same as the last.

No. 1126. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 15½ × 1⅜ inches. Pages, 180. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, much injured. Appearance, old.

Complete.

Same as the preceding.

No. 1127. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, paper. Size, 8¼ × 6⅝ inches. Pages, 77. Lines, 20 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Copied for the Library in 1894.

Complete.

Contains the portion relating to the Yajamāna of the sacrifice. This is said to have been composed by Purușōttamabhațța, son of Dēvarājārya.

Beginning:

यज्ञेश्वरं विभुं देवं यज्ञानां फलदायिनम् ।
श्रीभूमिनीलासहितं नौमि सर्वार्थसिद्धये ॥
पुरुषोत्तमभट्टेन देवराजार्यसूनुना ।
अग्निष्टोमादिकर्मास्सुस्पष्टं क्रियतेऽधुना ॥

अग्निष्टोमप्रयोगः तत्र याजमानम् अग्निर्देवो देवहोतेति अमुकशर्मणः सोमो भविष्यति इत्युक्ते तत्रभवतोद्गात्रं कर्तव्यमित्युक्ते उद्गाता। आधानादिषु कर्मसु क ऋत्विजः नारायणशर्मादय इत्युक्ते उद्गाता के याजयन्ति ते चान्ये च इत्युक्ते उद्गाता.

End:

इं चारवर्गिशेराम्नपाश्रुखूतांन आ ऊपा ऊप् चाखिरोमिहाइ । इति यज्ञपुच्छं सर्वक्रतूनां समानम् ॥

Colophon:

इत्यग्निष्टोमप्रयोगः ॥

No. **1128.** अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIȘȚŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, $18\frac{3}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 251. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Incomplete.

The first and the last leaves are injured. The work is similar to the last.

Beginning:

त्रिपू(रु)षसोमपीथविच्छेदार्थम् ऐन्द्राग्नं पशुं दौर्ब्राह्मण्यनिर्हरणार्थम् आश्विनं पशुश्च अग्नीषोमीयेन पशुना सहोपालम्यं(म्भ्यं) कुर्वन् सोमेन यक्ष्ये । ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमेन रथन्तरसाम्ना एकविंशतिदक्षिणेन तेन परमेश्वरं प्रीणयानि ।

End:

यमिन्द्रमाहुर्वरुणं यमाहु(र्यं मित्रमाहु)र्यमु सत्यमाहुः । यो [दवानां]देवानान्देवतप(म)स्तपोजाः । तमा(स्मा)इन्द्राय सुतमा(जु)होमि स्वाहा इन्द्रायेदम् । वषट्कृते जुहोमीति स्वाहा व(ष)डिन्द्राय । अग्नये स्विष्टकृत इदम् । वषट्कृतानुवषट्कृते हुत्वा हरति भक्षम् । तं भक्षयथ प्रवर्ग्य(?)किरस्तम्यारण्येऽनुवाक्यो भक्षमन्त्रः होताध्वर्युर्ब्रह्मा प्रतिप्रस्थाताग्नीध्रयजमानश्च ॥

No. 1129. अग्निष्टोमप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 14⅜ × 1½ inches. Pages, 192. Lines, 5 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old. The first two leaves are half torn.

Contains the Prayōga according to the Śrautasūtra, Praśnas 13 and 14. The latter part, however, is incomplete.

Beginning:

महारात्रे बुध्वा महारात्रे बुध्यमानेषु=ब्रह्मा बुद्धा (अग्ने नय सुपथा) राये अस्मान्विश्वानि देव वयुनानि विद्वान् । युयोध्यस्मज्जुहुराणमेनो भूयिष्ठान्ते नम उक्तिं विधेम ।

End:

तस्य(ा)मेव स्थाल्यां सन्निष्कासितायां श्रपयति । तद्बर्हिस्तन्मे क्षणम् । श(ा)लमुखीये प्रचरन्ति । उत्तरेण गार्हपत्यमित्यादिप्रस्तरमानी(य) पूर्वास्मिन्निदधाति बर्हिषि निदधाति । अत्र व्रतप्रवेशनम् । प्रस्तराहरणादिपात्रसादनकाले प्रायणीयाय स्थालीश्च स्फ्यश्च द्वन्द्वमितराणि प्र ॥

No. 1130. चयनप्रयोगः.
CAYANAPRAYŌGAḤ.

Pages, 121. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 10*a* of the MS. described under No. 1055.

Contains the Prayōga relating to the two Praśnas, 16 and 17, of Āpastamba-Śrauta-Sūtra, which treat of the construction of altars and of the rites connected therewith.

Beginning:

चयनप्रयोग उच्यते—अग्निश्चेष्यमाणः। अग्निरितीष्टकाकृतं स्थण्डिलमुच्यते तश्चेष्यमाणस्त्र्यहादिदीक्षापक्षे उखासम्भरणप्रभृत्यामिक्षापर्यन्तानि कर्माणि वसन्ते यथा भविष्यन्ति पर्वण्युखासभ(म्भ)रणपक्षे एकाष्टकायाञ्चेत्तस्यामुखासम्भरणं पश्विष्ट्यादि सर्वं वसन्ते चतुरो मासा। इत्यस्मिन् पक्षे एकाष्टकायाञ्च लभ्यते।

साग्निचित्यस्य क्रतोः प्रयोग उच्यते—पर्वणोरेकाष्टकायां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा प्राणानायम्य सङ्कल्पं करोति—द्वादशाहेनाहीनभूतेन साग्निचित्येन सर्वपृष्ठेन सर्वस्तोमेनान्वहं द्वादशशतदक्षिणेन प्रजायेयं स्वर्गं लोकमवाप्नवानि। विद्युदसि। अस्मिन्नहीनभूतद्वादशाहे सोमप्रवाकं त्वां वृणीमहे। भविष्यामि। सोमप्रवाक सोममृत्विग्भ्यः प्रब्रूहि। देवदत्तशर्मणो द्वादशाहो भविष्यति तत्रभवताध्वर्यवं कर्तव्यमित्यादि।

End:

अग्निचित् वर्षति न धावेत्। यस्माद्देशाद्धावनं कृतं तत्स्थानमावर्तयते। वायव्येन पशुनेष्ट्वा संवत्सरादर्वाक् सोमेन यजेत नान्यस्यामपि स्त्रीणामुपगमनं क्षत्रियवैश्यविषयं पक्षिमांसप्रतिषेधश्च ॥

Colophon:

पर्याप्तोऽयं साग्निचित्यः क्रतुः ॥

* * * *

No. 1131. चयनप्रयोगः.

CAYANAPRAYŌGAḤ.

Pages, 111. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 217*a* of the MS. described under No. 237.

Complete.

This work gives the ritualistic procedure relating to the seven kinds of Cayana or the arrangement of bricks for building the altar; viz., Vikṛtisarvakratu 217*a*, Kāṭhaka-Sāvitra 223*a*, Nācikōta 229*a*, Caturhōtrīya 230*b*, Vaiśvasṛja 231*b*, Maitrāvaruṇa 233*a*, Āruṇakētuka 234*a*. The colophon at the end of the work attributes it to the authorship of Rāmacandrādhvarīndra.

Beginning:

अथ चयनप्रयोगः । विकृतिषु सर्वेषु क्रतुषु चयनं प्रकृतावपि केचिदिच्छन्ति । प्रथम(मं) प्रवर्ग्योपसदौ कृत्वा सुब्रह्मण्याह्वानं षडहे पञ्चाहे चतुरहे त्र्यहे द्व्यहे श्वस्सुत्यामिति विशेषः । आह्वानान्ते महाग्निं चिन्वन्ति तस्मिंश्चीयमाने पश्चिमेन पुच्छं गत्वा दक्षिणेऽपिकक्षे तिष्ठेत् । अपिकक्षः आत्मपक्षयोः सन्धिप्रदेश इत्यर्थः ।

End:

इरा ५ इद् १ त्राणि पूरू २३ भो २ हि १० मा इजा १२ सा ३२३४ औ ५ होवावा ३२३४ सू ५.

Colophon:

इति श्रीविकृतिसर्वक्रतुषु चयनप्रयोगस्समाप्तः ॥

Beginning:

काठकचयने सावित्रम्—

अथ काठका उच्यन्ते । प्रथमं तावत् सावित्रकर्मोच्यते । सावित्रमिति चित्योऽग्निः पशुबन्धे विधीयते । अमावास्यायां पौर्णमास्यां चतु-

दश्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा प्राणानायम्य सङ्कल्पः—ऐन्द्राग्नेन निरूढपशुबन्धेन यक्ष्ये । समारोप्य देवयजनं गत्वा मथित्वोपावरोह्यायतने निधाय, विद्युत् । अथाग्निसङ्कल्पः—सावित्रमग्निं चेष्ये स्वर्गं लोकमवाप्नवानि इति उक्त्वा शर्कराणामुपकल्पनं पञ्चाशीतिशतमित्यादि ।

End :

मन्त्रेण प्रतिग्रहः समुत्क्रम्येत्यादिनिरूढपशुबन्धवत् ब्राह्मणतर्पणान्तम् अनन्तरे सौत्रामण्या वा पशौ नित्ये काम्ये चाहीने सत्रे विधीयते । सन्तिष्ठते सावित्रः ॥

Beginning :

काठकचयने नाचिकेतम्—

एतेन नाचिकेतव्याख्यानम्—तस्य कर्म चतुर्दश्यां वा प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा, विद्युदसि । अथाग्निसङ्कल्पः--पुनः प्राणानायम्य नाचिकेतमग्निं चेष्ये स्वर्गं लोकमवाप्नवानीति । उपकल्पनकाले एकविंशतिहिरण्येष्टकाः तत्सङ्ख्या शर्कराणां वोपकल्पनम् ।

End :

अग्निर्मे वाचि श्रितः । अन्तस्तिष्ठत्वमृतस्य गोपाः इत्यनुवाकसमाप्तेर्ब्रूयात् । अग्निरौपयजानीत्यादि समानं सावित्रवत् मैत्रावरुण्यामिक्षा च ॥

समाप्तो नाचिकेतः ॥

Beginning :

काठकचयने चातुर्होत्रियम्—

एतेन नाचिकेत(तेन)चातुर्होत्र(:)व्याख्यातः—तस्य कर्म चतुर्दश्यां वा प्रातः . . . पशुसङ्कल्पः, समारोप्य देवयजनं गत्वा निधाय, विद्युदसि । अथाग्निसङ्कल्पः—चातुर्होत्रमग्निं चेष्ये स्वर्गं लोकमवाप्नवानीति । यावत्पदं हिरण्येष्टकाः यजुष्मत्यः,

End :

एवं षडशीतिसप्ततिः स्वयमातृण्णादिब्राह्मणतर्पणान्तं नाचिकेतवनी-(वन्मै)ता(त्रा)व[ा]रुण्यामिक्षा च ॥

समाप्तश्चातुर्होत्रः ॥

Beginning :

काठकचयने वैश्वसृजम्—

एतेन चातुर्होत्रेण वैश्वसृज(जं)व्याख्यातः(तम्)—तस्य पूर्ववत्कल्पः। चतुर्दश्यां प्रातरग्निहोत्रं हुत्वा पशुसङ्कल्पः, समारोप्य दे . . . निधाय, विद्युदसि । अथाग्निसङ्कल्पः—वैश्वसृजमग्निं चेष्ये स्वर्गं लोकमावाप्नवानीति । द्विचत्वारिंशद्धिरण्येष्टकाः तावतीश्शर्करा वाभ्यक्ताः पूर्ववद्धिमध्वादीनामुपकल्पनम्.

End :

तस्माद्विश्वसृजोम् । विश्वमेनाननुप्रजायते । समानलोकतां यन्तो(म्) । य एतदुपयन्ति । ये चैनत् . येभ्यश्चैनत्प्राहोम् ॥

Beginning :

काठकचयने मैत्रावरुणम्—

मैत्रावरुण्यामिक्षेष्ट्या यक्ष्ये । विहरणादि । अद्य यज्ञाय । इमामूर्जम् । आमिक्षां हविः । इषे त्वा ऊर्जे त्वा इमां प्राचीं पशुपामहं व्रतप्रवेशः पयस्वतीः आदित्योपस्थानान्ते उत्तरेण गार्हपत्यमित्यादि.

End :

अन्वाहार्यो दक्षिणासंस्त्रावान्ते वाजिनयागः । चातुर्मास्येषु वैश्वदेवपर्वण्युक्तं यज्ञशंश्चमवर्जं ब्राह्मणतर्पणान्तम् ॥

Beginning :

काठकचयने आरुणकेतुकम्—

नो ब्रह्मणे सृष्टिविधायिने पुरा
महाजले स्वान्तनुमाश्वदर्शयन्(त्) ।

सहस्रशीर्षाक्षिपदाय पूरुषा-
भिधाय कूर्मारुणकेतवे नमः ॥

अथापस्तम्बीयारुणकेतुकाग्नेः प्रयोगो वक्ष्यते। तत्रादावारुणकेतुकश-ब्दस्य निर्वचनम् । तं वा एतमरुणाः केतवो वातरशना ऋषयोऽचि-न्वन् । तस्मादारुणकेतुक इति। तत्रापस्तम्बः । आरुणकेतुको ब्राह्मण-व्याख्यात इति अस्यार्थः आरुणकेतु(क): पञ्चमः काठको नित्यः स ब्राह्मणव्याख्यातः प्रायेण ब्राह्मणो व्याख्यात इति। केभ्यः पञ्चमः कथं नित्य इत्यत आह.

End :

व्रतं समाप्य कर्मेश्वरार्पणं कृत्वा ब्राह्मणान् भोजयेत् । सन्तिष्ठत आरुणकेतुकः ।

वह्नेरारुणकेतुके(तो)र्यत्प्रयोगस्य निरूपणम् ।
प्रणीतं रामचन्द्रेण पुरुषः तेन तुष्यन्ति(तु) ॥

Colophon :

इति श्रीवेदविहितसकलधर्मानुष्ठानतत्परसमस्तदेवरथप्रवर्तकश्रीमहोपा-ध्यायरामचन्द्राध्ध्वी(ध्वरी)न्द्रेण विरचितापस्तम्बीयारुणकेतुकाग्नेः प्रयो-ग(२)समाप्तः ॥

No. **1132.** **आरुणकेतुकचयनम्.**

ĀRUṆAKĒTUKACAYANAM.

Pages, 7. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 61*a* of the MS. described under No. 1048.

Complete.

Ritual relating to the Āruṇakētukacayana, one of the seven kinds mentioned under the last number.

Beginning :

एतेनारुणकेतुको व्याख्यातः—यावन्मात्रमबीष्टका लोकम्पृणाश्चतस्रः स्वयमातृण्णाश्चाप एव पुष्करपर्णं रुक्मं कूर्मं हिरण्मयं पुरुषमित्यातपति । वर्ष्यादि यथा समाम्नातं पल्वल्या अशोष्या इत्युक्तमुत्तरवेद्या निवपनकाले तूष्णीं जानुदघ्नीं खात्वान्यत्र मृदं निदधाति ।

End :

इदं सर्वमिति ब्राह्मणं ब्रह्म वा आपो यदाप उपधीयन्ते । ब्रह्म चैतदात्मन्धत्ते । ब्रह्मणस्सायुज्यमाप्नोति । य एतमग्निं चिनुते । सन्तिष्ठत आरुणकेतुक आरुणकेतुकः ॥

विक्रमोर्जसिताष्टम्यां लिखत्यारुणकेतुकम् ।

No. 1133. लोष्टचयनम्.
LŌṢṬACAYANAM.

Pages, 16. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 280*b* of the MS. described under No 237.

Complete.

This treats of the ceremony of arranging clods of earth on the spot where an Agnihōtrin has been cremated.

Beginning :

महाग्निचितः काठकचितो वा लोष्ठ(ष्ट)चयनं कुर्यात् । दशाहप्रभृति अयुङ्क्ष्वहस्सु अहोरात्रार्धमासमासर्तुसंवत्सरे वा लोष्टचितिः कर्तव्या । चितिदिनात्प्रपूर्वेद्युः कर्ता स्म(श्म)शानदेशं गत्वा प्राचीनावीती प्राणानायम्य पितुर्गोत्रस्य शर्मणः लोष्टचयनं करिष्ये इति सङ्कल्प्य षड्ढवपक्षमाश्रित्य प्रयोगः.

End :

तूष्णीमाहवनीये जुहोति । प्रजापतय इदम् । एष विधिर्विधुरस्याहिताग्नेरपि ॥

समाप्तः

स्त्रीणां सापिण्ड्यादिनिर्णयः । स्त्रीणां भर्तृसापिण्ड्यमेव कार्यम् । न तु श्वशुरादिसापिण्ड्यम् । तथा च सुमन्त(न्तुः)—

भ(र्तु):पित्रादिसापिण्ड्यं भर्त्रैकेन सह स्त्रियाः ।
अनपत्यास्त्रिया एतदिति यत्तत(द)साम्प्रतम् ॥

Colophon:

लोष्टचयनं समाप्तः(प्तम्) ॥

No. 1134. चयनोपस्थानम्.

CAYANŌPASTHĀNAM.

Pages, 24. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 46*a* of the MS. described under No. 1039.

Complete.

The final prayer in the Cayana-rite, as used in the various sacrifices and as adapted to the various castes.

Beginning:

तत्र ज्योतिष्टोमो द्विविधः रथन्तरपृष्ठको बृहत्पृष्ठकश्चेति । तत्र ब्राह्मणस्य प्रथमे ज्योतिष्टोमप्रयोगे रथन्तरमेव पृष्ठं द्वितीये बृह(त्) तृतीये रथन्तरमित्येवमजामित्वाय बृहद्रथन्तरयो(र्व्य)त्यास इत्याहुः । आर्षेयकल्पे न तु त्रयो वर्णाल्पा इत्यादिना ब्राह्मणस्य सर्वदा रथन्तरमेव पृष्ठं क्षात्रियस्य बृहदेवेत्युक्तम् । अत्र बृहत्पृष्ठस्तु ज्योतिष्टोमस्येत्थं प्रयोगः प्रदृश्यते ।

End:

अस्य च गानप्रकारः पूर्वस्मिन् ज्योतिष्टोमे प्रवर्गोद्वासान्ते प्रदर्शितः । रथचक्रादिषु द्वयनेषु पक्षपुच्छश्चाद्यभावेन तत्तत्प्रदेशे गानमिति विशेषः । समान अग्निष्टोमेन इति साग्निचित्यस्य विशेषः ।

Colophon:

चयनोपस्थानं समाप्तम् ॥

No. 1135. सावित्रम्.
SĀVITRAM.

Pages, 15. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 99*a* of the MS. described under No. 1035.

Complete.

This is also a work on Agnicayana.

Beginning:

सावित्रं स्वर्गकामश्चिन्वति । पशुबन्धैश्चीयते । पशुबन्ध . . . . . मात्मन्यरण्योर्वाग्निं समारोप्य यागदेशं गत्वा उद्धृत्यावोक्ष्यायतने निधायोपावरुह्य विद्युदसि . मि.

End:

वाजिनां भक्षो अवत्विति भक्षणमन्त्रः । हविश्शेषभक्षणादि इदं हविरिति यजमानभागं(ग) प्राशनम् । यज्ञो बभूव यज्ञशं च मे वर्जं ब्राह्मणतर्पणान्तम् ॥

Colophon:

सावित्रं पर्याप्तम् ॥

No. 1136. चयनानुक्रमणिका.
CAYANĀNUKRAMAṆIKĀ.

Pages, 50. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 33*a* of the MS. described under No. 1076. This leaf is, however, wrongly numbered as 25.

Complete.

This gives the order of the Mantras to be recited and of the rites to be performed in a Cayana-ritual.

Beginning is wanting.

Beginning:

सजूरृतुभिस्सजूर्विधाभिस्सजूरादित्यैः सजूर्देवैर्वे . . . . मिह त्वा तया । सजूरृतुभिः सजूर्विधाभिः सजूर्विश्वैर्देवैः सजूर्देवैर्वयो . .

मिह् त्वा तया। सजूरृऋतुभिस्सजूर्विधाभिस्सजूर्देवैस्सजूर्देवैर्वयो . . मिह् त्वा तया । पञ्चर्तव्या आश्विनीरनूपदधाति । प्राणं मे पाहि तया ।

End:

अथ सायमग्निहोत्रं जुहोति काले प्रातर्होमः सन्तिष्ठतेऽग्निः। अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेत । अपरेद्युर्वा मैत्रावरुण्यामिक्षा च ॥

Colophon:

चयनानुक्रमणिका समाप्तः(प्ता) ॥

No. 1137. सोमहौत्रम्.

SŌMAHAUTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, $11\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{8}$ inches. Pages, 203. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

This codex contains also 6 pages of Ādhānaprayōga, which begins on fol. 103*a*, wrongly numbered as 106. It is fragmentary.

Incomplete.

This contains directions for the sacrificial priest, known as Hōtṛ, in respect of the performance of Sōma-sacrifices.

Beginning:

सोमस्य प्रयोगः सोमप्रवाकेन क्रियते । तदा सोमप्रवाकं पृच्छेत् को यज्ञः क ऋत्विजः का दक्षिणा अग्निर्मे(मे इ)ति वृतो होता महम्मे वोचो भर्गो मे वोचो यशो मे वोचस्तोमम्मे वोचः क्लृप्तिम्मे वोचो भुक्तिम्मे वोचस्सर्वम्मे वोचस्तम्मा(न्मा)वतु तम्मा(न्मा) विशतु तेन भुक्षिषीय इति जपित्वा अग्निष्टे होता स नेति हौत्रमभ्युपगच्छेत्। मधुपर्कः विष्टरः पाद्यमर्घ्यमाचमनीयं, मधुपर्कः गौर्विष्टरो विष्टर इति यजमानेनोक्ते, होता—अहं वर्ष्म सजातानां विद्युतामिव सूर्यः इदन्त्वमसि (धि)तिष्ठामि यो मा कश्चाभिदा(स)ति इत्युदगग्रे विष्ट्(ष्टर) उपविशेत्। पाद्यमिति त्रिः पाद्प्र

क्षालनम् अर्घ्यमिति त्रिः प्रतिगृह्य प्रोक्ष्य आचमनीयमिति त्रि अपामेकदेशं हस्तेन गृहीत्वा अमृतोपस्तरणमसीति पिबेत्.

End :

स्वेषु क्षयेषु वाजिनोम् । यज्ञेन यज्ञमयजन्त देवाः । तानि धर्माणि प्रथमान्यासन् । ते ह नाकं महिमानस्सचन्त(न्ते) यत्र पूर्वे साध्यास्सन्ति देवों त्रिः ॥

No. 1138. सोमहौत्रप्रयोगः.

SŌMAHAUTRAPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, $14\frac{1}{8} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Pages, 93. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Incomplete.

This is a work like the last with a few variations in reading.

No. 1139. सोमहौत्रम्.

SŌMAHAUTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, $16\frac{3}{8} \times 1\frac{1}{8}$ inches. Pages, 113. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

A work similar to the last.

Beginning :

अथैतस्या रात्रेर्विवासकाले प्राग्वयसां प्रवादात्प्रातरनुवाकायामन्वितः वाग्यतः तीर्थेन प्रसाद्य सवनीयस्य पशोस्सप्तदश सामिधेन्यः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ अग्निः पशुदेवता वनस्पतिः पृषदाज्यदेवता इन्द्रो वसुमान् प्रातस्सवनदेवता.

End:

अयाश्रेत्यादि हुत्वा ओं च मे स्वरश्च मे यज्ञोपाचिते नमश्च यत्तेस्यो(न्यू)नं तस्मै त उपयत्तेऽतिरिक्तं तस्मै ते नमः ॥

Colophon:

सोमहौत्रं सम्पूर्णम् ॥

युवाब्दे मार्गशीर्षे च शुक्लपक्षे द्वितीयके ।
स्थिरवासरसंयुक्ते सोमहौत्रं लिखेदहम् ॥(?)

No. 1140. सोमहौत्रप्रयोगः.

SŌMAHAUTRAPRAYŌGAḤ.

Pages, 151. Lines, 16 on a page.

This is simply a copy of the MS. described under No. 1137, made in 1895. This begins on fol. 113*a*. of the MS. desrcibed under No. 1058.

On fol. 188*b* begins a work called Ādhānaprayōga extending over 5 pages. As the MS. is fragmentary, no extract is given.

No. 1141. पौण्डरीकहौत्रम्.

PAUṆḌARĪKAHAUTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅜ × 1⅜ inches. Pages, 233. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Contains the हौत्रशस्त्रसूक्त used in the Pauṇḍarīka sacrifice.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Ṛgvēdāruṇānukramaṇikā 118*a*.

Beginning:

उपप्रयन्तो अध्वरं—ग्नये । आरे—ण्वतोम् । यः स्त्री—ष्टिषु । अरगयोम् । उत—जनि । धनम्—रणोम् । यस्य—तये ।

* * * *

स त्वमग्ने सौभगत्वस्य विद्वा नस्माकमायुः प्र तिरेह देवोम् । तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिस्सिन्धुः पृथिवी उत द्योम् ॥

पौण्डरीकहौत्रशस्त्रसूक्तानि समाप्तानि ॥

यस्सत्राह(।) विश्वचर्षणी(णे)रिन्द्रन्तं हूमहे वयम् । सहस्रमुष्म(ष्क)तुविनृम्ण सत्पते भवा समत्सु नो वृधोम् । बाधसे जनान्वृषभेव मन्युना घृषौ मिल्ह[।] ऋचीषम.

End:

अध्वर्युणाहृतमुक्थ्यपात्रमुपहूय भक्षयति । वाग्देवी सोमस्य तृप्यतु । सोमो मे राजायुः प्राणाय वर्षतु । स मे प्राणस्सर्वमायुर्दुहां महत् । तूष्णीमुत्तरं भक्षयित्वा । आत्माभिमर्शनं कृत्वा । सन्तिष्ठते निष्कैवल्यम् ॥

Colophon:

बृहतीसहस्रं समाप्तम् ॥

No. 1142. इष्टिहौत्रम्.

IṢṬIHAUTRAM.

Pages, 19. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 60*a*. of the MS. described under No. 929.

Complete.

A work similar to the last in respect of subject-matter.

Beginning:

अस्या इष्टेः पञ्चदश सामिधेन्यः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ । अग्निर्विष्णुरग्नीषोमाविन्द्रो वैमृधश्च प्रधानदेवताः इति पौर्णमास्यां, वृधन्वन्तावाज्यभागौ । अग्निर्महेन्द्रश्च प्रधानदेवते इत्यमावास्यायाम् । स्विष्टकृत्प्रयाजादयोऽङ्गदेवताः ।

End:

अग्निर्विद्वान् स यजात् सेदु होता सो अध्वरान् स ऋतून् कल्पयाति वौषट् ॥

Colophon:

इष्टिहौत्रं समाप्तम् ॥

No. **1143.** होतृप्रयोगः.

HŌTṚPRAYŌGAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 14¼ × 1½ inches. Pages, 53. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 46*a*. The other works herein are Umāmahēśvarapūjā 1*a*, Āśvinasahasram 3*a*. Contains directions for the Hōtṛ priest in connection with the sacrifices—Sarvapṛṣṭhāptōryāma (46*a*) and Ukthya (61*a*.)

Beginning:

अथ सर्वस्तोमस्य सर्वपृष्ठाप्तोर्यामस्य होतृप्रयोग उच्यते । दीक्षि(क्ष)णीयाद्यग्नीषोमीयान्तं प्रकृतिवत् । सवनीये विशेषः सवनीयानां पशूनां सप्तदश सामिधेन्यः । वा . गौ । अग्निस्सरस्वती सोमः पूषा बृहस्पतिर्विश्वे देवा इन्द्रो मरुत इन्द्राग्नी सविता वरुणश्च पशुदेवताः ।

* * * *

उक्थ्यस्य होतृप्रयोगः । को यज्ञ इत्यादि । न प्रवर्ग्यः सवनीयपशुरैन्द्राग्नवत् । न दधिघर्मम् । आग्निमारुतान्तमग्निष्टोमवत् ।

End:

पिबास्यन्धो . मदायावौ सोमस्याग्ने वीहि वौ ॥

Colophon:

होतुरुत्तमपर्यायस्समाप्तः ॥

No. 1144. दर्शपूर्णमासेष्टिहौत्रम्.

DARŚAPŪRṆAMĀSĒṢṬIHAUTRAM.

Size, 16⅛ × 1⅜ inches. Pages, 40. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1101.

Complete.

Ritualistic directions for the Hōtṛ priest in relation to the Darśapūrṇamāsa sacrifice.

Beginning:

होतरेहीत्युक्तेऽध्वर्युः । होता—अस्या इष्टेः पञ्चदश सामिधेन्यः । वार्त्रघ्नावाज्यभागौ । अग्निश्च सोमश्च आज्यभागदेवते । अग्निर्विष्णुरग्नीषोमाविन्द्रो वैमृधश्च प्रधानदेवताः ।

End:

स्वाहेति समिधमाधाय ओंच मे स्वरश्च मे यज्ञोपच(चि)ते नमः(श्च) यत्ते न्यूनं तस्मै त उपयत्तेऽतिरिक्तं तस्मै ते नमः। इत्याहवनीयमुपस्थाय.

काण्डद्वयोपपाद्याय कर्मब्रह्मस्वरूपिणे ।
स्वर्गापवर्गरूपाय यज्ञेशाय नमो नमः ॥
इति नमस्कृत्य यथासुखं गच्छेत् ॥

Colophon:

दर्शपौर्णमासेष्टिहौत्रं समाप्तम् ॥

No. 1145. सोमौद्गात्रम्.

SŌMAUDGĀTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 11⅞ × 1⅝ inches. Pages, 112. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Complete.

The other works herein are Vājapēyasāmani 57*a*, and Aparasūtram 64*a*.

A set of rules for the guidance of the Udgātṛ priest in the conduct of Sōma sacrifices.

Beginning:

यज्ञेश्वरशर्मणस्सोमो भविष्यति तत्रभवतौद्गात्रं कर्तव्यम्। आधानादिषु कर्मसु क ऋत्विजः ? श्रीरामशर्मादयः । के याजयन्ति ? ते चान्ये च। कच्चिन्नाहीनः ? नाहीनो ज्योतिष्टोमोऽग्निष्टोमस्सोमः । कच्चिन्न न्यस्तमात्विज्यम् ? न न्यस्तमार्त्विज्यम् । कच्चित्कल्याण्यो दक्षिणाः ? सन्ति कल्याण्यो दक्षिणास्सुरूपा बहुपणमूल्या एकविंशतिर्गावः । अथ जपति.

End:

उदवसानीयास्थाने पूर्णाहुतिकाले अपरेण गार्हपत्यमुपविश्य उद्वंशीयस्य साम्नः उद्वंश ऋषिः अनुष्टुप्छन्दः इन्द्रो देवता। गायन्ति त्वा गायत्रेणेति तृचं गायेत् ॥

No. 1146. औद्गात्रप्रयोगः.

AUDGĀTRAPRAYŌGAḤ.

Pages, 188. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 82*a* of the MS. described under No. 42.

A work similar to the last in subject-matter.

The list of the contents of the work found herein is given below.

Beginning:

अत्यग्निष्टोमस्य सर्वमग्निष्टोमवत्। यज्ञायज्ञीयान्ते षोडशिसामस्तवनम्। विश्वरूपाज्योतिर्गानयोर्निवृत्तिः । धुरां च निवृत्तिः । सातीसांसुवः इडा वागिति पञ्चनिधनानां च निवृत्तिः। आ नो मित्रावरुणेतिवत् स्तवनम् । रेतस्यारथन्तर-(व)र्णेप्रकृतिवत् । अग्निष्टोमचमसभक्षणानन्तरमुद्गाता यस्मान्न जात इति षोडशिग्रहमवेक्षेत यस्मान्न जातः परो अन्यो अस्ति। य आ विवेश भुवनानि विश्वा । प्रजापतिः प्रजया संविदानः । त्रीणि ज्योतीꣳषि सचेत (चते) स षोडशी । इति षोडशिग्रहमवेक्ष्य स्वासनमुपविशति ।

End:

अग्ने सुखि(ख)तमे र (थे)देवा ईडित आवह । आसि होता मनुाहतः । सुषं(स)मिद्ध इति चतुर्ऋचे मधुमन्तन्नराशंसमिति ऋग्द्वयमस्ति। सुष(स)मिद्ध इति अत्रिवसिष्ठशुनककण्वसंक्रातिवाद्रिय (ध्यू) श्वानां तानूनपातिं नाराशंसिमन्ये-षामिति सूत्रकारेणोक्तम् ८ गर्भाणां गर्भिणां च गायत्रीच्छन्दः । पुष्कल ऋषिः । अग्निर्मित्र[ा] इन्द्राग्नी देवताः । गर्भाणां गर्भिणां च इमे वै लोका इति गायत्रब्राह्मणं बहिष्पवमानाज्यानां स तु वै यज्ञेन यजेत इति २ मयं सोम २ बहि ।

औद्गात्रप्रयोगः ॥

No. **1147.** दर्शपूर्णमासयाजमानप्रयोगः.

DARŚAPŪRṆAMĀSAYĀJAMĀNAPRAYŌGAḤ.

Pages, 14. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 58*a* of the MS. described under No. 1111.

The rules for the guidance of the Yajamāna in the Darśapūrṇamāsa-sacrifices as described in the 4th Praśna of Āpastamba's Śrauta-Sūtra.

Beginning:

अथ याजमानम्—

आहवनीयेऽन्वाधीयमानेऽग्निं गृह्णामि . वसून् . इमा . मयि । अन्तराग्नी तिष्ठन् जपति अन्तराग्नीत्येकया । इह प्रजा इह पशव इति द्वाभ्यां गार्हपत्यम्.

End :

प्राचो विष्णुक्रमान् क्रामति प्राङुदेत्य गोमतीञ्जपति जपति ॥

Colophon :

इति श्रीमत्यापस्तम्बसूत्रे तुरीयः प्रश्नः ॥

No. 1148. मैत्रावरुणप्रयोगः.

MAITRĀVARUṆAPRAYŌGAḤ.

Pages, 68. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 1*a* which is wrongly numbered as 20 in the MS. described under No. 1111.

The 11th leaf is numbered wrongly as 45, and the succeeding leaves continue the numbering from the 45th.

The work under notice contains directions intended for the Maitrāvaruṇa in the following sacrifices:—Paśubandha 1*a*, Ukthya 11*a*, Āptōryāma 22*a*, Sarvapṛṣṭha 26*a*.

Beginning :

राजान ईशतोम् । प्रतिवाङ्सूर उदिते मित्रं गृणीषे वरुणम् अर्यमणं री(रि)शादसोम् । राया हिरण्यया मतिरीयमवकाय शवश्ये(से) ।

End :

इषं ज . नव्यम् । धी(धि)या स्याम रथ्यस्सदासोम् । त्रिः । उक्थं वाची न्द्रा(य)उशन्नुषण इति याज्या ॥

No. 1149. वाजपेयसामानि.

VĀJAPĒYASĀMANI.

Pages, 14. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 57*a* of the MS. described under No. 1145

Those Sūktas from the Sāma-Vēda which are chanted in the Vājapēya sacrifice.

Beginning:

दवस्थानम्

हां च उपरीतों षा इ । चता सुतांसुतां । हो क इ । त्रिः । हा च उवा विः । स क होनरः । सोंड्मों यया उ शित्तामं हावा इः । होइ । सत्यमोजः । दचौधन्वांयोंनयों आ हों इ । स्वक ज्योंतिः ।

End:

वारवन्तीयस्य ककुबुत्तराकारपक्षे गानप्रकारमाह । हिं । तुचोवन्नश्वां औ हो हा इ । स्ता ।

* * * *

आंचोदेंवां । ना घा इह्वारां सा । हा । औं. इइ । औंतौठौहो । चाति । एपाहांयांहा-होताइ । द्रा । पाप सर्वे ॥

No. **1150.** ब्रह्मत्वदीपिका.

BRAHMATVADĪPIKĀ.

Pages, 50. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 146*a* of the MS. described under No. 1051.

Incomplete.

A work giving the ritualistic directions to the Brahman priest in conducting sacrifices.

Beginning:

वाणीं गणेशं वागीशं गिरिशं चण्डिकेश्वरम् ।
गिरिजामिन्दिरां गङ्गां प्रणम्य.

* * * *

वृत्तिं नारायणेरिताम् ।

. . . दृष्ट्वा तदनुसारेण . . ब्रह्मकर्मोच्यते . . ।

. . प्रथमं दर्शपूर्णमासयोरुच्यते — अथ ब्रह्माणं त्वां वृणीमह इति यजमानेनवृ[णी]तो भूत्वा वृतोऽस्मि करिष्यामीति सङ्कल्प्य.

End:

तदा वैश्वानरेष्टिं पूर्णाहुतिं वा जुहुयात् । यदि पवित्रं नश्येत् अग्नये पवित्रवत इष्टिं पूर्णाहुतिं वा जुहुयात् ।

Colophon

इति ब्रह्मत्वदीपिकायां प्रायश्चित्तानि समाप्तानि ॥

No. 1151. अवभृथतन्त्रम्.

AVABHṚTHATANTRAM.

Pages, 14. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 88*a* of the MS. described under No. 1035.

Incomplete.

Gives the concluding rites of sacrifices.

Beginning:

अवभृथस्य तन्त्रं प्रक्रमयति । या जाता इति परिस्तरणं तूष्णीं परिभोजनीमुलपराजीं च । नेध्मः वेदिं कृत्वोपवेषः । समूहन्ति परिस्तृणीत देवा देवेषु कर्मणे वामित्यादि । एककपालं स्फ्यश्च द्वन्द्वम् इतराणि प्रकृतिवत् अन्वाहार्यस्थालीवर्जम् ।

End:

एता आदिक्षालनान्तं मैत्रावरुणदोहनम् ।
तप्ते दधि च लौकिक्यां तूष्णीं स्फयं सदसः पुरा ॥

प्रैषोऽनिध्मो ध्रुवा प्राह्या प्रोक्षो वेद्यास्तरस्य च ॥

अन्तर्वेद्याद्यं प्राण(I)स्तरं दत्वाददीत च ।

No. 1152. अग्निष्टोमावभृथप्रयोगः.

AGNIṢṬŌMĀVABHṚTHAPRAYŌGAḤ.

Pages, 9. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 74a of the MS. described under No. 1120.

Complete.

The work is named पौर्णमासीतन्त्र in the margin of fol. 74.

This Prayōga follows the Śrautasūtra of Āpastamba in which the subject is treated in Khaṇḍas 19 to 25 in the 15th Praśna.

A work similar to the last, with special reference to the Agniṣṭōma-sacrifice.

Beginning:

अवभृथस्य तन्त्रं प्रक्रमयति । या जाता ओषधय इत्यादि तूष्णीं परिभोजनिमुलुपराजिश्च । नेध्मं वेदिकरणमुपवेषश्च अलङ्कृत्य परिस्तरणं देवा देवेषु कर्मणे वामित्यादिपात्रप्रयोगकाले एककपालं स्फ्यश्च (श्र)द्वन्द्वं प्रणीता प्राशित्रमिडापात्रान्वाहार्यस्थालीवर्जमितराणि प्रकृतिवत् ।

End:

तमग्निं परित्यज्य सङ्कल्पङ्करोति सायमग्निहोत्रम् . . मि । अध्वर्युर्धृष्ट्याधानादि . . . . . . सादयेत् । मार्जनान्तम् । काले प्रातर्होमः सन्तिष्ठतेऽग्निष्टोमोऽग्निष्टोमः ॥

No. 1153. आप्रिया.

ĀPRIYĀ.

Pages, 8. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 82a of the MS. described under No. 1035.

Complete.

Contains some Sūktas or hymns in praise of Vōdic dieties, which are recited during a sacrifice. They are called Prayājayājyas and are different for the different Gōtras.

Beginning :

कण्वाङ्गिरोऽगस्त्यशुनकविश्वामित्रोऽत्रिरेव च ।
वसिष्ठः कश्यपा वाध्य्रूजमदग्निर्यथाक्रमम् ॥

ये यजामहे सुसमिद्धो न आवह देवा अग्ने हविष्मते। होत: पावक यक्षि च वौ॥ १ ॥

मधुमन्तं तनूनपाद्यज्ञं देवेषु नः कवे । अद्या कृणुहि वीतये ।

End :

अग्ने वह वरुणमिष्ट येन इन्द्रान्दिवो मरुतो अन्तरिक्षात् ।
सीदन्तु बर्हिर्विश्व आ(य)जत्रा स्वाहा देवा अमृता माद-
यन्ताम् ॥

No. 1154. अरण्याधानम्.

ARAṆYĀDHANAM.

Pages, 3. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 102*a* of the MS. described under No. 1051.

Incomplete.

The ritual relating to the preparation of the wooden cup Araṇi for obtaining fire by friction.

Beginning :

यद्यग्निहोत्रे होमस्य करणे न शक्नुयात् तदा प्रातर्होमं समाप्य अरणि आधाय गार्हपत्यं प्रदीप्य होमकरणाशक्तौ निमित्ताद्वा वि(म)थ्यं-मानमग्निमरण्यारोपणं करिष्ये इति सङ्कल्प्य अ(यं) ते योनिर्ऋत्विजो यत इति

End:

पिण्डपितृयज्ञोऽपि विच्छिन्नस्स्यात्तदा पिण्डपितृयज्ञसङ्कल्पात् पूर्वं पिण्डपितृयज्ञलोपप्रायश्चित्तार्थं सप्तहोतारं होष्यामीति संकल्प्य महाहविर्होतेत्याहवनीयेन ग्रहान् हुत्वा यथापूर्वं कुर्यात् ॥

No. 1155. यज्ञविधिः.

YAJÑAVIDHIḤ.

Pages, 35. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 162*a* of the MS. described under No. 1116.
Complete.
Certain rituals relating to sacrifices are dealt with herein.

Beginning:

अथातो यज्ञविधिं व्याख्यास्यामो यजमानस्याग्निर्मे होतेति देवमृत्विग्वरणमथ मानुषाणां ज्योतिष्टोमेनाग्निष्टोमसंस्थेन रथन्तरपृष्ठेन गवां द्वादशशतदाक्षिणेनाह(वनी)यस्यते(स्यान्ते) तत्रभवता अ(औ)द्गात्रं कर्तव्यमित्युक्ते क ऋत्विजः के याजयन्ति ।

End:

इष्टौ तत्स्थानीयायां पूर्णाहुतावपरेण गार्हपत्यमुपविश्य गायन्ति त्वेत्युद्वंशीयं तृचे गायेदनुष्टुब्विश्वे देवाः ॥

Colophon:

यज्ञविधिस्समाप्तः ॥

No. 1156. महावालभित्.

MAHĀVĀLABHIT.

Pages, 43. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 35*a* of the MS. described under No. 1111.
Incomplete.
This is a hymn which is chanted in certain sacrifices.

Beginning:

ह्रीं भूर्भुवस्वरोमध्वर्यो शोशो॒ऽसा वो मे ह्यू षु ब्रवा . गिरः ।
एभि . भोम् । त्रिः यत्र क च . . त्तरम् ।

End:

इतं ऊर्द्धम् औण्ड्यन्यस्यापि समानम् ।

प्रति ते दस्यवे प्रकाराधो अदश्य हृदयं द्यौर्ने प्रथिनाशवोम् ।
दशमस्यं पौतक्रत(व)स्सहस्रादस्यावबृकः ।

नित्याद्रायो अमंहतोम् । शतम्मे गर्दभानां शतमूर्णावतीनां शतं
दासाम् अतिसृजोम् ॥

No. 1157. सर्वतोमुखाप्तोर्यामऋषिच्छन्दोदेवता.

SARVATŌMUKHĀPTŌRYĀMA-ṚṢICCHANDODĒVATĀ.

Pages, 14. Lines, 8 on a page.

Begins on fols. 190*a* and 196*a* of the MS. described under No. 1116.

Contains the names of the Ṛṣis, of the metres and of the deities connected with the hymns used in the conduct of the sacrifices known as Sarvatōmukha and Aptōryāma.

The latter is complete.

Beginning:

अथ बहिष्पवमानस्य नवानामृचां गायत्री छन्दः । पुष्कल ऋषिः ।
सोमो देवता । इमे वै लोका गायत्रमिति

* * * *

नस्य विधायकब्राह्मणम् । मनोहिङ्कार इत्युद्गीथोपासकस्य सर्वं पृथि.
व्यन्तरिक्षं द्यौः सर्वा दिश इति

ध्येयानि । अग्नेरुद्गीथो निरुक्तः प्रजापतेः निरुक्तः सोमस्य
मृदु श्लक्ष्णं वायोः श्लक्ष्णं बलवादिन्द्रस्य क्रौञ्चं बृहस्पतेः ।

End:

अचोदस इत्युद्दद्भार्गवस्य । जगती छन्दः । भृगुऋषिः । सोमो देवता । गायन्ति त्वेत्युद्दंशीयस्य अनुष्टुप् छन्दः । विश्वे देवा ऋषयः । अग्निर्देवता.

No. 1158. आश्विनसहस्रम्.

ĀŚVINASAHASRAM.

Pages, 86. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 3*a* of the MS. described under No. 1143.

Complete.

Sūktas in praise of the Aśvins, &c., intended to be recited in sacrifices.

Beginning:

संस्थितेष्वाश्विनाय स्तुवते शंसिष्यन् विसंस्थितसञ्चरेण निष्क्रम्याग्नीध्रीये जान्वाच्याहुतीर्जुहुयात् । अग्निरज्मि गायत्रेण छन्दसा तमश्यान्तमन्वारभे । तस्मै मामवतु तस्मै स्वाहा । अग्नये.

End:

एवा नो अद्य समना समानानुशन्नग्न उशतो यक्षि देवान्वौ । सोमस्याग्ने वीहि वौ । गृह आश्विनश्चेत् युवन्देवाः क्रतुना यदि नाधीयात् पुराणमोकः सख्यं शिवं वाम् । इति ॥

No. 1159. क्रतुप्रायश्चित्तम्.

KRATUPRĀYAŚCITTAṀ.

Pages, 16. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1116.

Complete.

Expiatory rites for remedying errors of commission or omission in the conduct of sacrifices.

Beginning:

प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते । प्रथमं तावत् प्रस्तोता परिसामानि स्खलनं चेत्तदा पुनर्गीत्वा महाव्याहृतीर्जुहुयात् । विशेषस्तु इथ्यङ्गसाम्नां भ्रेष विष्णवर्चे(ष्णवृचे)न जुहुयात् । प्रस्तोता प्रवर्ग्योद्वासनात् पूर्वं यानि प्रायश्चित्तानि भवन्ति तानि सर्वाणि प्राग्वंशे आहवनीये जुहुयात् । तत ऊर्ध्वमुत्तरवेद्यग्नौ सर्वे यजुर्मन्त्राणां विभ्रे सति तत् पुनर्जपित्वा महाव्याहृतीर्जपेयुः ।

End:

ज्योतिष्टोमेन तत् सम्पन्नम् । सप्तबृहत्या यो(ये) माध्यन्दिनादतिरिच्यन्ते तावत्तृतीयसवनाल्लुप्यते । तत् संपन्नम् । तृतीयसवनादतिरिक्ता विष्णोरिशापिविष्टवतीषु बृहता स्तुयुः । त्रिवृता स्तोमेनोपरिष्टात् सन्धेः ॥

Colophon:

इति क्रतुप्रायश्चित्तम् ॥

No. **1160.** आश्वलायनगृह्यसूत्रम्.

ĀŚVALĀYANAGṚHYASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 13¾ × 1¼ inches. Pages, 72. Lines, 6 on a page. Character, Nandināgari. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Āśvalāyanagṛhyapariśiṣṭa 37*a*.

Contains 4 Adhyāyas.

The rites to be performed by the householder with the household fire are described and explained herein as they appertain to the Ṛgvēdins.

Beginning:

उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः । त्रयः पाकयज्ञाः हुता अग्नौ हूयमाना अनग्नौ प्रहुता ब्राह्मणभोजने ब्रह्मणि हुताः । अथाप्यृच उदाह-

रन्ति यस्समिधा य आहुतीर्योवेदेनेति । समिधमेवापि श्रद्दधान आद्-दन्मन्येत यज इदामिति नमस्तस्मै य आहुत्या यो वेदेनेति विद्यैवाप्यस्ति प्रीतिस्तदेतत् पश्यन् ऋषिरुवाच ।

End:

बर्हिराज्यं चानुप्रहृत्य प्रतिधूमं गाव आनयेत् । शान्तातीयं जपन् पशूनां मध्यमियान्मध्यमियात् । नमश्शौनकाय नमश्शौनकाय नमः परमऋषिभ्यो नमः परमऋषिभ्यः ॥

Colophon:

समाप्तस्तुरीयाध्यायः ॥

No. 1161. आश्वलायनगृह्यसूत्रम्.
ĀŚVALĀYANAGṚHYASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 13 × 1½ inches. Pages, 14, Lines 9 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance new.

Contains the 2nd Adhyāya, and 6 Khaṇḍas of the 3rd Adhyāya.

No. 1162. आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टम्.
ĀŚVALĀYANAGṚHYAPARIŚIṢṬAM.

Pages, 98. Lines, 5 on a page.

Begins on fol. 37*a* of the MS. described under No. 1160.

Contains two Adhyāyas. A supplement to the last described work.

Beginning:

अथास्मिन्नाश्वलायनगृह्ये यानि क ।।नि चिदन्यत्रोक्तानिहीं(नीहे)च्छता चार्येणानुमतानि ज्ञापितानि यानि प्रोक्तप्रदर्शितक्रियाणि तानि सर्वाण्यवबोधाय यथावदभिधास्यामः—कर्ता स्नातो धौतार्द्रवासा यज्ञोपवीत्याचान्तः प्राङ्मुख आसीनो दक्षिणाङ्कक(ा)री समाहितो मन्त्रान्ते कर्म कुर्वीत.

End :

अथ पितॄणां ततो मातामहानामिति त्रितयच्छिन्ति। तस्माज्जीव-पि(त्पि)ता सुतसंस्कारेषु मातृमातामहयोः कुर्यात्तस्याश्च जीवत्यां मातामहस्य कुर्यात् कुर्यात् ॥ २६ ॥ अथ पितृमेधः अथाभ्युदयिके अथ ब्राह्मणानाचमयेत् ॥

*   *   *   *

भगवन् केतो। भगवन् राहो। भगवन् शनैश्चर। भगवन् भार्गव। भगवन् बृहस्पते। भगवन् सौम्य सौम्याकृते। भगवन्नङ्गारकाग्न्याकृते। भगवन् सोम। भगवन्नादित्य। अथावाहनमन्त्रः। अथार्चनमाचार्यः। अथार्चनाङ्गानि। अथास्य संभाराः। अथ ग्रहयज्ञः। अथ ग्रहयज्ञो भगवन्शनैश्चराथहविरहोत्षट्क (?)॥

Colophon :

इत्याश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे द्वितीयोऽध्यायः ॥

No. 1163. आश्वलायनगृह्यकारिका.

ĀŚVALĀYANAGṚHYAKĀRIKĀ.

Substance, paper. Size, 8 × 6¾ inches. Pages, 138. Lines, 20 on a page. Character, Telugu (very neatly written). Appearance, new. Copied for the Library in 1891.

This is a Kārikā by Śākala. *Vide* Dr. Burnell's Catalogue of the Palace Library at Tanjore, page 14, for contents and remarks.

Beginning :

शाकलोऽहं प्रयोगञ्च वक्ष्ये बह्वृचकर्मणां।
कारिकायामनुक्तं यन्न(त्त)देव हि समन्त्रकम् ॥
आचार्यस्य च वै यावत्सक्त(त्क)र्माध्वप्रदर्शिनी।
प्रोच्यते कारिकेतीह सद्भिश्चैव तु लौकिके ॥

अपानपाणिपादस्य शोधनं शुद्धिकारणम् ।
सर्वेषामपि वर्णानामिदमादौ प्रचक्षते ॥
पादं प्रक्षालयेद्विप्रः शौच एव हि दक्षिणम् ।
पश्चात्सव्यमथान्यत्र सव्यमादौ सदक्षिणम् ॥
सुस्नातः कृतसन्ध्यस्तु शुचिर्भूत्वा समाहितः ।
गृह्योक्तश्चारभेत्कर्म नित्यन्नैमित्तिकञ्च हि ॥
सन्ध्याहीनो न तत्कुर्यात् प्राप्तश्चेत्सन्ध्ययोर्द्वयोः ।
शुभं वाप्यशुभं कर्म कृतञ्चेन्निष्फलं भवेत् ॥
कृतसन्ध्योऽधिकारी स्यात् माङ्गल्ये मृतकेऽपि च ।
सन्ध्ययोरुभयोश्चैव नान्यथा कर्तुमर्हति ॥
पुत्रे जाते पिता कुर्याज्जातकर्म विधानतः ।
न चेत्स्यात्सन्निधौ कर्ता कारयेन्नामकर्मणि ॥
नान्दीश्राद्धं पिता कुर्यात् स्वस्तिवाचनपूर्वकम् ।
आदौ चैव शुभार्थी तु सर्वसंस्कारकर्मणाम् ॥
बहूनां क्रियमाणानां संस्कार्यस्य च कर्मणाम् ।
नान्दीश्राद्धं भवेदेवं तत्तत्कर्म भवेत्पृथक् ॥

End :

ब्रह्महत्यादिकं पापं ब्राह्मणः कुरुते यदि ।
स दोषघातनिरतः पतितः परिकीर्तितः ॥
प्रमादाच्चेद्भवेदेकं पृथक् देहं द्विजस्य तु ।
तच्चैवाप्सु क्षिपेदङ्गकरपादाङ्गुलादिकम् ॥
एवंभूतस्य विप्रस्य मरणञ्जायते यदि ।
कुर्यात्तस्य सुतः कर्म प्रायश्चित्तपुरस्सरम् ॥
तारयेद्यः पितॄन् पापात्स एव तरति स्वयम् ।
इत्येवङ्कथितो धर्मश्शाकलेन महर्षिणा ॥

इति शाकलाचार्यकृतकारिकायामन्त्येष्टिप्रकरणं समाप्तम् ॥

मातृपूर्वं भवेच्छ्राद्धं सुतसंस्कारकर्मणि ।
तदेव पितृपूर्वं स्यादात्मसंस्कारकर्मसु ॥

Colophon:

इति शाकलकारिका सम्पूर्णा ॥

No. 1164. आश्वलायनगृह्यकारिका.

ĀŚVALĀYANAGṚHYAKĀRIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, $16\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 56. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 120*a*. The other work herein is Dharmapravṛtti 1*a*.

Contains 3 Adhyāyas in verse.

The work is called Āśvalāyanagṛhyapradīpikā in the colophon. The author of the work is mentioned as Bhaṭṭa Kumārilasvāmin.

Beginning:

आश्वलायनमाचार्यं नत्वा तद्गृह्यकर्मणाम् ।
प्रयोगं वच्मि सङ्क्षेपात् वृत्तिकारेण भाषितम् ॥
प्राणानायम्य सङ्कल्प्यं परितस्थण्डिलं शुचिः ।
अधिकं वेषुमात्रं वा गोमयेनोपलिप्य च ॥
यज्ञियं शकलं किञ्चिदादधीत ततः परम् ।

End:

गृहे स्नानं प्रशंसन्ति स्नानमुष्णेन वारिणा ॥
मृते जन्मनि सङ्क्रान्ते श्राद्धे जन्मदिने तथा ।
अस्पृश्यस्पर्शने चैव न स्नायादुष्णवारिणा ॥
पुष्ये च जन्मनक्षत्रे व्यतीपाते च वैधृतौ ।
अमायान्तु नदीस्नानं पुनात्यासप्तमङ्कुलम् ॥

इत्याश्वलायनगृह्यप्रदीपिकायां कारिकासु तृतियोऽध्यायः ॥
शुभकृद्वत्सरे चैव ग्रीष्मर्तौ वृषभे रवौ ।
शुद्धे वै ज्येष्ठमासे तु द्वितीयायान्तिथावियम् ॥
सौम्यवासरयुक्तायां लिखिता गृह्यदीपिका ॥
इमन्दिन्दुपुरीशाय कोसलेशाय धन्विने ।
सीतालक्ष्मणयुक्ताय मायातीताय ते नमः ॥

No. **1165.** आश्वलायनगृह्यकारिका.

ĀŚVALĀYANAGṚHYAKĀRIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 16¼ × 1¼ inches. Pages, 62. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Same as the last.

Contains Adhyāyas 1 to 4. In the beginning two leaves have been lost, and the first existing leaf finishes **स्थालीपाकविधि** and begins **स्वस्तिवाचन.**

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are: Varamaṅgaḷāṣṭakam 32*a*, Smṛtivacanāni 33*a*, Kākamaithunaśāntiḥ 36*a*, Mahōtpātaśāntiḥ 36*a*, Mṛtyuñjayamantraḥ 39*a*, Kapōtaśāntiḥ 45*b*, Kadalīśāntiḥ 46*a*, Utpalaśāntiḥ 46*b*, Śithilīśāntiḥ 48*a*, Amāvāsyāprasūtiśāntiḥ 49*b*, Mūlāślēṣaśasāntiḥ 51*a*, Jyēṣṭhānakṣatraśāntiḥ 59*a*, Sadantajananaśāntiḥ 61*a*, Dantajananaśāntiḥ 62*a*, Sinīvalīśāntiḥ 62*b*, Kuhūśāntiḥ 63*a*, Grahaṇaśāntiḥ 65*a*, Gōmahiṣyādijananaśāntiḥ 66*a*, Ājyāvēkṣaṇalakṣaṇam 67*a*, Rajaśvalāśāntiḥ 67*b*, Śrāddhabrāhmaṇādiniyamaḥ 72*a*.

End:

ब्राह्मणान् भोजयित्वा तान् स्वस्तीति वचनं वदेत् ।
गौ(गो)ण(कां)स्याहतवस्त्राणि कर्ता तेभ्यो ददात्यथ ॥

Colophon:

इति आश्वलायनगृह्यकारिकासु चतुर्थोऽध्यायः ॥

No. 1166. आश्वलायनस्मार्तप्रदीपिका.

ĀŚVALĀYANASMĀRTAPRADĪPIKĀ.

Substance, plam-leaf. Size, $14\frac{7}{8} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 76. Lines, 9 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Contains the first two Adhyāyas. The first Adhyāya consists of 25 and the second of 21 Khaṇḍas. The total number of Khaṇḍas is 46. The number of Khaṇḍas in the MS. described next is 42 The 8th, 22nd, 23rd, 24th and 25th have no corresponding divisions in this latter codex.

The ritualistic procedure relating to the house-hold rites as observed by the followers of Āśvalāyana-sūtra. The author refers to Nārāyaṇa, a commentator on this Sūtra.

Beginning :

अथाश्वलायनानां सुखावबोधाय नारायणीयादिग्रन्थानवलोक्य लक्ष्मी-नृसिंहं नत्वा स्मार्तप्रदीपिकां वक्ष्ये—कर्ता स्नातो धौतानार्द्रवासा नैकवासा वद्धशिखो यज्ञोपवीत्याचान्तः कृतनित्यक्रियः शुचौ देशे प्राङ्मुख आसीनः कर्म कुर्यात् ॥

*

इति स्मार्तप्रदीपिकायां प्रथमोऽध्यायः ॥

End :

अथास्य शिखे विमुञ्चति, अथ होमः, अथानयोगद्राक्षतारोपणं, हिरण्य-गर्भसं, . . . द्वाहः, आयुष्यं वर्चस्यम्, अथ समावर्तनम् अथ समावर्तनं विवाहव्रत एकादश ॥

No. 1167. आश्वलायनस्मार्तप्रदीपिका.

ĀŚVALĀYANASMĀRTAPRADĪPIKĀ.

Substance, plam-leaf. Size, $12\frac{1}{8} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Pages, 92. Lines, 8 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 48*a*.

The other works herein are Śabdarūpāvaliḥ 1*a*, Putrasvīkaraṇaprayōga 8*a*, Āśvalāyanaprayōgamantrāvaliḥ 9*a*, Upanayanamaṅgalāṣṭakam 94*a*, Lakṣmīpatimaṅgalāṣṭakam 94*b*, Navagrahamaṅgalāṣṭakam 95*a*, Ṣōḍaśōpacāravidhiḥ 96*a*.

Contains 42 Khaṇḍas. The 11th and 12th Khaṇḍas are omitted.

Beginning:

Same as in the work described under the last No.

End:

तमग्निं विसृज्य मानुषीं कन्यां विधिना विवहेत् । पुत्रपौत्रवान् भवति ॥

कल्यान्वयप्रतीतेन कौशिकान्वयजन्मना ।
नृसिंहाख्येन लिखिता आश्वलायनदीपिका ॥
आश्वलायनसूत्रस्य दीपिकाख्यं निबन्धनम् ।
प्रख्यातिमेतु सर्वत्र यावदाचन्द्रतारकम् ॥

कुल्यान्वयाम्भोधिसुधाकरस्य
नृसिंहपुत्रस्य दयान्वितस्य ।
नृसिंहनामार्येसुतो नृसिंहः
विलिख्य संपादितमादरेण ॥

श्रीलक्ष्मीनृसिंहस्मार्तप्रदीपिकाया मन्त्रावल्याश्च पत्रसङ्ख्या षडशीतिः ॥

No. 1168. जैमिनिगृह्यसूत्रम्.

JAIMINIGṚHYASŪTRAM.

Substance, paper. Size, 11 × 8⅝ inches. Pages, 49. Lines, 16 on a page. Character, Dēvanāgarī. Condition, good. Appearance, new. Transcribed for the Library in 1897.

Begins on fol. 13*a*. The other work herein is Jaiminigṛhyasūtrakārikā 1*a*.

Refer to pages 2 and 70 of M. Seshagiri Sastri's Report on a Search for Sanskrit and Tamil MSS. for the year 1896-97, No. 1, Madras.

No. 1169. जैमिनिगृह्यसूत्रकारिका.

JAIMINIGṚHYASŪTRAKĀRIKĀ.

Pages, 25. Lines, 16 on a page. Transcribed for the Library in 1897.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1168.

Refer to pages 3 and 71 of M. Seshagiri Sastri's Report on a Search for Sanskrit and Tamil MSS. for the year 1896-97, No. 1, Madras.

No. 1170. जैमिनिगृह्यसूत्रव्याख्या.

JAIMINIGṚHYASŪTRAVYĀKHYĀ.

Substance, paper. Size, $11\frac{7}{8} \times 9\frac{3}{4}$ inches. Pages, 109. Lines, 17 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Transcribed for the Library in 1894.

Contains the commentary of Śrinivāsa on the 1st Praśna of 25 Khaṇḍas and on 5 Khaṇḍas of the 2nd Praśna. Thus 4 Khaṇḍas are wanting at the end.

Refer to pages 7 and 150 of M. Seshagiri Sastri's Report on a Search for Sanskrit and Tamil MSS. No. 2, for the year 1893-94.

No. 1171. खादिरगृह्यसूत्रम्.

KHĀDIRAGṚHYASŪTRAM.

Pages, 9. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 10*a* of the MS. described under No. 63.

Contains the first 11 Khaṇḍas of the Sūtra.

The work consists of 5 Paṭalas of which this codex contains Paṭalas 1 and 2, and 1 Khaṇḍa of the 3rd Paṭala. This is the Gṛhya-sūtra adopted by the followers of Drāhyāyaṇa-śrauta-sūtra.

Beginning:

अथातो गृह्य(ह्य)कर्माण्युदगयनपूर्वपक्षः पुण्याहेषु प्रागावर्तनादह्नःका - लोऽनादेशे अपवर्गे यथोत्साहं ब्राह्मणानाशयेत् । यज्ञोपवीतं सौत्रं कौशं वा ग्रीवायां प्रतिमुच्य[ा] दक्षिणं बाहुमुद्धृत्य यज्ञोपवीती भवति ।

End:

भुवनमिति पुंसेऽग्रे लोहितेनेत्यनुमन्त्रयेति तन्ति प्रसारितामियन्ती- दि(मि)ति ॥

Colophon:

गृह्यं समाप्तम् ॥

No. 1172. खादिरगृह्यसूत्रम् (सवृत्ति).

KHĀDIRAGṚHYASŪTRAM WITH COMMENTARY.

Pages, 92. Lines, 25 on a page.

Begins on fol. 57*a* of the MS. described under No 1078.

Contains the Sūtra of Khādirācārya, with the Vṛtti of Rudraskanda, son of Nārāyaṇa, a resident of Makhavāṭa, on 4 Paṭalas.

Complete.

Beginning:

अथातो गृह्यकर्माणि। अथ अनन्तरं कस्मादनन्तरम् ? देवसवितरित्या- दिमन्त्रवच्छाखाध्ययनात् यतोऽनधीतवेदस्य मन्त्रापरिज्ञानात् वक्ष्यमाणेषु वाक्येषु कर्मानुष्ठानयोग्यतया प्रतिपत्तुमशक्यमतस्तदनन्तरमिति गम्यते ।

End:

संवत्सरमतीत्यागतान् पुनर्यज्ञविवाहयोश्च अर्वागपि संवत्सरादागता- नर्हयेत् ॥

द्विरुक्तिः पटलसमाप्त्यर्था ॥

नारायणस्य पुत्रेण मखवाटनिवासिना ।
रुद्रस्कन्देन सङ्क्षेपात् व्याख्यातं गृह्यशासनम् ॥

Colophon :

इति खादिराचार्यकृतगृह्य(स्य) रुद्रस्कन्दकृतायां गृह्यवृत्तौ चतुर्थस्य पटलस्य चतुर्थः खण्डः ॥

गृह्यवृत्तिस्संपूर्णा ॥

No. 1173. द्राह्यायणगृह्यपरिशिष्टम्.

DRĀHYĀYAṆAGṚHYAPARIŚIṢṬAM.

Substance, paper. Size, 11 × 8⅝ inches. Pages, 96. Lines, 14 on a page. Character, Dēvanāgari. Condition, good. Appearance, new. Transcribed for the Library in 1896.

Complete.

A supplement to the last described work.

Beginning :

अथातश्शौचविधिं व्याख्यास्यामः । ग्रामाददूरं गत्वा यज्ञोपवीति(तं) शिरसि दक्षिणे कर्णे वा मृत्तिकां गृह्णाति काष्ठमन्तर्धायोपविशेत् अहरुत्तरतो निशायां दक्षिणत उभयोस्सन्ध्ययोरुदङ्[च]मुखो ना . . न गोवृक्षमूलपर्वतमूले चतुष्पथेऽन्य[ा]गारे गवां गोष्ठे पुलिनवर्जे देवगृहे वल्मीके मूषिकस्थले प्रत्यग्नि प्रतिसूर्ये च प्रतिगृहं प्रतिब्राह्मणमित्याह भगवान् नारायणिः.

End :

मारुतमसि म[ा]रुतामोजोऽपद्धा(पान्धा)रां भिन्धि । अपः क्षिप्रं विसर्जय विसर्जय पर्जन्य एहि एहि इन्द्र सदास्नु(स्रासु) वृष्टिं देहि पर्जन्य सद्यो वर्षधारां स्रावय स्रावयेति ॥

Colophon :

पर्जन्यकल्पस्समाप्तः ॥

No. 1174. बोधायनगृह्यसूत्रम्.

BŌDHĀYANAGṚHYASŪTRAM.

Substance, paper. Size, $12\frac{3}{8} \times 7\frac{3}{4}$ inches. Pages, 33. Lines, 40 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new. Purchased in 1894.

Begins on fol. 1*a*.

The other works herein are: Bōdhayanapitṛmēdhapraśnaḥ 17*b*, Pitṛmēdhaprayōgaratnamālā 26*a*, Bōdhāyanaparibhāṣā 28*a*, Bōdhāyanagṛhyataccheṣaḥ 35*a*.

Contains the four Praśnas of the work.

The Praśnas contain 16, 10, 11 and 12 Khaṇḍas respectively. The second Praśna contains the Samāvartanamantrabrāhmaṇa and the third the Avāntaradīkṣākalpa, though these are not actually included in the work.

Beginning:

य(अ)थो एतद्धुतः प्रहुत आहुतश्शूलगवो बलिहरणं प्रत्यवरोहणमष्टकाहोम इति सप्त पाकयज्ञसंस्था इति । ता अनुव्याख्यास्यामः—तत्र यद्धूयते स हुतो यथैतद्विवाहस्सीमन्तोन्नयनश्चेति तत्र हि हूयत एव । अथ यद्धुत्वा दीयते स प्रहुतो यथैतदुपनयनं समावर्तनश्चेति तत्र हि हुत्वा दीयत एव । अथ यद्धुत्वा दत्वा चादीयते स आहुतो यथैतदुपनयनं समावर्तनं चेति तत्र हि हुत्वा दत्वादीयते । अथ यच्छूलेषूपनक्ष्य गव्यानि श्रपयन्ति स शूलगवः ।

End:

अथ यदि होमकालेषु, अथातस्सप्तपाकयज्ञानां प्रायश्चित्तम्, अथातः प्रायश्चित्तानि, अथ विपरीतदर्भास्तरणम्, अथ गर्भाधानपुंसवनम्, अथ पाकयज्ञानां प्रायश्चित्तिः, अथाभ्याघातः . . . . . अथातस्सप्तपाकयज्ञानां यथर्तुसंवेशनादि, अथातस्सप्तपाकयज्ञानां द्वादश ॥

Colophon:

इति चतुर्थः प्रश्नः ॥

No. 1175. बोधायनगृह्यतच्छेषः.

BŌDHĀYANAGṚHYATACCHEṢAḤ.

Pages, 5. Lines, 37 on a page. Character, Grantha. Copied in 1898.

Begins on fol. 35*a* of the MS. described under No. 1174. Contains Khaṇḍas 5 to 10.

A supplement to the work described under the last number.

Beginning :

अथातस्सिकतादोषं व्याख्यास्यामो भस्मकेशतुषकपालशर्करातृणास्थि-पिपीलि(ल)कैरार्द्रसि(सै)कतानि वर्जयेत् । भस्मना यजमानक्षयः,केशेन स्त्रीमरणं, तुषेण पुत्रनाशः, कपालैरर्थनाशः, शर्करै(राभि)र्बन्धुवियोगः, तृणेन कर्मक्षयः, अस्थिना(स्था) ग्रामविनाशः, पिपीलि(ल)कैराष्ट्रविनाशः, आर्द्रसि(सै)कतैर्व्याधिभयं भवतीत्याह भगवान् बोधायनः ।

End :

ईश्वरं भास्करं विद्यात् स्कन्दमङ्गारकं तथा ॥
शुक्रं शचीपतिं विद्यादुमां चैव निशाकरम् ।
बुधं नारायणं विद्यात् ब्रह्माणं च बृहस्पतिम् ॥
यमं शनैश्चरं विद्यादेवं देवा यथा ग्रहाः ।
देवता ग्रहरूपेण दर्शयन्ति शुभाशुभम् ॥

इत्याह भगवान् बोधायनः ॥

No. 1176. वैखानसगृह्यसूत्रम्.

VAIKHĀNASAGṚHYASŪTRAM.

Substance, paper. Size, 8 × 6½ inches. Pages, 205. Lines, 12 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Transcribed for the Library in 1891.

Begins on fol. 1*a*. The other works herein are Vaikhānasadharmasūtram 103*a*, and Vaikhānasapravarasūtram 135*a*.

Contains 7 Praśnas.

Refer to pages 6 and 155 of M. Seshagiri Sastri's Report on a Search for Sanskrit and Tamil MSS. for the year 1893-94, No. 2, for remarks and extracts.

No. 1177. वैखानसप्रवरसूत्रम्.

VAIKHĀNASAPRAVARASŪTRAM.

Pages, 13. Lines, 12 on a page.

Begins on fol. 135*a* of the MS. described under No. 1176.

Transcribed for the Library in 1894.

Vide the reference given under the last number.

No. 1178. शाठ्यायनसूत्रम्.

ŚĀṬHYAYANASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, $13\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$ inches. Pages, 15. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, not old.

This treats of the expiatory rites to be performed in relation to the various Gṛhya ceremonies.

Beginning:

अथातो गृह्यप्रायश्चित्तानि स्मर्यन्ते । तानि वक्ष्यामः—शेषानि वैतानिकानि स्युः होमदेवतयोस्समानाम्नातात्फलश्रुतेश्च । या एवाहिताग्नेर्देवतास्ता एवौपासने, य एवाहिताग्नेर्धर्म(।)स्त एवौपासनिकस्य, य एवाहिताग्नेर्लोकः स एवौपासनिकस्येति शाठ्यायनिब्राह्मणम् ।

End:

पत्नीबहुत्वेऽपि यदि ज्येष्ठा होमकालेऽन्यत्र वसति वान्यदितरे (?) वा तिष्ठति किं न होतव्यं हुतमप्यहुत . . . यनिः । किं कनिष्ठायां नायं नियम इति जैमिनिः । सदा स्वामिनोऽसन्निधौ होतव्यमिति तैत्तिरिस्तैत्तिरिः ॥

Colophon :

इति शाठ्याय(नसूत्रं समाप्तम् ॥)

ज्येष्ठकृष्णचतुर्दश्यां शुक्लाब्दे बुधवासरे ।
लिखिता रामलिङ्गेन श्रुतिः शाठ्यायनी शुभा ॥

No. 1179. शाठ्यायनसूत्रम्.

ŚĀṬHYĀYANASŪTRAM.

Pages, 12. Lines, 22 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1063.

Copied in 1895 from the codex noticed under No. 1178.

Complete. Same as the last.

No. 1180. आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAM.

Pages, 19. Lines, 19 on a page.

Begins on fol. 51*a* of the MS. described under No. 199.

Complete.

The rites conducted with the domestic fire as dealt with by Āpastamba in the 27th Praśna of his Kalpasutra.

Beginning :

अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते । उदगयनपूर्वपक्षाहःपुण्याहेषु कार्याणि । यज्ञोपवीतिना । प्रदक्षिणम् । पुरस्तादुदग्वोपक्रमः । तथापवर्गः । अपरपक्षे पित्र्याणि । प्राचीनावीतिना । प्रसव्यम् । दक्षिणतोऽपवर्गः । निमित्तापेक्षाणि नैमित्तिकानि । अग्निमिद्ध्वा प्रागग्रैर्दर्भैरग्निं परिस्तृणाति ।

End :

परिषेचनान्तं कृत्वाभिमृतेभ्य उत्तरया दक्षिणतोऽश्मानं परिधिं दधाति दधाति ॥

No. 1181. आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, $13\frac{5}{8} \times 1\frac{1}{8}$ inches. Pages, 34. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Complete.

At the end an index of the beginnings of the 23 Khaṇḍas is given.

Same as the last.

No. 1182. आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAM.

Pages, 21. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 22*b* of the MS. described under No. 241.

Complete.

Same as the last.

No. 1183. आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16 × 1 inches. Pages, 58. Lines, 5 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Āpastambaśrāddhaprayōgaḥ 30*a*.

The work breaks off at the 9th Sūtra of the 23rd Khaṇḍa.

Same as the last.

No. 1184. आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAM.

Pages, 6. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1058.

Contains Khaṇḍas 17 to 23.

No. 1185. आपस्तम्बगृह्यसूत्रम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAM.

Pages, 28. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 25*a* of the MS. described under No. 929.

Complete.

Same as the last.

No. 1186. आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM.

Pages, 125. Lines, 17 on a page.

Begins on fol. 9*a* of the MS. described under No. 1063.

Complete.

Copied for the Library in 1895.

This is said to be the commentary on Āpastamba's Gṛhyasūtra by Kapardisvāmin.

Beginning :

अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते । अथशब्द आनन्तर्ये यज्ञं व्याख्यास्याम इति परिभाषाया एकविंशतिसंख्यास्थस्य यज्ञस्य व्याख्यां प्रतिज्ञाय श्रुतिलक्षणा हविर्यज्ञसंस्थास्सोमयज्ञसंस्थास्सविकृतयोर्व्य(व्या)ख्याताः । अथानन्तरमधिक्रियते(न्ते) कर्माणि । आचरणमाचारः शिष्टलक्षणः कर्मण्यविच्छेदेन प्रवर्तनं तस्मादाचरणात् । औपासनहोमादीनि पाकयज्ञशब्दवाच्यानि पात्राणि ग्रहणादीनि गृह्यन्ते ज्ञायन्ते यान्युत्सन्नपाठब्राह्मणेभ्यस्तानि व्याख्यास्याम इति वाक्यशेषः ।

End :

निशाया रात्रां मुहूर्तद्वयादूर्ध्वे

यत्रापां वहन्तीनां शब्दं [त]शृणुयात् तस्मिन् देशेऽग्न्युप[ा]समाधानादि अभिमृतेभ्यः आभिमुख्येन ये मृतास्तेभ्योऽभिमृतेभ्यः प(रि)धिमन्तर्द्धानं मृत्योर्दधाति । द्विरुक्तिर्मङ्गलार्था प्रश्नपरिसमाप्ता(प्त्यर्था) च ।

Colophon:

इत्यापस्तम्बगृह्यकपर्दिस्वामिभाष्ये अष्टमः पटलः ॥

No. 1187. आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15 × 1⅝ inches. Pages, 82. Lines, 9 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, new.

Complete.

The last leaf contains the following stanza:

सुबद्धं दुर्लभं भाष्यमिति तात्पर्यदर्शने ।
उक्तमुत्तर्कयन्भाष्यमुद्धृष्यन्देशिकोऽलिखत् ॥

Same as the last.

No. 1188. आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्—गृह्यतात्पर्यदर्शनम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM: GṚHYATĀTPARYADARŚANAM.

Substance, paper. Size, 13½ × 8⅜ inches. Pages, 265. Lines, 23 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 105*a*. The other work herein is Gautamadharmasūtravyākhyā 1*a*.

This commentary is by Sudarśanācārya.

Beginning :

ॐशिवो नामरुपाभ्यां या देवी सर्वमङ्गला ।
तयोस्संस्मरणात्पुंसां सर्वतो जयमङ्गलम् ॥

यो वर्णैरिज्यते नित्यैः कर्मभिश्चोदितैर्निजैः ।
तेभ्योऽपवर्गदो यश्च तं नमाम्यद्वयं हरिम् ॥

आपस्तम्बमुनिं वन्दे मन्दधीहितकाम्यया ।
योऽनुष्ठेयपदार्थानां क्रमकल्पमकल्पयत् ॥

यत्कृतं वेदवद्भाष्यमाद्रियन्ते विपश्चितः ।
स कपर्दी चिरञ्जीयाद्वेदवेदार्थतत्त्ववित् ॥

सुदर्शनार्यः कुरुते गृह्यतात्पर्यदर्शनम् ।
केवलं वैदिकश्रद्धाप्रेरितो मन्दधीरपि ॥

अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते । अथशब्दा(ब्द) आनन्तर्यार्थः । तदर्थं पूर्ववृत्तमुच्यते । इह हि यज्ञा एकविंशतिभेदाः.

* * * *

एते च नित्याः नियतप्रदोषादिकालीनजीवननिमित्तका इत्यर्थः । कुतो नित्याः? जायमानो वै ब्राह्मणस्त्रिभिरृणवा जायते ब्रह्मचर्येण ऋषिभ्यो यज्ञेन देवेभ्यः प्रजया पितृभ्य इति । अत्र यज्ञेनेत्येकवचनं यज्ञं व्याख्यास्याम इतिवत् जात्यभिप्रायं मन्वानस्य भगवतो वसिष्ठस्य नैयमिकं ह्येतदृणसंस्तवमिति वचनेनैषामवश्यानुष्ठाना[म]प(व)गमात् ।

End :

दधाति दधाति(ती)ति द्विरुक्तिः प्रश्नपरिसमाप्तिसूचनार्था ॥

इत्थं सुदर्शनार्येण गृह्यतात्पर्यदर्शनम् ।
कृतं भाषा(ष्या)नुसारेण यथामति यथाश्रुति ।

अत्रानुक्तन्दुरुक्तं वा मम मान्द्याच्छ्रुतस्य वा ।
सन्मार्गप्रवणन्त्वेतत् क्षन्तुमर्हन्ति पण्डिताः ॥

इति सुदर्शनार्यकृते गृह्यतात्पर्यदर्शने अष्टमः पटलः ॥

Colophon:

सुदर्शनभाष्यं संपूर्णम् ॥

No. 1189. आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्—गृह्यतात्पर्यदर्शनम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM: GṚHYA-TĀTPARYADARŚANAM.

Substance, paper. Size, 12⅝ × 8¼ inches. Pages, 84. Lines, 22 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Khaṇḍas 1 to 7, excepting 3 Sūtras at the end.

Same as the last.

The other work herein is Sandhyāvandanabhaṣyam 44*a*.

An extra passage is found in this codex between the initial stanzas and the beginning of the commentary. It is here extracted:

तत्रादौ तावद्गृह्यशब्दार्थो वृत्तिकारेण व्याख्यातः । गृहनिमित्तोऽग्निर्गृह्यः । तत्र बद्धानि कर्माण्यपि लक्षणया गृह्याणीत्युच्यन्ते । गृहशब्दो भार्यावचनः, येषान्तु दायविभागकाले अग्निरुत्पद्यते शालावचनः तेषां भार्यादिरग्निर्दायादिर्वा तस्मिन्नेवाग्नौ गृह्याणीति गोतमः । अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते ॥

No. 1190. आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्—गृह्यतात्पर्यदर्शनम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM: GṚHYA-TĀTPARYADARŚANAM.

Substance, palm-leaf. Size, 11⅞ × 1⅝ inches. Pages, 365. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Complete.

Same as the last.

No. **1191.** आपस्तम्बगृह्यसूत्रव्याख्यानम्—गृह्यतात्पर्यदर्शनम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAVYĀKHYĀNAM : GṚHYATĀTPARYADARŚANAM.

Pages, 144. Lines, 7 on a page.

Begins on fol. 134*a* of the MS. described under No. 245.

Breaks off in the 22nd Khaṇḍa.

No. **1192.** आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्—गृह्यतात्पर्यदर्शनम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM : GṚHYATĀTPARYADARŚANAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16½ × 1¼ inches. Pages, 230. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, very much injured. Appearance, old.

Incomplete; much injured.

No. **1193.** आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्—गृह्यतात्पर्यदर्शनम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM : GṚHYATĀTPARYADARŚANAM.

Substance, palm-leaf. Size, 14¼ × 1½ inches. Pages, 12. Lines, 8 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 46*a*. The other works herein are: Tarkasaṅgrahaparibhāṣā fol. 1*a*. Tarkasaṅgrahavākyārthanirukti fol. 15*a*, Tarkasaṅgraha fol. 38*a*.

The commentary breaks off at the 12th Sūtra of Khaṇḍa 1.

No. **1194.** आपस्तम्बगृह्यसूत्रभाष्यम्—गृह्यतात्पर्यदर्शनम्.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRABHĀṢYAM : GṚHYATĀTPARYADARŚANAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16¼ × 1¾ inches. Pages, 126. Lines, 10 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Contains the commentary of Sudarśanācārya on the first 18 Khaṇḍas, and breaks off at the 11th Sūtra of the 19th Khaṇḍa.

No. 1195. आपस्तम्बगृह्यसूत्रकारिका.

ĀPASTAMBAGṚHYASŪTRAKĀRIKĀ.

Pages, 40. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 22*a* of the MS. described under No. 1074.

Complete.

For remarks and extracts see pages 11 and 166 of M. Seshagiri Sastri's Report on a Search for Sanskrit and Tamil MSS. for the year 1893–94, No. 2, Madras.

No. 1196. आपस्तम्बगृह्यप्रयोगदीपिका.

ĀPASTAMBAGṚHYAPRAYŌGADĪPIKĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 15⅜ × 1¼ inches. Pages, 100. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

The work begins on fol. 31*b*. The other works herein are : Āpastambagṛhyaprayōgadīpikā fol. 1*a*, Saṅkīrṇasaṅgrahaḥ fol. 17*a*.

The work beginning on fol. 1*a* is much injured, extends over 32 pages, and contains 10 Khaṇḍas.

Complete.

This is a commentary on Āpastambagṛhyasūtra, with special reference to ritualistic procedure (Prayōga).

Beginning :

अथ कर्माण्याचाराद्यानि गृह्यन्ते । अथ प्रत्यक्षश्रुतिविहितयज्ञसामान्यदर्शपूर्णमासादिकर्मव्याख्यानात्पूर्ववृत्तादनन्तरम् आचारात् स्वानुमेयश्रुत्यवगम्यगार्ह्यकर्मप्रवर्तनरूपात् यानि पाकयज्ञशब्दवाच्यौपासनहोमा-

दीनि तेष्वधिकरिष्यमाणदेहसंस्कारार्थपाणिग्रहणादीनि च कर्माणि गृह्यन्ते कर्तव्यत्वेन ज्ञायन्ते तानि व्याख्यायन्त इति शेषः। तानि कथं कर्तव्यानी-त्याकाङ्क्षायामाह उदगयनेत्यादि।

End:

परिधिं मृत्योरन्तर्द्धानभूतमश्मानं दक्षिणतः दक्षिणस्यान्दिशि परि-धिवचनात् प्राच्यां विनेति केचित्। दधाति निदधाति दधाति दधातीति पुनरुक्तिः प्रश्नसमाप्तिं सूचयति ॥

Colophon:

इति गृह्यप्रयोगदीपिकायां त्रयोविंशः खण्डः ॥

अत्रानुक्तं दुरुक्तं वा मतिमान्द्याच्छ्रुतस्य च।

सन्मार्गप्रवणानां नः क्षन्तुमर्हन्ति पण्डिताः ॥

No. 1197. आपस्तम्बगृह्यप्रयोगदीपिका.

ÁPASTAMBAGṚHYAPRAYŌGADĪPIKĀ.

Substance, paper. Size, 8¼ × 6⅜ inches. Pages, 207. Lines, 15 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Copied in 1895.

Begins on fol. 44*a*.

The other works herein are: Bhāradvajasūtram 1*a*. Āśauca-saṅgrahatrim̐śacchlōkīvyākhyā 13*a*, Aghasaṅgrahaḥ 33*a*, Bōdhāya-nōktadēvapūjāvidhānam 148*a*. Yajurvēdabrāhmaṇam 163*a*, Nāga-pratiṣṭhā 171*a*, Navagrahayajñaḥ 179*a*. Kṛkalāsaśāntiḥ 182*b*, Sarpaśāntiḥ 184*b*. Puruṣasūktahōmaḥ 191*a*. Jaḍōpanayanam 197*a*, Vṛṣōtsarjanam 198*a*, Mārkaṇḍēyapūjā 200*a*, Ulūkaśāntiḥ 202*b*, Ṣaṣṭipūrtiśāntiḥ 204*a*, Brahmacāriṇārāyaṇabaliḥ 206*a*, Aśanihata-prāyaścitta 207*b*, Mēghamālāmañjari 212*a*, Rasarañjanam 231*a*, Śilpaśāstram 251*a*, Vētāḷapañcavim̐śatikathā 277*a*.

Complete. Same as the last.

No. 1198. गृह्यरत्नम्.

GRHYARATNAM.

Substance, paper. Size, 13 × 8¼ inches. Pages, 69. Lines, 24 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Contains 21 Khaṇḍas; complete. The work is by Vaidikasārvabhauma. It treats of the subjects dealt with by Āpastamba in his Gṛhya-sūtras, and gives explanations.

Begins on fol. 23*a*. The other works herein are: Āpastambapitṛmēdhapraśnabhāṣyam 1*a*, Smṛticūḍāmaṇisaṅgrahaḥ 59*a*.

Beginning:

अथ निषेकादीन् संस्कारान् व्याख्यास्यामो गर्भाधानं पुंसुवनं सीमन्तोन्नयनं जातकर्म नामकरणमन्नप्राशनं चूडाकर्मोपनयनं चत्वारि वेदव्रतानीत्येते नियता ब्राह्मास्संस्काराः । पाकयज्ञादयो दैवाः । ते पुनरुभये ब्राह्महेतवः ।

स्वाध्यायेन व्रतैर्होमैस्त्रैविद्येनेज्यया मतैः ।
महायज्ञैश्च यज्ञैश्च ब्राह्मीयं क्रियते तनुः ॥ इति मनूक्तेः ॥

End:

मन्त्रपूतं स्थितं कायान्नोद्धरेदुपवीतकम् ।
सकृदुद्धरणाद्विप्रः प्रायश्चि(त्ती)यते द्विजः ॥

क्रोधान्मोहाद्बलाद्वापि ब्रह्मसूत्रं छिनत्ति यः ।
नद्यां स्नात्वाथ गायत्रीं जपेदष्टसहस्रकम् ॥

संस्कारैस्संस्कृतः पूर्वैरुत्तरैरपि संस्कृतः ।
नित्यमिष्टगुणैर्युक्तैर्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥

इत्येकविंशः खण्डः ॥

गृह्यान्तरोक्तार्थविशेषमापस्तम्बाश्रयं वैदिकसार्वभौमः ।
प्राह स्मृतीर्वीक्ष्य हि गृह्यरत्नं विवेकदं तत्कलयन्तु सन्तः ॥

Colophon:

गृह्यरत्नं समाप्तम् ॥

No. 1199. गृह्यरत्नम्.

GRHYARATNAM.

Substance, palm-leaf. Size, 11¼ × 1¼ inches. Pages, 64. Lines, 7 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Imperfect. Leaves 25 to 32, 35 to 39, and 41 to 45 are lost.

Same as the last.

Before the beginning, an additional stanza is found herein :

श्रीनिगमशिखरगुरुवरचरणसरसिजस्रवन्मधुरसास्वादैः ।
अत्यन्ततुन्दिलो मे भूयान्मानसमधुव्रतश्चपलोऽयम् ॥

No. 1200. गौतमधर्मसूत्रम्.

GĀUTAMADHARMASŪTRAM.

Substance, paper. Size, 11⅞ × 9⅞ inches. Pages, 31. Lines, 21 on a page. Character, Dēvanāgari. Condition, injured. Appearance, old.

Contains the 29 Adhāyayas of the Dharmaşūtra of Gautama.

This work, containing the social and religious laws of Brahmanism, is intended for the guidance of the followers of the Drāhyāyaṇasūtra.

Beginning:

वेदो धर्ममूलं, तद्विदां च स्मृतिशीले दृष्टो धर्मव्यतिक्रमः, साहसं च महतां न तु दृष्टार्थे अवरदौर्बल्यात्, तुल्यबलविरोधे विकल्पः, उपनयनं ब्राह्मणस्याष्टमे पञ्चमे वा काम्य(र्ये)म् । गर्भादिस्संख्या वर्षाणां, तत् द्वितीयं जन्म, तद्यस्मात् स आचार्यो वेदानुवचनाच्च.

End:

श्रोत्रियो वेदवित् शिष्टो विप्रतिपत्तौ यदोहयत्तोऽयमप्रभवो भूतानां हिंसानुग्रहयोगेषु धर्मिणां विशेषेण स्वर्गं लोकं धर्मविदाप्नोति ज्ञानाभिनिवेशाभ्यामिति धर्मो धर्मो धर्मः ॥

तृतीयोऽध्यायः ॥

Colophon:

इति गौतमधर्मस्समाप्तः ॥

No. 1201. गौतमधर्मसूत्रम्.

GAUTAMADHARMASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16¾ × 1¼ inches. Pages, 47. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Same as the last.

No. 1202. गौतमधर्मसूत्रम्.

GAUTAMADHARMASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅝ × 1⅜ inches. Pages, 31. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Aśvattha-vivāha and Upanayana 17*a*.

Complete. Same as the last.

No. 1203. गौतमधर्मसूत्रम्.

GAUTAMADHARMASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16⅛ × 1⅛ inches. Pages, 35. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 20*b*. The other works herein are: Auśanasa-smṛtiḥ 1*a*, Viṣṇu-smṛtiḥ 38*a*, Yama-smṛtiḥ 40*b*, Vyāsa-smṛtiḥ 41*b*, Hārīta-smṛtiḥ 47*b*, Ātrēya-smṛtiḥ 53*a*.

Complete.

Same as the last.

No. 1204. गौतमधर्मसूत्रम्.

GAUTAMADHARMASŪTRAM.

Substance, paper. Size, 9 × 7 inches. Pages, 37. Lines, 21 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Smṛtisārasaṅgrahaḥ 20*a*.

Complete. Same as the last.

No. 1205. गौतमधर्मसूत्रव्याख्या—मिताक्षरा.

GAUTAMADHARMASŪTRAVYĀKHYĀ : MITĀKṢARĀ.

Pages, 204. Lines, 20 on a page.

Begins on fol. 1*a*. of the MS. described under No. 1188.

Contains the commentary of Haradatta on Gautama's Dharma-sūtra.

Beginning:

नमो रुद्राय यद्धर्मशास्त्रं गौतमनिर्मितम् ।
क्रियते हरदत्तेन तस्य वृत्तिर्मिताक्षरा ॥

वेदो धर्ममूलं कर्मजन्याभ्युदयनिश्रेयसहेतुरपूर्वाख्यात्मगुणो धर्मः तस्य मूलं प्रमाणं वेदः मन्त्रब्राह्मणात्मकः जातावेकवचनम्.

End:

धर्मवित् सम्यक् ज्ञानतात्पर्यतदनुष्ठानाभ्यां विशेषेण धर्मानुष्ठातृभ्योऽप्याधिक्येन स्वर्गं लोकमाप्नोति । धर्मो धर्मः आदित आरभ्यैवमन्तो धर्मः । द्विरुक्तिरध्यायसमाप्तौ ॥

Colophon:

इति श्रीगौतमीयधर्मशास्त्रव्याख्यायां श्रीहरदत्तकृतमिताक्षरायामेकोनत्रिंशोऽध्यायः ॥

गौतमसूत्रव्याख्या समाप्ता ॥

No. 1206. गौतमधर्मसूत्रभाष्यम्.

GAUTAMADHARMASŪTRABHĀṢYAM.

Substance, paper. Size, 7¼ × 6½ inches. Pages, 22. Lines, 13 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new.

Contains the commentary of Maskarin (an ascetic) on Adhyāyas 6 and 7, and breaks off in the 8th Adhyaya.

Beginning:

इदानीमतिथिपूज(ा)[ना]प्रसङ्गेनान्येषामप्यन्यपूजाप्रकरणमाह—

पादोपसङ्ग्रहणं समवायेऽन्वहम् ।

पादयोरुपश्लेषणमुपसर्गद्वयविधानात् स्मृत्यन्तरोपदिष्टेन विधिना कर्तव्यम् । यथाह मनुः—व्यत्यस्तपाणिना कार्यमुपसङ्ग्रहणमित्यादि । समवाये सङ्गमे अन्वहं प्रतिदिनं कर्तव्यमिति शेषः ।

* * * *

इति गौतमभाष्ये मस्करीये षष्ठोऽध्यायः ॥

इति . . . . सप्तमोऽध्यायः . . . ॥

End:

इदानीं कियता पुनः श्रुतेन बहुश्रुतो भवतीत्यत आह—सं एष बहुश्रुतो भवतीति ॥

No. 1207. बोधायनपरिभाषा.

BŌDHĀYANAPARIBHĀṢĀ.

Pages, 14. Lines, 37 on a page.

Copied in 1898.

Begins on fol. 28*a* of the MS. described under No. 1174.

Incomplete. Breaks off in the 15th Khaṇḍa.

Beginning:

अथ वै भवन्ति जायमानो वै ब्राह्मणास्त्रिभि: ऋणवा जायते । ब्रह्मचर्येण ऋषिभ्यो यज्ञेन देवेभ्य: प्रजया पितृभ्य इति । ब्रह्मचर्यं व्याख्यास्याम: । आसमावर्तनादेवैतत् भवन्ति(ति) नाचीर्णव्रतो ब्रह्मचारी भवतीति तदेतदाश्रमं व्याख्यातम् । अत ऊर्ध्वं ब्रह्मचर्यं येनानृणो भवति स्वदारा इत्येकं मन्त्रवत् प्रयोग इत्येकमृतावित्यपरमथाधिब्रह्मचर्यम्.

End:

भूरायुर्मे धारयत प्राणं मे धारयत प्रजां मे धारयत पशून् मे धारयत मा म आयु: प्रजा: पशव: परासिच्ये न मा म आयु: प्राण: प्रजा: पशव: परासि[न]च्येरन्नित्यथ यदि कन्योपसाद्यमानापोह्यमानावापतेत्तामुत्थाय ॥

No. 1208. बोधायनधर्मसूत्रम्.

BŌDHĀYANADHARMASŪTRAM.

Pages, 92. Lines, 18 on a page.

Begins on fol. 55*a* of the MS. described under No. 242.

Contains 1 to 4 Praśnas.

This gives the religious and social laws of Brahmanism as taught by Bōdhāyana.

Beginning;

आपस्तम्बमुनिं वन्दे सर्वज्ञानप्रदायकम् ।
बोधायनं मुनिश्रेष्ठं स्मृतृ(स्मर्तृ)णामपि दैवतम् ॥

उपदिष्टो धर्मः प्रतिवेदं तस्यानुव्याख्यास्यामः ।

स्मार्तो द्वितीयस्तृतीयश्शिष्टागमः शिष्टा विगतमत्सराः निरहङ्काराः कुम्भीधान्या अलोलुपा दम्भकपटलोभमोहक्रोधविवर्जिताः ।

धर्मेणाधिगतो येषां वेदस्सपरिबृंहणः ।
शिष्टास्तदनुमानज्ञाः श्रुतिप्रत्यक्षहेतवः ॥ इति ॥

तदभावे दशावरा परिषत् अथाप्युदाहरन्ति—
चातुर्वेद्यवि (पि त्रै) कल्पी चाङ्गविद्धर्मपाठकः ।
आश्रमस्थाश्च ये विप्राः परिषदेषा दशावरा ॥

पञ्च वा स्युस्त्रयो वा स्युरेको वा स्यादनिन्दितः ।
प्रतिवक्ता तु धर्मस्य नेतरे तु सहस्रशः ॥

* * * *

निवृत्तः पापकर्मभ्यः प्रवृत्तः पुण्यकर्मसु ।
यो विप्रस्तस्य सिध्यन्ति विना यन्त्रैरपि क्रिया(ः) ॥

ब्राह्मणा (ऋ)जवस्तस्माद्यद्यदिच्छन्ति चेतसा ।
तत्तदासाधयन्त्याशु संशुद्धा ऋजुकर्मभिः ॥

एवमेतानि यन्त्राणि तावत्कार्याणि धीमता ।
यावत्कालेन वोपैति विग्रहं शुद्धिमात्मनः ॥

एभिर्यन्त्रैर्विशुद्धात्मा त्रिरात्रोपोषितस्तथा ।
तदारभेत येनर्द्धिं कर्मणां प्राप्तुमिच्छति ॥

End:

दशवारं तथा होमं सर्पिषा सवनत्रयम् ।
पूर्वा सेवा भवेदेषां मन्त्राणां कर्मसाधने ॥
मन्त्राणां कर्मसाधन इति ॥

Colophon:

इति श्रीबोधायनीये धर्मशास्त्रे चतुर्थः प्रश्नस्समाप्तः ॥
अयं प्रश्नश्चतुश्चत्वारिंशदुत्तरशतश्लोकः ॥
स्मार्ते तच्छेषोपारितना इमे धर्मप्रश्नाः चत्वारः ॥

No. 1209. बोधायनधर्मप्रश्नः.

BŌDHĀYAṆADHARMAPRAŚNAḤ.

Substance, paper. Size, 12 × $9\frac{1}{2}$ inches. Pages, 88. Lines, 18 on a page. Character, Dēvanāgarī. Condition, good. Appearance, new.

Complete in 4 Praśnas.

This work is the same as that described under No. 1208. But the first stanza is wanting herein.

End:

यान्ससायानिष्टमन्त्रान् चादशाहनिता
दशावरन्तथा होमं सर्पिषा सवनत्रयम् ॥
पूर्वसाधन इति ॥
इति चतुर्थप्रश्नस्समाप्तः ॥ सा रुद्राः ॥
अथातस्संप्रवक्ष्यामि प्रायश्चित्तम् ॥

Colophon:

बोधायनधर्मशास्त्रं समाप्तम् ॥

No. 1210. बोधायनधर्मप्रश्नः.

BŌDHĀYAṆADHARMAPRAŚNAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 12 × $1\frac{1}{8}$ inches. Pages, 152. Lines, 5 on a page. Character, Grantha. Condition, much injured. Appearance, old.

Almost complete. Same as the last.

No. 1211. बोधायनधर्मव्याख्या.

BŌDHĀYANADHARMAVYĀKHYĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 16½ × 1¼ inches. Pages, 44. Lines, 7 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 35*a*. The other works herein are **Purāṇa-ślōkaḥ**—117 stanzas 1*a*, Prayōgacandrikā 6*a*.

Contains the commentary on 4 Adhyāyas of Bōdhāyana's **Dharmasūtra** by Govindasvāmin. The commentary seems to break off in the course of the 5th Adhyāya. The end of the 4th **Adhyāya** agrees with that of the 7th Khaṇḍa of the I Praśna of the text.

Beginning:

. . । रणं भक्तिमतां मनोरथान्
अकारणेनैव सुतत्त्वबोधकम् ।
निवारणं सर्वदिगन्तराद्भयं
सुवारणास्यं सुमुखं भजामहे ॥
शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णञ्चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनन्ध्यायेत्सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

इति प्रतिष्टो(ष्ठो) धर्मः प्रतिवेदं प्रतिशाखमतीन्द्रियार्थप्रतिपादकामानुषो ग्रन्थराशिर्वेदः तत्प्रतिपाद्यो धर्मः । यद्यप्येकैकस्यां शाखायां परिपूर्णान्यङ्गानि तथापि कल्पसूत्रान्तरैः शाखान्तरे(रो)पेताङ्गोपसङ्ग्रहः क्रियत एव ।

* * * *

इति बोधायनीये धर्मविचारणे गोविन्दस्वामिनि प्रथमोऽध्यायः ॥

* * * *

इति बोधायनीये धर्मव्याख्याने गोविन्दस्वामिनि द्वितीयोऽध्यायः ॥

* * * *

इति बोधायनीये गोविन्दधर्मिणि तृतीयोऽध्यायः ॥

* * * *

इति . . . . . . चतुर्थोऽध्यायः ॥

End:

सपिण्डे सप्तमासाद्दन्ताद्वोदकोपस्पर्शनम् । सप्तमासादर्वाग्दन्तजननाद्वा तेषु मृतेषूदकोपस्पर्शनं स्नानमात्रमेव सपिण्डानां यत्तु तस्मिन्नवधावेकाहाशौचन्तेन ॥

No. 1212. गौतमधर्मसूत्रम्.

GAUTAMADHARMASŪTRAM.

Pages, 33. Lines, 23 on a page.

Begins on fol. 1*b* of the MS. described under No. 199.

Complete.

Contains two Praśnas (each of 20 Khaṇḍas) of Gautamasūtra.

Beginning:

अथाचारान् प्रवक्ष्याम्याचाराल्लभते धर्ममाचारादेव धनमाचारादेव सुखमाचारादेव मोक्षं प्राप्नुयादुद्धा(त्था)य पश्चिमे यामे शान्तमानसो विनिद्रस्सति विरोधे तं त्यक्त्वा नो मोचयेत्तत्र संस्थितस्समौ प्राणापानौ धृत्वा दिवाकरं संस्थाप्य दिवाकरेण प्रोत्फुल्लिते पद्मे मानसं हंसं समाश्रयेदङ्गुष्ठमात्रं पुरुषं परापरं ज्योतीरूपं समालोक्य दिव्यं दिव्येन चक्षुषा यथालाभमुषःकाले स्थित्वा स्तोत्रैरनेकधा स्तुत्वा सोपानस्को(त्को) बहिर्यायात्स जलाशयं विरलमस्ति.

End:

पाकयज्ञा विविधा यज्ञाः, अनृतं मद्यगन्धं, भुञ्जानस्य मस्तके, अङ्गवङ्गकलिङ्गदेशानि, अस्नात्वा भोजने, धान्ये गृहस्थिते, आव्रतस्यान्नमपुत्रस्स्यात्, निगलेन बद्धस्य, म्लेच्छादीनां पुष्करिण्याम्, अनिर्दशाहगोमहिषी श्वजम्बूकरासभैः, कामतः स्वैरी शूद्रागमने, कामतो गुरुतल्पगामी, सुरापस्सुराम्बु, घृतगोमूत्रं, मातृगमनदुहितृगमन, अथ ब्रह्महत्यासमपातकं,

ब्रह्महा कुष्ठी स्यात् तैजसापहारी, ब्रह्महा क्षयरोगी स्यात्, अथ वेद[ना]भ-नभ्य[ा]सन्, अथातो धर्मशेषान् व्याख्यास्यामः ॥

No. 1213. गौतमधर्मसूत्रम्.

GAUTAMADHARMASŪTRAM.

Pages, 17. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 486.

Contains only the second Praśna of the work described under the last number.

Beginning :

अथातो धर्मशेषान् व्याख्यास्यामोऽन्त्यपक्षे स्थावरान्तां दोषैर्मनोवाक्कायकर्मजैर्जीवोऽयं भवयोनिशतेषु प्रयाति । परद्रव्याणि मनसा ध्याय-न्तथान्यानि पापानि चिन्तयन्वितताभिर्निवेशी जायतेऽन्त्यासु योनिषु पिशुनोऽनृतवादी परुषोऽबद्धप्रल(ा)पी मृगपक्षियोनिषु जायते । दत्तादाननिरत-परदारगो हिंसकश्चा(श्मा)दिर्विविधानेन(क)स्थावरेष्वभिजायते ।

End :

कामतस्स्वैरी शूद्यागमने, कामतो गुरुतल्पगामी, सुरापस्सुराम्बु, मातृ-गमनदुहितृगमन. अथ ब्रह्महत्यासमपातकं, ब्रह्महा कुष्ठी स्यात्, ब्रह्महा क्षयरोगी स्यात्, अथ वा वेदम(न)भ्यसन्, अथातो धर्मशेषान् व्याख्यास्यामः ॥

No. 1214. गौतमधर्मसूत्रम्.

GAUTAMADHARMASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 16½ × 1½ inches. Pages, 28. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, much injured. Appearance, old.

Contains the 20 Khaṇḍas of the 2nd Praśna of the Sūtras of Gautama described under the last number.

Begins on fol. 64*a*. The other works herein are: Viṣṇusahasranāmabhāṣya 1*a*, Nārāyaṇāṣṭōttaraśatanamastōtra 78*a*. Nārāyaṇavarman 79*b*.

No. 1215. आपस्तम्बधर्मप्रश्नः.

ĀPASTAMBADHARMAPRAŚNAḤ.

Pages, 54. Lines, 22 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 22*b* of the MS. described under No. 199.

Contains the two Praśnas (of 32 & 29 Khaṇḍas respectively) of the **Dharmasūtra** of Āpastamba.

The code of religious and social laws according to Āpastamba.

Beginning :

अथातस्सामयाचारिकान् धर्मान् व्याख्यस्यामः । धर्मज्ञसमयः प्रमाणम् । वेदाश्च । चत्वारो वर्णा ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्राः । तेषां पूर्वः पूर्वो जन्मतश्श्रेयान् । अशूद्राणामदुष्टकर्मणामुपायनं वेदाध्ययनमग्न्याधेयं फलवन्ति च कर्माणि । शुश्रूषा शूद्रस्येतरेषां वर्णानाम्। पूर्वस्मिन् पूर्वस्मिन् वर्णे निश्रेयसं भूयः। उपनयनं विद्यार्थस्य श्रुतितः सँस्कारः । सर्वेभ्यो वै देवे(वेदे)भ्य(स्)सावित्र्यनूच्यत इति हि ब्राह्मणम ।

End :

सर्वविद्यानामप्युपनिषदामुपाकृत्य । शय्यादेशे कामलिङ्गेन। आर्याः प्रयता वैश्वदेवे । अपि वा लेपान् प्रक्षाल्य । पाणिग्रहणादधिगृहमेधिनोर्व्रतम् । पाणिग्रहणादार्या जात्या येन कृताभिक्षणेन वर्णा सह देवमनुष्या विलयनं चत्वो(त्वारो) व्याख्याताः क्षेत्रमेकादश ॥

Colophon :

धर्मप्रश्नस्समाप्तः ॥

No. 1216. आपस्तम्बधर्मप्रश्नः.

ĀPASTAMBADHARMAPRAŚNAḤ.

Pages, 26. Lines, 9 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 245.

Complete.

Same as the last.

No. 1217. आपस्तम्बधर्मसूत्रम्.

ĀPASTAMBADHARMASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17⅛ × 1⅜ inches. Pages, 61. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 157*a*. The other works herein are: Āhnikam 1*a*, Āśaucaṣaḍaśītiḥ 49*a*, Prayōgapaddhatiḥ 70*a*. Leaves from 53 to 63 are lost. A leaf without number is added between the 47th and the 48th leaves.

Complete.

No. 1218. आपस्तम्बधर्मसूत्रम्.

ĀPASTAMBADHARMASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 11¾ × 1¼ inches. Pages, 61. Lines, 6 on a page. Character, Nandināgari. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Complete.

The 13th leaf also is marked with 12, and the number 18 is omitted in the marking of the leaves.

No. 1219. आपस्तम्बधर्मसूत्रम्.

ĀPASTAMBADHARMASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 11¼ × 1 inches. Pages, 156. Lines, 5 on a page. Condition, much injured. Appearance, old.

Commences with the 2nd Khaṇḍa of the 1st Praśna, and breaks off in the 29th Khaṇḍa of the 2nd Praśna.

Same as the last.

No. 1220. आपस्तम्बधर्मसूत्रव्याख्या—उज्ज्वला.

ĀPASTAMBADHARMASŪTRAVYĀKHYĀ : UJJVALĀ.

Substance, paper. Size, $13\frac{1}{8} \times 8\frac{1}{8}$ inches. Pages, 171 Lines, 26 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new.

Bgins on fol. 49*a*. The other work herein is Āpastambapitṛmēdhapraśnavyākhya 1*a*.

Complete.

The commentary of Haradattācārya on the Dharmasūtra of Āpastamba.

Beginning :

प्रणिपत्य महद्ब्रह्म हरदत्तेन धीमता ।
धर्मार्थप्रश्नयोरेषा क्रियते वृत्तिरुज्वला ॥

अथातस्सामयाचारिकान् धर्मान् व्याख्यास्यामः——अथ शब्द आनन्तर्ये अतश्शब्दो हेता(तौ) उक्तानि श्रौतानि गार्ह्याणि च कर्माणि वक्ष्यमाणान् धर्मानपेक्षन्ते. कथम् आचान्तेन कर्तव्यमिति वचनादाचमनमपेक्षन्ते, सन्ध्याहीनोऽशुचिर्नित्यमनर्हस्सर्वकर्मसु इति वचनात्सन्ध्यावन्दनम् (मपि) । एवमशुचिकरनिर्वेषात्(षः,) द्विजातिकर्मभ्यो हानिः पतनमिति वचनात् ब्रह्महत्यादिप्रायश्चित्तानि च । एवमन्येष्वपि यथासम्भवमपेक्षा द्रष्टव्याः.

End :

सर्वजनपदेष्वेकान्तसमाहितमार्याणां वृत्तं सम्यग्विनीतानामात्मवतामलोलुपानामदाम्भिकानां वृत्तिसादृश्यं भजेत । एवमुभौ लोकावभिजयति । स्त्रीभ्यस्सर्ववर्णेभ्यश्च धर्मशेषान् प्रतीयात् इत्येके इत्येके । उक्तव्यतिरिक्ता

धर्माधर्मशेषाः तान् स्त्र्यादेरपि सकाशात् प्रतीयात् इत्येके मन्यन्ते । ते च प्रतिजनपदं प्रतिका(कु)लं च भिन्नाः तथैव प्रत्येतव्याः । तत्र चार्या मेषस्थे सवितर्यादित्यपूजामाचरन्ति भूमौ मण्डलं विलिख्येता[दी]न्युदाहरणानि ।

Colophon :

इति हरदत्तमिश्रविरचितायां धर्मव्याख्यायां द्वितीयः प्रश्नस्समाप्तः ॥

No. 1221. आपस्तम्बधर्मप्रश्नव्याख्या—उज्वला.

APASTAMBADHARMAPRAŚNAVYĀKHYA: UJJVALĀ.

Pages, 166. Lines, 8 on a page.

Begins on fol. 14*a* of the MS. described under No. 245.

Complete. Same as the last.

Colophon :

इति श्रीहरदत्तमिश्रविरचितायां धर्मप्रवृत्तावुज्वलायां द्वितीयप्रश्न एकादशः पटलः ॥ समाप्तेयमुज्वला ॥

No. 1222. आपस्तम्बधर्मसूत्रव्याख्या—उज्ज्वला.

APASTAMBADHARMASŪTRAVYĀKHYĀ : UJJVALĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 12 × 1⅛ inches. Pages, 30. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. The ends of leaves are torn. Appearance, old.

Contains the commentary of Haradatta on 3 Khaṇḍas, and breaks off in the course of the 4th Khaṇḍa.

No. 1223. आपस्तम्बधर्मसूत्रव्याख्या—उज्ज्वला.

ĀPASTAMBADHARMASŪTRAVYĀKHYĀ: UJJVALĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 19⅜ × 1½ inches. Pages, 74. Lines, 10 on a page. Character, Telugu. Condition, slightly injured. Appearance , old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Svapnadhyāya 39*a*.

Contains the commentary on the first Praśna.

No 1224. आपस्तम्बधर्मसूत्रव्याख्या—उज्वला.

ĀPASTAMBADHARMASŪTRAVYĀKHYĀ : UJJVALĀ.

Substance, palm leaf. Size, 16⅜ × 1⅜ inches. Pages, 143. Lines, 9 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

The first leaf is lost.

Contains the commentary of Haradatta on 31 Khaṇḍas of the I Praśna of the Sūtra, and breaks off in the 32nd Khaṇḍa.

No. 1225. आपस्तम्बधर्मसूत्रव्याख्या—उज्वला.

ĀPASTAMBADHARMASUTRAVYĀKHYĀ : UJJVALĀ.

Substance, palm-leaf. Size, 18⅞ × 1⅜ inches. Pages, 300. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Three leaves in the beginning and in the end are much injured.

Complete. Same as the last.

No. 1226. आपस्तम्बधर्मव्याख्या—उज्वला.

ĀPASTAMBADHARMAVYAKHYĀ : UJJVALĀ.

Substance, paper. Size, 12⅝ × 1 inches. Pages, 18. Lines, 11 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, new. Presented to the Library in 1893.

Begins on fol. 136*a*. The other works herein are : Caturdaśalakṣaṇī 1*a*, Smṛticandrikā 31*a*, Vyadhikaraṇadharmāvacchinnābhāvavivṛti 146*a*, Nyāyagrantha 194*a*.

Contains the commentary of Haradatta up to the 35th Sūtra of the 3rd Khaṇḍa of the I Praśna.

No. 1227. आपस्तम्बधर्मसूत्रव्याख्या—उज्ज्वला.

ĀPASTAMBADHARMASŪTRAVYĀKHYĀ : UJJVALĀ.

Substance, palm-leaf. Size, $18\frac{3}{4} \times 1\frac{3}{8}$ inches. Pages, 404. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Complete.

No. 1228. आपस्तम्बधर्मव्याख्या—उज्ज्वला.

ĀPASTAMBADHARMAVYĀKHYĀ: UJJVALĀ.

Substance, palm-leaf. Size, $18 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Pages, 240. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, much injured. Appearance, old.

Contains the commentary of Haradatta from the 5th Khaṇḍa of the first Praśna to the end of the 12th Khaṇḍa of the second Praśna.

No. 1229. वैखानसधर्मसूत्रम्.

VAIKHĀNASADHARMASŪTRAM.

Pages, 65. Lines, 12 on a page. Transcribed for the Library in 1894.

Begins on fol. 103*a* of the MS. described under No. 1176.

Refer to pages 6 and 155 of M. Seshagiri Sastri's "Report on a Search for Sanskrit and Tamil MSS." for the year 1893–94, No. 2, Madras.

No. 1230. वैखानसधर्मसूत्रम्.

VAIKHĀNASADHARAMASŪTRAM.

Substance, paper. Size, $8\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Pages, 17. Lines, 17 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, new. Purchased for the Library in 1893.

Contains the first Praśna of the Dharmasūtra.

No. 1331. कात्यायनापितृमेधसूत्रम्.

KĀTYĀYANAPITṚMĒDHASŪTRAM.

Pages, 88. Lines, 20 on a page,

Begins on fol. 104*a* of the MS. described under No. 199.

Contains 23 Khaṇḍas.

Treats of the funeral rites according to Kātyāyana.

Beginning:

अथातः पैतृमेधिकदहनम्—अनाहिताग्नेः मरणसंशये प्राप्ते अद्भिस्स्नात्वा यथोक्तप्रायश्चित्तं, कृत्वा गोदानादिदशदानानि कृत्वा गोमयेनोपलिप्तदेशे कुशास्तृतभूमौ दक्षिणशिरसं निधाय, ब्रह्मविदाप्नोति परम् । भृगुर्वै वारुणिरित्येतावनुवाकौ दक्षिणे कर्णे जपश्च कृत्वा प्राचीनावा(वी)ती प्राणानायम्य सुखेन प्राणोत्क्रमणासिद्ध्यर्थमुत्क्रान्तिसंज्ञकधेनुदानं कारिष्ये.

End:

कुर्यादहरहश्श्राद्धममावास्यां विना सदा ।
नित्योदकलशं श्राद्धं न कुर्याद(दा)नुमासिके ॥
यतीनां मरणे प्राप्ते दशाहाभ्यन्तरो यदि ।
ज्ञातीनाञ्च सपिण्डानां प्रत्यब्दं नैव कारयेत् ॥
वपनं दहनात्पूर्वं कुर्याच्चेत्पितृघातकः ।
तस्मात्सर्वप्रयत्नेन वपनन्दहनात्परम् ॥

Colophon:

इति कात्यायनसूत्रं समाप्तम् ॥

No. 1232. बोधायनपितृमेधप्रश्नः

BŌDHĀYANAPITṚMĒDHAPRAŚNAḤ.

Pages, 18. Lines, 40 on a page.

Purchased for the Library in 1894.

Begins on fol. 17*b* of the MS. described under No. 1174.

Contains 3 Praśnas.

The first Praśna contains 15, the second 11, and the third 12 Khaṇḍas.

Ritualistic procedure relating to funeral rites according to Bōdhāyana.

Beginning:

अथ यद्याहिताग्निर्निर्ममारं गच्छत्युसपता वा जरया वाग्निष्ठ एवास्य यजमानायतने शयनं कल्पयेयुर्जघनेन गार्हपत्यं तदस्मै भक्षानाहरन्ति, यावदलं भक्षाय मन्यते, स यद्यु हागतो भवति । पुनरेति यद्यु वै प्रैति न पयस्समासिञ्चत्यथैतदग्निहोत्रं सायमुपक्रमम् ।

End:

अथैषा पत्नी । अथातः परिव्राजकस्य । अथातोऽस्थिसञ्चयनम् । अथातोऽत्र बलिः । अथ गर्भिण्यामन्तर्वत्न्यां मृतायां क्रियेत आहिताग्निश्चेत् आपद्युक्तम् । यथो एतन्न प्राक् चौलात् । अथ हैके तूष्णीमितरेषाम् इममग्ने चमसं यथा पिता ।

Here a few stanzas from the end of a work named Bōdhāyanaparakārikā are given.

सहस्रेत्यनुवाकेन कृत्वा विष्णुं प्रदक्षिणम् ॥
व्याहृत्य विष्णुमुद्वास्य कूर्चग्रन्थिं विसृज्य च ।
अन्नशेषं च पक्वं च प्राशयेत् पुत्रलब्धये ॥

Colophon:

इति बोधायनापरकारिका समाप्ता ॥

No. 1233. पितृमेधप्रयोगरत्नमाला.

PITṚMĒDHAPRAYŌGARATNAMĀLĀ.

Pages, 4. Lines, 40 on a page.

Begins on fol. 26*a* of the MS. described under No. 1174.

Incomplete.

Procedure connected with funeral rites; described in verse in accordance with Bōdhāyana.

Beginning :

अभिवन्द्य मुनिं कण्वं तत्प्रसादान्निगद्यते ।
प्रयोगरत्नमालेयं पितृमेधाख्यसूत्रगा ॥

गोत्रनाम मृतस्योक्त्वा सङ्कल्प्यैव तु संस्क्रिया ।
प्राचीनावीतिना कार्यः प्रेतकर्म(र्मा)स्य सर्वदा ॥

निवीतिनो वहेयुस्ते ज्ञातयोऽन्ये च वाहकाः ।
पुत्रः कर्ता सदा पित्रोर्ज्ञातयस्तदसंभवे ॥

न पुत्रस्य पिता कुर्यात् पितृमेधं [न]कदा चन ।
अथ स्नेहेन वा कुर्यात् सपिण्डीकरणं विना ॥

स्वपुत्र(ा)भाव आसन्नस्सपिण्डः पितृमेधकृत् ।
दक्षिणाग्नौ दहेदन्यः पुत्राच्छिष्याच्च सादरात् ॥

End :

सहस्राभ्य इति द्वाभ्यां दशात्मकसमाख्यकैः ॥
उपतिष्ठेत तैस्सर्वैर्दीप्तमग्निमुपोषयेत् ।
य एतस्य पथो मन्त्राः प्रयासायेति तैस्सह ॥

No. 1234. भारद्वाजपितृमेधसूत्रम्.
BHĀRADVĀJAPITṚMĒDHASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 13⅜ × 1½ inches. Pages, 18. Lines, 5 on a page. Character, Telugu. Condition, injured. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Āturasannyāsa-vidhiḥ 10*a*.

Contains 14 Khaṇḍas.

Ritualistic procedure relating to funeral rites; by Bhāradvāja; adopted by the followers of Āpastamba.

Beginning :

अथातः पैतृमेधिकं दहनमाहिताग्नेर्मरणसंशये प्राचीनावीती दहनदेशं जोषयते दक्षिणा प्रत्यक् प्रवणमनिरिणमसुषिरमनूषु(ष)रमभङ्गुरमनूपहतमविस्रग्धा(गन्ध्या)र्यमनूपच्छिग्ध(द्र)प्रवणं यस्माद्दक्षिणा प्रतीच्यापो निस्सृत्योदीच्य(ा) एत्य महानदीमुपेत्य.

End :

अग्निर्होतेत्याज्याहुतीर्हुत्वा समित्सन्नहनं जयादि प्रतिपद्यते परिषेचनान्तं कृत्वात ऊर्ध्वं पैतृमेधिकमायवोदनप्राशनान्तान् परब्रह्मेत्याचक्षते । तान्न साधारणे श्मशाने प्रयुञ्जीत नानाचार्याय द्विजातीनामेव सन्तिष्ठते ब्रह्ममेधो ब्रह्ममेधः

No. **1235.** भारद्वाजपितृमेधसूत्रम्.

BHĀRADVĀJAPITṚMĒDHASŪTRAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15¾ × 1 inches. Pages, 11. Lines, 6 on a page. Character, Grantha. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 29*a*. The other works herein are Āpastambapitṛmēdhapraśnabhāṣya 1*a*, Dattasiddhāntamañjarī 36*a*, Putrīkaraṇamīmāṁsā 49*a*, Dattakacandrikā 89*a*.

This work is different from another of the same name described under the last number, though the contents are similar.

Beginning :

अथातः पैतृमेधिकमनाहिताग्नेर्वक्ष्यते । मरणसंशये ब्रह्मविदाप्नोति परम् । भृगुर्वै वारुणिरित्येतावनुवाकौ ब्रह्मविदो दक्षिणे कर्णे जपति इतरस्यायुषः प्राणःसन्तन्विति.

End :

उद्वयं तरण्ये(णी)त्याभ्यामुपस्थाय दिनेश्वरम् ।
धातायुष्ट इत्युक्त्वा स्नानमन्यत्समम्भवेत् ॥

No. 1236. भारद्वाजपितृमेधसूत्रम्.
BHĀRADVĀJAPITṚMĒDHASŪTRAM.

Pages, 24. Lines, 15 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1197.

Copied for the library in 1895.

Incomplete.

No. 1237. आपस्तम्बपितृमेधप्रश्नभाष्यम्.
ĀPASTAMBAPITṚMĒDHAPRAŚNABHĀṢYAM.

Pages, 42. Lines, 24 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1198.

Contains 7 Paṭalas. The commentary is said in the colophon to have been composed by Kapardisvāmin.

Beginning:

पैतृमेधिकं कर्म वक्ष्यते । पूर्वोक्तानि कर्माणि जीवतां पुरुषाणां जातकर्मप्रभृतीनि नित्यनैमित्तिककाम्यश्राद्धप्रायश्चित्तानि उपनयनान्तानि उभयं साधयन्ति । पुरुषसंस्काराश्च नित्यानि ब्रह्मचर्यान्तानि नित्यमनृणसंस्तुतेः, तथा सोमान्तानि प्रजोत्पत्तिश्च । प्रायश्चित्तन्तु द्विविधं पुरुषापराधे कर्मापराधे च । तेन सर्वस्मृत्युक्तानि जीवताम् । अथेदानीं मृतस्य कर्मोच्यते । पुरुषाहुतिर्ह्यस्य प्रियतमेति विज्ञायते । आहिताग्नेर्मरणसंशये दहनार्थमवकाशं जोषयते सेवतेऽध्वर्युः ।

End:

एतास्मिन्नेवाग्नावेतस्मिन्नेव दिवसे उपनयनान्तं कृत्वा द्वादशरात्रं व्रतं चरित्वा वेदव्रतानि च . . . भिः परिसमाप्य तयैव जायया . . सुवर्णया सहाग्नीनाधाय व्रात्येन पशुना यजेत । गृहं गत्वाग्नये कामायेष्टिं निर्वपेत् । अथ नैमित्तकार्याणि कुर्यात् ।

इति सप्तमः पटलः ॥

Colophon:

इत्यापस्तम्बसूत्रभाष्ये कपर्दिस्वामिकृते पितृमेधप्रश्नः समाप्तः ॥

No. 1238. आपस्तम्बपितृमेधप्रश्नभाष्यम्.

ĀPASTAMBAPITṚMĒDHAPRAŚNABHĀṢYAM.

Pages, 95. Lines, 26 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1220.

Contains the commentary of Gārgya Gōpālayajvan on the Pitṛmēdhasūtras for 5 Paṭalas.

Beginning :

आपस्तम्बमृषिं वन्दे यत्प्रसादादमी वयम् ।
स्वर्गादिमोक्षपर्यन्तां वैदिकीं सिद्धिमाप्नुमः ॥
ग्रन्थानालोच्य भाष्यादीन् गार्ग्यगोपालयज्वना ।
आपस्तम्बनिबद्धस्तु पितृमेधोऽनुवर्ण्यते ॥

इह तावद्भगवता सूत्रकारेण व्याख्यातानि वैतानिकानि भाष्या(गार्ह्या)णि च कर्माणि । अथातः पैतृमेधिकं दहनं, पुरुषाहुतिर्य(र्ह्य)स्य प्रियतमेति विज्ञायते । अथेदानीं पितृमेधाख्यः पुरुषसंस्कारो व्याख्यायते—तस्योभयं प्रयोजनं पारलौकिकफलानुभवयोग्यतापत्तिः, कर्मोपयुक्तशरीरप्रतिपत्तिश्चेति । वदिष्यति चाचार्यः यत्तु श्मशानमुच्यते नानाकर्मणामेषोऽन्ते पुरुषसंस्कारो विधीयते । ततःपरमनन्तं फलं स्वर्गशब्दाच्छ्रूयत इति । तत्रैवं विवेको द्रष्टव्यः—

खननन्दहनन्त्याग इति या त्रिविधोच्यते ।
शरीरसंस्क्रिया सास्य परलोकजयावहा ॥
विधिश्श्मशानसंयुक्तो योऽन्यस्सञ्चयनादिकः ।
कर्मोपयुक्तदेहस्य प्रतिपत्त्यर्थ एव सः ॥ इति ॥

End :

अथैनमुपतिष्ठते पृथिवीं गच्छान्तरिक्षं गच्छेति । एनं मृतं जघनेन चितिं ख(क)ष्वादिसमानमासा(स्नाना)न्मृदा स्नातीत्येके व्याख्यातमेतत्सूत्र-

इयं ततः पूर्वोक्तक्रमेण पशुमांसादिना सद्यः पक्केन ब्राह्मणान् भोजयेत् ॥

Colophon:

समाप्ता लोष्टचितिः ॥

इति श्रीगार्ग्यगोपालयज्वना विरचिते आपस्तम्बपितृमेधनिबन्धने पञ्चमः पटलः ॥

आपस्तम्बापितृमेधनिबन्धनं समाप्तम् ॥

No. 1239. आपस्तम्बपितृमेधप्रश्नभाष्यम्.

ĀPASTAMBAPITṚMĒDHAPRAŚNABHĀṢYAM.

Pages, 56. Lines, 6 on a page.

Begins on fol. 1*a* of the MS. described under No. 1235.

The commentary of Gōpālayajvan; breaks off in the second Paṭala. Same as the last. But the colophon on fol. 19*a* is इति भारद्वाजसूत्रे प्रथमः पटलः.

No. 1240. आपस्तम्बपितृमेधप्रश्नभाष्यम्.

ĀPASTAMBAPITṚMĒDHAPRAŚNABHĀṢYAM.

Substance, palm-leaf. Size, 15¾ × 1½ inches. Pages, 130. Lines, 6 on a page. Character, Telugu. Condition, good. Appearance, old.

Begins on fol. 1*a*. The other work herein is Suvāsinīprāyaścittam 66*a*.

Contains 5 Paṭalas of the commentary of Gōpālayajvan.

Same as No. 1238.

No. 1241. पितृमेधसारप्रश्नव्याख्यानम्—सुधीविलोचनम्.
PITṚMĒDHASĀRAPRAŚNAVYĀKHYĀNAM : SUDHĪVILŌCANAM.

Substance, palm-leaf. Size, 20½ × 1⅜ inches. Pages, 367. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old.

Complete in 5 Paṭalas or 15 Khaṇḍas.

By Vaidikasārvabhauma *alias* Vēṅkaṭanātha, son of Śrīraṅgār-y ! Hāritagōtra. In a colophon found in the MS. described under the next number the epithet मित्रतात is given to the author. It means the same as Tōḻappar in Tamil.

Beginning :

विशालनेत्रं परिपूर्णगात्रं
सीताकळत्रं सुरवैरिशत्रुम् ।
जगत्पवित्रं परमार्थतत्त्वं
श्रीरामरत्नं प्रणतोऽस्मि नित्यम् ॥
औदर्किकानर्थहरैरवश्यै-
राराध्यते यस्त्रिविधार्थकृत्यै(:) ।
पुंसे समस्तात्मभुवे नम(पुर)स्ता-
त्तमःपरस्ताद्वसते नमस्तात् ॥
शिष्टानुशिष्टः पितृमेधसारं
प्रश्नं समाख्यां प्रथयन् समाख्याम् ।
व्याख्यानमाख्यातुमहं यतिष्ये
बुधा विधाध्वम्(इहाध्व)स्खलितं क्षमध्वम् ॥
प्रश्नः प्रसिद्धः पितृमेधसारः
कर्ता तथा वैदिकसार्वभौमः ।
सन्तोऽङ्गचकुर्वन्नलमागु(प्र)हान्यै-
रन्ये(न्यैः)भजध्वं भविता विवेकः ॥

* * * *

गृह्याणि भाष्याणि बहूनि बह्वीः
स्मृतीस्समीक्ष्य व्यधषी(धित)स्फुटार्थम् ।
प्रश्नं न तद्याकरणेऽतियत्नो
व्याख्यामिषात्साक्षिवचांसि वक्ष्ये ॥

क्वचिदत्र हि सूत्रार्थो वचनैः प्रतिपाद्यते ।
वचनार्थः क्वचित्सूत्रैरुभयार्थं क्वचिन्मया ॥

पितृमेधेषु सारोऽयं प्रश्नस्सारार्थनिर्णये ।
यत्सुधीलोचनं ख्यातं तद्याख्यानं विरच्यते ॥

अथातोऽवभृथेष्टिं वक्ष्यामः । अत्र मङ्गळाद्यनेकार्थपरत्वेऽप्यथशब्दस्या-तश्शब्दशिरस्कत्वादानन्तर्यमेवार्थः ।

End:

"श्राद्धविघ्ने द्विजातीनामामश्राद्धं प्रकीर्तितम् ।
अमावास्यादिनियतं मासि संवत्सरादृते ॥"

इति हारीतः ॥ निर्गत(गद)व्याख्यानमेतत् ॥

द्विरुक्तिः समाप्तिं द्योतयति ॥ इति पञ्चमखण्डः ॥ पञ्चमपटलं समाप्तम् ॥

Colophon:

इति हारीतकुलतिलकस्य सरस्वतीवल्लभापरनामधेयस्य श्रीरङ्गार्यपुत्रस्य यजुर्निधे(:) श्रीवेङ्क(ट)नाथस्य वैदिकसार्वभौमस्य कृतिषु पितृमेधसारप्रश्न-व्याख्यानं समाप्तम् ॥

वेदोदितं स्वकं कर्म नित्यं कुर्यादतन्द्रितः ।
तद्धि कुर्वन्यथाशक्ति[:] प्राप्नोमि(ति)परमां गतिम् ॥

No. 1242. पितृमेधसारप्रश्नव्याख्यानम्—सुधीविलोचनम्.

PITṚMĒDHASĀRAPRAŚNAVYĀKHYĀNAM : SUDHĪVILŌCANAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17¼ × 1¼ inches. Pages, 206. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, new.

The first volume of Sudhīvilōcana containing Paṭalas 1 and 2 fully and the 3rd Paṭala incompletely. Same as the last, except that the initial stanzas are different from those of the last.

Beginning :

वागीश्वरं हयग्रीवं प्रणमामि सहस्रशः ।
गङ्गाप्रवाहवद्यस्य स्मरणाद्वाग्विजृम्भते ॥
स्फटिकोदर्कसङ्काशं रम्यं सिंहासनस्थितम् ।
पद्मया सहितं नित्यं हयग्रीवं भजाम्यहम् ॥
शुक्लां . शान्तये । यस्य द्वि . श्रये ।

Colophon :

इति हारीतकुलतिलकस्य श्रीमद्वेङ्कटनाथस्य सर्व(र)स्वतीवल्लभापरनामधेयस्य मित्रतातस्य वैदिकसार्वभौमस्य कृतिषु पितृमेधसारप(प्र)श्नव्याख्याने द्वितीयः पटलः ॥ An index is given at the end.

No. 1243. पितृमेधसारप्रश्नव्याख्यानम्—सुधीविलोचनम्.

PITṚMĒDHASĀRAPRAŚNAVYĀKHYĀNAM : SUDHĪVILŌCANAM.

Substance, palm-leaf. Size, 17¼ × 1¼ inches. Pages, 204. Lines, 8 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, new.

The second volume commences about the 3rd Paṭala and concludes with the 5th Paṭala. Same as the last. There is an index at the end.

Colophon :

इति हारीतकुलतिलकस्य सरस्वतीवल्लभाचार्यपौत्रस्य श्रीरङ्गनाथार्यपुत्रस्य यजुर्निधेः श्रीवेङ्कटनाथस्य वैदिकसार्वभौमस्य कृतिषु पितृमेधसारप्रश्नव्याख्यानं समाप्तम् ॥

No. 1244. पितृमेधसारव्याख्यानम्—सुधीविलोचनम्.

PITṚMĒDHASĀRAVYĀKHYĀNAM: SUDHĪVILŌCANAM.

Substance, palm-leaf, (Śrītāla). Size, 25½ × 2½ inches. Pages, 64. Lines, 11 on a page. Character, Kanarese. Condition, slightly injured. Appearance, old.

Breaks off in Prōtakṛtyadravyaniyama. This MS. commences with the stanza beginning with औदर्किक.

No 1245. पितृसंस्कारविषयः.

PITṚSAMSKĀRAVIṢAYAḤ.

Substance, palm-leaf. Size, 14⅜ × 1½ inches. Pages, 218. Lines, 9 on a page. Character, Grantha. Condition, injured. Appearance, old. As the last 4 leaves are injured, no extract from the end is given.

This work treats of the procedure relating to funeral rites.

Beginning :

महतां सेवया योऽर्थः पैत्रे संशीलितः पुरा ।
. . . . यत्नोऽयं क्रियतेऽधुना ॥

* * *

. . बन्धादीन् प्रौढानाश्चैव सङ्ग्रहान् ।
ग्रन्थानालोक्य विविधाननुष्ठानं गरीयसाम् ॥
अकल्याणामपि प्रायः प्रयोगे पटुतासये ।
सन्दिग्धार्थप्रकाशाय सङ्क्षिप्यैषा प्रकाश्यते ॥

कारिकास्त्वत्र लिख्यन्ते प्रायशः . . . दिताः ।
सङ्क्षेप स्फुरणार्थाय नव्याः काचिदुदीरिताः ॥
विना मूलप्रमाणेन न किञ्चिदपि वर्ण्यते ।
तस्मादत्रोदितार्थेषु विस्रम्भः क्रियतां बुधैः ॥
प्रेतं पितृन्(तॄं)श्च निर्दिश्य भोज्यं यत्प्रियमात्मनः ।
श्रद्धया दीयते यत्तु तच्छ्राद्धं परिकीर्तितम् ॥

विष्णुपुराणे

पूर्वाः क्रिया मध्यमाश्च तथा चैवापराः क्रियाः ।
त्रिप्रकाराः क्रिया ह्येताः तासां भेदमिमं शृणु ॥

INDEX.

[NOTE.—The numbers refer to pages, and the names printed in *italics* are those of works that are described.]